

גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים

[דוח נגיש](#)

		גילוי נוסף לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים - רשימת לוחות	3
		גילוי נוסף לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים - רשימת תרשימים	4
		יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים	5
		ונכסי סיכון	
		יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)	5
		רקע כללי ועקרונות כללים לדיווח	6
		גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים	6
		הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים	13
		סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)	14
		מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3	15
		הון ומינוף	16
		הרכב ההון	17
		הלימות ההון	18
		יחס המינוף	21
		השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)	21
		גילוי על יחס המינוף (LR2)	22
		סיכון אשראי	22
		מידע כללי על איכות סיכון האשראי (CRA)	24
		איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)	29
		שינויים במלאי החובות הלא צוברים ובמלאי החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש (CR2)	29
		גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)	29
		דרישות גילוי איכותיות בנוגע לשיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)	38
		שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)	39
		גילויים איכותיים על השימוש של תאגידים בנקאיים בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)	40
		הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)	40
		הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5)	41
		מידע נוסף על סיכון אשראי שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3	41
סיכון אשראי של צד נגדי	42		
גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)	42		
ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)	43		
הקצאת הון בגין התאמות שערוך לסיכון אשראי (CCR2) (CVA)	43		
הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון	44		
הרכב הבטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)	44		
חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)	45		
חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)	45		
סיכון שוק	45		
גילוי איכותי כללי בדבר סיכונים שוק (MRA)	45		
סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)	54		
סיכון ריבית (IRRBB) בתיק הבנקאי	55		
סיכון מניות	57		
סיכון נזילות	58		
יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)	58		
סיכון נזילות - גילוי איכותי	59		
וגילויים נוספים בגין יחס כיסוי הנזילות (LIQA)			
יחס מימון יציב נטו (LIQ2)	66		
סיכונים נוספים	67		
סיכון תפעולי	67		
סיכונים אחרים	71		
תגמול	83		
היבטים איכותיים	83		
היבטים כמותיים	87		
תוספות	89		
תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים	89		
תוספת ב' - איגוח	96		
נספח: מילון מונחים	97		

גילוי נוסף לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים - רשימת לוחות

עמוד	
5	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
14	סקירת נכסי סיכון משוקללים (ov1)
15	ריכוז של תנועות ושינויים בנכסים משוקללים בסיכון
15	הקשר בין נכסים משוקללים בסיכון לבין הפעילויות העסקיות והסיכונים המתייחסים
17	רכיבי ההון לצורך חישוב יחס הון
18	ריכוז של תנועות ושינויים של ההון הפיקוחי
20	רגישות יחס הלימות ההון לשינויים בהון העצמי רובד 1 ונכסי סיכון
21	השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
22	גילוי על יחס המינוף (LR2)
29	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
31	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד
35	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפרעון
36	חשיפות למדינות זרות – מאוחד
39	שיטות להפחתת סיכון אשראי - גילוי כמותי
40	חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי
41	חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון
49	חשיפה לשינויים בשיעורי הריבית – מאוחד
50	הקשר בין סעיפי מאזן לבין פוזיציות שנכללו בגילוי על סיכון השוק
51	פירוט החשיפה הקבוצתית והמגבלות - בממד רגישות השווי הכלכלי לשינויים מקביליים של עקומי הריבית ב-100 נק' בסיס (מודל ה-EVE)
51	פירוט החשיפה הקבוצתית והמגבלות - ירידת השווי החשבונאי בתרחישי ביניים
52	פירוט החשיפה במונחי ה-VaR על פעילות המסחר
53	התפלגות השקעת ההון בפועל ביחס למגבלות שנקבעו (הנתונים מוצגים ביחס להון)
54	נתונים (חשבונאיים) אודות היקפי הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, של הבנק והחברות המאוחדות שלו
54	פירוט הקצאת ההון לסיכונים השוק לפי הגישה הסטנדרטית
55	השפעת שינויים מקביליים של 100 נקודות בסיס בשיעור הריבית על התיק הבנקאי
56	שווי הוגן מותאם של מכשירים פיננסיים – מאוחד
56	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם – מאוחד
57	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
57	נתונים לגבי השקעות במניות
57	דרישת ההון בגין פוזיציות במניות
58	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
62	פירוט מבנה כרית הנזילות
62	התפלגות יחס כיסוי הנזילות לפי ישויות משפטיות בקבוצה (ממוצע לרבעון רביעי)
64	יחס מימון יציב נטו (LIQ2)
67	נכסים זמינים ולא מוגבלים
84	נתונים בדבר מספר נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים בקבוצת דיסקונט בשנים 2021-2022

גילוי נוסף לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים - רשימת לוחות (המשך)

עמוד	
87	שווי כולל של תגמול שהוענק במהלך השנה
87	תשלומים מיוחדים שהוענקו או ששולמו במהלך השנה
88	תגמול נדחה ותגמול מוחזק
89	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1)
90	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (L2)
91	הצגת הרכיבים המרכיבים את ההון הפיקוחי מתוך המאזן הפיקוחי המאוחד
93	מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי
96	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי (Sec1)

גילוי נוסף לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים - רשימת תרשימים

עמוד	
8	המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 12 במרס 2023, במסגרת אישור הדוח השנתי לשנת 2022, הוחלט לאשר ולפרסם את הדיווח בנושא "הגילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים". למידע רלבנטי נוסף, יש לעיין בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022	31.12.2022	
במיליוני שקלים חדשים					
					הון זמין
21,839	23,473	23,939	24,653	25,353	הון עצמי רוברד 1
21,590	23,067	23,557	24,294	25,012	הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
22,017	23,473	23,939	24,653	25,353	הון רוברד 1
21,590	23,067	23,557	24,294	25,012	הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
28,988	29,605	30,214	31,013	32,231	הון כולל
28,413	29,203	29,836	30,669	31,890	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
					נכסי סיכון משוקללים
215,321	222,519	235,535	242,446	247,447	סך הכל נכסי סיכון משוקללים
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
10.14	10.55	10.16	10.17	10.25	יחס הון עצמי רוברד 1
10.01	10.35	9.99	9.97	10.07	יחס הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.23	10.55	10.16	10.17	10.25	יחס הון רוברד 1
10.01	10.35	9.99	9.97	10.07	יחס הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.46	13.30	12.83	12.79	13.03	יחס הון כולל
13.17	13.10	12.65	12.59	12.84	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
8.16	9.17	9.18	9.19	9.19	יחס הון עצמי רוברד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים
1.98	1.38	0.98	0.98	1.06	יחס הון עצמי רוברד 1 מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים
368,120	374,412	397,698	410,083	412,180	סך החשיפות (במיליוני שקלים חדשים)
6.0	6.3	6.0	6.0	6.2	יחס המינוף (באחוזים)
5.9	6.2	5.8	5.9	6.1	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
					יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים
67,627	72,945	72,896	79,544	79,444	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
54,958	58,435	60,104	63,464	60,884	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
123.1	124.8	121.3	125.3	130.5	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
					יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים
226,437	232,304	242,323	244,403	244,356	סך הכל מימון יציב זמין
178,661	182,433	194,357	201,347	195,858	סך הכל מימון יציב נדרש
126.7	127.3	124.7	121.4	124.8	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

רקע כללי ועקרונות כללים לדיווח

- רקע כללי.** הדוח שלהלן ("דוח הסיכונים") הוכן בהתאם להוראות הדיווח של המפקח על הבנקים בדבר "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים". במסגרת ההוראה האמורה אומצו דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של מסגרת העבודה והוראות באזל III ובנוסף, דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על ידי צוות משימה שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (FSB), לשיפור הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים. במסגרת ההוראה המעודכנת, שונו דרישות הגילוי, הכמותי והאיכותי.
- עקרונות כללים לדיווח.** לקראת פרסום דוח הסיכונים הראשון, במסגרת דוח שנתי 2015, נקבעו עקרונות כלליים לדיווח, אשר תוקפו ועודכנו במסגרת ההיערכות ליישום הוראת הדיווח המעודכנת, והכל בכפוף להוראות הדיווח.
- דוח הסיכונים הינו חלק אינטגרלי מהדוח השנתי, ובהתאמה יחולו לגביו התהליכים החלים על הדוח השנתי (ובכלל זה: בקרות ונהלים לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי (SOX), הצהרות המנכ"ל והחשבונאי הראשי על הגילוי);
 - כדי להעמיד דיווח ראוי, ולמנוע חזרות על פרטים, נקבע כי מסמך הגילוי העיקרי בתחום ניהול הסיכונים יהיה דוח הסיכונים. בנושאים בהם נדרש גילוי בשני המסמכים - הגילוי הנרחב יינתן בדוח הסיכונים ואילו בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה יובא תקציר מצומצם ביותר, ותיכלל הפניה לדוח הסיכונים. בנושאים בהם ישנן דרישות גילוי ספציפיות המתייחסות לפרק "סקירת הסיכונים" - הגילוי יינתן בדרך כלל רק בפרק זה;
 - אוכלוסיית הסיכונים אליה יתייחס הבנק תהיה בהלימה לסיכונים שזוהו והוצגו במסגרת תהליך הערכת הנאותות ההונית (ה-ICAAP);
 - הגילויים יתארו את הפעילויות העיקריות של הקבוצה ואת הסיכונים המשמעותיים, תוך התבססות על נתונים ומידע רלבנטיים;
 - הגילויים יכללו מידע איכותי ומידע כמותי מספיק על התהליכים של הקבוצה לצרכי זיהוי, מדידה וניהול של הסיכונים. רמת הפירוט של גילויים אלה תהיה מידתית;
 - על מנת לסייע למשתמשים להבין בצורה טובה יותר את הסיבולת לסיכון/תיאבון לסיכון של הקבוצה, הגילויים יהיו גמישים בצורה שתאפשר לשקף את האופן שבו ההנהלה הבכירה והדירקטוריון מעריכים ומנהלים סיכונים ואסטרטגיה באופן פנימי בארגון;
 - נקבע מנגנון בעל אופי בקרתי, להבטיח נאותות ורלבנטיות הגילויים שייכללו בדוח, על בסיס תהליכי העבודה המיושמים במסגרת הערכת הנאותות ההונית (ה-ICAAP) ובמסגרת הכנת מסמך הסיכונים הרבעוני;
 - תינתן תשומת לב לשינויים מהותיים במיוחד בנתונים, ולבחינת הצורך במתן הסברים לשינויים אלה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים

לפרטים בדבר פרופיל הסיכון של קבוצת דיסקונט ולפרטים בדבר טבלת גורמי סיכון, ראו בפרק ג' לדוח הדירקטוריון וההנהלה - "סקירת הסיכונים".

עקרונות ניהול הסיכונים

תחום ניהול הסיכונים ממשיך להוות רכיב חיוני בפעילות התאגיד הבנקאי. תפיסת ניהול הסיכונים ותרבות ניהול הסיכונים מוטמעות בפעילות השוטפת, בתהליכים מהותיים ובתהליכי קבלת החלטות עסקיות, כחלק אינטגרלי מהעשייה. חשיפות הבנק והקבוצה לסיכונים השונים, נבחנות באופן שוטף, ב-3 קווי ההגנה וניהול הסיכונים מבוצע בראיה קבוצתית, כלל תאגידית וצופה פני עתיד.

הדירקטוריון וההנהלה מקנים חשיבות רבה להיבטי ניהול סיכונים ולהטמעת תרבות ניהול סיכונים נאותה בבנק ובחברות הבת, תוך הקצאת המשאבים הנדרשים לשם כך וקביעת מיקודים בתחומים אלו כחלק מהיעדים הקבוצתיים. במסגרת הטמעת תרבות ניהול הסיכונים נמשך המיקוד בהטמעת תרבות ציזות, במרכזה שמירה על הוגנות והגינות בתהליכי מכירה ושיווק של אשראי ובתהליכי הגבייה וכן הגנה על הפרטיות בפעילויות, בתהליכים ובמערכות.

עקרונות העל לניהול הסיכונים

- ניהול הסיכונים מבוצע בראיה משולבת קבוצתית, חוצת ארגון, תוך שימוש במתודולוגיות ומינוחים עקביים ותוך התייחסות למכלול סוגי הסיכונים להם חשופה הקבוצה.
- ממשל תאגידי קבוצתי אשר תומך בקיום שרשרת פיקוח אפקטיבית על פעילותה של הקבוצה, בכפוף להוראות הדין.
- האחריות לניהול הסיכונים הינה היררכית, כאשר כל דרג ניהולי נושא באחריות לסיכונים במרחב הפעילות שלו, באופן שמובטחת מצרפיות (אגרציה) של ניהול הסיכונים בכל דרגי הניהול, עד לחבר ההנהלה האחראי לקו העסקים, לרבות קיום תהליכים נאותים של זיהוי, מדידה, הערכה, בקרה, ניטור ודיווח על סיכונים.
- על כל אחד מהסיכונים המהותיים אליהם חשופה הקבוצה, ממונה נושא משרה בכיר, במעמד של חבר הנהלה, אשר נושא באחריות העל (Accountability) ביחס לניהול הסיכון בקו הראשון.
- תפיסת ניהול הסיכונים תומכת באפשרויות ובשיפור תהליכי קבלת החלטות והצפת ערך בראייה ארוכת טווח.

- התרבות הארגונית מעודדת שקיפות ותקשורת פנים-ארגונית אפקטיבית, תוך זרימת מידע נאותה, לרבות ביחס לאירועי הפרה/כשל, לכל הגורמים המעורבים בטיפול בסיכונים.
- הסיכונים מנוהלים תוך שמירה על הפרדת תפקידים ובקורת בין קווי ההגנה המעורבים בניהול הסיכון.
- תפיסת ניהול הסיכונים דינאמית ומתפתחת לאורך זמן, בהתאם לשינויים בצרכי הבנק והקבוצה, הוראות האסדרה, פרקטיקה מקובלת בארץ ובעולם ותנאי הסביבה החיצונית והפנימית.
- ניהול הסיכונים מבוצע על בסיס מתמשך, בראיה צופה פני עתיד, הכולל תהליכי זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, בקרה ודיווח שוטפים של החשיפות לסיכונים וניהולן והשלכותיהן על פרופיל הסיכון, לצד זיהוי סיכונים מתהווים וחדשים (כדוגמת סיכוני המודל העסקי, סיכוני מודל, סיכוני הגנת הפרטיות, שרשרת אספקה ועוד).
- תהליכי ניהול הסיכונים כוללים פעילות פרואקטיבית לניהול הסיכונים ולכינונה של תרבות ארגונית אפקטיבית והטמעת תרבות בקרה בגישה מבוססת סיכון, בדגש על הטמעת ערכי הוגנות והגינות בפעילויות ובתהליכים.
- תהליכי ניהול הסיכונים משולבים כחלק מהעשייה העסקית השוטפת, והם משולבים בתהליכים ופרויקטים מהותיים בבנק ובקבוצה, לרבות יישום תהליכי מוצר חדש, כשנדרש.
- מדיניות ותהליכי התגמול בקבוצה, מקדמים עמידה ביעדי הבנק ובהטמעת תרבות ניהול סיכונים אפקטיבית, ואינם מעודדים נטילת סיכונים חריגים או מעבר לתיאבון הסיכון שהוגדר.

ניהול סיכונים קבוצתי

ניהול הסיכונים הקבוצתי הינו חלק אינטגרלי מתפיסת ניהול הסיכונים של הבנק. הדירקטוריון והנהלת הבנק אחראים לפקח על תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בפעילות המבוצעת על ידי חברות הקבוצה, לקבוע מסגרות אפקטיביות לתהליכים קבוצתיים ולוודא קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח נאותים. האסטרטגיה העסקית, המדיניות והיבטי הממשל התאגידי מנוהלים בראיה קבוצתית ותומכים בקיומה של שרשרת פיקוח אפקטיבית על פעילותה של הקבוצה. במסגרת זו הוגדרו פונקציות שונות שהינן בעלות אחריות קבוצתית, להבנייה וחיזוק הממשקים ההדדיים ומעורבות בהחלטות מהותיות שמתקבלות בחברות הבת, לרבות מיסוד פורומים קבוצתיים ותהליכי דיווח סדורים של חברות הבת. פונקציית ניהול הסיכונים בבנק (כמו גם פונקציות נוספות) הינה בעלת אחריות קבוצתית והיא אחראית לוודא כי תהליכי ניהול הסיכונים, הכלים ומתכונת הדיווח של חברות הבת תואמים לתהליכים ולכלים הקבוצתיים, בהתאמות הנדרשות ממאפייני הפעילות היחודיים של חברות הבת והאסדרה הרלוונטית להן. לפיכך, מסמכי מדיניות, כלים, מתודולוגיות ותשתיות שמפתחת חברת האם מועברים לחברות הבת אשר אחראיות לאימוצם בהתאמות המחוייבות ממאפייני פעילותן היחודיים. הקבוצה פועלת, באופן מתמיד, לשיפור והידוק יכולות הניהול, הפיקוח והבקרה הקבוצתיים, ולשיפור יכולות הניהול הקבוצתי, תוך גיבוש מהלכים אסטרטגיים בראיה קבוצתית ומיצוי סינרגיות בקבוצה. כמו כן, במסגרת חטיבת אסטרטגיה, כספים ואחזקות פועל אגף ניהול קבוצתי שיעודו לפעול להשאת ערך חברות הקבוצה, באמצעות שיפור הניהול והתיאום הקבוצתיים. מנהלי הסיכונים בחברות הבת כפופים ניהולית למנכ"ל חברת הבת, אך פועלים מקצועית בתיאום עם מנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה. בחברה האם (הבנק) מתקיימים על בסיס תקופתי דיונים ביחס לנושאים מהותיים וסוגיות סיכון בחברות הבת המהותיות, כמו גם מעקב תקופתי אחר הפעילויות והתפתחות הסיכונים.

מדיניות ניהול הסיכונים ומטרותיה

תפישת ניהול הסיכונים, שגיבשה הקבוצה, הינה בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים ופרקטיקות מקובלות בעולם. תפישת ניהול הסיכונים מעוגנת בסדרה של מסמכי מדיניות לניהול הסיכונים השונים, אשר מאושרים על ידי דירקטוריון הבנק ומטרתם להתוות את התשתית הכוללת לניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה. תפישת זו כוללת התייחסות נרחבת להיבטי הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, לרבות תפקידי הדירקטוריון, ההנהלה והגדרת סמכות ואחריות של הגורמים המשתתפים בתהליכי ניהול הסיכונים. כמו כן, המסמכים מגדירים את הכלים והמנגנונים לזיהוי, מדידה, הערכה, בקרה, ניטור ודיווח על החשיפה לסיכונים, לרבות התיאבון לסיכון ותרחישי קיצון. מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים עקביים עם האסדרה המתפתחת בתחום ניהול הסיכונים, בסביבה העסקית הנתונה, ומועברים לאימוץ, בהתאמות המחויבות, לחברות הבת העיקריות. מסמכי המדיניות מתעדכנים, מעת לעת, בין היתר, בהתאם לשינויים בסביבה הרגולטורית והעסקית ומבוצע ייזום של מסמכי מדיניות חדשים, בהתאם לזיהוי סיכונים מתהווים ומתפתחים. מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים בשילוב עם האסטרטגיה הקבוצתית, תיאבון הסיכון והמגבלות מכוחו, תכנון ההון והנזילות, ותכניות העבודה מהווים את הבסיס לגיבוש מסמכי מדיניות פרטניים וכן להסדרת תחומי האחריות והסמכויות של פונקציות הבקרה השונות, בנהלי עבודה מחייבים. הבנק והקבוצה פועלים בתהליך מתמשך להסדרת תהליכים אפקטיביים לזיהוי, פיקוח, ניטור, דיווח ובקרה אחר ניהול הסיכונים והחשיפות ומבצעים מעקב אחר פרופיל הסיכון של הבנק והקבוצה, באמצעות מדידים כמותיים ואיכותיים שונים.

מסמכי המדיניות השונים מבטאים ונותנים מסגרת תומכת למתודולוגיות, לכלים, מודלים ולתשתיות שגובשו בבנק. במסגרת זו ראוי לציין שימוש בכלים כמותיים שונים המאפשרים ניהול של הסיכונים באמצעות מודלים סטטיסטיים מגוונים (כגון מודלים לדירוג סיכון של לווים, מודלים לאמידת סיכוני השוק וכד') וכן במתודולוגיות וכלים איכותיים שמאפשרים תהליך סדור ושיטתי של זיהוי, הערכה וניטור אחר התפתחות הסיכונים והחשיפות. לצד הכלים המשמשים לניהול השוטף של הסיכון, עושה הקבוצה שימוש בתרחישים שונים, על מנת לבחון את החשיפה לסיכונים בתרחישים שונים ובמצבי קיצון שונים, כמפורט להלן.

השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים, בארץ ובח"ל, נבחנים ומתעדכנים מעת לעת, בהתאמה לשינויים בסביבת התחרות, בסביבה העסקית, הפנימית והרגולטורית. קצב ודינמיות השינויים בעולם הבנקאות מחייבים בחינה ושיפור מתמיד של הכלים, השיטות ותשתיות ניהול הסיכונים.

ממשל תאגידי לניהול סיכונים

בקבוצת דיסקונט מאומצת מסגרת ממשל תאגידי בהלימה להוראות באזל ולהוראות הפיקוח על הבנקים, המעוגנת כאמור, בסדרה של מסמכי תשתית ומדיניות בתחומי הסיכונים השונים.

הדירקטוריון וועדותיו והנהלה רואים חשיבות רבה בקיומה של תרבות ניהול סיכונים ושואפים לחיזוק המעמד המקצועי, העצמאות והתפקוד של קווי ההגנה, בדגש על האחריות הראשונית של קו ההגנה הראשון לניהול הסיכונים. בחטיבות העסקיות פועלות פונקציות בקרה חטיבתיות, אשר מהוות זרוע ניהול סיכונים ובקרה של החטיבה והן מלוות ומעורבות במכלול תחומי הפעילות שמלווה החטיבה, על מנת לוודא ששיקולי ניהול הסיכונים נלקחים בחשבון בתהליכי קבלת ההחלטות וכן מבוצעת היערכות נאותה בהיבטי ניהול הסיכונים והבקרות. מבנה ניהול הסיכונים בבנק כולל את: הדירקטוריון, הנהלה ושלושת קווי ההגנה, כמפורט להלן.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים

הדירקטוריון

הדירקטוריון נושא באחריות לעסקי הקבוצה לאיתנותה ויציבותה הפיננסית, ותחומי אחריות, בהתייחס להיבטי ניהול הסיכונים, מוגדרים בהלימה להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 310, ומעוגנים בנהלי עבודה תומכים לפעילות ולפעילות ועדותיו השונות. הדירקטוריון אחראי על התווית האסטרטגיה ועל אישור המדיניות המנחה את הקבוצה בפעילותה השוטפת. כמו כן, הדירקטוריון אחראי לקביעת תיאבון הסיכון, להתווית מדיניות ניהול הסיכונים ולמעקב אחר פעולות ההנהלה הבכירה על מנת לוודא שאלו עולות בקנה אחד עם תיאבון הסיכון והשינויים בפעילויות ובסביבת הסיכון.

פעילות הדירקטוריון מבוצעת, על ידי מליאת הדירקטוריון ו/או על ידי ועדות המשנה שלו, בנושאים השונים, באמצעות דיונים שוטפים, תקופתיים ויעודיים, לרבות בראייה קבוצתית.

השליטה והבקרה על ניהול הסיכונים מתבצעות על ידי ועדות הדירקטוריון השונות, שהעיקריות שבהן הן:

- **ועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון.** הוועדה מסייעת ומייעצת לדירקטוריון ביישום תפקידיו, לוודוא קיומם של תהליכי ניהול סיכונים אפקטיביים בבנק ובקבוצה. הוועדה דנה וממליצה לדירקטוריון על המדיניות לניהול הסיכונים השונים ומפקחת על יישום המדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון. הוועדה מתכנסת בתדירות רבעונית לפחות, גם כוועדה לניהול סיכונים ארה"ב;
- **ועדת ביקורת.** הוועדה בוחנת את אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית, באמצעות פונקציות הביקורת והבקרה השונות, עוקבת אחר מצאיהן ואחראית, בין היתר, להציע לדירקטוריון דרכים לתיקונם. לצורך מילוי תפקידה נסמכת ועדת הביקורת על עבודתן של פונקציות הבקרה הבלתי תלויות, בהן חטיבת הביקורת הפנימית, פונקציות הציות, אכיפה פנימית, איסור הלבנת הון ומימון טרור.
- **ועדת טכנולוגיות וחדשנות של הדירקטוריון.** הוועדה מסייעת ומייעצת לדירקטוריון ביישום תפקידיו, לוודוא קיומם של תהליכי ניהול סיכונים אפקטיביים בבנק ובקבוצה בהיבטים הטכנולוגיים לרבות סייבר ואבטחת מידע. הוועדה מפקחת על יישום המדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון בתחומי הסייבר, הטכנולוגיה והחדשנות, ממליצה על אישור מוצרים טכנולוגיים חדשים המחייבים קבלת אישור הדירקטוריון לפי מדיניות הבנק ומפקחת אחר התקדמות פרויקטים טכנולוגיים מהותיים בבנק ובקבוצה. הוועדה מתכנסת בתדירות רבעונית לפחות.

ההנהלה

להנהלת הבנק תפקידים רבים בתחום ניהול הסיכונים של הבנק והקבוצה, בדגש על התווית הטון שבצמרת (Tone at the top), לרבות בתמיכה לתהליכי ניהול הסיכונים. מסמכי המדיניות (ראו לעיל) כוללים התייחסויות נרחבות למשימות ההנהלה כ"אורגן" בתחום ניהול הסיכונים, כאשר, באופן כללי, כל משימה שבאחריות הדירקטוריון מחייבת טיפול מקדים של ההנהלה: עריכת דיונים מקדימים, ביצוע משימות בקרה ופיקוח וגיבוש המלצות עבור הדירקטוריון. ההנהלה אחראית למימוש מדיניות ניהול הסיכונים, קיום בקרה ופיקוח על איכות ניהול הסיכונים ונאותות מדידת והערכת הסיכונים. ההנהלה פועלת באמצעות מנהל הסיכונים הראשי וחטיבת ניהול הסיכונים ובאמצעות ועדת מנהלי סיכונים קבוצתית.

ועדות ופורומים

ועדות ופורומים שונים. בנוסף לוועדת מנהלי סיכונים קבוצתית בראשות המנהל הכללי ובהשתתפות מנהלי הסיכונים בחברות הבת המהותיות, המתכנסת תקופתית לדון במכלול הנושאים הנדרשים לקידום ולישיפור תהליכים רוחביים לניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה, פועלים במסגרת ההנהלה פורומים וועדות שונים, אשר תורמים ומסייעים להנהלה במשימות בתחום ניהול הסיכונים, בראשות מנהל הסיכונים הראשי, או מי מטעמה, כאשר העיקריים שבהם הינם: פורום מדיניות אשראי, פורום מדידה, תמחור והערכת ביצועים מותאמי סיכון, פורום תרחיש קיצון, ועדת תיקוף מודלים, ועדת מוצר חדש, ועדת תיעוד פרויקטים טכנולוגיים ליישום אסדרה, ועדת מנהלי סיכונים תפעוליים, פורום בקרי סיכונים תפעוליים, פורום קציני ציות בקבוצה ועוד. כמו כן, פועלות בבנק מספר רב של ועדות ייעודיות בתחומי הפעילויות השונים, המעורבות, בין היתר בתהליכי ניהול הסיכונים. ניתן למנות בין היתר את ועדות האשראי השונות, ועדת הנ"ה, ועוד.

ועדות הדירקטוריון, ועדות ההנהלה והפורומים השונים, מסייעים בידי ההנהלה והדירקטוריון לקיים דיונים ממוקדים ומעמיקים, תוך ניתוח ובחינה של חלופות להחלטה, התורמים לשיפור איכות הבקרה וניהול הסיכונים בקבוצה.

קווי ההגנה

תפישת ניהול הסיכונים בקבוצה מבוססת על שלושה קווי הגנה, שנוטלים חלק בניהול השוטף של הסיכונים. קיימת הבנה והפנמה של האחריות וחלוקת האחריות בין קווי ההגנה, וזו מוסדרת בסדרה של מסמכי מדיניות בתחומי הסיכונים.

- **נוטלי הסיכונים (קו ההגנה הראשון).** כלל יחידות הבנק, אשר נוטלות סיכונים, בדגש על יחידות עסקיות, אחראיות לניהול שוטף של אותם סיכונים באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור בקרה ודיווח, המתבצעים על ידי גורמים ביחידה, ו/או ביחידות בקרה ייעודיות. יחידות אלה פועלות בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים ובגבולות תיאבון הסיכון והמגבלות הפרטניות שנקבעו מכוחה. במרבית החטיבות פועלות פונקציות בקרה ייעודיות, אשר מונחות מקצועית על ידי חטיבת ניהול הסיכונים ואשר תומכות בראשי החטיבות בניהול הסיכונים הנלקחים במסגרת פעילותן. בשנים האחרונות פעלה הקבוצה לחיזוק מעמדן, כשירותן ועצמאותן של פונקציות הבקרה הפועלות בקו ההגנה הראשון לרבות תגבור המשאבים שמוקצים לתמיכה בפעילותן.

- **מנהלת הסיכונים הראשית וחטיבת ניהול סיכונים (קו ההגנה השני).** קו הגנה זה אחראי על המסגרת הכוללת לניהול הסיכונים בבנק. ראו להלן.
- **ביקורת פנימית (קו ההגנה השלישי).** הביקורת הפנימית כפופה ליו"ר הדירקטוריון וככזו - בלתי תלויה בקו ההגנה הראשון והשני ומסייעת להנהלה ולדירקטוריון במימוש יעיל ואפקטיבי של תחומי האחריות המוטלים עליהם. בין היתר, מקיימת סקירה שוטפת ובלתי תלויה על תהליכי ניהול הסיכונים והערכת פרופיל הסיכון בקבוצה לרבות יעילות ואפקטיביות הבקורות והמשאבים המוקצים לניהול סיכונים נאות, וכן בחינת מהימנות ותזמון של הדיווחים למפקח על הבנקים ולרשויות הפיקוח.

חטיבת ניהול הסיכונים (קו ההגנה השני)

- בראש החטיבה מכהנת מנהלת הסיכונים הראשית, שהינה חברת הנהלה ומדווחת למנכ"ל, באופן בלתי תלוי. מנהלת הסיכונים הראשית נדרשת לסייע לדירקטוריון במילוי תפקידיו, בתחום ניהול הסיכונים, ולה גישה מלאה לדירקטוריון ולועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים. מנהלת הסיכונים הראשית אחראית על ניהול מכלול הסיכונים בבנק ובקבוצה, במסגרת קו ההגנה השני.
- ניהול הסיכונים הוגדר בבנק כפונקציה בעלת אחריות קבוצתית. לפיכך, מושם דגש מרכזי על הידוק הממשקים עם חברות הבת ושלוחות חו"ל ועל הנחייתן לאימוץ תהליכים וכלים, במתודולוגיות הנקבעות בחברת האם, בשינויים המחויבים וכן על דיון בסוגיות סיכון ובפרויקטים מהותיים, המשפיעים על פרופיל הסיכון של חברות הבת.
- בין תפקידיה העיקריים של החטיבה ניתן למנות:
- זיהוי והערכה נכונה של החשיפות וזיהוי מוקדי סיכון קיימים ומתפתחים;
 - וידוא הנאותות ההונית, להבטחת יציבות הקבוצה לאורך זמן, בשים לב, בין היתר, לשינויים בחשיפות ובסביבה העסקית והרגולטורית, ולעמידה בתיאבון לסיכון, כפי שנקבע על ידי הדירקטוריון. זאת, תוך שימוש במגוון שיטות וכלים, שיבטיחו את הנאותות ההונית של הקבוצה, במצב עסקים רגיל ובתרחישי קיצון שונים;
 - ליווי ומעורבות בתהליכים מהותיים כגון ליווי תהליכי תכנון אסטרטגי, תכנון ההון, אסטרטגיית המימון, תגמול, תכנון תכניות עבודה, הפעלת מוצרים חדשים, פרויקטים מרכזיים, פרויקטי חדשנות, פרויקטי מחשוב ועוד, זאת לצד תמיכה בתהליכי קבלת החלטות כגון מתן חוות דעת על בקשות האשראי ועל השקעות בהן כרוכה חשיפת אשראי מהותית ואישור דירוגים, סיווגים והפרשות. זאת, במטרה לוודא שילוב היבטי ניהול סיכונים בתהליכים אלו ובחינת השפעותיהם על פרופיל הסיכון בבנק ובקבוצה;
 - דיווח שוטף להנהלה, לדירקטוריון ולועדות של אורגנים אלה, ככלי לניהול מבוסס סיכון;
 - אחריות לקביעת דירוגי האשראי ו/או אישורם;
 - אחריות על נאותות הסיווגים לחובות בעייתיים והוצאות להפסדי אשראי.
- חטיבת ניהול הסיכונים מאגדת תחתיה את הפונקציות הבלתי תלויות לניהול סיכונים, בהן יחידות לניהול סיכוני האשראי, סיכוני שוק ונדילות, סיכונים תפעוליים (המאגדת תחת אחריותה גם את תחומי ניהול סיכוני מעילות והונאות, סיכוני המשכיות עסקית, משאבי אנוש), סיכוני סייבר, אבטחת מידע, מיקור חוץ, סיכוני IT, וכן, יחידות לסיכוני ציות ואכיפה פנימית, סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור, סיכונים חוצי גבולות, וסיכוני מודלים. מנהלי היחידות לניהול הסיכונים פועלים, כאמור, כקו ההגנה השני ומבצעים מכלול תהליכים למדידה, הערכה ובקרת סיכונים ופיתוח מתודולוגיות ומודלים. בנוסף, באחריות מנהל הסיכונים הראשי פונקציות בקרה, בהן בקר האשראי, יחידת חוות דעת שניה, בכלל זה על דירוגי אשראי ועל נאותות הסיווגים וההוצאות להפסדי אשראי וכן, פונקציות פיקוח והערכה, אשר מבצעת, בין היתר, תהליכי פיקוח ובקרה אחר חברות הבת והשלוחה בחו"ל, וכן, תהליכי הערכה כוללת של סיכונים, לרבות ניהול התהליך השנתי להערכת פרופיל הסיכון להערכה פנימית של הנאותות ההונית (ICAAP). כמו כן, במסגרת החטיבה פועלת יחידת מערכות ותשתיות מידע, התומכת בייזום וניהול מערכות לניהול סיכונים.

כלים לניהול סיכונים

- הקבוצה מפתחת ומיישמת מגוון כלים התומכים בתהליכי ניהול הסיכונים, אשר מאפשרים זיהוי, מדידה והערכה של סיכונים, בהתבסס על מגוון כלים ושיטות והכוללים רכיבים כמותיים ואיכותיים, והמאפשרים בחינה של החשיפות והשינויים בהם, תחת מגוון תרחישים, לרבות זיהוי סיכוני רחב וריכוזי סיכון. במסגרת זו ראוי למנות את הכלים הבאים:
- **תיאבון הסיכון** - אחד הכלים המרכזיים של הדירקטוריון לפיקוח על פרופיל הסיכון של התאגיד. התיאבון לסיכון מתווה את גבולות הגיזרה של התאגיד ומתבצע בהלימה למתווה האסטרטגי ולמתווה ההון. בתיאבון רכיבים כמותיים ואיכותיים, המתייחסים למכלול סוגי הסיכונים.
 - **מגבלות, אינדיקטורים וספי התראה** - מכוח הצהרת התיאבון נקבעים מסמכים פרטניים של תיאבון הסיכון, בתחומי סיכון מהותיים, המתווים את קביעת המדיניות העסקית הקבוצתית בתחומי הסיכון וכוללים מגבלות, יעדי סיכון ו/או ספי התראה, אשר נועדו להבטיח את העמידה במגבלות הכמותיות וביעדים האיכותיים, שנקבעו בהצהרה. המגבלות מנוטרות באופן שוטף ומדווחות באופן תקופתי לדירקטוריון.
 - **פיתוח ותיקוף מודלים** - הקבוצה פועלת, לפי תכנית עבודה רב שנתית, לפיתוח מודלים מתקדמים, בדגש על פיתוח מודלים מתקדמים לדירוג ולתמחור אשראי מבוסס סיכון, בהתאם למתודולוגיות מקובלות בתחום. במסגרת זו, נעשה שימוש גם בשיטות מתקדמות לפיתוח מודלים (מבוססות Machine learning-1 Big Data).
 - במקביל לפיתוח המודלים, מבוצעים תהליכי תיקוף תקופתיים בתדירות ובתעודף שנקבעים בהתאם לרמת סיכון המודל, ולשינויים במודלים או בסביבה הכלכלית. מודלים חדשים נכנסים לשימוש רק לאחר תהליך תיקוף ואישור ועדת תיקוף מודלים.

- **תרחישים ותרחישי קיצון** - הבנק משתמש במגוון תרחישים ותרחישי קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לתהליכי ניהול הסיכונים, התומכים בתהליכי תכנון ההון, קביעת התיאבון לסיכון, הערכת הנאותות ההונית ובזיהוי אזורי פגיעות (ראו הרחבה בפרק הלימות ההון). תוצאות תרחישי הקיצון נדונות עם הגורמים העסקיים ותומכים בקביעת המדיניות העסקית והתמחור. כמו כן, בהתאם לתוצאות תרחישי הקיצון מגובשות תכניות מגירה שונות שמטרתן לתמוך בהיערכות הקבוצה למצבי משבר שונים.
- **סקרי סיכונים** - הקבוצה מיישמת תהליכים תקופתיים לביצוע סקרי סיכונים בתחומים שונים, כמפורט להלן. סקרי הסיכונים מאפשרים זיהוי והערכת תקופתיים של הסיכונים להם חשופה הקבוצה, ומאפשרים ניהול דינמי של מפות החשיפה ושל תכניות ההפחתה התומכות.
- **הערכת פרופיל הסיכון** - הקבוצה מבצעת מעקב שוטף אחר שינויים בפרופיל הסיכון של הבנק וחברות הקבוצה, בהתבסס על כלים, מודלים ומתודולוגיות קבוצתיים ועל תהליכי דיווח תקופתיים. עיקרי השינויים מדווחים במסגרת מסמך סיכונים שנתי (ה-ICAAP), וכן מסמכי הסיכון הרבעוניים, שנדונים ומאושרים בהנהלה ובדירקטוריון. הערכת השינויים בפרופיל הסיכון מבוססת על תהליכי ניטור, בקרה ודיווח אחר שינויים בפרופיל הסיכון וכן עמידה במגבלות, אינדיקטורים וספי התראה שונים, לרבות בהשוואה למערכת הבנקאית. במסגרת זו נבחנים גם שינויים מהותיים באיכות ואפקטיביות ניהול הסיכונים בהנהלה ובדירקטוריון.

תרבות הסיכונים והטמעת שימושיות תהליכי ניהול הסיכונים

הקבוצה פועלת, באופן מתמשך, לשיפור ולחיזוק תהליכי ניהול סיכונים, במטרה להוביל לכינונה של תרבות ניהול סיכונים נאותה. ההנהלה והדירקטוריון מנחים ליישום דווקני ובלתי מתפשר של הוראות האסדרה, לרבות וידוא הטמעתן בקרב הגורמים הרלבנטיים. הטון שבצמרת (Tone at the top) מהווה חלק חשוב ומשמעותי בהתוויית ובהטמעת התרבות בבנק ובקבוצה, תוך מתן דוגמה אישית וחשיבות לשילוב תהליכי ניהול סיכונים כחלק אינטגרלי מהניהול השוטף ותהליכי קבלת ההחלטות, ותוך הקצאת המשאבים הנדרשים. דגש מרכזי ניתן לשילוב יעדים מבוססי סיכון, בתמיכה למדידת הביצועים העסקיים. בהתאם, חטיבת ניהול סיכונים מלווה ומעורבת בתהליכים מרכזיים מראשיתם, על מנת לוודא ששיקולי ניהול סיכונים מוטמעים כחלק אינטגרלי מהעשייה העסקית. הטמעת תרבות ניהול הסיכונים ושימושיות הכלים, המתודולוגיות והמודלים שמפותחים בקו השני, בתהליכים העסקיים ובתהליכי ניהול הסיכונים בידי הקו הראשון מבוצעת, בין היתר באמצעות לומדות, כנסים, הדרכות, הטמעות, בקורות וביקורות.

השתלבות בתהליכים עסקיים ואסטרטגיים

חטיבת ניהול סיכונים מלווה את התקדמות יישום התכנית האסטרטגית ותכניות העבודה, החל משלבי התכנון תוך ניטור ובקרה תקופתיים של היבטי ניהול הסיכונים בתכניות אלו והשפעתם על פרופיל הסיכון בבנק ובקבוצה. במסגרת פעילות החטיבה מוטמעים כלים ומתודולוגיות לשימוש הקו הראשון, אשר תומכים בהערכת סיכונים בפעילויות ובפרויקטים השונים, לרבות שילוב תכניות הפחתה ותשתיות ניטור ובקרה, אשר תומכות בהפחתת הסיכונים. נציגי החטיבה מלווים את התקדמות הפרויקטים האסטרטגיים השונים, וכן מבוצעת הטמעת תפיסת ניהול הסיכונים בפרויקטים השונים, לרבות ביסוס הערכה תקופתית של סיכונים בפרויקטים ובחינת נאותות והתקדמות תכניות ההפחתה השונות. שילוב היבטי ניהול סיכונים כחלק אינטגרלי מתהליכי ניהול הפרויקט וכן ביסוס תהליכי הערכה עצמאיים על ידי החטיבות ביחס להשפעות של תכניותיהן השונות על פרופיל הסיכון, מהווים להערכת הבנק נדבך חשוב בהטמעת תרבות ניהול סיכונים ובהעלאת שימושיות התהליך. בנוסף, מושם דגש ומיקוד ניהולי, לבניה ועדכון של תשתיות המידע ומדידת ביצועים, בתמיכה ליישום התכנית האסטרטגית ותכניות העבודה, כאשר לצד היעדים העסקיים שולבו גם יעדים ומדידה מבוססי סיכון, כחלק מתכניות הנעה ותגמול של עובדים, ברמות הניהול השונות. לפרטים נוספים בדבר הטמעת היבטי ניהול סיכונים במדיניות והתכניות התגמול, ראו להלן.

אישור מוצרים חדשים

הפעלה של מוצרים/פעילויות חדשות, דורשת ביצוע תהליך סדור ושיטתי, שיבטיח זיהוי והערכת נכונים של כל הסיכונים הגלומים במוצר/הפעילות החדשה, תוך בחינת השפעתם על פרופיל הסיכון, בין היתר, באמצעות ספי מהותיות, ויודוא נאותות התשתיות והבקורות התומכות בהפעלתם. התהליך האמור מוסד במדיניות יעודית ובנהלי עבודה תומכים, שמיושמים בבנק ובקבוצה. חברות הבת העיקריות הונחו להעביר לבחינה ואישור של חברת האם, בקשות לאישור הפעלה של מוצרים חדשים, שהינם מהותיים לפעילות חברת הבת, ושיש בהם בכדי להשפיע על פרופיל הסיכון. הטמעת התהליך ברמה הקבוצתית תורמת ליכולת לזהות ולהעריך סיכונים חדשים בהתוותם, ולוודא היערכות וגידור נאות של הסיכונים, באמצעות תהליכי עבודה תומכים, תשתיות ובקורות. הרחבת שיתופי הפעולה עם גופי פינטק מלווים בביצוע תהליכי מוצר חדש, אשר תורמים להבנת מכלול הסיכונים בפעילויות ולגיבוש אמצעי הפחתה ובקורות תומכות וכן להסדרתם של תחומים מתפתחים אלו.

תמחור מבוסס סיכון

חטיבת ניהול סיכונים ממשיכה להטמיע תמחור מבוסס סיכון, אשר תומך בשיפור התמחור והתשוואה על ההון, תוך הטמעת שפה אחידה להערכת ביצועים מותאמת סיכון, בחברות הקבוצה, מרמת העסקה הבודדת ועד רמת קווי הפעילות העיקריים, ותוך שיפור בהקצאת נכסי הסיכון בין קווי העסקים.

יעדי תשוואה על ההון הכלכלי והרגולטורי שולבו כחלק מהיעדים העסקיים של החטיבות השונות וכחלק בלתי נפרד מהמדיניות העסקית של הבנק.

ליווי תהליכי ניהול האשראי

חטיבת ניהול סיכונים אחראית על הובלת מדיניות האשראי, בשיתוף עם הגורמים העסקיים, לרבות עדכון התיאבון לסיכון וקביעת יעדי על לניהול הסיכון הכוללים: השאת התשוואה על ההון הכלכלי, היבטי התנהלות במסגרת תמחור מותאם סיכון, שמירה על יציבות הקבוצה ועל פרופיל הסיכון הרצוי של התיק וניהול תיק האשראי על בסיס קבוצתי. במקביל, עקרונות ממדיניות האשראי הקבוצתית מועברים לאימוץ חברות הבת ומבוצע אתגור של מסמכי מדיניות האשראי של חברות הבת.

כמו כן, חטיבת ניהול סיכונים מעורבת בתהליכי אישור האשראי, באמצעות מתן חוות דעת שניה, והגברת המעורבות בתהליך הרבעוני לבחינת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי בבנק ובקבוצה ובחינת נאותות תהליכי הבקרה על תהליכי הסיווג וההפרשה.

תכנון וביצוע סקר סיכונים ומפות סיכונים

כחלק מתהליכי הניהול השוטפים, מבצעת הקבוצה סקרי סיכונים תקופתיים בתחומי הסיכון השונים, כדוגמת סקר סיכונים תפעוליים והמשכיות עסקית, סקר השפעה עסקית (BIA), סקר תשתיות וסקרי פערים בתחום הציות, סקרי סיכונים ואבטחת מידע במערכות הבנק והקבוצה, מפות סיכונים בתחום האכיפה המנהלית ועוד. הסקרים מבוצעים על ידי קו ההגנה הראשון, בחלקם באופן עצמאי ובחלקם בליווי ייעוץ מתמחה, והם תומכים בתהליכי זיהוי והערכת הסיכונים ובגיבוש תכניות הפחתה תומכות. סקרים אלה מלווים ומאוגדרים בהתאמה על ידי קו ההגנה השני. הקבוצה מבצעת תהליכים מחזוריים לעדכון סקרי הסיכונים, בהתאם לתכנית עבודה רב שנתית בליווי ואתגור של חטיבת ניהול הסיכונים, את תהליכי הזיהוי וההערכה.

פעילויות ניטור ובקרה

תהליכים אפקטיביים לניהול סיכונים כוללים יישום פעילויות בקרה, הפחתה וניטור, כחלק מביצוע הפעילויות השוטפות על ידי פונקציות הבקרה בקווי ההגנה, המאפשרות תגובה מהירה לשינויים בסביבת הסיכון. פעילויות בקרה כוללות, בין היתר, התייחסות לקביעת יעדים, מגבלות, אינדיקטורים וספי התראה הנגזרים מהתיאבון לסיכון ומעקב אחריהם, על ידי קווי ההגנה לפי מאפייני הסיכונים השונים, לרבות קביעת מתכונת דיווח ברורה ביחס לחריגות וביסוס תהליכים שוטפים לבחינת האפקטיביות של התהליכים.

כחלק מתכניות ההפחתה השונות מרוכזים מאמצים לוודא את איכות הבקורות הקיימות, תוך חתירה למיכון הבקורות (מונעות, מגלות, בלתי תלויות ומפצות) במגוון הפעילויות בקווי ההגנה השונים.

המשך שיפור החוסן הארגוני הקבוצתי בניהול סיכון המשכיות עסקית. באמצעות יישום תפיסת הפעלה, גיבוש תשתיות תומכות, ניהול תהליך ה-BIA, תרגולים ועוד.

ביסוס מעמדם המקצועי וכשירותן של פונקציות הבקרה בקו ההגנה הראשון

הקבוצה פועלת להמשך חיזוק פונקציות הבקרה בחטיבות ובמערכים השונים, בדגש על החטיבות העסקיות. ניכר חיזוק עצמאותן, כשירותן ומעמדם, ביישום התפקידים שיוחדו להן, בכלל זה כמטמיעי ידע גם בתחומי ניהול סיכון פרטניים כגון: ציות, איסור הלבנת הון, סיכונים תפעוליים (ובכללם סיכונים מעילות והונאות), סיכונים חוצי גבולות, סיכונים טכנולוגיה, סייבר ואבטחת מידע וכן וידוא כשירותיות בתחומי האשראי.

במסגרת זו פועלים בחטיבות בקרי סיכונים תפעוליים ונאמני הציות. מיקוד ניהולי ניתן לביסוס מעמדם וכשירותם המקצועית כמטמיעי ידע תומכי בקרה, נבנו שגרות עבודה לפונקציות הבקרה בקו הראשון, הוקמו פורומים ייעודיים ומוסדו ממשקי דיווח. כל אלו מתעדכנים מעת לעת בהתאם להתפתחות מוקדי הסיכון בחטיבות ובהתאמה לשינויים הנובעים ממימוש פרויקטים אסטרטגיים ושינויים טכנולוגיים.

מערך קציני הציות והבקרים בחטיבות תומך בקיומם של תהליכים נאותים לוידוא ציות למדיניות, נהלים ולמגבלות הנגזרות מכוחן ומעקב אחר אירועי הפרה ו/או כשל.

במסגרת יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 308 נקבעו מנהלי סיכון ציות בחטיבות אשר אחראים על יישום ההוראות שמופו בתחומי אחריותם.

הדרכות, תרגול והטמעת תרבות ניהול סיכונים

דגש מרכזי בפעילות ההטמעה ניתן להבניית מערך ההדרכה וההטמעה, בראיה מבוססת סיכון. הפעילות מבוצעת על ידי נציגי חטיבת ניהול סיכונים ו/או באמצעות פונקציות הבקרה בחטיבות, תוך הסתייעות במערך ההדרכה של הבנק ומנהלי המוצרים. תהליכי ההטמעה מתקיימים לקהלי יעד ולכלל העובדים וכוללים, בין היתר, תכניות הכשרה והדרכה סדורות, קיום מבדקי ידע, גיבוש שגרות עבודה ובקורות ממוקדות סיכון וקיום סדנאות בנושאים שונים, הקשורים לשיפור התרבות, כגון סדנאות הפקת לקחים, ניתוח אירועי כשל מהותיים וכיוצא ב. זאת, בנוסף על תהליכי הדרכה, בתחומים העסקיים, המתבצעים במטרה לשמר את כשירות העובדים. במסגרת ההדרכה נעשה שימוש, בין היתר, בפלטפורמה ארגונית ללמידה מרחוק, המאפשרת למידה ארגונית באמצעות מבדקי למידה שונים, אותם העובד מבצע בתחנת העבודה שלו, בדגש על היבטי אסדרה ובקרה.

מערך דיווחים

כתמיכה לפיקוח שוטף אחר השינויים בפרופיל הסיכון קיימים תהליכי דיווח סדורים ואיחידים, ביחס לנושאים שונים שהוגדרו במסמכי המדיניות, כגון דיווח על חריגה ממגבלות, אירועים חריגים, אירועי כשל/ליקויים מהותיים/ הפרות. זאת לצד ממשקי דיווח סדורים מהחטיבות ומחברות הבת ביחס לריכוז שינויים בפרופיל הסיכון, בחתך של סוגי הסיכונים השונים ודיווחים וסקירות תקופתיות ביחס למוקדי פעילות ו/או סיכון עיקריים.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים

בהתאם להמלצות ה-FSB, סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת בסביבה העסקית של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאותיו בשנה הקרובה. סיכון מתפתח הינו סיכון לגבי יש אי וודאות לגבי מועד התגבשותו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על הבנק. להלן יובאו פרטים בדבר סיכונים מובילים ומתפתחים המהותיים ביותר.

סיכון סביבת המקרו. סביבת המקרו תנדודתית וחסרת ודאות, ומושפעת מהאינפלציה הגבוהה, מצעדים מוניטריים תומכים ומצמצום הנדלות בשווקים, המובילים לאטה. זאת לצד היבטים גיאופוליטיים, המשפיעים על הכלכלה העולמית והמקומית ועל השווקים. השלכות סביבת המקרו משפיעות בעיקר על סיכונים אשראי, השקעות, שוק נדלונות, סייבר ומודלים.

התנדודתיות החדה בשווקים וקצב השינויים יוצרים עליה בסיכון למיתון עולמי ועלולים להוביל לצמצום הביקוש לאשראי ולעליה בהפסדי אשראי. **סיכונים המודל העסקי.** בשנים האחרונות חלו שינויים בסביבת הפעילות הנובעים, בין היתר, מהאצה בהתפתחויות הטכנולוגיות, שחקית מקורות הכנסה והגברת התחרות במערכת הבנקאית והחוך בנקאית, זאת לצד הגברת השקיפות הצרכנית והיבטי הוגנות במערכת הבנקאית ושינוי בציפיות הצרכנים.

הדינמיות, התחרות, קצב השינויים, לצד התנדודתיות וחסר הוודאות בסביבת המקרו, מובילים לעליה בסיכון המודל העסקי (המהווה חלק מהסיכון האסטרטגי) ומחייבים את הבנק והקבוצה לבחון פתרונות גמישים ומתקדמים למימוש פוטנציאל הצמיחה, בראיה צופה פני עתיד, אשר יבטיחו את המשך מיצוב הקבוצה כקבוצה בנקאית מובילה גם בעתיד.

בהתאם, הקבוצה מעדכנת מדי שנה את רשימת הפרויקטים האסטרטגיים, בדגש על המשך ריכוז המאמצים במיקודים האסטרטגיים, לצד בחינה מתמדת של שינויים בסביבת הסיכון.

שינויים אלו, בדגש על פרויקטים של חדשנות וטכנולוגיה, מובילים מטבע הדברים גם לעליה בסיכונים צדדים שלישיים, בעיקר בהיבטי שרשרת האספקה, אבטחת איכות ובקורות, חשיפות לסיכונים סייבר, הונאות, דלף מידע והגנת הפרטיות. הקבוצה פועלת לשיפור מתמשך של הכלים התומכים בניהול הסיכון, לרבות עדכון מסמכי מדיניות, יצירת סטנדרטיזציה, תהליכים והסדרה חוזית וכן ביצוע תהליכי מוצר חדש למוצרים או פעילויות חדשים. במקביל לייזום פרויקטים חדשים לשיפור היערכות הקבוצה לקראת הבנקאות העתידית, מיושמים תהליכים רוחביים ומתמשכים, לתמיכה ושיפור בתהליכי הבנקאות המסורתית באמצעות שיפור והנגשת הפעילות אל מול הלקוחות ושיפור השירותים. כמו כן, ננקטים מהלכים למקסום ערך הקבוצה, לצד הגברת היעילות ולצמצום הוצאות, לרבות באמצעות התייעלות תפעולית ודיגיטציה של תהליכים.

סיכונים סייבר ואבטחת מידע. סיכון הסייבר ממשיך להוות אחד האיומים המשמעותיים והמתפתחים בעולם בכלל ובמערכת הבנקאית בפרט. גוברת רמת התחכום, מורכבות ההתקפה ומגוון השיטות ומעורבות של גורמי פשע מאורגן ושלוחי ממשלות, זאת לצד עליה בסיכונים הונאות. בשל התחרות העסקית והשאיפה להתייצב בחזית הטכנולוגית, התעצם היקף הפריסה של שירותים המבוססים על מחשוב שנחשפים לעולם הסייבר (שיתופי פעולה עם צדדי ג', בנקאות פתוחה, שירותי מחשוב בענן, שימוש בקוד פתוח, מעבר לעבודה מרחוק ועוד).

מתוך הבנת המשמעות של התמשות האיומים על פעילות הקבוצה, זמינות השירותים והמוניטין, הנהלת הבנק והדירקטוריון מקצים משאבים מרובים לצורך ההתמודדות, כולל מעורבותם הישירה. המדיניות, המתודולוגיות והכלים התומכים בניהול הסיכון, מתעדכנים ומתפתחים באופן שוטף, תוך מתן דגש על שיפור מתמשך של כלי הניטור וההגנה בפני איומים פנימיים וחיצוניים והיערכות למתן מענה מידי לאירועים, מבוצע תהליך תחזוק רציף ושיפור מתמיד של בקורות בשיטות שונות ואתגורן. זאת במקביל לדיאלוג שוטף עם הרגולטור ועם מערך הסייבר הלאומי.

סיכונים מודלים. הדגש ההולך וגובר על בנקאות דיגיטלית, לצד הגברת ציפיות הלקוחות להשאת ערך, לתובנות ולמוצרים מותאמים, זמינים ומידיים, מובילה לכך שארגונים בכלל והמערכת הבנקאית בפרט הופכים יותר ויותר מבוססי דאטה ומודלים, לרבות הטמעת מודלים מתקדמים מבוססי בינה מלאכותית ולמידת מכונה. היבטים אלו מייצרים אתגרים מתפתחים הן בתחום פיתוח המודלים והן בתחומי התיקוף וניהול סיכונים המודלים. הקבוצה פועלת, לפי תכנית עבודה רב שנתית, לפיתוח מודלים מתקדמים, כמו גם לשיפור מתמשך של הכלים והמתודולוגיות התומכים בניהול סיכונים המודלים.

סיכון סביבה ואקלים. בשנים האחרונות, נושא ניהול סיכוני סביבה ואקלים מקבל מיקוד רגולטורי גבוה מתוך הבנה שהתממשות סיכוני סביבה ואקלים עלולה להשפיע על המערכת הבנקאית ובמקרים קיצוניים אף להוביל להשפעות גלובליות ומערכתיות. בהתאם, מאסדרים שונים בעולם ובהם גם הפיקוח על הבנקים, פועלים לאסדרת התחום (לרבות עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים הקשורים לאקלים). הבנק ביצע סקר פערים אל מול הפרקטיקה וגיבש תכנית עבודה לניהול מקיף של סיכון האקלים, המבוססת על למידת המגמות הקיימות בתחום. בשנת 2023 מתכוון הבנק להמשיך לקדם את מוכנותו בתחום ניהול סיכוני האקלים, תוך מעקב ובחינת הפרקטיקות המקובלות בעולם ויישומן בהקשר הבנקאי. לפרטים נוספים, ראו בפרק ג' לדוח הדירקטוריון וההנהלה - "סקירת הסיכונים".

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

דרישות הון מזעריות	נכסי סיכון משוקללים		
	31.12.2022	30.09.2022	
במיליוני שקלים חדשים			
26,655	207,532	213,237	סיכון אשראי גישה סטנדרטית
712	6,464	5,693	סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
260	2,154	2,077	התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
36	278	289	חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)
729	5,745	5,834	סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
28,392	222,173	227,130	סך הכל סיכון אשראי
454	4,294	3,633	סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
2,086	15,979	16,685	סיכון תפעולי
30,932	242,446	247,448	סך הכל

גילוי על הקשר בין המאזן לבין רכיבי ההון הפיקוחי

לפרטים בדבר התאמות הנדרשות בין המאזן בדוחות הכספיים שפורסמו ובין רכיבי ההון הפיקוחי, ראו להלן תוספת א' לדוח זה.

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

ריכוז של תנועות ושינויים בנכסים משוקללים בסיכון

שנת 2021	שנת 2022	
במיליוני שקלים חדשים		
175,080	196,200	יתרה לתחילת התקופה
		שינוי בחשיפות
17,094	24,382	ניצולים (אשראי מאזני)
150	(237)	אג"ח
(171)	643	נגזרים
14,154	6,204	מסגרות
5,039	6,292	ערבויות
601	3,136	נכסים אחרים
36,867	40,420	סה"כ שינוי בחשיפות
(12,802)	(8,472)	השפעת CCF
24,065	31,948	השינוי בחשיפות לאחר השפעת CCF
		שינויים במפחיתי סיכון
4,723	3,486	ערבויות (שיחלוף)
1,641	354	מפחיתי סיכון פיננסיים
6,364	3,840	סה"כ
(3,526)	(2,399)	השפעת CCF
2,838	1,441	השינוי במפחיתי סיכון לאחר השפעת CCF
(107)	421	שינוי ב-CVA
21,120	30,929	סה"כ שינוי בנכסי סיכון אשראי-שנתי
196,200	227,129	יתרה לסוף התקופה

הקשר בין נכסים משוקללים בסיכון לבין הפעילויות העסקיות והסיכונים המתייחסים

הנתונים להלן משקפים את הקשר בין נכסים משוקללים בסיכון לבין הפעילויות העסקיות, בהתאם למגזרי הפעילות הפיקוחיים של הבנק

פעילות חו"ל	פעילות ישראל												
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	עסקית	פרטיים	אנשים	פעילות ישראל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	קטנים זעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני שקלים חדשים													
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022													
	232,654	33,370	2,452	29,126	1,792	199,284	18,279	767	57,782	16,549	39,641	665	65,601
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾													
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽¹⁾	247,447	34,494	2,817	29,872	1,805	212,953	17,950	886	65,667	17,082	40,541	772	70,055
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021													
	204,857	29,306	2,213	25,451	1,642	175,551	16,427	1,078	51,558	14,044	35,643	529	56,272
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾													
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽¹⁾	215,321	30,639	2,194	26,744	1,701	184,682	16,400	817	53,314	14,953	37,729	569	60,900

הערה:

(1) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

הון ומינוף

התפתחויות עיקריות בשנת 2022

הגדלת ההון

ביום 30 במרס 2022 השלים הבנק מהלך של הנפקת מניות לציבור, של 72,994,300 מניות בנות 0.1 ש"ח ע.נ. כל אחת, בתמורה כוללת של כ-1,428 מיליון ש"ח. גיוס ההון נעשה על מנת לאפשר לבנק להמשיך את תנופת הצמיחה שלו ולממש את הפוטנציאל המשמעותי הקיים, בדגש על התחומים שבמיקוד אסטרטגי של הבנק - משכנתאות ועסקים בינוניים - תוך ניצול ההזדמנויות בשוק. גיוס ההון נעשה על רקע עליית התשואות החדה שהתרחשה בחודשים האחרונים והתנודתיות בשווקים, אשר מגלמת עליה משמעותית בהסתברות לעליית ריבית ובעוצמתה, ואשר פגעה זמנית בקרנות ההון וביחס ההון.

הנפקת מכשירי חוב

ביום 2 ביוני 2022 השלים הבנק, באמצעות מנפיקים, הנפקה של מכשירים פיננסיים שנועדו לענות על צרכי הנדלות ולחזק את התשתית לאסטרטגיית הצמיחה המואצת של תיק האשראי של הבנק. במסגרת זו הונפקו איגרות חוב (סדרה יד') בהיקף כולל של כמיליארד ש"ח וניירות ערך מסחריים (סדרה 2) בהיקף כולל של כ-700 מיליון ש"ח. **הנפקת כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים (Coco).** ביום 27 בנובמבר 2022 השלים הבנק, באמצעות מנפיקים, הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים (סדרה ט'), בהיקף כולל של כ-463 מיליון ש"ח, במרווח אפקטיבי של 2.62%.

באזל ודרישות ההון הרגולטוריות

כללי

ועדת באזל הינה גוף בינלאומי אשר נוסד בשנת 1974 על ידי הבנקים המרכזיים של מדינות שונות. החלטותיה והמלצותיה של הועדה, אף שאין להן תוקף משפטי מחייב, קובעות את עקרונות הפיקוח לפיהם יפקחו הגופים המפקחים על המערכות הבנקאיות בחלק ניכר ממדינות העולם. בחודש יוני 2004 פרסמה ועדת באזל המלצות שנועדו להבטיח את האסדרה הראויה בנושא הלימות ההון של בנקים במדינות השונות (להלן: "באזל II"). הנחיות באזל II הוסדרו בישראל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-211. מרבית הוראות אלה תוקנו במהלך שנת 2013, והותאמו להוראות באזל III. לפרטים נוספים, ראו להלן.

הוראות באזל בנויות משלושה נדבכים:

- **הנדבך הראשון - דרישות להון מזערי.** מגדיר את אופן חישוב יחס ההון לרכיבי הסיכון. לפרטים נוספים, ראו להלן.
- **הנדבך השני - תהליך פיקוח ובקרה על הנאותות ההונית.** במסגרת הנדבך השני נדרשים התאגידים הבנקאיים לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות הלימות ההון ולקבוע אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון - Internal Capital Adequacy Assessment Process ("ICAAP"). לפרטים נוספים, ראו להלן.
- **הנדבך השלישי - "משמעת שוק".** התאגידים הבנקאיים נדרשים לתת גילוי נאות ולהרחיב את הדיווח לציבור בדבר הסיכונים הכרוכים בפעילותם, באופן שיאפשר לציבור להבין טוב יותר את מכלול הסיכונים להם הם חשופים, האופן בו מנוהלים סיכונים אלה והיקף ההון שהוקצה בגינם.

הרכב ההון

רכיבי ההון לצורך חישוב יחס הון

31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
א. הון עצמי רובד 1		
22,148	25,478	הון עצמי
(395)	(262)	הבדלים בין ההון העצמי לבין הון עצמי רובד 1
21,753	25,216	סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
התאמות פיקוחיות וניכויים		
195	175	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
8	25	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים
203	200	סך-הכל התאמות פיקוחיות וניכויים, לפני התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים
289	202	סך-הכל התאמות בגין תכנית ההתייעלות
-	135	סך ההתאמות בגין הפסדי אשראי צפויים
21,839	25,353	סך הכל הון עצמי רובד 1 לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
ב. הון רובד 1 נוסף		
178	-	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים
178	-	סך הכל הון רובד 1 נוסף לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
ג. הון רובד 2		
4,431	3,942	מכשירים לפני ניכויים
2,452	2,839	הפרשות להפסדי אשראי, לפני ניכויים
88	97	זכויות מיעוט בחברת בת
6,971	6,878	סך הון רובד 2 לפני ניכויים
-	-	ניכויים
6,971	6,878	סך-הכל הון רובד 2

לפרטים בדבר הקשר בין המאזן לבין רכיבי ההון הפיקוחי, ראו להלן תוספת א' לדוח זה.

דוח תזרים של ההון הפיקוחי

ריכוח של תנועות ושינויים של ההון הפיקוחי

שנת 2021	שנת 2022	
25,233	28,988	יתרה לתחילת התקופה
		הון עצמי רובד 1 לפני ניכויים
-	7	הון מניות רגילות
-	1,391	פרמיה על מניות
2,594	2,847	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
(243)	(1,562)	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(2)	(19)	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין גידורי תזרים מזומנים
(113)	484	התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל
(112)	294	קרנות אחרות שקיבלו את אישור המפקח
20	66	זכויות מיעוט בעלי המניות החיצוניים בהון של חברות בת שאוחדו
2,144	3,511	סך הון עצמי רובד 1 לפני ניכויים
(12)	(21)	מוניטין ונכסים לא מוחשיים
-	-	מיסים נדחים שממיומשם מתבסס על רווחיות עתידית של תאגיד בנקאי
-	-	מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי (מעל 10% מהון עצמי רובד 1)
		רווחים (הפסדים) שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי
24	(3)	העצמי של הבנק
-	-	ניכויי סף - הסכום העולה על 15% (בהתאם לסעיף 13 להוראה 202)
-	20	אחרים
12	(4)	סך ניכויים מהון עצמי רובד 1
2,132	3,515	סך הון עצמי רובד 1 לאחר הניכויים
(178)	(178)	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי הכשירים להכללה בהון הפיקוחי לפי הוראות המעבר בהוראה 299
(178)	(178)	סך הון רובד 1 נוסף לאחר ניכויים
1,723	(338)	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו (בהתאם לסעיף 10א ו-110 בהוראה 202)
(188)	(152)	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי הכשירים להכללה בהון הפיקוחי לפי הוראות המעבר בהוראה 299
2	9	זכויות מיעוט בחברות בת
264	387	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
1,801	(94)	סך הון עצמי רובד 2 לפני ניכויים
-	-	ניכוי בגין השקעה בתאגידים פיננסיים בעיקר בגין הבנק הבינלאומי
-	-	סך ניכויים מהון רובד 2
1,801	(94)	סך הון רובד 2 לאחר ניכויים
28,988	32,231	יתרה לסוף התקופה

הלימות ההון

הערכת הלימות ההון

תהליך ה-ICAAP - דרישות ההון על פי הנדבך השני של באזל

תהליך הפנימי להערכת הנאותות ההונית (Internal Capital Adequacy Assessment Process; להלן: "ה-ICAAP") הינו תהליך הערכה עצמית קבוצתית, המתבצע במסגרת הנדבך השני של באזל II, אשר נועד להבטיח נאותות הונית מתמשכת של הקבוצה אל מול פרופיל הסיכון שלה. בגין התהליך מוגש דוח שנתי לפיקוח על הבנקים בישראל, אשר נבחן על ידי הפיקוח במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחית (Supervisory Review Evaluation Process; להלן: "ה-SREP"). כמו כן, מתבצעים באופן שוטף תהליכי מעקב ופיקוח אחר שינויים בפרופיל הסיכון, תוך ניטור ובחינה של התפתחות נכסי הסיכון וההון ומוגש דוח רבעוני, "מסמך סיכונים", הכולל אף הוא הערכה בדבר הנאותות ההונית של הקבוצה. בראיית מסגרת העבודה של באזל, תהליכי הערכת הנאותות ההונית הינם תהליכים משלימים להוראות הנדבך הראשון, המספק מסגרת מחייבת להקצאת ההון.

בתהליך זה, הקבוצה הבנקאית נדרשת להעריך, בעצמה, את היקף דרישות ההון הנאותות ביחס לסיכונים אליהם היא חשופה ולא יכוח ניהול הסיכונים, על מנת להבטיח את יציבותה הפיננסית לטווח ארוך. לפיכך, תהליך ה-ICAAP כולל בחינה של מכלול תהליכי ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק, לרבות ממשל תאגידי וניהול קבוצתי של ניהול הסיכונים, זיהוי הסיכונים המהותיים אליהם חשופה הקבוצה, כימות החשיפה הכוללת לסיכונים במונחי הון וערכת השוואה בין היקף החשיפה לבין מקורות ההון של הבנק, בהווה ובראייה צופה פני עתיד, תוך מתן מענה למחזוריות השוק, לתקופות לחץ (stress) ולתרחישים שונים, לרבות בקיצון.

במסגרת תהליך ה-ICAAP נדרשים התאגידים הבנקאיים להעריך מחדש את צרכי ההון שלהם, הן עבור הסיכונים שטופלו במסגרת הנדבך הראשון והן עבור סיכונים מהותיים שלא טופלו במסגרתו ולקבוע, באופן סובייקטיבי, מהי רמת ההון הנאותה הנדרשת אל מול סיכונים אלו (הערכת נאותות ההון). הסיכונים הנוספים הכלולים בנדבך השני מורכבים מסיכונים שאינם מטופלים במסגרת הנדבך הראשון, אשר ניתן לחשב את היקף החשיפה אליהם ואת הקצאת ההון הנדרשת בגינם על בסיס כמותי (כגון: סיכון ריכוזיות, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וכיוצא"ב) ומסיכונים איכותיים, אשר נבחנים במסגרת הבחינה הכוללת של הנאותות ההונית (כגון: סיכון מוניטין, סיכון ציות, סיכון אסטרטגי, סיכון משפטי וכו'). כמו כן, במסגרת הנדבך השני נדרשים התאגידים הבנקאיים לערוך תרחישי קיצון לבחינת נאותות ההון.

תרחישי קיצון

הבנק משתמש בתרחישי קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לתהליכי ניהול הסיכונים, שמטרתו להתריע בפני ההנהלה על תוצאות חמורות בלתי צפויות הקשורות למגוון הסיכונים, ולספק אינדיקציה באשר להון שיידרש לספיגת הפסדים במקרה של זעזועים גדולים. תרחישי הקיצון ההוליסטיים משמשים לבחינת הנאותות ההונית של הקבוצה באירועים אלה ולקביעת יעדי הלימות ההון המינימאליים גם בראיה צופה פני עתיד. כמו כן, חשיבות תרחישי הקיצון באה לידי ביטוי באתגור תהליכי תכנון ההון, ובקביעת תיאבון לסיכון לאזורי הפגיעות שזוהו בתרחישים. לקבוצה מדיניות לניהול תרחישי קיצון, המגדירה עקרונות לניהול נאות של התרחישים, ואת תפקידי הדירקטוריון וההנהלה בסקירה וזיהוי של תרחישי קיצון אפשריים, בחינת המתודולוגיות והמודלים להערכת השפעת תרחישי הקיצון ובחינת סבירות התוצאות. הוגדרה מסגרת מתודולוגית אחידה המגדירה תהליך עבודה סדור ליישום תרחישי קיצון בבנק ובחברות הבת, המפרטת את המתודולוגיה והמודלים שבהם עושה הקבוצה שימוש לשם הערכת השפעת תרחישי הקיצון על סיכונים אשראי, סיכונים שוק ורכיבים מסויימים בדוח רווח והפסד. מתודולוגיה זו משלבת בין בחינת השפעותיהם של תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעותיהם של שינויים בפרמטרים מקרו כלכליים, על סעיפי דוח רווח והפסד ועל ההון, באמצעות מודלים פנימיים שהבנק פיתח, לבין בחינת השפעות של תרחישי הקיצון על אזורי פגיעות/מוקדי סיכון ספציפיים שזוהו, תוך אתגור תוצאות ההערכה על ידי הגורמים העסקיים. השילוב כאמור מאפשר לבנק גמישות ומהירות יחסית בהרצה של מגוון תרחישים בניתוחי רגישות שונים מחד, ומאידך בחינה פרטנית של החשיפות, תוך התייחסות למאפייני הסיכון הייחודיים לקבוצה והעלאת השימושיות של הכלי, בידי הגורמים העסקיים וחטיבת ניהול הסיכונים, בקביעת מגבלות פרטניות, בהגדרת התיאבון לסיכון ובגיבוש תכניות מגירה למצבים בהם יתממש הסיכון. **תרחיש קיצון מאקרו כלכלי אחיד.** החל משנת 2014 הבנק מבצע בחינה שנטית של השפעות מבחן קיצון מאקרו כלכלי אחיד, אשר תרחישו מפורסמים על ידי הפיקוח על הבנקים ומשותפים לכלל המערכת הבנקאית. מבחן הקיצון האחיד משולב בתהליכים להערכת הנאותות ההונית.

תהליך תכנון ההון

תהליך תכנון וניהול ההון הינו תהליך קבוצתי המתנהל באופן שוטף, ומטרתו להבטיח ניהול יחסי ההון של הקבוצה בראיה ארוכת טווח, תוך הקצאה מיטבית של נכסי הקבוצה, בראיה מבוססת סיכון ובהלימה לתכנית האסטרטגית ולתיאבון הסיכון הקבוצתי. להלן מטרות עיקריות של תכנון ההון:

קביעת יחסי ההון המינימאליים

יחסי ההון בקבוצה נקבעים על ידי הדירקטוריון, כך שיהיו שווים או גבוהים מיחסי ההון המזעריים הרגולטורים (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201). יחסי ההון נקבעים בהתבסס על תוצאת תהליך הערכת הנאותות ההונית (ICAAP), ומשקפים את התיאבון לסיכון של הקבוצה. יחסי הון המינימאליים הרגולטורים אשר הוגדרו על ידי הפיקוח על הבנקים - לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201, על תאגיד בנקאי לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9% וביחס הון כולל של 12.5%. בחודש ספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר המתייחס ל-"מגבלות למתן הלוואות לדיור". על פי ההוראה תאגיד בנקאי נדרש להגדיל את יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור של 1% מיתרת הלוואות לדיור (הדרישה כאמור הגדילה את סך דרישת ההון העצמי המינימלי בכ-0.20% ל-0.20%).

יעדי ההון לאופק תכנון ההון

יעדי ההון. אחת לשנה לפחות מאשר הדירקטוריון את יעדי ההון של הבנק, אשר כוללים יעד הון עצמי רובד 1 ויעד הון כולל. יעדים אלה מבוססים על המדיניות שאושרה על ידי הדירקטוריון, המבטאת את התיאבון לסיכון של הבנק, לפיה הבנק נדרש להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהשיעור הנדרש על פי תוצאת ה-ICAAP ועל פי תרחיש קיצון מערכתי. יצוין כי יעדים אלה מביאים בחשבון, בין היתר, את תוצאות תהליכי קביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק (תוצאות ה-ICAAP) ואת תוצאות הליך ה-SREP האחרון שהתקיים, הכולל דיאלוג בין הבנק לבין הפיקוח על הבנקים ביחס לסיכונים הספציפיים של הבנק במועד שבו הליך זה התקיים ומבחני הקיצון האחרונים שבוצעו¹. על יסוד הליכי ה-ICAAP וה-SREP כאמור, לרבות מבחני הקיצון האחרונים שבוצעו, החליט הדירקטוריון להקטין את היעד האמור ב-0.15% ולהעמיד אותו על שיעור של 9.75%.

תכנון ההון

במסגרת תהליך תכנון ההון נקבעו יעדי ההון של תכנית העבודה, תוך שמירת כרית הון למקרה של תנודות בלתי צפויות בעלות השפעה על יחס ההון, ומהם נגזר תקציב נכסי הסיכון. במתווה ההון נלקחים פרמטרים שונים המשפיעים על יחסי ההון, כגון: הנחת רווחיות בהלימה לתקציב נכסי הסיכון, חלוקת דיבידנד, שינויים בקרנות ההון השונות, התאמות פיקוחיות והפחתות בהתאם להוראות מעבר. הבנק בוחן מספר תרחישים להגעה ליחסי ההון שנקבעו.

רגישות יחס הלימות ההון לשינויים בהון העצמי רובד 1 ונכסי סיכון

שינוי ביחס הון עצמי רובד 1 שהון הכולל		
ליום 31 בדצמבר 2022		
(0.04%)	(0.04%)	קיטון של 100 מיליון ש"ח בהון העצמי
(0.05%)	(0.04%)	גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי סיכון

קביעת כרית הון

גובה "כרית ההון" אותה הבנק מחזיק, מעל יחסי ההון המינימאליים שקבע הדירקטוריון, נועדה להבטיח את העמידה ביעדי ההון בתנאי שוק ורווחיות משתנים. הבנק קבע כרית על בסיס ניתוח מגוון תרחישי רווחיות, תנודתיות קרן ההון, תנודתיות בהשפעת שערך זכויות עובדים על ההון ותרחיש הורדת דירוג האשראי של מדינת ישראל. שיפור ביכולות ניהול וניטור ההון והירידה בסיכונים השוק של הקבוצה (כתוצאה מנטרול סיכון הריבית בגין ההתחייבויות לעובדים, המשוערכות בתשואות אג"ח ממשלתיות צמודות בתוספת מרווח אשראי של תאגידים בדירוג AA בארה"ב) מאפשרים כרית הון נמוכה יותר מבעבר.

תכנית מגירה לשיפור הלימות ההון בטווח הקצר, המתבססת על צמצום נכסי סיכון גובשה על מנת להתמודד עם מצבים של שחיקה בכרית ההון. כחלק מהניהול השוטף, הבנק מנטר את רגישות יחסי ההון לסיכונים שוק, ובכלל זה לסיכונים ריבית, מניות ופתיחת מרווחים.

תקציב נכסי סיכון

לאחר קביעת יעדי ההון והכרית ההונית הנדרשת, חושבה מגבלת הגידול הכוללת בנכסי סיכון בראיה חמש שנתית. תקציב נכסי הסיכון שנקבע לשנת 2023, מבטיח כי קבוצת הבנק תעמוד ביעדי ההון שנקבעו. הקצאת נכסי הסיכון בין היחידות העסקיות וחברות הבת הינה פועל יוצא של התכנון האסטרטגי, תוך אופטימיזציה של התשואה להון של הקבוצה. במסגרת התהליך, בוצע מיפוי צרכי הון בכל חברה בקבוצה והתקבלו החלטות ביחס להקצאת מסגרות של נכסי סיכון על בסיס שיקולים עסקיים של מקסום רווחים ושיקולים אסטרטגיים נוספים.

ניטור יחס ההון

במסגרת ניהול ההון הבנק בוחן באופן שוטף את יכולת העמידה ביעדי ההון הפנימיים שקבע הדירקטוריון ובתכנית העבודה, תוך מעקב אחר התפתחות השימושים של הבנק וחברות הקבוצה בנכסי סיכון והערכת העמידה ביעדי ההון שנקבעו עבור הבנק ועבור כל חברה מקבוצת הבנק. ניטור ההון, לרבות תחזית יחסי ההון לשנה קדימה, מוצג להנהלה על בסיס שוטף.

במידה יחס ההון החזוי רחוק מהתכנון (בשיעור שנקבע מראש), מתקיים דיון הנהלה לבחינת הצעדים הנדרשים לעמידה במתווה שנקבע - צעדים כגון צמצום נכסי סיכון, שימוש בכרית ההון ועוד.

2 למשמעות המונח "תרחיש קיצון אחיד" ולפרטים נוספים, ראו "תרחיש קיצון" בפרק ג' בדוח שנתי 2021 וכן "הערכת הנאותות ההונית" לעיל.

ניהול ההון בחברות הבת

יעדי ההון שנקבעו בתהליך ניהול ההון הקבוצתי משמשים כעקרונות מנחים לחברות הבת. יעדים אלה מהווים בסיס לתכנון ההון הפרטני של כל חברה, בהתאמות הנדרשות. בנוסף, נקבעו עקרונות מנחים לחלוקת דיבידנד מחברות הבת לחברת האם במטרה לשפר ההתייעלות ההונית בחברות הבת, תוך שמירה על רמת הון בכל אחת מהן בהלימה לרמת הסיכון הכוללת שאותו היא מנהלת.

תכנית פיננסית לחיזוק הלימות ההון בעת משבר

במסגרת תכנון ההון אשר אושר בדירקטוריון קיימת תכנית פיננסית לחיזוק הלימות ההון. במסגרתה מוצגים העקרונות והכלים הנמצאים ברשות הקבוצה, להתמודדות עם מצבים של פגיעה משמעותית ביחסי ההון עקב משבר פיננסי. כמו כן, פועלים הגורמים האחראיים לניהול הכלים להתמודדות עם המשבר, כל אחד בהתאם לתחומי אחריותו במהלך עסקים רגיל. בהלימה לתכנית זו, הגורמים העסקיים מגבשים תכניות מענה פרטניות להתמודדות עם משבר פיננסי, במסגרתן מפורטים הכלים לפעולה בעת משבר ופעולות נוספות שיש לנקוט בהן, עיתוין ומדרג הסמכויות לאישורן.

יחס המינוף

כללי. יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה. ההון לצורך המדידה הוא הון רובד 1. מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים (לפרטים בדבר הגורמים שעשויים להשפיע על יחס המינוף, ראו ביאור 25 סעיף 2 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022).

השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
335,088	376,754	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
(190)	(2,597)	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
31,110	35,607	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
2,112	2,416	התאמות אחרות
368,120	412,180	חשיפה לצורך יחס המינוף

גילוי על יחס המינוף (LR2)

31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
חשיפות מאזניות		
326,583	362,878	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות והפרשה קבוצתית)
(195)	(195)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
326,388	362,683	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות בגין נגזרים		
2,836	4,837	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
2,507	3,986	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	גילום ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים המאזניים בהתאם להוראות הדיווח לציבור
-	-	ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים
-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח
-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
5,343	8,823	סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך		
5,280	5,067	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית
-	-	סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
5,280	5,068	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות		
125,560	138,814	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(94,450)	(103,207)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
31,110	35,607	פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות		
⁽¹⁾ 22,017	⁽¹⁾ 25,353	הון רובד 1
368,120	412,180	סך החשיפות
יחס מינוף		
6.0	6.2	יחס המינוף בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 218

הערות:

- (1) הון רובד 1 וסך החשיפות מוצגים לאחר ההקלה שנתן הפיקוח בגין תוכניות התייעלות.
 (2) סכומי עלות השיחולף והתוספת בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית מוכפלים במקדם Alpha המשמש לחישוב EAD רגולטורי בהתאם לגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי (SA-CCR).

סיכון אשראי

סיכון אשראי הינו סיכון לפגיעה מהותית בשווי הקבוצה וביכולתה להשיג את יעדיה כתוצאה מהרעה ביכולת של לווה או צד נגדי לעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק, בחלקן או במלואן.

תפיסת ניהול סיכונים האשראי בבנק ובקבוצה מכוונת להבטיח איזון נאות בין הגורמים העסקיים היוצרים באופן ישיר את החשיפה לסיכון אשראי ומנהלים אותה, לבין הגורמים העוסקים בביקוח, בקרה והערכת סיכונים בלתי תלויה, והגורמים העוסקים בביקורת. להלן תובא התייחסות, לפי העניין, לחברות הבת העיקריות אי די בי ניו יורק וכאל. נוכח העובדה שבנק מרכזי דסקונט דומה במאפייניו הכלליים לבנק, בהיבט תחומי הפעילות הכלליים והאסדרה המתייחסת, לא הובאה בדרך כלל התייחסות נפרדת לבנק זה.

סיוטות והוראות חדשות

הגברת תהליכי הבקרה והניטור בגין האשראי לענף הבינוי והנדל"ן. לפרטים בדבר מכתבי הפיקוח על הבנקים מיום 19 באוגוסט 2021 ומיום 30 בדצמבר 2021, ראו "סיכון אשראי לענף בינוי ונדל"ן" בפרק ג' בדוח שנתי 2021.

עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 451 נהלים למתן הלוואות לדיור. ביום 31 בינואר 2022 פורסם עדכון להוראה, במסגרתה נקבע שעל הבנקים: (1) להעמיד לרשות הציבור מחשבון מקוון המאפשר ביצוע סימולציות של תמהילים שונים של הלוואות בטווחי זמן שונים, לצורך קבלת אומדן על השפעת שינויים בתמהיל על סכום ההחזר החודשי ועל סך הסכום שישולם עד לסוף תקופת ההלוואה; (2) תאגיד בנקאי ייתן אישור עקרוני ללקוח תוך 5 ימי עסקים מיום בו הוגשה הבקשה לקבלת הלוואה כאמור. במקרים חריגים, של הלוואות שמאפייניהן יוגדרו מראש במדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי, יינתן האישור העקרוני בתוך 7 ימי עסקים ותינתן הודעה ללקוח על החריגה במשך הזמן לטיפול בבקשתו והסיבה לכך. בעדכון נקבע מהו המידע שעל תאגיד בנקאי להציג ביישום האינטרנטי שהוא מציע ללקוחותיו. עוד נקבע כי לבקשת הלקוח, ימסור לו התאגיד הבנקאי את המידע בכתב, עד פעמיים בשנה קלנדרית, ללא גביית עמלה בגין מסירת המידע. כמו כן, הוגדרו הכללים לחישוב "הריבית הכוללת החזויה". במסגרת זו נקבעו הנוסחאות לחישוב וטבלת הייחוס של סוגי הלוואות לתחזיות המתאימות.

בתוספת 6 של ההוראה מפורטים הנתונים שבנק נדרש להציג במסמך האישור העקרוני. נדרש להציג 3 סלים אחידים ומסלול סל מוצע. כמו כן נדרש להציג פירוט של הריבית הכוללת החזויה ושל סכום ההחזר החודשי הגבוה ביותר הצפוי על פי התחזית.

ביום 7 ביולי 2022, פורסם חוזר במסגרתו ניתן מענה לשאלות שעלו בדבר אופן שילוב הלוואות זכאות באישור העקרוני שניתן ללקוח, בדבר המידע הניתן ללקוח לשם בחינת כדאיות ביצוע פרעון מוקדם ובדבר תוכנו של המחשבון המקוון. העדכונים נכנסו לתוקף ביום 31 באוגוסט 2022.

מכירת הלוואות לדיור ושיתופי פעולה להעמדת הלוואות לדיור. ביום 6 באוקטובר 2022 פורסם חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 3298 אשר קובע עקרונות לביצוע עסקאות מכירת הלוואות לדיור ושיתופי פעולה להעמדת הלוואות לדיור, שנועדו, בין היתר, לשמור על זכויות הלווים בתיקי הלוואות שנמכרו, למנוע מצב של סלקציה שלילית שתפגע באיכות תיק האשראי של הבנק ולמנוע התפתחות של סיכון מוסרי לגוף הרוכש. בהוראה נקבעו מגבלות כגון: היקף עסקאות מכירה של הלוואות לדיור - סכום הלוואות לדיור שימכרו, בתוספת הלוואות לדיור באחריות הגוף המוסדי בעסקת סינדיקציה שהבנק נותן עבורן שירות מהותי, לא יעלה על 10% מיתרת תיק הלוואות לדיור. יחד עם זאת, קיימת אפשרות לחרוג מהרף האמור כפוף לבחינה והחלטת דירקטוריון הבנק ולאישור הפיקוח על הבנקים. כמו כן הוסרו חלק מהקריטריונים לביצוע עסקת מכירה שעל בסיסם תיחשב הבחירה כסלקטיבית, כגון: קריטריונים של מסלול קביעת הריבית, תנאי פירעון הקרן ומטרת הלוואה.

סיכון האשראי לענף הבינוי והנדל"ן. ביום 20 במרס 2022 פרסם המפקח על הבנקים מכתב שכותרתו "עלייה בסיכון האשראי לענף הבינוי והנדל"ן", בו הודיע המפקח על כוונתו לנקוט בצעדים פיקוחיים הכוללים דרישה להקצאת הון נוספת בגין מימון קרקעות במינוף גבוה, העברת דוגמאות מייצגות לתהליכי חיתום וסיווג אשראי והרחבת הדיווח לפיקוח על ענף הבינוי והנדל"ן.

בהמשך לכך, ביום 22 במאי 2022 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 בדבר הגישה הסטנדרטית למדידת סיכון האשראי והלימות הון, לפיו ברשימת החובות המשוקללים בסיכון של 150% ייכללו הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש, למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי ייעוד והלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי של לווה שאינו מסוג בענף הבינוי והנדל"ן. תחילת התיקון מיום 30 ביוני 2022 אך תתאפשר פריסה של ההשפעה על יחס הלימות ההון בגין מלאי הלוואות הקיים בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 30 ביוני 2023 (החל מרבעון שלישי 2022).

חישובי מגבלות קבוצת לווים. ביום 7 לאפריל 2022 פורסם עדכון כי החישובים הקשורים למכשירים פיננסיים נגזרים יבוצעו על פי הוראה A203 במקום על פי נספח ג' בהוראה 203. בנוסף, עודכן סעיף 5 כך שיתורו ניכיים מהחבות שלא נכללו בחישוב סכום החשיפה בגין מכשירים פיננסיים נגזרים.

דיווח על חשיפות אשראי גדולות. ביום 4 באוגוסט פורסמה טיוטת חוזר במסגרתה בוטלה הוראה 810E "דוח רבעוני על חשיפות אשראי", ובוצעו תיקונים בהוראה 810D בנושא "דוח רבעוני על חשיפות אשראי גדולות". לפרטים נוספים ראו "מגזר עסקים גדולים (פעילות בישראל)" בדוח שנתי 2022.

ניהול סיכון אשראי. ביום 31 באוקטובר 2022 פורסם עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בו נוספה הבהרה לפיה הפטור מדרישה מתאגיד להתבסס בעת אישור אשראי בסכום מהותי לתאגיד גם על נתונים כספיים חצי שנתיים ליום 30 ביוני, יחול גם על תאגיד שהוא חלק מקבוצה בנקאית בחו"ל שלא נדרש לפרסם דוחות כספיים חצי שנתיים על פי הדין החל עליו, אולם מכין דוחות אלו לצרכי איחוד דוחותיו עם דוחות חברת האם.

מגבלות למתן הלוואות לדיור והגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי. ביום 2 באוקטובר 2022 פורסמה טיוטת חוזר בדבר עדכון הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 329 ו-203. הטיטה נועדה להסדיר עקרונות למתן הלוואה במסגרת משכנתה הפוכה.

מידע כללי על איכות סיכון האשראי (CRA)

אסטרטגיה ומדיניות הבנק בתחום ניהול סיכונים האשראי

עקרונות התיאבון לסיכון אשראי

- התיאבון לסיכון אשראי יהיה עקבי עם האסטרטגיה העסקית, תכנון הנזילות ומקורות המימון ותכנון ההון של התאגיד הבנקאי. לפיכך, בעת קביעת התיאבון לסיכון מובאים בחשבון אילוצי ההון ומקורות המימון, מחויבויותיו של התאגיד הבנקאי וכן השפעתם של אירועי קיצון פוטנציאליים;
- התיאבון לסיכון אשראי יהווה בסיס לקביעת מדיניות האשראי של הבנק וחברות הבת, תוך קיום קשרי גומלין/דיאלוג בין יחידות האסטרטגיה, יחידת תכנון ההון, הגורמים העסקיים ויחידות ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה. התיאבון לסיכון מהווה גם בסיס לקביעת מגבלות פרטניות לנטילת סיכונים אשראי;
- הקבוצה תקבע מגבלות חשיפה לגבי פעילויות מהותיות הכרוכות בסיכון אשראי גבוה, אשר יסייעו לגוון בצורה נאותה את פעילות מתן האשראי. הכללים והמגבלות מבטאים את רמת הסיכון בה הקבוצה שואפת להיות;
- הקבוצה תתמקד בפעילויות אשר לגביהן קיימת המומחיות העסקית הנדרשת, בפעילויות התורמות למיצי סינרגיות בין החברות בקבוצה ובפעילויות התורמות להשאת הרווחיות ולהקצאה מיטבית של נכסי סיכון;
- הקבוצה תזהה ותנהל את סיכונים האשראי בכל המוצרים והפעילויות שלה.

מדיניות ניהול סיכונים האשראי

- מטרת מדיניות ניהול סיכונים האשראי הינה להוות תשתית לניהול סיכונים האשראי בבנק ובקבוצה, באופן שיתרום להשגת תשואה הולמת עבור הסיכון הניטל (במונחים מותאמי סיכון), בהתאם לתיאבון הסיכון שהוגדר, תוך הבנת פרופיל סיכון האשראי של הבנק והקבוצה ופירוט תחומי אחריותם של הגורמים המעורבים בבנק בתהליכי זיהוי, מדידה, ניטור ובקרה של סיכון האשראי שהבנק נוטל. מסמך מדיניות ניהול הסיכון נדון ומאושר מידי שנה בהנהלה ובדירקטוריון הבנק.
- הקריטריונים במתכונת היישום של מדיניות לניהול סיכונים אשראי כוללים, בין היתר:
- **זיהוי מדידה והערכה** - זיהוי גורמי סיכון האשראי, מתייחס למכלול הפעילויות שמטרתם להבטיח כי כל גורמי הסיכון ומאפייניהם יזוהו באופן מלא ביחס לכל מוצר ופעילות אשראי בבנק. גורמי הסיכון המשפיעים על רמת סיכון האשראי נובעים, בין היתר, ממאפיינים ענפיים וגיאוגרפיים, מאפייני מוצר, הלווה והעסקה, וריכוזיות האשראי.
 - **ניטור החשיפה לסיכון אשראי** - ניטור החשיפה הינו תהליך אקטיבי המתבצע באופן שוטף, ומהותו מעקב אחר איכות האשראי של חשיפות ספציפיות מחד, וחשיפות אגרגטיביות ברמות שונות עד רמת תיק האשראי בכללותו מאידך.
 - **תשתיות מידע ומערכות** - מערכות המידע מסייעות בזיהוי, ניטור מעקב ודיווח אחר הסיכונים ומאפשרות סכימת החשיפות ומדדי סיכון לכדי יצירת פרופיל הסיכון הכולל.
 - **הערכת רמת הסיכון הכוללת** - תוצרי תהליכי הזיהוי, המדידה והניטור משמשים כבסיס ליצירת תמונת סיכונים קבוצתית כוללת, בה מפורטים כלל גורמי הסיכון שזוהו במסגרת התהליכים השונים, ומידת הרגישות של כל גורם סיכון, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחישי קיצון.
 - **הערכת אפקטיביות תהליכי ניהול סיכונים אשראי** - הדירקטוריון והנהלה מודאים כינונם של תהליכים תקופתיים להערכת איכות ואפקטיביות תהליכי ניהול סיכונים האשראי, אשר מתייחסים למכלול רכיבי ההערכה, באופן שמאפשר מעקב אחר התפתחות תהליכי ניהול סיכונים האשראי לאורך זמן ובהשוואה בין קווי עסקים.
 - **חוסן וניהול משברים** - קבוצת דיסקונט מבטיחה את חוסנה ויציבותה הפיננסית גם במצבי משבר שונים, לרבות מצבי המשכיות עסקית, על ידי הנהגת שגרות עבודה ונהלים, באופן המסדיר את המחויבות, הסמכות והאחריות של בעלי תפקידים, תהליכים ותשתיות תומכות.

מסמכי הליבה בתחום האשראי

מסמכי הליבה בתחום האשראי כוללים את מסמך התיאבון לסיכון ומדיניות האשראי של קבוצת דיסקונט, הכוללת עקרונות קבוצתיים, הקובעים את המסגרת למתן אשראי במטרה לייצר תפיסת סיכון אשראי אחידה בקבוצה, את מדיניות האשראי של הבנק סולו, את מסמך המדיניות לניהול סיכון האשראי וכן את הנהלים והמתודולוגיות בתחום האשראי המהווים חלק בלתי נפרד מהמסגרת לניהול אשראי בבנק.

מדיניות האשראי של הבנק וחברות הבת נועדה, בין היתר, להביא לשיפור איכות תיק האשראי, גיוון התיק, הגבלת הריכוזיות ופיזור הסיכונים הגלומים בו. מסמכי המדיניות נדונים ומאושרים מידי שנה בהנהלה ובדירקטוריון של כל חברה בת.

מדיניות האשראי של הבנק מתייחסת לתחומים ופעילויות שונים, בהם, ענפי משק, קבוצות לווים ולווים גדולים וכן מושם דגש על תחומים בהם קיימת חשיפת אשראי ייחודית, כגון: חברות החזקה ועסקאות הוניות, מימון ממונף, ענף היהלומים, ענף נדל"ן, הלוואות לדיור, קבוצות רכישה ופעילים בשוק ההון. בנוסף, קובעת מדיניות האשראי קריטריונים וקווים מנחים למתן אשראי בקווי הפעילות השונים, כגון, מדיניות לעסקאות סחר חוץ מורכבות, לסינדיקציה, ומכירת אשראי, למוסדות פיננסיים, לפעילות מול קסטודיאנים, לבנקים וללווים במדיניות פחות מפותחות (LDC) וחשיפות לצדדים נגדיים. מדיניות האשראי כוללת מגבלות פנימיות בנוסף למגבלות הרגולטוריות המוטלות על תאגידים בנקאיים במסגרת הוראות המפקח על הבנקים, בין היתר לגבי ריכוזיות ענפית, לווה בודד וקבוצות לווים המנוטרים באופן שוטף.

במסמכי מדיניות האשראי, בנהלים ובמתודולוגיות בתחום האשראי ישנן הנחיות וכללים מפורטים לנושא בטחונות, בהתייחס לקבלת הבטחונות, טיפול בסוגי הבטחונות השונים ושיעורי ההסתמכות עליהם. על פי רוב, נוהג הבנק לתת אשראי ללקוחותיו כנגד בטחונות מסוגים שונים, ובהם נכסים מזילים, נכסים קבועים, שעבודים וערבויות לסוגיהם. הבטוחות מותאמות במידת האפשר לאשראי אותו הן מבטיחות, מבחינת תקופת האשראי, מטבע ההלוואה, אשראי נפרע ומתחדש. הערכת שווי הבטחונות נעשית באופן תקופתי.

מדיניות האשראי של אי די בי ניו יורק. מדיניות האשראי של חברת הבת קובעת כללים למתן אשראי בהתאם לקטגוריות הריכוזיות הבאות: סוג ענף, פיזור גיאוגרפי, חשיפות לקבוצות גדולות, דירוגי סיכון, ותיק הנדל"ן, במטרה לפזר את הסיכונים הגלומים בתיק האשראי. בנוסף, מסמך המדיניות קובע מגבלות ו/או יעדים במסגרת סיכוני ריכוזיות אלו. חשיפות האשראי והעמידה במגבלות מדווחות לדירקטוריון על בסיס רבעוני. כמו כן, מדיניות האשראי קובעת את מדרג הסמכויות לאישור אשראי, ואת תפקידי היחידות העסקיות ויחידות הבקרה הנוגעים להערכה, ניטור, מדידה וניהול סיכון האשראי.

מדיניות האשראי של כאל קובעת את התיאבון לסיכון אשראי, מדיניות ניהול הסיכון ואת הכללים והמגבלות לקווי הפעילות השונים בחברה.

המבנה והמערך הארגוני של פונקציות ניהול סיכוני האשראי ופונקציות הבקרה

המבנה הארגוני באמצעותו מנוהל סיכון האשראי תואם את מודל ניהול הסיכונים אשר אומץ על ידי קבוצת הבנק במסגרת מסמך היסוד לניהול סיכונים וכולל את הגדרת הסמכות והאחריות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון בבנק - הדירקטוריון, ההנהלה, ושלושה קווי הגנה נפרדים.

קו ההגנה הראשון

- **יחידות עסקיות.** במסגרת היחידות העסקיות מתבצעים באופן שוטף תהליכים להפחתת סיכון האשראי באמצעות ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות האשראי להערכת סיכון האשראי בפעילות הלווה, דירוג האשראי ומעקב ובקרה שוטפים אחר האשראי הניתן ואיכות הלווה. אלה מתבצעים על ידי מנהלי העסקים ומבוקרים באמצעות יחידות הבקרה המהוות חלק מקו ההגנה הראשון. במסגרת תהליכים אלו מוערכים ומשוערכים הביטחונות בהתאם לנהלי הבטחונות. הסריקה השוטפת של תיקי האשראי כוללת בדיקת יישום ההחלטות שנתקבלו בוועדות האשראי לרבות מסמכים המלווים את עסקות אשראי (חוזי אשראי, מסמכי שעבוד, עמידה בהתניות, זמינות דיווחים שוטפים מהלקוח וכו'). מהלכי הבקרה מבוצעים תוך שימוש בדוחות חריגים ודוחות חייבים בחתכים שונים. מטרת הבקרה, לאתר מוקדם ככל האפשר כשלים בחשבונות הלקוחות ולהסב את תשומת לב הגורמים העסקיים לצורך לפעול בדחיפות להסדרת החבובות;
- **ועדות אשראי.** בבנק נקבע מדרג סמכויות אשראי למנהלים ולוועדות האשראי השונות, עד למליאת הדירקטוריון. להלן רשימת ועדות האשראי בבנק, שנקבעה על ידי הדירקטוריון:
 - ועדת אשראים של הדירקטוריון;
 - ועדת אשראי מרכזית, בראשות המנהל הכללי של הבנק;
 - ועדות אשראי ברמת חטיבה (עסקית ובנקאית);
 - ועדות אשראי מקומיות (לפי היחידה העסקית אליה משייך הלקוח).
- ועדות האשראי דנות ומקבלות החלטות בנושאי אשראי, הן בבקשות אשראי חדשות והן בחבובות קיימות. דיוני הוועדות כוללים סקירה של הלווים, לרבות עמידת הלווה בתנאי האשראי, שינויים ברווחיות האשראי, התפתחות מצבו הכספי, הערכת רמת החשיפה לשינויים בשער החליפין, דירוג הלקוח, תשואה מותאמת סיכון ועוד.
- מדרג הסמכויות למתן אשראי תואם את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301, כך שסמכות הדירקטוריון באישורי אשראי תתמקד באישור עסקות שהן חריגות ביחס למדיניות שנקבעה.
- בחטיבות השונות קיימות יחידות בקרה, הכוללות את התחומים הבאים: בקרה, גביה, ציות ואיסור הלבנת הון והפקת לקחים.
- להלן יחידות הבקרה בחטיבות השונות:

חטיבה בנקאית:

- **אגף אשראי קמעונאי וענף ניהול סיכונים, ציות ובקרה** אמונים על ניטור ובקרה של סיכון האשראי בקרב לקוחות החטיבה. אגף אשראי קמעונאי כולל את היחידות הבאות:
 - **מחלקת בקרת אשראי** אחראית על תהליכי ניטור ובקרה אחר כלל לקוחות החטיבה, ועורכת בחינה של תיקי האשראי לרבות זיהוי אזורי פגיעות ובחינת השפעות אקסוגניות על תיקי האשראי הכוללות בין היתר, מעקב אחר התפתחות ענפית, בקרה אחר סיווג ענפי נאות, ניהול רשימות מעקב בחטיבה, ניהול וריכוז תהליך הטיפול הרבעוני בחובות בעייתיים.
 - **ענף מרכזי גביה** כולל את מחלקת ניטור חובות ומרכזי הגביה.
 - **מחלקת ניטור חובות** אמונה על הטיפול בחובות בהם זוהו סימני הידרדרות ומבצעת מעקב שוטף אחר החשבונות באמצעות מערכת "אורות אדומים". החובות מועברים לטיפול היחידה על ידי הסניפים באופן שיאפשר טיפול מוקדם בחשבון המסתמן כבעייתי, להסדירו או להעבירו לטיפול מרכזי גביה.
 - **מרכזי הגביה** מטפלים בתיקים שהועברו למרכזי גביה לרבות ניסיון לגביית החוב טרם שננקטים הליכים משפטיים כנגד הלקוחות, העברת החוב לטיפול משפטי במידה ולא נחתם הסדר עם החייב, ניהול ומעקב אחר הטיפול בתיק, הגדרת יעדי גביה, גיבוש הסדרי חוב עם החייבים, טיפול בחובות מחוץ לטיפול משפטי.

- **אגף המשכנתאות** פועל בכפיפות ישירה לראש החטיבה. במסגרת האגף פועלות שתי יחידות העוסקות בניהול סיכון האשראי בתחום המשכנתאות, לרבות קיום פעילות הפיקוח והבקרה בתחום זה.
- **חטיבה עסקית:**
- **אגף לניהול סיכונים אשראי** משמש כקו הגנה ראשון על פעילות החטיבה העסקית. האגף כולל את היחידות הבאות:
- **מחלקת בקרה עסקית** יחידה בלתי תלויה ביחידות העסקיות המבצעת בקרה וניטור על תיק האשראי ומעקב שוטף אחר כלל הלווים של החטיבה, איתור חולשות ולוויים בסיכון גבוה וצימצום חשיפה לסיכון מבעוד מועד. היחידה אחראית על ניהול רשימת מעקב אחר לוויים תקינים עם תסמינים שליליים, מעקב אחר יישום החלטות שהתקבלו בוועדות השונות, עריכת דוחות, הפקת לקחים בנושא כשלי אשראי ובקרת סיכונים תפעוליים. במסגרתה פועלות יחידת בקרת מסמכי אשראי ("במ"א") ויחידת הציות החטיבתית. יחידת "במ"א" אחראית על בדיקת קיומם ותקינותם של מסמכי האשראי והביטחונות של תיקי לוויים על פי קריטריונים שהוגדרו;
- **יחידת הציות החטיבתית** מנטרת ומבקרת את פעילות הציות ואיסור הלבנת הון בחטיבה העסקית, כולל מעקב אחר חשיפות מהותיות בנושאי ציות ואיסור הלבנת הון וסיכונים חוצי גבולות.
- **ענף אנליזה אשראי וחיתום** תפקידיו כוללים, בין היתר, ביצוע אנליזה של תיק האשראי ושל לקוחות החטיבה העסקית, הן במסגרת תהליך החיתום קודם להעמדת האשראי והן במסגרת ניטור שוטף, סקירות ענפיות וסקירות על קבוצות לוויים; כתיבת סקרים ניהוליים לניתוח סיכונים אשראי, ניטור וניתוח אשראים המוגדרים כאזורי פגיעות ודיווח להנהלה ולדירקטוריון;
- כמו כן, הענף עוסק בכתיבת מתודולוגיות המשמשות בין היתר, ככלי לניתוח דוחות כספיים, כושר החזר, סבירות אשראי להון חוזר והטמעת בקרב הגורמים העסקיים. בנוסף, מחלקת ניהול אשראי שוטף בענף אחראית לניהול ועדות האשראי החטיבתיות ועדת האשראי המרכזית, לרבות עדכון תיקי המעקב לקראת הועדה, תיקוף הדיון ופרוטוקול הועדה ותיעוד ההחלטות במערכות הבנק;
- **יחידת השמאות**, מספקת חוות דעת מקצועית ובלתי תלויה לנכסי נדל"ן המוצעים לבנק כבטוחה וקובעת שווי לביטחון;
- **צוות אנליטיקה ודיווחים** אחראי, בין היתר, לביצוע מעקב שוטף למניעת חריגה ממגבלות ללווה בודד/קבוצת לוויים, וממגבלת אנשים קשורים ונושאי משרה, וכן לריכוז של חלק מהדיווחים לבנק ישראל.
- **מחלקת תפעול מוצרי אשראי** אחראית על ניהול מוצרי אשראי לרבות על המערכות התומכות בבנק ובכללן מערכת אוצר - מערכת לחיתום וניהול אשראי בחטיבה העסקית בדיסקונט ובבנק מרכזתיל דיסקונט.
- **הענף לאשראים מיוחדים** אחראי על טיפול בתיקי אשראי בעייתיים גדולים, בעיקר בטיפול משפטי, במטרה להגיע להסדרי גביה ופרעון החוב. במסגרת הענף קיימת יחידה אשר פועלת במטרה להגיע להליכי שיקום כלכלי של חברות על מנת להימנע ככל האפשר מהצורך בהגעה להליכים משפטיים.
- **האגף לבנקאות מסחרית** מאגד את כל פעילות האשראי במרכזי עסקים, לרבות ניטור וזיהוי התפתחות חולשות וסיכונים, מעקב אחר לקוחות לגביהם קיימת הערכה לעליה ברמת הסיכון ותמיכה במרכזי עסקים בטיפול ישיר בחולשות של לקוחות.
- **חשיפות לקוח אשראי צד נגדי.** ה-MO בחטיבת שווקים פיננסיים משמש כקו ראשון בניטור חשיפות לקוח אשראי צד נגדי.

קו ההגנה השני

- בחטיבת ניהול סיכונים פועלים מספר אגפים בתחום ניהול סיכון האשראי:
- **אגף ניהול סיכונים אשראי.** במסגרת האגף פועלות ארבע מחלקות:
- **מחלקת מדיניות ודיווח אשראי** אחראית בין היתר, על גיבוש ועדכון מסמכי הליבה בתחום האשראי בשיתוף האגף לניהול סיכונים והגורמים העסקיים, בהם, תיאובן לסיכון ומדיניות האשראי של קבוצת דיסקונט, מדיניות האשראי של הבנק סולו ומדיניות ניהול סיכון האשראי;
- אתגור מסמכי הליבה בתחום האשראי של חברות הבת;
- הערכה שוטפת של פרופיל סיכון האשראי של הקבוצה ושל כל אחת מחברות הבת, דיווח רבעוני על סיכונים האשראי וניטור עמידה במגבלות תיק האשראי בבנק ובקבוצה KRI's-1 על תיק האשראי של הבנק סולו;
- **מחלקת בקרת אשראי** אחראית לבדוק בדיעבד, בראיה מבוססת סיכון, את אופן ניהול סיכון האשראי על כל שלביו, לרבות את שיקול הדעת של הגורמים המקצועיים המאשרים מתן אשראי ואת נאותות המעקב השוטף אחריו, ולספק הערכה לאיכות אשראי ספציפי ולאיכות תיק האשראי בכללותו.
- **מחלקת "חוות דעת"** עורכת חוות דעת עצמאית ובלתי תלויה על עסקאות אשראי, אחראית על קביעת הדירוגים והסיווגים וקביעת ההוצאות להפסדי אשראי. כמו כן, היחידה מבצעת בחינה של אפקטיביות מדיניות האשראי.
- **מחלקת ניהול חובות בעייתיים** אחראית על התהליך השוטף של סיווגים והפרשות, יישום הגישה החשבונאית ונהלי הבנק בתחום החובות הבעייתיים.
- **אגף ניהול סיכונים.** במסגרת האגף פועלות שלוש מחלקות בתחום האשראי.
- **מחלקת ניהול תיק האשראי** אחראית על פיתוח מודלים לדירוג אשראי עסקי, עדכון, תחזוקה ותמיכה של מודלים קיימים לדירוג אשראי, הגדרת מתודולוגיות דירוג אשראי, ניטור ודיווח סיכון האשראי בתיק העסקי, תמחור מותאם סיכון, ביצוע וניתוח חישובי RAROC.
- **מחלקת מודלים קמעונאים, הון ותרשישי קיצון** עוסקת, בין היתר, בפיתוח והטמעת מודלים לאמידת סיכון האשראי הקמעונאי, ליווי ותמיכה בתהליכי החיתום, התמחור והניטור המבוצעים בחטיבה הבנקאית. ליווי תהליכי פיתוח והטמעת מודלים מתקדמים לדירוג אשראי קמעונאי בחברות הבת, המלצה על יחסי הלימות הון מינימליים של קבוצת דיסקונט וביצוע תרשישי קיצון.
- **מחלקת ניהול סיכונים שוק, נזילות וצד ג'** אחראית, בין היתר, על אשראי צד נגדי, פעילים בשוק ההון, מדיניות LDC, קסטודיאנים ועוד. כמו כן, המחלקה מהווה קו שני לפעילות מול ברוקרים ובנקים.

- אגף פיקוח והערכה** במסגרתו פועלת, בין היתר, היחידה לניהול סיכוני מודל אשר אחראית על תיקוף מודלים, ומעקב אחר תכניות העבודה ליישום המלצות התיקוף והערכה של סיכוני המודל.
- אגף ציות ואיסור הלבנת הון.** מנהל האגף משמש כקצין ציות ראשי. במסגרת האגף פועלות, בין השאר, היחידות כלהלן:
- **היחידה לאיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור** - פועלת ליישום של הוראות חוק איסור הלבנת הון, הצו והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411 בעניין "מניעת הלבנת הון ומימון טרור".
 - **מחלקת ציות ואכיפה פנימית** - אחראית להתוויית דרכים לניהול אפקטיבי של סיכון הציות בבנק ובקבוצה, לצורך ויזוא יישום הוראות האסדרה הרלוונטית. היחידה מתווה את מתודת ניהול סיכון הציות ברמה הקבוצתית, וכן את מתודת ניהול הסיכון בנושאים אכיפה מנהלית, הגנת הפרטיות, דיני תחרות ונגישות, לרבות גיבוש מדיניות ניהול סיכון בנושאים אלו.
 - **מחלקת בקרת ייעוץ וציות** - אחראית על בקרות ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני ובקרות רגולציה מגוונות הכוללות איסור הלבנת הון ומימון טרור, ציות, דיווחים מדיים, הגנת הפרטיות ודיני תחרות.
 - **מחלקת סיכונים חוצי גבולות** - מהווה את קו ההגנה השני והגורם המוביל את הניטור והבקרה אחר התפתחות סיכונים חוצי גבולות בבנק ובחברות הבת. במסגרת זו, היחידה אחראית על יישום הרגולציות הגלובליות לניהול כסף מוצהר - יישום רגולציית ה-FATCA ובכלל זה הסדרת לקוחות אמריקאים, יישום רגולציית ה-AEOI (Automatic Exchange of Information), וכללי ה-CRS של ה-OECD, צמצום חשיפות בפעילויות בסיכון גבוה בפעילות חוצת גבולות וציות להסכם ה-QI.

קו ההגנה השלישי

הביקורת הפנימית מבצעת ביקורת בלתי תלויה בכל הקשור לתהליכי ניהול הסיכונים ולאיתות ניהולם. תפקידיה כוללים, בין היתר, ביקורת אחר התנהלות סיכוני אשראי, מתן הערכה עצמאית לגבי יישום נהלי והנחיות מסמכי מדיניות האשראי על ידי בעלי תפקידים והיחידות הרלוונטיות בבנק, בדקת מערכות המידע התומכות בניהול האשראי ובקרתן.

הקשרים בין פונקציות לניהול סיכוני אשראי, בקרת סיכונים, ציות וביקורת פנימית

ניהול סיכוני אשראי מבוצע ומבוקר באמצעות שלושת קווי ההגנה הכפופים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון. תהליכי הניטור בחטיבות האשראי מתבצעים על ידי הגורמים העסקיים, יחידות הבקרה והציות ועל ידי הגורמים האחראים לתפעול וניהול האשראי. גורמים אלו אחראים, בין היתר, לוודא שמידע רלוונטי עובר ביניהם, לרבות בשלב דירוג האשראי, וכי קיימות בקרות פנימיות מספקות, שנועדו להבטיח בצורה סבירה שכל המידע הרלבנטי לסקירת החובות נלקח בחשבון בצורה נאותה.

חטיבות האשראי, בשיתוף החטיבה לניהול הסיכונים, מצופות להגדיר בנהלי האשראי, במתודולוגיות ובמסמך המדיניות לניהול הסיכון, מתכונת ברורה ואחידה להתנהלות כל הגורמים בבנק המעורבים בתהליך אישור ותפעול האשראי, לרבות הגורמים העסקיים, יחידות לניהול סיכונים בחטיבות הפונקציות המאשרות אשראי.

החטיבה לניהול סיכונים בקו ההגנה השני מובילה את גיבוש מדיניות האשראי והתיאבון לסיכון בשיתוף הגורמים העסקיים, עוסקת בבדיקות נאותות ובקרה על תהליכי איתור וסיווג חובות בעייתיים, בודקת ומוודאת אפקטיביות של תהליכים, נותנת חוות דעת על נאותות הפרשה ומתקפת את המודלים השונים.

תהליכי חיתום וניהול האשראי

תהליך חיתום האשראי בבנק מוגדר באמצעות נהלים, סמכויות אשראי ותהליכי עבודה. תהליך החיתום הינו מובנה ומתחיל מהממשק שבין הלקוח למנהל קשרי הלקוח בבנק, כתיבת בקשת האשראי, ניתוח הבקשה, שלב אישור הבקשה בהתאם לסמכויות האשראי, מתן האשראי ולאחר מכן בקרה שוטפת על תיק הלקוח.

במסגרת אישור האשראי מבוצע ניתוח כלכלי ועסקי של הלקוח לצורך איתור והערכת סיכוני אשראי בפעילותו. כמו כן, במסגרת הדיון בוועדת האשראי, הועדה שוקלת האם אישור האשראי משקף נטילת סיכון סביר מבחינת הבנק במקביל לרווחיות ותשואה הולמת.

השיקולים למתן אשראי ללקוח עסקי מתבססים בעיקר על מטרת האשראי וכושר פירעון, חוסן פיננסי, מיצוב עסקי, דירוג הלווה, וטיב הבטחונות. פרמטר חשוב נוסף הוא טיב הלקוח וניסיון העבר עימו.

האשראי הצרכני בבנק מאופיין בסכומים קטנים יחסית ובפיזור גבוה. נעשה שימוש במודלים אנליטיים לצורך קביעת דירוג סיכון וחישוב גובה המלצה לתוספת אשראי אוטומטית. המודלים כוללים מודלים לדירוג לקוחות קיימים (Credit Scoring), דירוג לקוחות חדשים (Application Scoring), חישוב כושר החזר ומערכת אורות אדומים, ליהוי מהיר של הרעה אפשרית במצב הלקוח. מעבר לאשראי האוטומטי, החלטות למתן אשראי צרכני מתקבלות בסמכות אישית או בוועדת האשראי הרלוונטית, בהתאם להיקף האשראי.

חיתום האשראי בתחום המשכנתאות מתבצע תוך בחינה מעמיקה של הלווה, בדגש על יכולת החזר שלו, ובחינת העסקה, מטרותיה והבטוחה המשועבדת בגין האשראי.

הבנק פועל על פי נהלים המגדירים קריטריונים לזיהוי אשראים בעלי פוטנציאל בעייתי, וזאת על מנת להבטיח ניטור שוטף של איכות תיק האשראי, ובמידת הצורך סיווג אשראים בעייתיים ו/או ביצוע הפרשות, במועד המתאים. תהליך סיווג החובות הבעייתיים וקביעת הפרשות מתבצע אחת לרבעון על ידי הנהלת הבנק, ובאופן שישקף את רמת הסיכון של תיק האשראי.

תהליך ניטור תיק האשראי. התהליך כולל:

- זיהוי ואיתור לווים בעלי תסמינים שליליים.
 - זיהוי הלקוחות שחלה הרעה במצבם הפיננסי ו/או ביכולתם לקיים את התחייבויותיהם כלפי הבנק, וסיווגם, כפועל יוצא מכך, כ"חובות בעייתיים" (חובות תחת הגדרה "בהשגחה מיוחדת", "נחות" ו-"לא צובר").
 - ביצוע הוצאות להפסדי אשראי המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק ברמה פרטנית. בקביעת הפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: חוסן פיננסי, ו/או ערבויות בעלים, היקף ואיכות הביטחונות שלו, אומדן הערך הנוכחי של תזרים המזומנים העתידי של החייב;
 - ביצוע הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית. בקביעת הפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: דירוג אשראי, סיווג החוב, סמנטיים, אורך חיי ההלוואה, היקף ואיכות הביטחונות והערכת סביבת הסיכון;
 - בחינה שבועית של ההתפתחות בהיקף החשיפה ובאיכות האשראי של הלקוחות להם חשיפת אשראי גבוהה בנגזרי TDC.
- תהליך חיתום האשראי באי די בי ניו יורק.** מדיניות האשראי קובעת כי תהליך החיתום יתחיל ביחידות העסקיות, המתמחות בסגמנט לקוחות מסוים ופועלות בהתאם לנהלים ספציפיים. היחידה לניהול סיכונים אשראי, אשר כפופה למנהל הסיכונים באי די בי ניו יורק, בוחנת את בקשות האשראי ועורכת "חוות דעת" על עיקרן, ובדוקת, בין היתר, האם חשיפות האשראי חורגות מהספים השונים שנקבעו במדיניות האשראי.
- הערכת סיכון האשראי באי די בי ניו יורק מתבססת על דירוג פנימי. המודל מתחלק לשני שלבים של תהליכים אנליטיים, דירוג סיכון הלווה (Borrower Risk Rating) והתאמת סיכון עסקה (Facility Risk Adjustment).
- תהליכי חיתום וניהול האשראי בנאל.** כאל פועלת על פי מדיניות, נהלים ותהליכי עבודה המגדירים את כללי החיתום, תוך שימוש, בין היתר, בנתוני לשכת האשראי, ניהול וניטור תיק האשראי. הנהלים לטיפול באשראי ובבטחונות ומערכות המידע הרלוונטיות נמצאים בתהליכי עדכון שוטפים במטרה לשפר את ניהול האשראי. הערכת סיכון האשראי בנאל מתבססת ברובה על מודלים סטטיסטיים ממוכנים של חיתום ודירוג.

מערכות מדידה ודיווח על סיכונים אשראי

- אמידת הסיכונים.** תפיסת ניהול סיכונים אשראי של קבוצת דיסקונט מבוססת על שיטות מתקדמות מקובלות בעולם. בין היתר, הקבוצה עושה שימוש במודלים (סטטיסטיים ואחרים), מבוססי התנהגות בנקאית, נתונים פיננסיים ושאלונים איכותיים לאמידת סיכון הלווה (ההסתברות לכשל - PD) והפסדים האשראי הצפויים ממנו (ההפסד הצפוי בהינתן כשל - LGD).
- היקף ומאפיינים של מערכות מדידה ודיווח.** בבנק נעשה שימוש במספר מערכות מדידה ודיווח התומכות בניהול סיכונים אשראי, כמפורט להלן:
- מערכת ממוחשבת לניהול מסגרות אשראי ולניהול חוב הלקוח, המאפשרת גם מעקב אחר היקף תיק האשראי. המערכת כוללת את כל הלקוחות המנוהלים בחטיבה הבנקאית בבנק בעלי חבות שעולה על 500 אלף ש"ח. המערכת מאפשרת קבלת מידע לגבי מצבת האשראי והביטחונות של הלווה, מסגרות האשראי, ערבויות והתניות פיננסיות.
 - כמו כן, המערכת תומכת בניהול סיכון האשראי של הלקוח, ומבוססת על מודלים לאמידת רכיבי הסיכון (LGD ו-PD) המבוססים, בין השאר, על שאלונים איכותיים, נתונים כמותיים והתנהגות בנקאית;
 - מערכת ממוחשבת לדירוג ומתן המלצות אשראי ללקוחות פרטיים (Credit Scoring);
 - מערכת ממוחשבת לניהול בטוחות. במערכת מתועדים כלל הבטחונות, כגון, פקדונות, ניירות ערך, שעבודים על נדל"ן, רכוש קבוע, ניירות ערך ושיעבוד שוטף. המערכת מנהלת את השווי לביטחון של הבטוחות המטריאליות;
 - מערכת ממוחשבת לניהול ערבויות;
 - מערכת מידע המשמשת לאומדן הרווחיות מתיק בודד וכן ליחידה עסקית;
 - מערכת ממוחשבת לחישוב נכסי סיכון ברמה קבוצתית, בהתאם להוראות באזל;
- מערכת אוצ"ר (מערכת לניהול אשראי וצרופותיו).** המערכת משמשת לניהול תהליך חיתום וניהול האשראי בחטיבה העסקית בדיסקונט ובמרכנתיל. המערכת הוטמעה בכל יחידות החטיבה העסקית בדיסקונט ובחטיבה המסחרית בבנק מרכנתיל דיסקונט. התשתית שפותחה מהווה פלטפורמה לדיווחים לפיקוח על הבנקים בתחום האשראי ומאפשרת כיום מעקבים ממוכנים בזמן אמת אחר חלק מהמגבלות הפנימיות והרגולטוריות.

תיאור התהליך של הדיווח על סיכון האשראי המועבר להנהלה הבכירה ולדירקטוריון

מתקיים תהליך מוסדר של דיווח להנהלה ולדירקטוריון במסגרת מסמך סיכונים אשראי של קבוצת דיסקונט והבנק (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 ניהול סיכון האשראי), בו מוצגים שיינויים מרכזיים בתחום ניהול סיכונים אשראי, מדי רבעון, המתייחסים לכלל חשיפות האשראי בהן: היקף והרכב תיק האשראי, מגזרי פעילות, ענפי משק, ריכוזיות לווים גדולים וקבוצות לווים גדולות. נבחנת גם איכותו של תיק האשראי על פי התפתחויות בדירוגי האשראי של הלווים, היקף החוב הבעייתי וההוצאה בגין הפסדי אשראי וניתנת התייחסות לשינויים באיכות ניהול האשראי, וחשיפות חברות הבת המהותיות. כמו כן, מועבר דיווח על עמידה במגבלות תיק האשראי של קבוצת דיסקונט, המתייחס גם לעמידה במגבלות של הפיקוח וביעדים ומגבלות פנימיות של הבנק ושל הקבוצה לצרכי מעקב ובקרה אחר העמידה במדיניות האשראי של הבנק ואחר רמת הסיכון בה הקבוצה שואפת להיות בהתאם לתיאבון הסיכון שלה.

בנוסף מתקיימת סקירה שנתית של פרופיל סיכון האשראי במסגרת תהליך ה-ICAAP.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

איכות האשראי של חשיפות אשראי

יתרות נטו	יתרות ברוטו		לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר
	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	אחרים	
ליום 31 בדצמבר 2022			
במיליוני שקלים חדשים			
243,596	3,216	245,304	1,508
39,334	-	39,333	1
132,068	424	132,440	52
414,998	3,640	417,077	1,561
ליום 31 בדצמבר 2021			
215,275	3,040	215,166	3,149
40,136	-	40,135	1
120,841	249	121,035	55
376,252	3,289	376,336	3,205

שינויים במלאי החובות הלא צוברים ובמלאי החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש (CR2)

לפרטים בדבר יתרת החובות הלא צוברים והתנועה בהם, ראו "סיכוני אשראי" בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 31 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

הבנק מיישם את הוראות הדיווח לציבור המחייבות אימוץ מלא של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בדבר הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL).

מדידה ודיווח על סיכוני אשראי. הבנק מבסס את תפיסת סיכוני האשראי בהתאם לשיטות המתקדמות המקובלות בעולם, באמצעות מודלים לאומדן סיכון (סטטיסטיים ואחרים) מבוססי התנהגות בנקאית, נתונים פיננסיים ושאלונים איכותיים לאמידת סיכון הלווה (הסתברות לכשל - PD) וההפסדים הצפויים ממנו בין היתר, לנוכח היקף ואיכות הביטחונות (הפסד בהינתן כשל LGD). בבנק ובקבוצה נעשה שימוש במספר מערכות מדידה ודיווח התומכות בניהול סיכוני אשראי.

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כחובות לא צוברים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את החובות הבעייתיים ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או לא צובר.

חשיפות ב"פיגור" ו-"לא צוברות"

חוב מסווג כלא צובר כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. קבלת החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכישרון הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, קיום הביטחונות ומצבם, המצב הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'.

חוב מסחרי שיתרתו החוזית בסך של 1 מיליון ש"ח ומעלה מסווג כחוב לא צובר כאשר הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב גם מובטח היטב וגם נמצא בהליכי גביה. הלוואות לדיור מסווגות כחובות לא צוברים כאשר הקרן או הריבית בגין מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. כמו כן, חוב שעבר הליך ארגון מחדש של חוב בעייתי ואינו עומד בתנאים לצבירת הכנסות ריבית, מסווג כחוב לא צובר. חובות (לרבות איגרות חוב ונכסים אחרים) נמצאים בפיגור כאשר הקרן או הריבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפרעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מזדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד כדי כיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים, החל ממועד הסיווג כחוב לא צובר החוב מטופל כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית.

ההבדלים בין ההגדרה של פיגור וכשל למטרות חשבונאיות לבין הגדרתם למטרות פיקוחיות. להלן ההבדלים בין הגדרת "פיגור" וחוב "לא צובר" למטרות חשבונאיות לבין הגדרת "הלוואות בפיגור" לצרכי מדידת הלימות ההון ומטרות פיקוחיות:

- חוב אשר אורגן מחדש ועומד בתנאים לצבירת הכנסות ריבית, יכול להחשב כחוב נחות או בהשגחה מיוחדת או תקין למטרות חשבונאיות, בעוד שלמטרות פיקוחיות חוב כאמור יטופל כחוב תקין;
- חוב בפיגור של 90 יום או יותר למטרות פיקוחיות יכלול גם חובות לא צוברים וגם חובות צוברים נחותים במסלול קבוצתי, בעוד שהלוואות בפיגור למטרות חשבונאיות מובחנות במשך הפיגור בין 30 ל-89 יום ו-90 יום או יותר.

ארגון מחדש של חוב בעייתי. חוב אשר עבר פורמלית ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו).

לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם החייב מצוי בקשיים פיננסיים והאם במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בנוסף לכך, במקרים מסוימים, הבנק מסיק כי במסגרת ההסדר הוענק לחייב ויתור גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית. הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם הארגון מחדש מביא לידי עיכוב זניח בתשלום בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החזית לפרעון ובמשך החיים המקורי הצפוי של החוב. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם העיכוב בתשלום, הנובע מארגון החוב מחדש, הוא זניח. ככלל, ארגון מחדש המביא לעיכוב בתשלום של 90 ימים או יותר לעומת החוזה ייחשב ארגון מחדש המביא לעיכוב בתשלום שאינו זניח.

השיטות ששימשו לקביעת הפרשות להפסדי אשראי ולירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה

הפרשות להפסדי אשראי. במסגרת יישום כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בדבר "הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)", הבנק גיבש מתודולוגיה, מודלים ויישום טכנולוגי חדש לקביעת הפרשות להפסדי אשראי (ראו ביאור 1 ד' 44 לדוחות הכספיים).

התהליך הרבעוני לבחינת נאותות הסיווגים וההוצאות בגין הפסדי אשראי בבנק הינו תהליך סדור וכולל דיונים פרטניים ברמות החטיבות העסקיות וברמת הנהלת הבנק (וועדות חובות בעייתיים), וכן דיונים על נאותות ההפרשה הקבוצתית. במסגרת זו, החשבונאי הראשי עומד בראש "הוועדה לבחינת נאותות ההפרשות להפסדי אשראי - סקירה בלתי תלויה", אשר על חבריה נמנים כל גורמים הרלוונטיים, ובכלל זה הגורמים העסקיים, חשבות, יחידת ה-SOX, ביקורת פנימית וניהול סיכונים, במטרה להעריך, בהיבט הכמותי והאיכותי, את התהליך הרבעוני בטיפול בחובות בעייתיים תוך התייחסות, בין היתר, לנאותות ההוצאה הפרטנית והקבוצתית, וכן לנאותות תהליכי הבקרה הננקטים לבחינת תהליכי הסיווג וההפרשה. כחלק מהדיונים לבחינת נאותות ההפרשה נבחנים תהליכים ובקורות, כמו גם, מדדים מגוונים בהשוואה לתקופות קודמות ברמת הבנק והקבוצה ובהשוואה למערכת, מדדים המהווים אינדיקציה תומכת נוספת לבחינת נאותות התהליכים והתוצאות המתקבלות.

לצורך קביעת ההפרשה הקבוצתית מתבצעים תהליכים עיסקים ומחשובים, והבנק מקיים תהליך רבעוני לקביעת ההפרשה הקבוצתית (להלן: "הוועדה לקביעת הפרשה קבוצתית"). בוועדה מוצגים 3 רכיבי ההפרשות: בסיס, מקרו, Q factor (התאמות איכותיות). במסגרת הוועדה מתקיים דיון על רכיבי הפרשת ה-Q factor, ומאשרים את הרכיבים ואת ההפרשה הקבוצתית בכללותה. החלטה מתקבל לאחר בחינת תוצאות המודלים הכמותיים, מודל המקרו (לאחר קיום דיון על רקע ניתוח כלכלי של מגמות כלכליות) ונתונים תומכי החלטה נוספים (בחינת סך הפרשה לפי סגמנטים, שינוי ברכיבי הפרשות הבסיס - (אורך חיים, LGD, PD), ניתוח התנועה בהפרשה לפי סיווגים ועל פי רכיבי ההפרשה (יתרה, EL, מקרו ו-QFACTOR), בחינת לווים גדולים ועוד).

ירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה. הנהלת הבנק וחברות הבת הרלבנטיות בוחנות בכל תקופת דיווח, בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב, האם ירידת הערך של איגרות החוב מיוחסת להפסד אשראי וכן את סכומה.

לפרטים נוספים, ובכלל זה התבחינים שבהתקיימם תתחייב הכרה בהפסדי אשראי, ראו ביאור 1 ד' 44 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2022											
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾											
יזמת	מחיקות	הוצאות	מזה:	מזה:	מזה:	סיכון	מזה:	מזה:	מזה:	מזה:	
הפרשה	חשבונאיות	הקטנת	סיכון	סיכון	סיכון	אשראי לא	סיכון	דירוג	דירוג	דירוג	
להפסדי	(גביות) נטו	הוצאות	אשראי לא	אשראי לא	אשראי לא	בדירוג	אשראי	ביצוע	אשראי	ביצוע	
אשראי	לתקופה	אשראי	צובר	צובר	צובר	ביצוע	ביצוע	ביצוע	ביצוע	ביצוע	
			בעייתי ⁽⁵⁾	חובות ⁽²⁾⁽ⁱⁱⁱ⁾	מזה:	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל	
במיליוני שקלים חדשים											
פעילות לווים בישראל											
29	2	-	8	20	1,390	1,671	70	20	1,583	1,673	חקלאות
7	(2)	(3)	-	-	299	392	1	-	392	393	כרייה וחציבה
256	58	31	176	488	9,566	16,661	311	489	16,278	17,078	תעשייה
493	24	153	278	1,219	22,853	⁽⁶⁾ 49,138	228	1,219	47,712	⁽⁶⁾ 49,159	בינוי ונדל"ן - בינוי
325	2	61	219	343	14,049	15,920	152	362	15,486	16,000	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
104	-	31	-	13	3,844	6,051	16	13	6,811	6,840	אספקת חשמל ומים
316	9	(42)	119	487	21,446	26,805	528	490	26,011	27,029	מסחר
43	(1)	(19)	12	114	1,785	2,094	57	114	1,964	2,135	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
128	5	(16)	113	271	5,505	6,679	132	271	6,453	6,856	תחבורה ואחסנה
51	-	12	49	99	1,705	2,648	85	99	2,501	2,685	מידע ותקשורת
94	21	(4)	1	5	14,144	20,933	444	5	24,947	25,396	שירותים פיננסיים
145	45	(14)	28	142	6,047	8,547	456	142	7,971	8,569	שירותים עסקיים אחרים
172	(3)	69	130	484	10,193	11,731	100	484	11,157	11,741	שירותים ציבוריים וקהילתיים
169,27											
2,163	160	259	1,133	3,685	112,826	0	2,580	3,708	169,266	175,554	סך-הכל מסחרי
271	5	61	229	313	64,891	73,227	647	313	72,267	73,227	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
818	115	163	81	481	32,866	73,367	2,239	481	70,651	73,371	אנשים פרטיים - אחר
315,86											
3,252	280	483	1,443	4,479	210,583	4	5,466	4,502	312,184	322,152	סך-הכל ציבור
1	-	-	-	-	1,482	1,512	-	-	2,634	2,634	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	912	912	-	-	27,275	27,275	ממשלת ישראל
318,28									342,09	352,06	
3,253	280	483	1,443	4,479	212,977	8	5,466	4,502	3	1	סך-הכל פעילות בישראל

הערות לטבלה ראו בעמוד הבא.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2022											
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾							סיכון אשראי כוללי ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾							סיכון אשראי לא				
הוצאות (הקטנת הוצאות)							מזה: דירוג ביצוע				
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה	מחיקות (גביות) נטו לתקופה	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי	מזה: חובות ⁽²⁾ בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: סך-הכל	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: דירוג ביצוע	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: סך-הכל ⁽⁶⁾
במיליוני שקלים חדשים											
1	-	(1)	-	-	118	122	-	-	122	122	122
-	-	-	-	-	-	-	-	-	309	309	309
47	23	6	34	250	3,421	5,493	110	250	5,394	5,754	5,754
1	-	-	-	-	69	211	3	-	208	211	211
133	(60)	(36)	26	997	12,344	14,191	998	999	12,315	14,312	14,312
4	-	(3)	-	-	315	417	-	-	781	781	781
79	8	9	-	439	7,523	10,843	181	441	10,285	10,907	10,907
8	-	(34)	58	350	1,612	1,680	215	352	1,140	1,707	1,707
8	-	(13)	-	-	407	428	-	-	578	578	578
10	-	7	3	38	360	444	-	38	494	532	532
20	-	(4)	-	-	1,294	1,966	14	-	10,555	10,569	10,569
מזה: סוכנויות פדרליות בארה"ב ⁽⁷⁾											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,963	6,963	6,963
12	-	1	-	72	422	624	69	72	719	860	860
39	-	(9)	8	511	4,151	4,475	527	514	3,913	4,954	4,954
362	(29)	(77)	129	2,657	32,036	40,894	2,117	2,666	46,813	51,596	51,596
14	-	2	-	-	434	447	12	-	435	447	447
3	-	(1)	-	48	1,235	2,016	90	48	1,882	2,020	2,020
379	(29)	(76)	129	2,705	33,705	43,357	2,219	2,714	49,130	54,063	54,063
5	-	-	-	-	2,644	2,745	-	-	4,502	4,502	4,502
25	-	-	-	-	1,710	2,473	-	-	8,780	8,780	8,780
409	(29)	(76)	129	2,705	38,059	48,575	2,219	2,714	62,412	67,345	67,345
366,86									404,50	419,40	
3,662	251	407	1,572	7,184	251,036	3	7,685	7,216	5	6	6

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים, סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה וערבויות והתחייבויות על חשבון לקוחות בסך של 251,036 מיליון ש"ח, 43,001 מיליון ש"ח, 857 מיליון ש"ח, 2,363 מיליון ש"ח ו-122,149 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף.
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בניה בסך של 519 מיליון ש"ח.
- כולל ניירות ערך מגובי משכנתאות בסך של 6,724 מיליון ש"ח שהונפקו ע"י GNMA ובסך של 239 מיליון ש"ח שהונפקו ע"י FNMA ו-FHLMC.
- כולל בעיקר איגרות חוב מוניציפליות ואיגרות חוב של מדינות בארה"ב.
- כולל מסגרות אשראי בערבות בנקים שאינם מהקבוצה בסך של 9,407 מיליון ש"ח.
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך של 218 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה, שהפרייקטים שהן בנות מצויים בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2021										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾							סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾			
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
הוצאה (הקטנת הוצאה)	מחיקות	השנתית בגין הפסדי (גביות) נטו לתקופה	מחיקות חשבונאיות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: חובות ⁽²⁾ בעייתי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי לא בעייתי	שינוי בדירוג ביצוע	דירוג ביצוע אשראי ⁽¹⁾	סיכון כולל ⁽¹⁾
19	1	2	5	19	1,236	1,524	69	19	1,446	1,534
7	-	2	31	32	220	369	1	32	347	380
282	36	(18)	184	526	9,010	15,079	365	526	14,313	15,204
351	35	43	208	639	20,147	⁽⁶⁾ 43,135	105	639	42,411	⁽⁶⁾ 43,155
213	(5)	(15)	92	355	12,175	14,186	28	356	13,853	14,237
21	3	(3)	3	13	2,935	4,546	25	13	5,203	5,241
419	(50)	(190)	131	532	18,014	22,451	422	532	21,938	22,892
53	(2)	(51)	57	291	1,976	2,305	69	291	1,946	2,306
139	18	(19)	163	382	5,073	6,118	87	382	5,889	6,358
77	(27)	(58)	43	52	1,657	2,366	37	52	2,311	2,400
91	(6)	(12)	54	13,924	19,613		27	54	22,294	22,375
163	6	(67)	91	255	5,823	8,180	410	255	7,563	8,228
35	(2)	(21)	7	62	9,313	10,998	100	62	10,842	11,004
150,87										
1,870	7	(407)	1,015	3,212	101,503	0	1,745	3,213	150,356	155,314
⁽²⁾ 62,679										
255	6	6	-	275	53,650	63,655	⁽²⁾ 701	275	63,655	67,437
765	38	(169)	72	524	30,200	67,429	1,574	524	65,339	67,437
286,40										
2,890	51	(570)	1,087	4,011	185,353	281,954	4,020	4,012	278,374	6
-	-	-	-	-	1,300	1,348	-	-	2,549	2,549
-	-	-	-	-	1,131	1,659	-	-	28,893	28,893
284,96										
2,890	51	(570)	1,087	4,011	187,784	1	4,020	4,012	309,374	317,848

הערות לטבלה ראו בעמוד הבא.

פעילות לווים בישראל

במיליוני שקלים חדשים

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2021											
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾							סיכון אשראי כוללי ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾							סיכון אשראי לא בעייתי	דירוג ביצוע ביצוע	סיכון הכלי ⁽⁵⁾	סיכון הכלי ⁽⁶⁾	
הוצאה (הקטנת הוצאה)	מחיקות חשבונאיות (גביות) נטו לתקופה	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר					
מחיקות חשבונאיות (גביות) נטו לתקופה	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	מזה: סיכון לא צובר	
במיליוני שקלים חדשים											
2	-	(1)	-	-	162	175	126	-	49	175	חקלאות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	332	332	כרייה וחציבה
55	-	(45)	39	72	3,055	4,984	175	72	5,190	5,437	תעשייה
1	(29)	(29)	-	-	123	142	-	-	142	142	בינוי ונדל"ן - בינוי
158	(2)	(52)	70	751	10,324	11,552	956	790	10,065	11,811	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
1	-	1	-	-	351	540	-	-	892	892	אספקת חשמל ומים
66	27	40	-	435	6,549	9,280	125	435	8,843	9,403	מסחר
50	-	(49)	185	981	1,671	1,738	253	981	518	1,752	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
6	-	(2)	-	-	793	814	-	-	976	976	תחבורה ואחסנה
1	9	9	3	3	154	218	-	3	351	354	מידע ותקשורת
8	-	(4)	-	41	1,607	2,302	65	41	10,600	10,706	שירותים פיננסיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,031	7,031	מזה: סוכנויות פדרליות בארה"ב ⁽⁷⁾
5	-	-	-	74	538	821	2	74	825	901	שירותים עסקיים אחרים
35	-	5	-	406	3,889	4,225	201	408	4,163	4,772	שירותים ציבוריים וקהילתיים ⁽⁸⁾
388	5	(127)	297	2,763	29,216	36,791	1,903	2,804	42,946	47,653	סך-הכל מסחרי
3	-	-	-	5	294	299	2	5	292	299	אנשים פרטיים- הלוואות לדיור
8	-	(3)	-	38	1,333	2,058	3	38	2,018	2,059	אנשים פרטיים - אחר
399	5	(130)	297	2,806	30,843	39,148	1,908	2,847	45,256	50,011	סך-הכל ציבור
-	-	-	-	-	2,412	2,495	-	-	4,442	4,442	בנקים בחו"ל
22	-	7	-	-	1,533	1,533	-	-	6,420	6,420	ממשלות חו"ל
421	5	(123)	297	2,806	34,788	43,176	1,908	2,847	56,118	60,873	סך-הכל פעילות בחו"ל
									363,21	365,93	
3,311	56	(693)	1,384	6,817	222,572	328,137	5,928	6,859	0	4	סך-הכל

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים, סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה וערבויות והתחייבויות על חשבון לקוחות בסך של 222,572 מיליון ש"ח, 42,251 מיליון ש"ח, 1,207 מיליון ש"ח, 5,524 מיליון ש"ח ו-107,167 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף.
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל קבוצות רכישה בסך של 313 מיליון ש"ח.
- כולל ניירות ערך מגובי משכנתאות בסך של 6,673 מיליון ש"ח שהונפקו ע"י GNMA ובסך של 358 מיליון ש"ח שהונפקו ע"י FNMA ו-FHLMC.
- כולל בעיקר איגרות חוב מוניציפליות ואיגרות חוב של מדינות בארה"ב.
- כולל מסגרות אשראי בערבות בנקים שאינם מהקבוצה בסך של 7,633 מיליון ש"ח.
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך של 252 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה, שהפרוייקטים שהן בנות מצויים בהליכי בניה.
- סווג מחדש בעקבות טיוב נתונים.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

כ-98% מהחשיפה ליום 31 בדצמבר 2022 הינה למוסדות פיננסיים בדרוג "A-" ומעלה, לעומת כ-94% ליום 31 בדצמבר 2021. לפרטים נוספים, ראו בדוח שנתי 2022.

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפרעון

כללי. החשיפות להלן מייצגות תזרימי מזומנים עתידיים צפויים לפי יתרת התקופה לפרעון בגין סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט סיכון אשראי חוץ מאזני שנובע ממכשירים נגזרים) בהתאם לתקופות שמשמשות אותו לצורך מדידת ההפרשה להפסדי אשראי. למרות האמור לעיל, תזרימי מזומנים בגין איגרות חוב זמינות למכירה ואיגרות חוב למסחר מוצגים בהתאם לכללים המשמשים בהכנת ביאור 33 לדוחות הכספיים, בדבר "נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופות לפרעון". כמו כן, נכסים בגין מכשירים נגזרים מוינו בהתאם לכללים ששימשו בהכנת ביאור 28 לדוחות הכספיים בדבר "פעילות במכשירים נגזרים, היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון".

משך חיים ממוצע	סך-הכל	מעל חמש שנים ועד חמש עשרה שנים		משנה עד חמש שנים	עד שנה	
		מעל חמש עשרה שנים	חמש עשרה שנים			
במיליוני שקלים חדשים						
31 בדצמבר 2022						
חשיפת אשראי מאזנית:						
3.3	170,554	22,444	11,269	58,269	78,572	מסחרי
11.2	95,627	41,773	27,984	20,351	5,519	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
1.3	36,630	1,301	339	13,853	21,137	אנשים פרטיים - אחר
1.8	15,404	1,197	366	2,511	11,330	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5.4	318,215	66,715	39,958	94,984	116,558	סך-הכול ציבור
4.3	49,167	13,070	2,796	19,026	14,275	בנקים וממשלות
5.3	367,382	79,785	42,754	114,010	130,833	סך-הכל חשיפת אשראי מאזנית
4.1	52,410	16,818	8,404	18,740	8,448	מזה: אגרות חוב
1.8	137,918	-	12,408	49,083	76,427	סך-הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית
ללא						
משך חיים ממוצע	סך-הכל	מעל חמש שנים		משנה עד חמש שנים	עד שנה	
		תקופת פרעון	תקופת פרעון			
במיליוני שקלים חדשים						
31 בדצמבר 2021						
חשיפת אשראי מאזנית:						
150,457	1,169	29,040	51,751	68,497		מסחרי
68,470	27	48,771	15,372	4,300		אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
32,546	95	924	12,139	19,388		אנשים פרטיים - אחר
6,147	-	748	1,233	4,166		נכסים בגין מכשירים נגזרים
257,620	1,291	79,483	80,495	96,351		סך-הכול ציבור
67,171	-	25,163	28,242	13,766		בנקים וממשלות
324,791	1,291	104,646	108,737	110,117		סך-הכל חשיפת אשראי מאזנית
47,872	-	27,481	16,393	3,998		מזה: אגרות חוב
124,671	16,089	5,429	27,965	75,188		סך-הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית

התפלגות חשיפות לפי איזורים גאוגרפיים עיקריים וחובות בעייתיים לפי איזורים גאוגרפיים עיקריים

הנתונים המובאים לעיל, במסגרת "סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד", מהווים גם גילוי בדבר התפלגות החשיפות והחובות הבעייתיים לפי איזורים גאוגרפיים עיקריים.

חשיפות למדינות זרות – מאוחד

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך – 31 בדצמבר 2022⁽¹⁾

31 בדצמבר 2022														
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ^(א)	חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)(ג)}			חשיפה מאזנית ^{(א)(ג)}										
	חשיפה מאזנית מעבר לגבול ^(א)	חשיפה מאזנית מעבר לגבול ^(א)	חשיפה מאזנית מעבר לגבול ^(א)	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים					חשיפה מאזנית מעבר לגבול					
	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סיכון מאזני בעייתי	סיכון מאזני	סיכון מאזני נטו	סיכון מאזני נטו לאחר ניכוי סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לממשלות ^(ד)	לבנקים	לאחרים
במיליוני שקלים חדשים														
6,611	2,922	255	9,748	83	2,085	18,431	8,898	31,476	40,374	2,370	1,967	5,196	ארצות הברית	
													ארצות ה-PIGS ^(ה)	
6	3	-	235	3	3	9	-	-	-	7	2	-	אחרות	
2,412	3,770	-	8,244 ^(ה)	36	36	6,182	-	-	-	3,927	1,959	296		
9,029	6,695	255	18,227	122	2,124	24,622	8,898	31,476	40,374	6,304	3,928	5,492	סך-כל החשיפות למדינות זרות	
													מזה: סך החשיפות למדינות LDC	
207	206	-	162	-	-	413	-	-	-	280	37	96	הערות:	

- על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
 - סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות שאינם צוברים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.
 - סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
 - ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
 - פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.
 - כולל העברת סיכונים אשראי לקונסורציום מבטחים בינלאומיים, במדינות: שווייץ - סך של 2,662 מיליון ש"ח וגרמניה - סך של 2,223 מיליון ש"ח.
 - סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים מוצג לאחר הפחתת סיכון אשראי (ראו ביאור 1 ג' 5 (2) לדוחות הכספיים).
- שורת "סך החשיפות למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
- חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה אליהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך – 31 בדצמבר 2022

ליום 31 בדצמבר 2022, לא הייתה לבנק חשיפה כאמור.

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

1. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות

ליום 31 בדצמבר 2022, קיימת חשיפה מאזנית בסך של 31 מיליון ש"ח למדינות עם בעיות נזילות.

2. מידע בדבר חשיפות מאזניות שעברו ארגון מחדש

ליום 31 בדצמבר 2022, לא הייתה לבנק חשיפה כאמור.

חשיפות למדינות זרות – מאוחד (המשך)

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך - 31 בדצמבר 2021⁽¹⁾

31 בדצמבר 2021													
חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾		חשיפה מאזנית ⁽³⁾											
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽⁴⁾		חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים						חשיפה מאזנית מעבר לגבול					
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	חוץ מאזני בעייתי	חוץ מאזנית	חובות פגומים	סיכון מאזני בעייתי	סיכון כלל החשיפה המאזנית	סיכון מאזני	סיכון מאזני נטו	סיכון מאזני נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	סיכון מאזני נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	סיכון מאזני נטו לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	סיכון מאזני נטו לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	המדינה
במיליוני שקלים חדשים													
4,616	3,786	170	7,805	201	2,066	17,450	9,048	28,891	37,939	3,085	2,044	3,273	ארצות הברית
14	5	-	155	-	-	19	-	-	-	15	4	-	ארצות ה-PIGS
2,661	5,111	-	6,910 ⁽⁵⁾	35	36	7,772	-	-	-	4,029	3,378	365	אחרות
7,291	8,902	170	14,870	236	2,102	25,241	9,048	28,891	37,939	7,129	5,426	3,638	סך-כל החשיפות למדינות זרות
268	223	-	129	-	-	491	-	-	-	342	46	103	מזה: סך החשיפות למדינות LDC

הערות:

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
 - (2) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.
 - (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
 - (4) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
 - (5) פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.
 - (6) כולל העברת סיכונים אשראי לקונסורציום מבטחים בינלאומיים, במדינות: שוויץ - סך של 2,471 מיליון ש"ח וגרמניה - סך של 2,539 מיליון ש"ח.
- שורת "סך החשיפות למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית. חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפות אליהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך - 31 בדצמבר 2021

ליום 31 בדצמבר 2021, לא הייתה לבנק חשיפה כאמור.

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

1. מידע בדבר חשיפות מאזניות למדינות זרות

ליום 31 בדצמבר 2021, הייתה חשיפה מאזנית בסך של 44 מיליון ש"ח למדינות עם בעיות נזילות.

2. מידע בדבר חשיפות מאזניות שעברו ארגון מחדש

ליום 31 בדצמבר 2021, לא הייתה לבנק חשיפה כאמור.

לפרטים בדבר תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראו ביאורים 13 ו-31 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020. לפרטים בדבר גיל (פיגור) של חשיפות אשראי בפיגור, ראו ביאור 31 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020. לפרטים בדבר חשיפות אשראי שאורגנו מחדש, ראו "סיכוני אשראי" בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 31 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020.

דרישות גילוי איכותיות בנוגע לשיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

הפחתת סיכון אשראי

גילוי איכותי כללי בהתייחס להפחתת סיכון אשראי. על פי הוראות באזל, יכולים התאגידים הבנקאיים לקבל הקלה בדרישות הון בגין שימוש בשיטות של הפחתת סיכונים אשראי (CRM), בכפוף לקיום וודאות משפטית. וודאות משפטית מחייבת, בין היתר, כי כל המסמכים הקשורים להבטחת עסקאות, מסמכי קיזוז, ערבויות וכיוצא"ב, יהיו מחייבים כלפי כל הצדדים ובני אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים. **תהליכי הניהול והבקרה של הבטחות.** במדיניות האשראי של קבוצת דיסקונט, מוצגים עקרונות מרכזיים באופן הטיפול בבטחות. הרחבה נוספת לאופן הטיפול וניהול הבטחות קיימת בנהלים הפנימיים של כל חברה בקבוצה, המהווים חלק בלתי נפרד מהמסגרת לניהול וטיפול בבטחות. תהליכי הניהול והבקרה מתבצעים ביחידות הבקרה השונות, ואף בחטיבת הייעוץ המשפטי, כנזכר לעיל.

הנפקת כתבי התחייבות צמודי אשראי. הבנק הנפיק כתבי התחייבות צמודי אשראי CLN, מוצר המוכר כביטחון פיננסי כשיר, המאפשר שחרור נכסי סיכון בגין חשיפת האשראי וכן ביטחון המותר בניכוי בחישוב חבות לקוח לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313.

רכישת פוליסה לביטוח סיכונים אשראי בערבויות חוק מרכז וערבויות ביצוע. הבנק וחברות בנות בקבוצה רכשו פוליסה לביטוח סיכונים אשראי לערבויות חוק מרכז וערבות ביצוע, פעולה המאפשרת את הקטנת נכסי הסיכון לנוכח העברת סיכון האשראי למבטחי משנה בחו"ל.

רכישת פוליסה לביטוח סיכונים אשראי במימון קרקעות לפרויקטים. הבנק רכש פוליסה לביטוח סיכונים אשראי במימון קרקעות לפרויקטים, פעולה המאפשרת את הקטנת נכסי הסיכון לנוכח העברת סיכון האשראי למבטחי משנה בחו"ל.

פוליסות הביטוח הסתכמו בסך של 31,737 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, בהשוואה לסך של 25,608 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021.

הפחתת סיכונים אשראי מול גופים שונים. מדיניות הבנק הינה לפעול בנגזרים פיננסיים רק עם תאגידים בנקאיים עימם נחתם הסכם ISDA. הסכם זה מביא להפחתת של סיכונים האשראי, כיוון שהוא מאפשר קיזוז (Netting) של התחייבויות ודרישות הדדיות שמקורן בעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק, במקרה של חדלות פירעון של הצד הנגדי.

סיכון אשראי בנגזרים מופחת באמצעות בטחות. העברת הבטחות בהסכמים מול בנקים, עימם קיימת פעילות מהותית בנגזרים, מוסדרת במסגרת נספח CSA (Credit Support Annex) להסכם ISDA. חריגים בנושא זה מובאים לאישור הדירקטוריון.

באי די בי ניו יורק פועלים רק עם גופים עימם נחתם הסכם ISDA.

בבנק מרכזית דיסקונט עושים שימוש בקיזוז חוץ מאזני לגבי עסקאות במכשירים נגזרים עם גופים שאיתם נחתמו הסכמי קיזוז העומדים בכללי ISDA. מרבית הגופים הפעילים בנגזרים חתומים על הסכם ISDA.

הפחתת סיכונים סליקה. סליקת עסקאות בנגזרים מול בנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל מהווים את המקור העיקרי לחשיפת הבנק לסיכונים סליקה. על מנת לצמצם את סיכון הסליקה הגלום בעסקאות מסוג זה, ככל שאפשרי (בהתאם לסוג העסקה ומטבעות העסקה), משתמש הבנק בשירותי מערכת הסליקה הבינלאומית (CLS - Continuous Linked Settlement), המשמשת מתווך ניטרלי המעביר את תשלומי שני צדדי העסקה לכל אחד מצדדי העסקה בו זמנית והעסקה היא סופית.

הפחתת הסיכון בגין ריכוזיות

סיכון ריכוזיות הינו הסיכון להפסד כספי מהותי הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. סיכון הריכוזיות יכול לנבוע גם מגורמי סיכון אשר קיים ביניהם מתאם גבוה. מתאם שכזה עשוי להימצא בחשיפה ישירה לקבוצות לווים, לענפי משק, לאזור גיאוגרפי, לצדדים נגדיים אשר ביצועיהם מתואמים ולבטחונות בעלי מתאם גבוה. סיכון הריכוזיות עלול להחמיר את הפגיעה בעיתות משבר.

פיזור סיכונים האשראי מושג, בין היתר, על ידי פיזור תיק האשראי למספר רב של לווים/קבוצות לווים, בענפי משק ומגזרים שונים.

הפחתת סיכון האשראי בגין ריכוזיות לווים/קבוצות לווים. במטרה להעריך את סיכונים האשראי ברמת הקבוצה מקיים הבנק ניטור ומעקב שוטף אחר החשיפה ללווים גדולים/קבוצות הלווים בעלות חבות העולה על 10% מהון הבנק והעמידה במגבלות בנק ישראל ובמגבלות הפנימיות שקבע הבנק. בנוסף, הבנק מבצע סקרים ועורך דיון תקופתי על קבוצות הלווים הגדולות בקבוצה. הבנק עומד במגבלות בנק ישראל לגבי לווה בודד ולגבי קבוצות הלווים הגדולות.

המגבלות המתייחסות לריכוזיות לווים/קבוצות לווים עודכנו בהתאם לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

הפחתת סיכון האשראי בגין ריכוזיות ענפי משק. בבנק נערכות סקירות ענפיות על ענפי משק שונים וכן סקירות שוטפות על מצב ענפי המשק בישראל כדי להעריך את סיכונים האשראי ברמת הענף.

במסגרת בקשת האשראי הפרטנית נערך ניתוח ענף המשק של הלווה ונבדק האם הבקשה עומדת במדיניות האשראי לענפי משק. הבנק עומד במגבלות בנק ישראל בעניין ענפי משק.

הפחתת סיכון האשראי בגין חברות החזקה ועסקאות למימון רכישת אמצעי שליטה בהן. בקבוצה, ובעיקר בבנק, קיים אשראי שניתן לחברות החזקה ועסקאות הוניות למימון אמצעי שליטה. כושר החזר העיקרי של הלוואה מתבסס על תזרים המזומנים של החברות הפעילות המוחזקות, המועבר לחברות החזקה באמצעות דיבידנדים, דמי ניהול והחזר הלוואות בעלים.

עקב התלות הגבוהה בין כושר הפירעון של החברות המוחזקות במישרין או בעקיפין על ידי חברת החזקה לבין איכות הבטחונות, האשראי לחברות החזקה ועסקאות למימון רכישת אמצעי שליטה מוגדר כתחום בעל פרופיל סיכון גבוה.

במדיניות האשראי נקבעו מגבלות פנימיות המתייחסות לסגמנט זה.

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

שיטות להפחתת סיכון אשראי - גילוי כמותי

מובטחים						לא מובטחים			
מזה: על ידי ערבויות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: על ידי ערבויות		מזה:	סך הכל	סך הכל	
מזה:	יתרה	מזה:	יתרה	מזה:	יתרה	מזה:	יתרה	מזה:	יתרה
מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית
במיליוני שקלים חדשים									
ליום 31 בדצמבר 2022									
-	-	8,763	8,763	9,829	34,814	18,592	43,577	200,019	חובות, למעט איגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	39,334	איגרות חוב
-	-	8,763	8,763	9,829	34,814	18,592	43,577	239,353	סך הכל
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר									
-	-	605	915	27	189	632	1,104	1,623	
ליום 31 בדצמבר 2021									
-	-	6,794	6,794	9,335	33,279	16,129	40,073	175,202	חובות, למעט איגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	40,136	איגרות חוב
-	-	6,794	6,794	9,335	33,279	16,129	40,073	215,338	סך הכל
מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽¹⁾									
-	-	746	1,335	48	143	794	1,478	1,218	

(1) לא כולל חוב פגום צובר בסך של 404 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021.

גילויים איכותיים על השימוש של תאגידים בנקאיים בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)

סיכון אשראי לפי הגישה הסטנדרטית

שקלול הסיכון בגין חשיפות אשראי מתבצע על בסיס הגישה הסטנדרטית. בהתאם לגישה זו, משקלי הסיכון תלויים בסוג החשיפה ובחלק מהמקרים בדירוגי האשראי המתייחסים אליהם. הבנק ובנק מרכזית דיסקונט מסתמכים על דירוגי האשראי של חברת S&P, שהיא לשכת דירוג בינלאומית מוכרת (ECAI), כמדרג יחיד, לצורך שקלול חשיפות הסיכון. אי די בי ניו יורק עושה שימוש בריבוי מדרגים של סוכנויות הדירוג הבינלאומיות S&P-Fitch, Moody's. השימוש בדירוגים כאמור נעשה בהתייחס לחשיפות האשראי הבאות: הלוואות לממשלות, פקדונות בבנקים והשקעות בניירות ערך. הבנק משייך חשיפות אשראי שונות לקבוצות סיכון בהתאם למיפוי הסטנדרטי שמפרסם המפקח על הבנקים. הבנק עושה שימוש בדירוגי אשראי פומביים, בעיקר בכל הנוגע להשקעות בניירות ערך, שדורגו ספציפית על ידי חברת דירוג מוכרת. משקל הסיכון המיוחס לנייר הערך מבוסס על הדירוג הפומבי שניתן לו.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)

חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי

RWA וצפיפות RWA		חשיפות אחרי CCF ו-CRM		חשיפות לפני CCF ו-CRM		
RWA צפיפות	RWA	סכום חוץ מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ מאזני	סכום מאזני	
באחזים						
במיליוני שקלים חדשים						
ליום 31 בדצמבר 2022						
סוגי נכסים						
0%	421	36	97,758	366	97,966	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
21%	2,429	883	10,605	1,324	9,220	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
21%	1,673	1,192	6,857	347	4,460	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח MDB)
20%	125	577	49	2,903	88	חברות ניירות ערך
92%	119,032	25,121	104,317	74,873	112,248	תאגידים
75%	25,798	3,907	30,443	41,908	33,227	חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	10,827	1,222	13,208	7,312	15,461	הלוואות לעסקים קטנים
53%	35,371	1,327	65,074	8,431	65,082	בביטחון נכס למגורים
100%	4,721	81	4,640	125	4,658	בביטחון נדל"ן מסחרי
140%	3,129	109	2,126	435	2,695	הלוואות בפיגור
90%	9,711	424	10,386	847	10,386	נכסים אחרים
213,237	34,879	345,463	138,871	355,491	סך הכל	
ליום 31 בדצמבר 2021						
סוגי נכסים						
0%	180	35	92,834	542	92,158	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
22%	2,443	882	10,389	1,642	9,059	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
21%	1,656	1,073	6,913	644	4,389	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח MDB)
91%	102,581	21,428	90,757	65,207	98,568	תאגידים
75%	23,638	3,636	27,836	37,720	30,732	חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	10,399	1,166	12,691	6,934	15,156	הלוואות לעסקים קטנים
53%	29,098	1,120	53,647	10,042	53,682	בביטחון נכס למגורים
100%	4,317	48	4,269	85	4,289	בביטחון נדל"ן מסחרי
129%	2,454	119	1,783	465	2,664	הלוואות בפיגור
84%	8,319	327	9,578	655	9,578	נכסים אחרים
185,127	30,010	310,730	125,270	320,310	סך הכל	

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)

חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון

סך הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני שקלים חדשים									
ליום 31 בדצמבר 2022									
									ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית
97,794	120	232	-	-	-	-	52	97,390	ארצות
11,488	-	71	-	-	1,419	-	8,242	1,756	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
8,049	-	51	-	-	73	-	7,925	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
626	-	-	-	-	-	-	626	-	חברות ניירות ערך
129,439	1,348	111,996	-	-	5,988	-	10,106	-	תאגידים
34,350	-	142	34,208	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
14,430	-	15	14,415	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
66,401	-	1,234	8,066	19,630	21,297	16,174	-	-	בביטחון נכס למגורים
4,721	-	4,721	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
2,235	1,790	445	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
10,810	1,590	7,319	-	-	-	-	37	1,864	נכסים אחרים
1,754	1,142	612	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות
380,342	4,848	126,226	56,689	19,630	28,777	16,174	26,988	101,010	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2021									
									ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית
92,869	-	167	-	-	-	-	63	92,639	ארצות
11,271	-	79	-	-	1,383	-	8,362	1,447	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
7,986	-	31	-	-	113	-	7,842	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
209	-	-	-	-	-	-	209	-	חברות ניירות ערך
112,185	299	99,371	-	-	860	-	11,655	-	תאגידים
31,472	-	137	31,335	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
13,857	-	25	13,832	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
54,767	-	887	8,398	13,396	17,631	14,455	-	-	בביטחון נכס למגורים
4,317	-	4,317	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,902	1,104	798	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
9,905	1,333	6,313	-	-	-	-	34	2,225	נכסים אחרים
1,622	990	632	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות
340,74	0	2,736	112,125	53,565	13,396	19,987	14,455	28,165	96,311
									סך הכל

מידע נוסף על סיכון אשראי שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

פרטים נוספים אודות סיכון האשראי - ובכלל זה: איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי, חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים; סיכונים אשראי בהלוואות לדוור; סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא סיכון אשראי לדוור), סיכון אשראי לענף בינוי ונדל"ן, סיכונים אשראי בגין מימון ממונף - מובאים בפרק ג' של דוח הדירקטוריון וההנהלה שעניינו "סקירת הסיכונים" ובביאור 31 לדוחות הכספיים.

סיכון אשראי של צד נגדי

גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

גילוי כללי לגבי חשיפות הקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי הינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים בנין העסקה. חשיפות הקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי מתייחסות לפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, עסקאות מימון ניירות ערך (SFT) ועסקאות REPO. **פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים.** ייחודיותו של סיכון האשראי בעסקאות אלה נובעת מכך שהסכום הנקוב של העסקה אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי הכרוך בה.

מדיניות הבנק לגבי ניהול סיכון אשראי של צד נגדי מעוגנת במסמך מדיניות לניהול סיכון אשראי צד-נגדי וסליקה, אשר מובא לאישור הדירקטוריון לפחות אחת לשנה.

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי של צד נגדי מתהווה הן מול בנקים ומוסדות פיננסיים בינלאומיים והן מול הלקוחות. מסגרת החשיפה למוסדות פיננסיים בינלאומיים מאושרת ברמת הקבוצה, על בסיס מודל פנימי. הבנק מקצה את המסגרת המאושרת בין חברות הקבוצה.

פעילות בנגזרים מותנית באישור מראש של קו האשראי, הקובע מגבלות חשיפה לצד הנגדי. מסגרת החשיפה ללקוחות מאושרת בהתאם לסמכויות לאישור אשראי.

חשיפות של צדדים נגדיים מרכזיים (CCP). הבנק פועל מול מסלקה (LCH), שהינה Qualifying Central Counterparty העומדת בסטנדרטיים בינלאומיים לתשתיות פיננסיות.

ניטור סיכון אשראי של צד נגדי נעשה באופן הבא:

- קיימים תהליכי זיהוי ומדידה של הסיכון תוך שימוש נרחב במודלים ייעודיים, הקצאת מסגרות לפעילות ומדידת ניצולן.
- במקרה שנמצא כי ללווה קיימת חשיפה/רגישות לשינויים בשערי חליפין ו/או במחירי סחורות, הגורם העסקי נידרש לבחון את מידת רגישות הלווה בראיה כוללת, תוך התייחסות למכלול הקריטריונים המחייבים הכללת הלווה ברשימת הלקוחות הרגישים ושקלול וכימות הרגישות לשינויים בשערי חליפין ו/או במחירי סחורות הגלומה בפעילותו.
- קיים תהליך בחינה תקופתי של מקדמי מודלים, אשר מעדכנים בהתאם לרמות התנודתיות בשווקים הפיננסיים ותיאבון הסיכון של הבנק (עדכון מקדמי Add-On, מקדמי שווי לביטחון במודל פעילים גדולים בשוק ההון).
- קיים מערך בקורת הכולל, בין היתר, מגבלות וספי התראה, הנקבעים בהתאם לרמות תיאבון הסיכון של הבנק. אפקטיביות המגבלות וספי התראות נבחנים תקופתית על ידי ניהול סיכונים (קו הגנה שני) תוך התאמתם לתיאבון הסיכון של הבנק ולאיוכות הצדדים הנגדיים.
- בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 330 הבנק מנהל את פעילות לקוחות הפעילים בשוק ההון ובפעילות **OTC** (ניירות ערך ומכשירים נגזרים) לרבות לקוחות ספקולטיביים.
- בהתאמה, קיים מערך דיווחים שוטף ותקופתי המנתח, בין היתר, את הפעילות בנגזרי **OTC**, פעילות בני"ע, התפתחות הסיכון וניתוח שינויים בחשיפות וברמת סיכון הלקוח. כמו כן, פעילות לקוחות ספקולטיביים מנוהלת כנגד בטחונות מלאים וניזלים והוגדר להם תיאבון סיכון ומגבלות נוספות בהתאם.
- קיימים מערכי דיווח שוטפים לגורמים עסקיים וגורמי בקרה אודות חריגות וקירבה לניצול מלא של מגבלות. כל העסקאות של סיכון אשראי של צד נגדי ניתנות להפחתת סיכונים אשראי (Credit Risk Mitigation), על פי מדרג סמכויות האשראי. השיטות המאושרות להפחתת סיכונים אשראי (CRM), כוללות:
- הסכמי קיזוז נטו (הסכמי ISDA או הסכמים אחרים שאושרו על ידי אגף הייעוץ המשפטי של הבנק);
- בטחונות;
- הסכמי **Stop-Loss** המאפשרים סגירת פוזיציה על ידי הבנק;
- מחיקה הדדית של עסקאות בין הצדדים (Termination).

סיוטות והוראות שפורסמו בשנת 2022

הוראה בדבר הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי. בחודש מרס 2014 פרסמה וועדת באזל לפיקוח הבנקאי ("BCBS"), בין היתר, הוראה בדבר "הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי SA-CCR". ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203A, הכוללת הנחיות לטיפול בסיכון אשראי צד נגדי בהתאם ל-SA-CCR, מועד היישום הינו החל מיום 1 ביולי 2022. הגישה החליפה את הגישות הקיימות בהוראת ניהול בנקאי 203 (גישת CEM) לחישוב חשיפה לצד נגדי במקרה כשל (EAD). עיקרי העדכונים בגישה החדשה מתייחסים לטיפול שונה במערכי קיזוז הכוללים הסכמי התאמת מרווח אל מול מערכי קיזוז שאינם כוללים הסכמי התאמת מרווח, מקדמי סיכון פיקוחיים עדכניים וחלוקת חשיפות הנגזרים במערכי קיזוז למערכי גידור המאפשרים קיזוז החשיפות באופן מלא או חלקי כנגזר מקיום הסכמי נטינג מקובלים (כמו CSA).

ביום 15 במרס 2022 פורסם עדכון להוראה 203A שפורסמה בחודש דצמבר 2021, שעיקרו הבהרות לסוגיות שעלו (שאלות ותשובות). לפיכך בדבר השפעת יישום ההוראה החדשה, ראו "הון והלימות ההון" בדוח שנתי 2022.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

RWA	Alpha		חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שיחלוף
	EAD לאחר CRM	ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי		
ליום 31 בדצמבר 2022				
במיליוני שקלים חדשים				
2,952	7,110	1.4	2,700	2,379
הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי- CCR SA- (עבור נגזרים)				
2,587	3,906	-	-	-
הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך SFT)				
5,539	11,016		2,700	2,379
סך-הכל				

הקצאת הון בגין התאמות שערך לסיכון אשראי (CCR2) (CVA)

RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני שקלים חדשים	
ליום 31 בדצמבר 2022	
2,077	6,890
סך כל התיקים שמחושבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית	
ליום 31 בדצמבר 2021	
1,656	4,161
סך כל התיקים שמחושבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית	

הגידול בהקצאת הון בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי נובע מגידול בפעילות בנגזרים מול לקוחות.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון

סך חשיפת אשראי	100%	75%	50%	20%	0%	
במיליוני שקלים חדשים						
ליום 31 בדצמבר 2022						
891	-	-	-	-	891	ריבנויות,
451	-	-	-	451	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
3,157	3	-	-	3,154	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
2,093	-	-	-	2,093	-	חברות ניירות ערך
4,383	4,329	-	54	-	-	תאגידים
-	-	-	-	-	-	משכנתאות
19	19	-	-	-	-	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
22	22	-	-	-	-	עסקים קטנים
11,016	4,373	-	54	5,698	891	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2021						
1,247	-	-	-	-	1,247	ריבנויות,
480	-	-	-	480	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
1,641	3	-	-	1,638	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
280	-	-	-	280	-	חברות ניירות ערך
4,079	4,022	-	7	50	-	תאגידים
-	-	-	-	-	-	משכנתאות
28	26	2	-	-	-	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
2	1	1	-	-	-	עסקים קטנים
7,757	4,052	3	7	2,448	1,247	סך הכל

הרכב הבטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך		ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים				
שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		מנותק
		לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	
במיליוני שקלים חדשים						
ליום 31 בדצמבר 2022						
-	-	139	6	110	742	מזומן - מטבע מקומי
-	-	1,061	-	2,817	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	-	-	מניות
-	1,918	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	1,918	1,200	6	742	742	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2021						
-	-	22	196	89	29	מזומן - מטבע מקומי
-	-	1,863	-	364	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	-	-	מניות
-	1,953	-	-	183	-	ביטחון אחר
-	1,953	1,885	196	636	29	סך הכל

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

החל משנת 2019 גם הנוסטרו בדיסקונט מחזיק בנגזר אשראי מסוג CLO. ליום 31 בדצמבר 2022, החשיפה במונחי שווי שוק בקבוצה עמדה על כ-1.5 מיליארד ש"ח. ההשקעה מותרת בשכבות AAA ו-AA בלבד. קיים תהליך שוטף לניטור הפעילות והסיכון הגלום במוצר בעזרת מערכת ייעודית לניתוח מוצרי CLO.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)

EAD לאחר RWA		EAD לאחר CRM	
ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 30 ביוני 2022	
במיליוני שקלים חדשים			
294	1,644	211	2,292
חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP)			
247	541	156	774
חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים);			
-	-	-	-
מזה:			
-	-	-	-
נגזרי OTC			
247	541	156	774
עסקאות נגזרים סחירים בבורסה			
-	-	-	-
עסקאות מימון ניירות ערך			
-	-	-	-
מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים			
-	-	-	-
ביטחון ראשוני מנותק			
22	1,054	30	1,469
ביטחון ראשוני לא מנותק			
25	49	25	49
העברות ממומנות לקרן סיכונים			
-	-	-	-
העברות לא ממומנות לקרן סיכונים			
-	-	-	-
חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר (QCCP) (סה"כ)			
חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים);			
-	-	-	-
מזה:			
-	-	-	-
נגזרי OTC			
-	-	-	-
עסקאות נגזרים סחירים בבורסה			
-	-	-	-
עסקאות מימון ניירות ערך			
-	-	-	-
מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים			
-	-	-	-
ביטחון ראשוני מנותק			
-	-	-	-
ביטחון ראשוני לא מנותק			
-	-	-	-
העברות ממומנות לקרן סיכונים			
-	-	-	-
העברות לא ממומנות לקרן סיכונים			

סיכון שוק

גילוי איכותי כללי בדבר סיכוני שוק (MRA)

- סיכון שוק הוא סיכון לפגיעה בשווי הקבוצה וביכולת להשיג את יעדיה, כתוצאה משינויים בפרמטרים כלכליים בשוקים הפיננסיים ומהתנודתיות שלהם, המשפיעים הן על השווי הכלכלי והן על יחס ההון הרגולטורי.
- **סיכון ריביתי.** הסיכון לפגיעה כאמור, כתוצאה מתזוזות מקבילות ולא מקבילות, בעקום התשואה, וההשפעה של האופציונליות הגלומה במכשירים פיננסיים שונים.
 - **סיכון אינפלציה ושערי חליפין.** סיכון לפגיעה כאמור, כתוצאה מהשפעת שינויים באינפלציה או בשערי החליפין, לרבות השפעת נגזרים ועסקאות עתידיות על הפער שבין הנכסים לבין ההתחייבויות.
 - **סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי בהחזקת ניירות ערך.** סיכון לפגיעה כאמור, כתוצאה משחיקת שווי של ניירות ערך בעלי סיכון אשראי ושוויין של ההשקעות הריאליות, לרבות קרנות, עקב תנודות מחירים.
- סיכוני השוק מוצגים בסקירה זו על בסיס קבוצתי הכולל את הבנק, בנק מרכזי דיסקונט, אי די בי ניו יורק, כאל והקופה לפיצויים של עובדי הבנק (להלן בסעיף זה: "הקבוצה"). חברות הקבוצה האחרות אינן בעלות סיכון שוק מהותי.

אסטרטגיה ומדיניות

מסמך המדיניות לניהול סיכונים שוק מהווה מסגרת לניהול סיכונים השוק בבנק ובקבוצה ומגדיר את האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בתהליכי ניהול סיכונים השוק אותם נוטלת הקבוצה. ניהול הסיכון מכון למזער, ככל האפשר, את התממשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת. המדיניות והעקרונות במסמך המדיניות הינם על בסיס קבוצתי, כאשר חברות הבת התאימו, כל אחת בפני עצמה, את המדיניות למבנה הניהולי שלהן, לאסדרה המקומית והסביבה העסקית שלהן. הסיכונים מנוהלים תוך ראייה כוללת קבוצתית ובמתכונת של הנחיה מקצועית מחייבת. מסמך המדיניות מגדיר את מסגרת תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון, תוך הבנת פרופיל סיכון השוק של הבנק והקבוצה והבטחה, כי קיימת נאותות הונית התואמת פרופיל סיכון זה.

שינויים עיקריים במדיניות בשנת 2022

בשנת 2022 נבחנה האפקטיביות של המגבלות על סיכונים שוק בבנק בקבוצה ובתיק למסחר מבחינת שלמות אוכלוסיית החשיפות, שלמות הכיסוי של איזורי פגיעות ורמות החשיפה בפועל ביחס למגבלה והתאמתם לתכנית האסטרטגית של הבנק. בהתאמה עודכנו מספר מגבלות תוך הרחבת תאבון הסיכון בתיק השקעות.

אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות. במהלך השנה החולפת, קיים הדירקטוריון, בנוסף לסקירת סיכונים השוק במסגרת דוח הסיכונים הרבעוני, מספר דיונים ספציפיים הקשורים לסיכונים השוק ובהם:

- עדכון מסמכי המדיניות בתחום סיכונים השוק, לרבות תיאבון הסיכון;
- סקירת ההנחות בניהול הסיכון;
- סקירת תרחישי הקיצון.
- סקירה רבעונית של ניהול סיכון השוק בקבוצה והסבר לשינויים המרכזיים שאירעו;
- סקירת פעילות הנגזרים בקבוצה.

דיווחים אלה מסייעים בידי הדירקטוריון לפקח אחר חשיפות השוק השונות ולוודא כי פעולות ההנהלה עקביות עם מדיניות הקבוצה והתיאבון לסיכון.

תיאבון סיכון

התיאבון לסיכונים שוק כפי שהוגדר במדיניות משקף את רצונם של הבנק וחברות הבת בקבוצה ליטול סיכונים שוק במטרה להשיג את יעדיהם האסטרטגיים. התפיסה העקרונית לניהול הסיכון היא כי המאזן ינוהל במטרה למקסם את ההון הכלכלי בראיה ארוכת טווח בהינתן התיאבון לסיכון ובכפוף לשיקולים חשבונאיים ושיקולים המשפיעים על תכנון ההון.

המדיניות מגדירה מגבלות איכותיות ומגבלות כמותיות עיקריות ביחס למאפייני החשיפה לסיכונים שוק בחברות הקבוצה ובהן השווקים והמכשירים בהם יפעלו בתיק הבנקאי ובתיק למסחר.

תיאבון הסיכון נקבע תוך התייחסות לשתי גישות המדידה - החשבונאית והכלכלית, וכן לכלי הניהול השונים - ניתוחי רגישות בעוצמה שונה: תרחישי מצב עסקים רגיל, תרחישי תנודתיות גבוהה בהתאמה להמלצות באזל 4 (IRBB) ומגוון תרחישי קיצון לטווחי זמן שונים.

הוגדרו שתי קבוצות של מדדי סיכון - מדדי סיכון ראשיים, המשמשים את הקו הראשון לקבלת החלטות שוטפות או תקופתיות על היקפי החשיפה, ויתר מדדי הסיכון, המשמשים לראיית פרופיל סיכון שוק הכוללת במצבים שונים, לרבות בקיצון. לכלל המדדים הראשיים נקבעו מגבלות דירקטוריון. ביחס ליתר המדדים, לחלקם נקבעו מגבלות דירקטוריון ולחלקם נקבעו מגבלות ברמת ראש החטיבה וספים לדיון וישנם גם מדדי סיכון שעבורם מבוצע מעקב בלבד ללא מגבלות.

הבנק וחברות הבת מנהלים ומנטרים את העמידה במגבלות הן של מדדי הסיכון הראשיים והן של מדדי הסיכון הנוספים. פרטים בדבר היקף החשיפות והמגבלות שנקבעו יובאו להלן במסגרת הגילוי הכמותי.

מבנה ותהליכים

מדיניות ניהול סיכונים שוק מגדירה מבנה ארגוני לניהול הסיכונים, המבטיח איזון נאות ואי תלות בין הגופים המעורבים בניהול הסיכונים. שלושת קווי הגנה המוגדרים ביחס לסיכונים השוק, מבטיחים איזון זה, כלהלן:

קו ההגנה הראשון. הניהול המצרפי הקבוצתי של סיכונים הריבית, וסיכונים האינפלציה ושערי חליפין מבוצע באמצעות ה-Global Treasury בחטיבה לשווקים פיננסיים. ניהול סיכונים ההשקעות הקבוצתי מבוצע על ידי יחידת ההשקעות בחטיבה לשווקים פיננסיים. הניהול הקבוצתי מתייחס לכלל נוטלי סיכון השוק בקבוצה: הבנק, אי די בי ניו יורק, מרכנתיל דיסקונט ולכלל הפעילויות העסקיות, ניהול הנכסים וההתחייבויות, פעילות ההשקעות, ופעילות המסחר בבנק ב-אי די בי ניו יורק ובבנק מרכנתיל דיסקונט. במסגרת קו ההגנה הראשון פועלות יחידות מדידה, בקרה ותפעול, באופן בלתי תלוי בנוטלי הסיכון.

קו ההגנה השני. פונקציה ניהול הסיכונים הינה פונקציה בלתי תלויה ותפקידה הוא להשלים את פעילות ניהול הסיכונים המבוצעת על ידי קווי העסקים. לפונקציה זו מעמד וסמכות המאפשרים לה להשפיע על החלטות המשליכות על החשיפה לסיכון, לרבות מעורבות בתהליכים אסטרטגיים מרכזיים בעלי השפעה מהותית על תיאבון הסיכון, זיהוי הסיכונים, הנחיה מקצועית מחייבת מול חברות הבת, עדכונים במדיניות ותיקוף המודלים המרכזיים המשמשים בניהול.

קו ההגנה השלישי. הביקורת הפנימית בבנק ובחברות הקבוצה, אחראית למתן הערכה עצמאית ובלתי תלויה, על מידת האפקטיביות של יישום תהליכי ניהול סיכונים בבנק ובחברות מקבוצת הבנק, על בסיס ממצאי ביקורת הנערכת על פי תכנית עבודה מאושרת בדירקטוריונים של חברות קבוצת הבנק.

חטיבת הביקורת הפנימית אחראית לביצוע מכלול משימות ביקורת בלתי תלויות, ביוזמתה וביוזמת הדירקטוריון, בכל הקשור לתהליכי ניהול הסיכונים ולאיכות ניהולם. משימות קווי ההגנה השלישי מתייחסות לכל תהליכי הליבה ותפקידיה מבוססים בעיקרם על האמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307.

פיקוח ההנהלה. הניהול והפיקוח השוטפים בתחום ניהול סיכונים השוק מתבצעים, בין היתר, על ידי הוועדות הבאות (מעבר לפעילות ההנהלה כאורגן):

- **ועדה לניהול נכסים והתחייבויות (ועדת נ"ה).** ועדה בראשות המנהל הכללי, המתכנסת אחת לחודש. תפקיד הוועדה לקבוע את מדיניות ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, לקבוע יעדי חשיפה לסיכונים שוק ונזילות לאור הערכת מצב על ההתפתחויות הצפויות בשווקים בהתאם לניתוחי שוק ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי ריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. כל זאת בכפוף למגבלות שקבע הדירקטוריון, בנוסף בוחנת הוועדה את רווחיות הפעולות השונות;
- **ועדה קבוצתית לניהול נכסים והתחייבויות (GALCO).** ועדה בראשות המנהל הכללי, המתכנסת אחת לרבעון. תפקיד הוועדה לנהל את סיכונים השוק והנזילות של הקבוצה בהלימה לתיאבון הסיכון שהגדיר הדירקטוריון.
- **הפורום הפיננסי** הוא ועדה פנימית של חטיבת שווקים פיננסיים, הפועלת בראשות ראש החטיבה. הפורום מתכנס בתדירות שבועית ומטרתו להעריך את ההתפתחויות השוטפות בשווקים ולקבוע אחר ביצוע הנחיות ועדת ניהול נכסים והתחייבויות. הפורום אחראי על הניהול השוטף של חשיפות הבסיס והריבית של הבנק והקבוצה, במסגרת היעדים שהותוו על ידי ועדת נ"ה.

מנגנונים המאפשרים תגובה מיידית להתפתחויות חריגות בשווקים

הדירקטוריון אישר את התכנית לחיזוק הלימות ההון בעת משבר והתכנית לטיפול במשבר נזילות. במסגרת זו הוגדר האופן לזיהוי המשברים ולטיפול בהם וכן הוגדר הפורום המוסמך לטפל במשברים והוגדרו הסמכויות והכלים לטיפול במשברים אלה. בין היתר הוגדר כי במקרים של התפתחויות חריגות בשווקים, יתכנס מיידית פורום פיננסי מיוחד בראשות ראש חטיבת שווקים פיננסיים, או המנהל הכללי של הבנק, לפי חומרת האירוע, על מנת לדון בהתפתחויות בשווקים ובדרכי הפעולה האפשריות. תכנית החירום כוללת גם תכנית מגרה לצמצום מהיר של סיכון השוק ושל נכסי סיכון האשראי.

מדידה ודוח

מדידת החשיפה לסיכונים שוק ונזילות, לרבות חישוב אומדני הסיכון הראשיים, מבוצעת על ידי קו ההגנה הראשון בבנק בתדירות שבועית, באמצעות מערכת ייעודית לניהול סיכונים שוק.

קו ההגנה השני מודד את החשיפות לסיכונים השוק באמצעות מדי סיכון נוספים כמו VAR, תרחישי תנודתיות גבוהה ותרחישי קיצון בעזרת חישוב עצמאי בתדירות שבועית לבנק ותדירות חודשית לקבוצה.

מערכת ניהול הסיכונים משמשת כבסיס מידע לנתונים פיננסיים, בו מרוכז המידע של מגוון המכשירים הפיננסיים בהם פועל הבנק, כולל אופציות גלומות, לנתוני השוק (דוגמת מדדים, שערי חליפין ושערי ריבית), לרבות התנודתיות שלהם והמתאמים הסטטיסטיים שביניהם. כמו כן, באמצעות המערכת מבוצעות סימולציות על כלל הפעילות ברמת הבנק והקבוצה, על פעילויות/תיקים וכן מחושבים מדי סיכון נוספים ונמדדות חשיפות הריבית בהתאם למודלים מימוניים והתנהגותיים (יצוין כי המערכת משמשת גם במדידת השווי ההוגן לצרכי הדיווח החשבונאי). מערכת זו משמשת גם את בנק מרכנתיל דיסקונט, לחישוב החשיפות לסיכונים השוק והנזילות שלו.

אי די בי ניו יורק. מדידת החשיפה לסיכוני שוק ונדילות מבוצעת על ידי קו ההגנה הראשון (ה-Treasury) באמצעות מערכת ייעודית לניהול סיכוני שוק ונדילות. מערכת זו הינה מערכת מתקדמת המרחיבה את יכולות הניתוח ומאפשרת ניטור חודשי של אומדי הסיכון המרכזיים. תוצאות המדידה מדווחות באופן שוטף ובמסגרת וועדות הנהלה והדירקטוריון הרלבנטיות.

הפחתת סיכון

מדיניות גידור סיכוני השוק. מדיניות הבנק וחברות הבת הבנקאיות בנושא ניהול סיכוני שוק מבוססת על ניהול החשיפות לסיכוני שוק, במסגרת מגבלות כמותיות שנקבעו על חשיפות אלה תוך הגדרה של אופן הפעילות והגנה עליה. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים);
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ולקוחות גדולים);
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים ולקוחות גדולים.

גילוי כמותי

(1) מגבלות הדירקטוריון

מגבלות כמותיות הוגדרו הן במסמך המדיניות ברמת הדירקטוריון והן ברמת ראש החטיבה לשווקים פיננסיים. המגבלות המרכזיות שהוגדרו על ידי הדירקטוריון הן:

- חשיפת השווי הכלכלי לשינוי של 100 נקודות בסיס (EVE);
- חשיפת השווי הכלכלי לתרחישי שינוי במבנה העקום וניתוחי רגישות נוספים;
- חשיפת השווי החשבונאי לתרחיש ביניים;
- חשיפת השווי הכלכלי והחשבונאי בתרחישי קיצון.

בנוסף, הוגדרו מגבלות וספים ביחס לאומדי סיכון, VaR-1 EAR למאזן הכולל ובהפרדה לתיקים (בנקאי ולמסחר) ועוד.

(2) החשיפה לסיכון ריבית

כללי

הסיכון להפסד כתוצאה מתזוזות מקבילות ולא מקבילות, בעקום התשואה, וההשפעה של האופציונליות הגלומה במכשירים פיננסיים שונים.

חשיפה לשינויים בשיעורי הריבית – מאוחד

31 בדצמבר 2021				31 בדצמבר 2022											
משך חיילים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פינימי	סך-כל השווי ההוגן	משך חיילים ממוצע אפקטיבי	באחזים			במיליוני שקלים חדשים			מעל 10 עד 20 שנה	מעל 3 עד 5 שנים	מעל 3 עד 3 שנים	מעל 3 עד 3 חודשים	מעל 3 עד 3 חודשים	עם דרישה עד חודש
				באחזים	בשנים	באחזים	באחזים	בשנים	באחזים						
1.39 ⁽¹⁾	2.57%	323,347	1.23 ⁽¹⁾	5.14%	350,565	283	966	8,473	17,572	21,420	27,358	18,294	16,298	239,901	
1.28 ⁽¹⁾		293,468	1.00 ⁽¹⁾		383,682	-	1,250	1,427	16,629	15,707	45,577	104,901	109,887	88,304	
1.46 ⁽¹⁾	0.46%	301,081	1.37 ⁽¹⁾	2.80%	329,342	-	4	1,042	29,567	23,384	43,700	66,858	26,929	137,858	
1.41 ⁽¹⁾		296,932	1.13 ⁽¹⁾		383,686	(372)	1,750	2,544	19,788	17,891	42,815	92,932	114,397	91,941	
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית															
98,406															
18,802															
21,219															
655															
462															
6,314															
(15,154)															
(4,148)															
(13,580)															
(36,595)															
(15,141)															
6															
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית															
א. לפי מהות הפעילות:															
החשיפה בתיק הבנקאי															
0.17 ⁽¹⁾		18,403	0.21 ⁽¹⁾		20,025	655	494	6,340	(14,581)	(4,570)	(15,224)	(42,199)	(10,838)	99,948	
החשיפה בתיק למסחר															
0.03 ⁽¹⁾		399	0.01 ⁽¹⁾		1,194	-	(32)	(26)	(573)	422	1,644	5,604	(4,303)	(1,542)	
ב. לפי בסיסי הצמדה:															
מטבע ישראלי לא צמוד															
0.04 ⁽¹⁾		8,511	0.09 ⁽¹⁾		2,820	553	247	3,830	(7,111)	(3,201)	(14,112)	(40,509)	(11,536)	74,659	
מטבע ישראלי צמוד למדד															
1.16 ⁽¹⁾		5,067	1.74 ⁽¹⁾		13,300	21	233	1,732	1,577	3,753	3,353	2,381	250	-	
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)															
0.37 ⁽¹⁾		5,224	0.31 ⁽¹⁾		5,099	81	(18)	752	(9,620)	(4,700)	(2,821)	1,533	(3,855)	23,747	
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית:															
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים															
9.71 ⁽¹⁾	0.70%	(2,634)	9.41 ⁽¹⁾	1.52%	(2,136)	372	(333)	(819)	(908)	(78)	(352)	(122)	-	104	
השפעת פריסה לתקופות לפי פקדונות לפי דרישה															
4.72 ⁽¹⁾	1.49%	2,428	4.61 ⁽¹⁾	3.19%	6,221	-	-	(552)	(25,785)	(15,707)	(14,351)	(3,255)	(4,182)	70,053	
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור															
0.28 ⁽¹⁾	0.01%	(124)	0.18 ⁽¹⁾	0.01%	167	-	(587)	(1,740)	(243)	(171)	1,557	980	244	127	

- הערות:
- (1) למטע יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
 - (2) סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים. מכשירים פיננסיים מורכבים מיונו לתקופות לפי משך החיים הממוצע האפקטיבי של כל מכשיר, מאחר ולא ניתן לשקף את החשיפה לריבית שלהם באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון תזרימי מזומנים או למועד חידוש הריבית הקרוב.
 - (3) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
 - (4) לא כולל התחייבויות בגין חכירות.
 - (א) הערות כלליות: בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי (למעט פריטים לא כספיים) ושל סכומים אחרים לקבל ולשלם, ולאחר השפעת ההתחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה, כמוסבר בהערה ב' להלן, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 34 בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראו ביאור 34 בדוח הכספי.
 - (ב) הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מפקדונות לפי דרישה חושב בהתאם להנחות לגבי תקופות לפירעון המשמשות את הבנק לניהול סיכוני ריבית.
 - (ג) שיעור תשואה פינימי היוו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן המוצג בגינו בביאור 34 לדוחות הכספיים.
 - (ד) משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שגירם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפינימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
 - (ה) פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעור הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

הסברים בדבר הבדלים מהותיים בין חשיפות הבנק המשתקפות בגילוי המפורט לפי תקופות שנכלל בדוח הסיכונים, לבין הגילוי של הבנק בדוח הדירקטוריון וההנהלה, ראו "החשיפה לסיכון ריבית, בפרק ג' בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

הקשר בין סעיפי מאזן לבין פוזיציות שנכללו בגילוי על סיכון השוק

- הקבוצה מבחינה בין שני סוגים של תיקים: תיק למסחר ותיק בנקאי. תיקים אלה נבדלים באופי חשיפתם לסיכונים שוק ומכאן גם בכלי הניהול המשמשים לניהול סיכונים השוק שלהם.
- התיק למסחר מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות עם כוונת מסחר או מתוך כוונה להרוויח מהן בטווח הקצר. פוזיציות אלו סחירות וניתן לגדרן באופן מלא. ככלל, התיק למסחר מרוכז בחדר עסקות ובתיקי האג"ח למסחר שביחידת ההשקעות.
 - התיק הבנקאי - מכלול הנכסים וההתחייבויות המאזניים והפריטים החוץ מאזניים של הקבוצה אשר אינם נכללים בתיק למסחר. ממדי הסיכון המשמשים לניהול סיכון הריבית הכולל מוצגים באופן מפורט בסעיף מידע נוסף על החשיפה לסיכונים שוק להלן. המודלים המשמשים לניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי בלבד מוצגים באופן מפורט בפרק סיכון ריבית (IRRBB) בתיק הבנקאי להלן.

הקשר בין סעיפי מאזן לבין פוזיציות שנכללו בגילוי על סיכון השוק

נכסים	השפעת 100BP ליום 31 בדצמבר 2022		השפעת 100BP ליום 31 בדצמבר 2021	
	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2021	31.12.2022
במיליוני שקלים חדשים				
אשראי	3,106	2,778	פקדונות	971
תיק ניירות ערך זמין למכירה	732	1,341	כתבי התחייבות	502
תיק ניירות ערך למסחר	36	56	חוץ מאזני (נגזרים)	137
תיק ניירות ערך לפדיון	576	479	פרישת עו"ש	2,090
חוץ מאזני (נגזרים)	-	-	זכויות עובדים	320
אחר	18	32	אחר	-
סך-הכל	4,467	4,686	סך-הכל	4,019

(3) מידע נוסף – מודלים ומדדי סיכון

ניהול סיכונים השוק מבוצע באמצעות מספר מודלים ומדדים. במסגרת המדידה הפנימית מובאים בחשבון גורמים נוספים על אלו המשמשים לצורך הגילוי בדוחות המתפרסמים לציבור. המדדים הראשיים בניהול סיכון השוק הוגדרו על ידי הדירקטוריון. בהיות המודלים העומדים ביסוד ממדי הסיכון תלויי הנחות, קיים בבנק מבנה ממשל תאגידי ומסגרת לניהול סיכונים המודל, לרבות תהליכי איתגור ותיקוף. המדדים הראשיים בניהול סיכונים השוק כוללים מדדי רגישות של השווי הכלכלי לשינויים בריבית בתרחישים שונים ומדד רגישות השווי החשבונאי בתרחישי ביניים.

המדדים והמודלים הנוספים כוללים את הערך הנתון לסיכון (Value at Risk) VaR, הפסדים פוטנציאליים בתרחישי תנודתיות גבוהה (IRRBB) בתרחישי קיצון שונים (Stress Tests), ניתוח הכנסות הריבית הצפויות ה-NII (Net Interest Income) והכנסות בסיכון-EaR (Earning at Risk). בנוסף, קיימים מודלים לניהול החשיפה בתיק הבנקאי המביאים לידי ביטוי הנחות לגבי התנהגות הלקוחות תחת תרחישים שונים ובהם מודל לפריסת יתרות זכות בפיקדונות לפי דרישה.

כל המודלים ומדדי הסיכון נבחנים באופן סדור לצורך הגדרה במסגרת קטלוג המודלים ותיקוף או בחינה בלתי תלויה על ידי גורמי ניהול סיכונים. תהליכים אלה מבוצעים בהתאם למדיניות הבנק בנושא ניהול סיכונים מודל, בהם מועדי התיקוף ותדירותו, הנקבעים על פי רמת הסיכון המיוחסת לכל מודל באופן פרטני.

מדדים ראשיים בניהול

מדד רגישות השווי הכלכלי לשינויי מקבילי של עקומי הריבית ב-100 נקודות בסיס. בחינת רגישות כלל מאזן הקבוצה לשינויים בריבית באמצעות היוון תזרימי המזומנים תוך שימוש במחירי העברה. תזרימי המזומנים הנובעים מנכסי הבנק והתחייבויותיו הותאמו באופן המביא לידי ביטוי הנחות לגבי עיתויים לפי מודלים המעריכים את התנהגות הלקוחות תחת תרחישים שונים. החסרון המרכזי של המודל נובע מכך שהוא מציג תרחיש מקבילי בלבד של השינוי בריבית הבסיסית ואינו כולל גורמי סיכון ריבית נוספים, כגון שינויים לא מקביליים של עקומי הריבית, סיכונים בסיס ריבית וסיכון עלות גיוס המקורות. המודל והנחותיו מתועדים במסגרת נהלי העבודה של יחידת ה-Global Treasury והוא תוקף ואושר לשימוש.

פירוט החשיפה הקבוצתית והמגבלות - במדד רגישות השווי הכלכלי לשינויים מקביליים של עקומי הריבית ב-100 נק' בסיס (מודל ה-EVE)

לתקופה שהסתיימה ב			
31.12.21		31.12.2022	
חשיפה	חשיפה	חשיפה	חשיפה
מקסימלית	מקסימלית	מקסימלית	מקסימלית
במהלך 2021	במהלך 2022	במהלך 2022	במהלך 2022
במיליוני שקלים חדשים			
(900)	(667)	(455)	(149)
	(1,520)		(1,676)
UP 100	UP 100	UP 100	UP 100

מדד רגישות השווי החשבונאי לשינויים בשווי החשבונאי בתרחיש ההון. תרחיש ההון הוא אחד משני המדדים הראשיים בנייהול חשיפות הריבית של הבנק. המדד מציג את הסיכון לשחיקה ביחס ההון של הקבוצה בתרחיש המחשב את ההשפעה של שינוי במספר גורמי סיכון. מדד זה כולל את כלל גורמי הסיכון המשפיעים על השווי החשבונאי ובהם: סיכונים הריבית, סיכון מרווח אשראי על נכסים שונים בתיקי ההשקעות, סיכון מניות וכן סיכונים נוספים הנובעים מפעילות בשוקי האג"ח והמזילות. המדד מחושב בתדירות שבועית.

פירוט החשיפה הקבוצתית והמגבלות - ירידת השווי החשבונאי בתרחיש ביניים

לתקופה שהסתיימה ב			
31.12.21		31.12.2022	
חשיפה	חשיפה	חשיפה	חשיפה
מקסימלית	מקסימלית	מקסימלית	מקסימלית
במהלך 2021	במהלך 2022	במהלך 2022	במהלך 2022
במיליוני שקלים חדשים			
(900)	(624)	(609)	(149)
	(1,520)		(1,676)

בשנת 2022 הבנק הקטין את החשיפה של ההון לעליית הריבית והאמור בא לידי ביטוי בהשפעת התרחיש.

מדדים ומודלים נוספים

הערך הנתון לסיכון VaR (Value at Risk). ה-VaR אומד את ההפסד המקסימאלי שעלול להיגרם בשל התממשות סיכונים השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית מוגדרת. תוצאות המודל מאפשרות להעריך את חשיפת הבנק הכוללת לסיכונים שוק ולבחון את ההתפתחות של סיכונים השוק על פני הזמן.

קיימות 3 שיטות לחישוב ה-VaR:

- שיטה פרמטרית - עושה שימוש במטריצת השונותיות והקורלציות בין גורמי הסיכון השונים ונגזרת מנתונים היסטוריים לגבי גורמי הסיכון. בשיטה זו מניחים כי לגורמי הסיכון התפלגות נורמלית;
- שיטה היסטורית - אומדת את תנודתיות גורמי הסיכון על סמך התנהגותם בעבר. בשיטה זו לא מניחים הנחות לגבי התפלגויות גורמי הסיכון השונים או לגבי המתאמים ביניהם;
- שיטת Monte Carlo - שיטה לא-פרמטרית המאפשרת חישוב VaR מדויק גם עבור מכשירים לא ליניאריים כגון אופציות. השיטה מבוססת על בניית התפלגות משותפת לגורמי הסיכון על בסיס נתוני עבר ודגימה אקראית של מספר רב של תצפיות מאותה התפלגות.

הבנק מיישם גישה היסטורית בכדי לאמוד את הערך בסיכון, כדי לבדוק את טיב המודל ותקפותו, מתבצעת בדיקה של ההפסד בפועל. חריגה תקבל כאשר ההפסד בפועל גבוה מהערך הנתון בסיכון.

שימושיות המודל והמגבלות שנקבעו - מודל ה-VaR משמש כיום לבחינת סיכון השוק על פעילות כלל המאזן ועל תיק למסחר, כמפורט להלן, כנדרש על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 339.

ה-VaR על כלל המאזן. ה-VaR על כלל התיק (הבנקאי והתיק למסחר) מחושב בשיטה היסטורית בתדירות שבועית לבנק וחודשית לקבוצה, ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של חודש. הדירקטוריון קבע סף התרעה פנימי במודל (ספי התרעה, מיועדים להתריע בפני מקבלי החלטות על רמת סיכון גבוהה/חריגה אך, בניגוד למגבלות, חריגה מהם מחייבת אמנם דיון אך לא מחייבת שינוי חשיפה). לפיה ה-VaR של הקבוצה לא יעלה על 3.0% מההון. בשנת 2022 לא נרשמו חריגות מסף זה.

אומד סיכון זה משמש כאחד מאומדי הסיכון התומכים בראיית סיכון שוק הכוללת בקבוצה.

ה-VaR של פעילות המסחר. ה-VaR על פעילות המסחר מחושב בתדירות יומית בשיטה היסטורית (היברידיית), ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של יום אחד.

הדירקטוריון קבע מגבלות ספציפיות על ה-VaR של פעילות המסחר. במהלך הרבעון השלישי, לאור תנודתיות גבוהה בשווקים, הבנק דיווח לדירקטוריון על אינדיקטורים המזהים התפתחות מצב קיצון בשווקים. בהתאמה, הופעלו מגבלות ותהליכי הבקרה הקבועים במדיניות למצב כזה. אומדן זה משמש כאחד מכלי הניהול המרכזיים של פעילות המסחר.

פירוט החשיפה במונחי ה-VaR על פעילות המסחר

לסוף השנה		רבעון רביעי		
2021		2022		
חשיפה מקטימלית במהלך השנה		חשיפה מקטימלית במהלך הרבעון		
סוף השנה	סוף השנה	סוף הרבעון	סוף הרבעון	
במיליוני שקלים חדשים				
16.3	10.7	33.8	14.9	חשיפה בפועל
	30		50	מגבלת דירקטוריון

הערה:

ה-VaR חושב עבור 10 ימי עסקים ובהסתברות של 99%.

תוצאות הבחינה בדיעבד (BackTesting) שבוצעה על תוצאות המודל של הבנק, מצביעות כי המודל עונה לדרישות הסטטיסטיות וכי הוא תקף. **ניתוח הפסדים בתרחישי קיצון (Stress Tests).** מבחני קיצון מתריעים בפני ההנהלה על חשיפה לאירועים בהם חלים שינויים חדים במספר גורמי סיכון, ומהווים כלי חשוב בתהליך ניהול סיכונים השוק, המסייע לזיהוי נקודות תורפה, באופן שלא מקבל ביטוי מלא במדדי סיכון אחרים. כחלק מתהליך ניהול הסיכון מוערכת חשיפת הקבוצה לאירועי קיצון שונים.

תרחישי הקיצון מבוססים הן על אירועים היסטוריים, הן על סיפורי מעשה והן על הגדרות רגולטוריות. מדידת החשיפה מתבצעת בגישה כלכלית ובגישה חשבונאית, גישות אלה מיושמות הן לצורך הניהול השוטף, הן לצורך בחינת הנאותות ההונית במסגרת ה-ICAAP. בנוסף, מחושבת תוצאת מבחן הקיצון של התרחיש האחד שקבע המפקח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית.

- הגישה הכלכלית - גישה המשקפת את השפעת השינויים בגורמי השוק על הערך הנוכחי של כלל הנכסים וההתחייבויות, המשקף את השווי הכלכלי; - הגישה החשבונאית - בגישה זו נבחנת הן ההשפעה מיידיית (לטווח של עד חודש) והן ההשפעה ארוכת טווח (לטווח של שנה) על יחס הון רובד I, כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק. השפעות אלו מחושבות על כלל הפוזיציות המשפיעות על יחס ההון ובכללן הפוזיציות החוץ מאזניות והתיקים למסחר. בנוסף, לצורך חישוב ההשפעה ארוכת הטווח נכללים גם השינויים בגין תרחיש קיצון על הכנסות הריבית.

תרחישי הקיצון, הכלולים שינויים בעקומי הריבית (מקביליים ולא מקביליים), תוך שבירת הנחות התנהגותיות עיקריות, שינויים בשערי החליפין העיקריים ובמדד המחירים לצרכן, שינויים במדדי מניות עיקריים ושינויים במרווחים של ההשקעות באיגרות החוב הקוצרניות. להלן תרחישי הקיצון העיקריים המופעלים של הקבוצה:

- תרחישי קיצון כפי שהוגדרו על ידי בנק ישראל (משנת 2018 ומשנת 2021);
- תרחיש פנימי מבוסס על סיפור מעשה מותאם נקודות פגיעות של הקבוצה;
- תרחיש היסטורי "משבר קורונה";
- Stressed VaR.

בנוסף, מופעלים מספר תרחישי קיצון לסיכון ריבית כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 333. תרחישי הקיצון שוק נקבעים בהתאמה לדרישות רגולטוריות ובהתאמה להמלצות באזל IRRBB. המגבלות שקבע הדירקטוריון מתייחסות הן לשחיקת השווי הכלכלי בתרחישי קיצון והן להשפעה על יחסי הלימות ההון. בשנת 2022 לא נרשמו חריגות מהמגבלות.

ניתוח הכנסות הריבית הצפויות ה-NII (Net Interest Income) וה-EaR (Earning at Risk). תחזית הכנסות המימון (NII) מבוצעת באמצעות סימולציה דינאמית על התפתחות המאזן והכנסות הריבית נטו לרבעון הקרוב ולשנה הקרובה. הסימולציה נועדה לבחון את השפעתן של אסטרטגיות שונות בניהול הנכסים וההתחייבויות על הכנסות הריבית העתידיות של הבנק. התחזית משמשת כחלק חשוב בתכניות העבודה והיא מבוססת על הנחות רבות.

מדד ה-EaR מודד את רגישות תחזית הכנסות המימון (NII) לשינויים בריבית. זהו מדד משני במסגרת תהליכי ניהול הסיכון בקבוצה ולא נקבעו לגביו מגבלות דירקטוריון, אך נקבע סף לדיון. זאת, בעיקר, לאור העובדה שהיכולת לשלוט בו ולנהל אותו היא מוגבלת. במסגרת מדידת תרחישי הקיצון הארוכים משולבת תחזית הכנסות המימון תחת הנחות בסיפור המעשה של התרחיש.

(4) חשיפת אינפלציה ושערי חליפין

סיכון להפסד כתוצאה מהשפעת שינויים באינפלציה או בשערי החליפין, לרבות השפעת נגזרים ועסקאות עתידיות על הפער שבין הנכסים לבין ההתחייבויות.

חשיפות האינפלציה ושערי חליפין של הבנק מתבצע בראיה כלכלית, תוך התייחסות להשלכות החשיפה גם על התנודתיות החשבונאית במקרים בהם קיימת אי התאמה בין הראיה החשבונאית לכלכלית. מדידת הסיכון מתבצעת באמצעות חישוב עודף/חסור הנכסים על ההתחייבויות לאחר הכללת תיקונים כלכליים.

ניהול החשיפות בפועל מתבצע בתדירות יומית על בסיס הפוזיציות הכלכליות במגזרי ההצמדה ובמטבעות השונים, אשר שונות מהפוזיציות החשבונאיות אותן ניתן לראות בביאור 32 לדוחות הכספיים. השינוי העיקרי נובע מהעברת מגזרי הצמדה של ההתחייבויות הפנסיוניות בגין שכר וזכויות עובדים נוספות (מן המגזר השקלי במדידה החשבונאית למגזר הצמוד במדידה הכלכלית).

שינויים נוספים הינם: אי הכללת הפסדים או רווחים כתוצאה משינויים בשווי השוק של איגרות חוב במט"ח או צמודות מדד; הוספת רכוש קבוע במט"ח כנכס כספי; העברת חובות פגומים לא צוברים במט"ח למגזר הצמדה שקלי והוספת חשיפת המט"ח בקופת הפיזיים לעובדי הבנק - ב.ל.ד. (בפוזיציות החשבונאיות נרשם רק הפער שבין העתודה ליעודה בקופה). החיסוי על הפוזיציה המבנית במט"ח הנובעת מההשקעה ב-אי די בי ניו יורק בוטל על מנת לצמצם את רגישות יחס ההון לשינויים בשערי חליפין.

תמחיל ההשקעה במגזרי ההצמדה השונים נקבע באופן שוטף במסגרת המגבלות המוצגות להלן ועל בסיס תחזיות לגבי משתני השוק הרלבנטיים. החשיפה נמדדת בכל מטבע מהותי בנפרד.

התפלגות השקעת ההון בפועל ביחס למגבלות שנקבעו (הנתונים מוצגים ביחס להון)

שנת 2021		רבעון רביעי 2022	
טווח החשיפה			
מגזר	מגבלה	סוף תקופה -	עד
צמוד מדד*	50%-50%	41.3%	41.3%
מט"ח	15% - 30%	17.8%	17.8%
		ממוצע	ממוצע
		17.3%	37.9%
		סוף שנה -	סוף שנה -
		18.0%	10.9%
		17.1%	17.1%
		16.9%	16.9%

הערה:

* עיתוי חישוב הפוזיציה: הפוזיציה המנוהלת מחושבת על בסיס נתוני ההון בסוף הרבעון החולף בתוספת שינויים שחלו במהלך הרבעון האחרון, עד מועד החישוב. שינויים אלה מבוססים על נתונים לא סופיים, כפי שהם ידועים במועד החישוב. לעומת זאת, הפוזיציה במאזן ההצמדה מחושבת על בסיס נתונים מבוקרים המשמשים במסגרת הדוחות הכספיים.

חשיפות הבסיס הקבוצתיות בטבלה לעיל מבוססות על ממוצע חודשי. עם זאת, ניהול החשיפה בכל חברה בת מהותית מבוצע באופן אפקטיבי ובתדירות שבועית לפחות.

(5) ניהול פוזיציות בתיק למסחר

תיקי המסחר. הקבוצה מבחינה בין חשיפות הנוצרות במהלך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין החשיפה למסחר. ככלל, חשיפות מסחר קיימות בחברת האם בלבד ומרוכזות ברובן בחדר העסקות כחלק מפעילות הבנק כ"עושה שוק" באג"ח ממשלתי במט"ח ובנגזרים. בחברות הבת מתקיימות מעט לעת חשיפות מסחר בהיקפים לא מהותיים. פעילות המסחר מכוונת ליצירת הכנסות תוך לקיחת חשיפות בטווח הסיכון המותר לפעילות ותוך קיום מעקב ובקרה יומיים ותוך-יומיים.

כאמור, פעילות המסחר מרוכזת רובה בחדר העסקות, המבצע הן פעולות מסחר עם לקוחות ופעולות לשם יצירת רווח, כחלק מניהול סיכוני השוק. בנוסף, קיים תיק מסחר לא משמעותי במסגרת יחידת ההשקעות.

הדירקטוריון קבע מערכת מגבלות נוספות לפעילות המסחר ולפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות. המגבלות על פעילויות המסחר השונות נקבעו הן במונחים של היקף הפעילות, והן במונחי רגישות לגורמי סיכון בהן הערך בסיכון (VaR) וההפסד התיאורטי בתרחישים, לרבות תרחישי קיצון. המגבלות מנוטרות בתדירות יומית ותוך יומית על ידי יחידות הבקרה בחטיבת שווקים פיננסיים. ראש החטיבה קבע מערכת מגבלות פנימית, במסגרת מגבלות הדירקטוריון, במטרה להתריע מראש על התקרבות למגבלות הדירקטוריון ובכך למנוע חריגות ממגבלות אלה.

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים. הבנק פעיל במגוון רחב של מכשירים פיננסיים נגזרים בשקלים ובמט"ח, ומשמש "עושה שוק" בחלקם. חלק ניכר מהעסקאות מבוצעות "מעבר לדלפק" (OTC) לפי צרכי הלקוחות וצרכי הבנק. קביעת המחירים לעסקאות אלה מבוצעת על בסיס תשואות ומחירי נכסי הבסיס, בהתבסס על מודלים מקובלים לתמחור ובהתחשב בתנאי התחרות בענף.

חשיפות השוק הנוצרות כתוצאה מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, הן לאינפלציה ושערי חליפין והן לריבית, נכללות במסגרת מגבלות הדירקטוריון השונות. החשיפות לצד נגדי מנוהלות תחת הסכמים להעברה וקיזוז של ביטחונות ומול מסלקות מרכזיות.

בנוסף, קבע דירקטוריון הבנק את מגוון המכשירים הפיננסיים שלבנק מותר לפעול בהם ואופן הפעילות של הבנק בכל אחד מהם (בין אם עבור לקוחותיו ובין אם עבור עצמו) וכן מגבלת היקף שנועדה לתחום את הסיכון התפעולי הכרוך בפעילות בו. היקף הפעילות במכשיר מסוים אינו מייצג בהכרח את רמת הסיכון הפיננסי הגלומה בו.

כלל החשיפות והעמידה במגבלות הדירקטוריון נמדדות ומבוקרות באופן שוטף על ידי גורמי הבקרה של קו ההגנה הראשון.

בשנת 2022 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

עסקות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים מבוצעות בחלקן עם תאגידים בנקאיים או עם חברי הבורסה לניירות ערך, המחויבים לעמידה בדרישות של הלימות הון או לעמידה ברמת בטחונות מול הבורסה לניירות ערך, ובחלקן עם לקוחות הבנק האחרים, המחויבים בבטחונות בהתאם לנוהלי הבנק. **פעילות בשוק המעו"ף.** הבנק פועל בשוק המעו"ף על מדד המניות עבור לקוחותיו בלבד, תוך שמירת בטחונות בהתאם להנחיות הבורסה לניירות ערך. באופציות על שערי החליפין של הדולר, פועל הבנק בשוק המעו"ף הן עבור לקוחות והן עבור עצמו.

נתונים (חשבונאיים) אודות היקפי הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, של הבנק והחברות המאוחדות שלו

31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
במיליוני שקלים חדשים		
52,708	77,571	נגזרים שאינם למסחר
4,876	9,811	מזה: נגזרים מגזרים
294,872	370,618	נגזרים למסחר
347,580	448,189	סך-הכל סכום נקוב

היבטים חשבונאיים. המדיניות החשבונאית לגבי מדידת ערכם של המכשירים הפיננסיים הנגזרים והתוצאות הנובעות מהם, סוגי העסקאות והמכשירים הפיננסיים הנגזרים, בהתאם להוראת המפקח על הבנקים, מפורטת בביאורים 1 ד' ו-28 לדוחות הכספיים. על פי הנחיות המפקח על הבנקים כאמור, הוגדרו רוב העסקאות שמבצע הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים במסגרת ניהול סיכונים השוק הנובעים מנכסי הבסיס הפיננסיים שלו (ALM) כ"עסקאות ALM" ולא "עסקאות גידור", מאחר שלפי הנחיות אלו נדרשים קריטריונים מחמירים על מנת שעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים יוכרו כ"עסקאות גידור".

רוב נכסי הבסיס שחשיפתם לסיכונים שוק כאמור מנוהלת על ידי עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - אינם סחירים. ההכנסות וההוצאות הנובעות מנכסים אלה נזקפות לדוח הרווח והפסד על בסיס צבירה, בעוד שתוצאות העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שהוגדרו כ"עסקאות ALM" מחושבות לפי ה"שווי ההוגן". לפיכך, לא מתקיימת הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של נכסי הבסיס והתוצאות הנובעות מהם, לבין העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בגין אותם נכסי בסיס שנכללו ב"עסקאות ALM".

הכנסות המימון ממכשירים פיננסיים נגזרים מפורטות בביאור 3 לדוחות הכספיים.

סיכונים אופציות. סיכונים אופציות מתייחסים לאפשרות להפסד הנובע משינויים בנכסי הבסיס והתנדבותיות שלהם המשפיעים על שווי של אופציות, לרבות סטיות התקן. הבנק פעיל במגוון סוגי אופציות - אופציות רגילות ואופציות "אקזוטיות" מסוגים מסויימים וכן על מגוון נכסי בסיס (מט"ח וריביות). דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לפעילות המותרת באופציות, הן במונחי נפח כולל והן במונחי ירידת השווי המקסימלית בתרחיש קיצון ובתרחישים מתונים. התרחישים מתייחסים לשינויים סימולטניים בשער החליפין, במדד ובתנדבותיות (Volatility) של נכסי הבסיס. כמו כן נקבעו במסמך ראש החטיבה מגבלות על השינויים המקסימליים בערכו של תיק האופציות, במונחים של מדדי רגישות (Greeks). בשנת 2022 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק בהתאם לגישה הסטנדרטית, כקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208. ההקצאה לסיכונים שוק כוללת:

- סיכונים ריבית ומניות הנובעים ממכשירים בתיק למסחר. סיכון הריבית מחושב על פי שיטת "התקופות לפרעון";
- סיכון שער חליפין בתאגיד הבנקאי כולו (בנטרול פוזיציה מבנית בגין די בי ניו יורק, בהתאם לאישור המפקח על הבנקים). בנוסף, עבור כל אחד מהסיכונים לעיל, יתווסף הרכיב האופציונאלי בהתאם לשיטת "דלתא פלוס" של המכשירים הכלולים.

פירוט הקצאת ההון לסיכונים השוק לפי הגישה הסטנדרטית

הקצאת הון ליום		
31 בדצמבר 2021	30 בדצמבר 2022	
במיליוני שקלים חדשים		
409	419	סיכון ריבית*
14	24	סיכון שער חליפין
		סיכון מניות
7	10	סיכון אופציות
430	454	סך-הכל הקבוצה הבנקאית
3,738	3,633	הקצאה במונחי נכסי סיכון

*כולל סיכון ספציפי בסך של 1.8 מיליוני ש"ח ו-2.3 מיליוני ש"ח בדצמבר 2022 ובדצמבר 2021 בהתאמה.

הקצאה לסיכונים שוק במונחי נכסי סיכון מהווה כ-1.46% מסך נכסי הסיכון ליום 31 בדצמבר 2022, לעומת כ-1.74% ליום 31 בדצמבר 2021. הבנק צמצם את הקצאת ההון באמצעות טיוב התיק למסחר וצמצום היקף העסקאות הפתוחות.

סיכון ריבית (IRRBB) בתיק הבנקאי

כללי. הבנק מנהל את סיכוני השוק מתוך ראייה כוללת תוך הפרדה בין חשיפות תיק למסחר לבין תיק בנקאי. לפיכך, יש לעיין בסעיף זה להלן יחד עם הגילוי האיכותני לעיל בעניין סיכוני שוק. כמו כן, במסגרת הסעיף סיכוני שוק מובא גילוי כמותי אודות סיכון הריבית הכולל, ללא הבחנה בין סיכון הריבית בתיק הבנקאי לבין סיכון הריבית בתיק למסחר. לפיכך, יש לעיין גם במידע הכמותי המובא שם בעניין סיכוני ריבית.

אופיו של סיכון הריבית בתיק הבנקאי

התיק הבנקאי כולל את מרבית סיכוני הריבית של הקבוצה וכלולה בו פעילות הבנק בעסקאות אשראי, ברכישת ניירות ערך ובגיוס פקדונות וכתבי התחייבות. פעילות זו מושפעת משיקולים אסטרטגיים וראייה ארוכת טווח של תיאבון הבנק לסיכון ריבית.

השפעת שינויים מקביליים של 100 נקודות בסיס בשיעור הריבית על התיק הבנקאי

השינוי בשיעורי הריבית	לא צמוד	צמוד מדד	דולר	מט"ח אחר	סך-הכל
במיליוני שקלים חדשים					
לרבעון הרביעי שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2022					
עליה של BP100 בשיעורי הריבית	(52)	(493)	106	26	(412)
ירידה של BP100 בשיעורי הריבית	101	411	(135)	(28)	349
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021					
עליה של BP100 בשיעורי הריבית	(619)	(65)	25	47	(612)
ירידה של BP100 בשיעורי הריבית	638	108	(265)	(55)	427

מודלים התנהגותיים כלכליים המשולבים בניהול הסיכון

מודלים התנהגותיים מביאים לידי ביטוי הנחות לגבי התנהגות הלקוחות תחת תרחישים שונים. כל שינוי במתודולוגיית החישוב מובא לאישור ועדת הנלה לאחר אישור מנהל הסיכונים הראשי.

הנחות התנהגותיות המיושמות באמידת סיכוני הריבית

מודל פריסת יתרות זכותיות ללא מועד פרעון. לצורך חישוב החשיפה לסיכוני ריבית הבנק מניח כי שיעור משמעותי של יתרות הזכות בפקדונות לפי דרישה אינו צפוי לפרעון מיידי. זאת בהסתמך, בין היתר, על בחינה ארוכה של הרגלי הלקוחות לאורך זמן. המודל מניח סכום יציב לאורך זמן ("החלק היציב").

על כן בעת חישוב החשיפה של הבנק לסיכון הריבית ההתייחסות לחלק היציב הינה כאל התחייבות ארוכה, הנפרשת על פני אותה תקופה. המודל מופעל על יתרות זכותיות ללא מועד פרעון של הבנק, של מרכנתיל ושל אי די בי ניו יורק, בהתאם לבחינת מאפייני התנהגות הלקוחות של כל אחד מהבנקים בנפרד.

מודל זה מופעל גם על כלל הפקדונות ללא מועד פרעון בפעילות אי די בי ניו יורק, כמקובל בבנקים בארה"ב.

מודלים לכימות סיכון פרעון מוקדם (Prepayment Risk) של נכסים. הקבוצה מפעילה מספר מודלים לחיזוי פרעונות מוקדמים בתיק הנכסים. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2021 הבנק עדכן את מודל חיזוי הפירעונות המוקדמים ועבר למודל סטטיסטי. ברבעון הראשון של שנת 2022, בנק מרכנתיל דיסקונט הטמיע מודל זה לבנק דיסקונט, לחיזוי הפרעונות המוקדמים. אי די בי ניו יורק עושה שימוש במודלים מקובלים בארה"ב להערכת שיעורי הפרעון המוקדם בתיק הנכסים מגובי המשכנתאות המוחזק על ידה.

מודלים לשבירת פיקדונות. בדומה לפירעונות מוקדמים בנכסים מנהלת הקבוצה בישראל מודל המבוסס על נתונים היסטוריים באשר להתנהגות לקוחות בתכניות חסכון ובפיקדונות הכוללים תחנות יציאה. באמצעות מודל זה נאמד התזרים הצפוי בגין התחייבויות אלו, שהוא שונה מהתזרים החזוי בהם.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

שווי הוגן מותאם של מכשירים פיננסיים – מאוחד

31 בדצמבר 2021						31 בדצמבר 2022						
מטבע חוץ ⁽³⁾			מטבע ישראלי			מטבע חוץ ⁽³⁾			מטבע ישראלי			
			צמוד						צמוד			
סך-הכל	אחר	יורו	דולר	למדד	לא צמוד	סך-הכל	אחר	יורו	דולר	למדד	לא צמוד	
במיליוני שקלים חדשים												
323,347	884	3,444	56,441	24,258	238,320	350,565	924	4,219	58,733	27,201	259,488	נכסים פיננסיים ⁽²⁾
293,468	7,891	20,784	137,465	7,285	120,043	383,682	6,234	21,237	190,960	9,301	155,950	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוזף מאזניים
303,509	1,643	5,945	72,200	14,941	208,780	335,563	1,791	6,209	89,198	11,948	226,417	התחייבויות פיננסיות ⁽²⁾
294,298	7,175	17,998	118,144	11,535	139,446	381,550	5,221	18,899	158,084	11,254	188,092	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוזף מאזניים
										13,30		שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
19,008	(43)	285	3,562	5,067	10,137	17,134	146	348	2,411	0	929	
(2,634)	-	-	(28)	-	(2,606)	(2,136)	-	-	(27)	-	(2,109)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
2,428	-	⁽⁴⁾ 183	⁽⁴⁾ 1,265	-	980	6,221	-	273	1,948	-	4,000	השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
										13,30		שווי הוגן נטו מותאם⁽¹⁾
18,802	(43)	468	4,799	5,067	8,511	21,219	146	621	4,332	0	2,820	מזה: תיק בנקאי
18,403	263	⁽⁴⁾ 861	⁽⁴⁾ 3,947	4,950	8,382	20,025	315	369	3,354	13,634	2,353	

הערות:

- שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה.
- למעט יתרות מאזניים של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- סוג מחדש בעקבות טיוב נתונים

השפעת תרחישים של שנויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם – מאוחד

31 בדצמבר 2021						31 בדצמבר 2022						
מטבע חוץ ⁽⁴⁾			מטבע ישראלי			מטבע חוץ ⁽⁴⁾			מטבע ישראלי			
			צמוד						צמוד			
סך-	אחר	יורו	דולר	למדד	לא צמוד	סך-	אחר	יורו	דולר	למדד	לא צמוד	
במיליוני שקלים חדשים												
(364)	-	37	65	(382)	(84)	167	3	33	134	(613)	610	שינויים מקבילים
(343)	2	34	70	(379)	(70)	186	3	29	154	(600)	600	עליה במקביל של 1%
119	-	(42)	(307)	391	77	(195)	(3)	(35)	(164)	603	(596)	מזה: תיק בנקאי
96	(2)	(39)	(313)	384	66	(208)	(3)	(30)	(184)	587	(578)	ירידה במקביל של 1%
												מזה: תיק בנקאי
(467)	-	17	6	(155)	(335)	(594)	(1)	13	43	(198)	(451)	שינויים לא מקבילים
(474)	(1)	13	12	(145)	(353)	(642)	(1)	10	33	(180)	(504)	התללה ⁽²⁾
337	(1)	(11)	(20)	69	300	603	1	(6)	(23)	63	568	מזה: תיק בנקאי
350	1	(6)	(23)	59	319	654	2	(4)	(8)	47	617	השטחה ⁽³⁾
189	(1)	5	11	(79)	253	637	2	9	41	(179)	764	מזה: תיק בנקאי
209	1	8	10	(86)	276	689	2	8	63	(188)	804	עליית ריבית בטווח הקצר
(369)	1	(9)	(159)	74	(276)	(688)	(2)	(9)	(42)	181	(816)	מזה: תיק בנקאי
(390)	(1)	(12)	(158)	81	(300)	(742)	(2)	(9)	(64)	191	(858)	ירידת ריבית בטווח הקצר
												מזה: תיק בנקאי

הערות:

- שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה.
- התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.
- השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
- לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- לאחר השפעות מקוזזות.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022			
הכנסות מימון שאינן מריבית סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית
במיליוני שקלים חדשים					
1,144	(72)	1,216	477	(44)	521
1,138	(64)	1,202	468	(41)	509
(1,328)	76	(1,404)	(998)	35	(1,033)
(1,323)	67	(1,390)	(986)	35	(1,021)

שינויים מקבילים

עלייה במקביל של 1%

מזה: תיק בנקאי

ירידה במקביל של 1%

מזה: תיק בנקאי

סיכון מניות

אסטרטגיות ותהליכים

במסגרת מדיניות גיוון ההשקעות פועל הבנק בשני תחומים עיקריים:

- קרנות השקעה פרטיות, קרנות הון סיכון וקרן של קרנות גידור;
- השקעה ישירה בחברות שההשקעה בהן נחשבת השקעה ריאלית.

לפרטים בדבר מדיניות ההשקעות ובדבר הישיות בהן משקיע הבנק, ראו "השקעות בחברות ריאליות" בפרק "פעילות הקבוצה לפי ממרי פעילות פיקוחיים - פרטים נוספים" בדוח שנתי 2022.

נתונים לגבי השקעות במניות

31 בדצמבר	
2021	2022
במיליוני שקלים חדשים	
462	486
השקעות במניות של חברות כלולות⁽¹⁾:	
מניות שאינן סחירות	
מניות שאינן למסחר:	
מניות סחירות	
283	130
מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין	
1,330	1,637
1,613	1,767
סך-כל המניות שאינן למסחר	
2,075	2,253
סך-כל ההשקעה במניות	

הערה:

(1) למידע נוסף, ראו ביאור 15 לדוחות הכספיים.

דרישת ההון בגין פוזיציות במניות

31 בדצמבר	
2021	2022
במיליוני שקלים חדשים	
230	298
בגין השקעות בקרנות הון סיכון, בקרנות השקעה פרטיות ובקרן של קרנות גידור ⁽²⁾	
135	150
בגין השקעה במניות אחרות ⁽³⁾	
365	448
סך-הכל דרישת ההון בגין פוזיציות במניות⁽¹⁾	

הערות:

(1) דרישת ההון חושבה לפי 12.5% והיא אינה כוללת דרישת הון בגין השקעה במניות בתיק למסחר.

(2) השקעות אלו משוקללות במשקל סיכון 150%.

(3) השקעות אלו משוקללות במשקל סיכון 100%-250%.

סיכון נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון לציבות הקבוצה, הנובע מאי יכולתה לספק את צרכי הנזילות שלה וקושי לעמוד בהתחייבויותיה, בשל התפתחות בלתי צפויה, שכתוצאה ממנה תאלץ הקבוצה לגייס מקורות ו/או לממש נכסים באופן שיגרם לה הפסד מהותי. הבנק קבע מגבלת חשיפה מקסימלית לסיכון נזילות.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום			
31.12.2021		31.12.2022	
במיליוני שקלים חדשים			
סך ערך משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)		
67,627		79,444	
סך הכל נכסים באיכות גבוהה (HQLA) סך הכל נכסים באיכות גבוהה			
תזרימי מזומנים יוצאים			
10,132	142,470	10,324	156,533
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:			
2,508	50,859	2,540	51,421
פיקדונות יציבים			
6,883	66,926	6,546	63,856
פיקדונות פחות יציבים			
741	24,685	1,238	41,257
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)			
57,499	97,818	66,164	108,357
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:			
1	1	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)			
57,441	96,421	66,088	107,063
ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים			
58	1,395	76	1,294
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)			
77	-	202	-
חובות לא מובטחים			
19,186	83,120	23,309	91,045
מימון סיטונאי מובטח			
11,524	12,438	16,360	16,914
דרישות נזילות נוספות, מזה:			
-	-	-	-
תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות			
7,662	70,682	6,949	74,131
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב			
822	30,889	982	38,158
קווי אשראי ונזילות מחויבויות מימון חזיות אחרות			
91	2,659	98	2,927
מחויבויות מימון מותנות אחרות			
87,808		101,077	
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים			
תזרימי מזומנים נכנסים			
1,422	1,422	658	658
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)			
19,489	23,567	22,752	27,566
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן			
11,939	13,696	16,783	19,839
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים			
32,850	38,685	40,193	48,065
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים			
סך ערך מתואם			
67,627		79,444	
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
54,958		60,884	
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו			
123.1%		130.5%	
יחס כיסוי נזילות			

סיכון נזילות - גילוי איכותי וגילויים נוספים בגין יחס כיסוי הנזילות (LIQA)

מדיניות

הבנק מנהל את סיכוני הנזילות בכפוף למסמך מדיניות אשר מעודכן ומאושר על ידי הדירקטוריון מידי שנה, המביא לידי ביטוי את הנחיות הרגולטור ואת העקרונות המקובלים בתחום זה. המדיניות כוללת התייחסות למספר תרחישי קיצון, מבנה המקורות, כרית הנזילות, וקביעת מגבלות על אומדי הסיכון השונים. בנוסף כוללת המדיניות גם את תכנית הבנק לטיפול במשבר נזילות (CFP), לרבות הגדרת מערך אינדיקטורים המשמשים לזיהוי מגמות בסיכון הנזילות.

מגבלות החשיפה לסיכונים נזילות. המגבלות שקבע הדירקטוריון במסמך המדיניות שאושר מתייחסות למספר אומדי סיכון וכן למבנה הנכסים וההתחייבויות. בשנת 2022 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

מבנה ותהליכים

מנגנוני הבקרה הפנימית למניעת חריגות מהמדיניות:

- פורום נזילות, אשר מתכנס בתדירות שבועית לפחות, דן במצב הנזילות בקבוצה ומוודא את יישום אסטרטגיית המימון תחת המגבלות על ניהול סיכון הנזילות;
 - פורום פיננסי אשר מתכנס בתדירות שבועית וסוקר את מצב הנזילות והתפתחות אומדי הסיכון הנזילות בבנק ובקבוצה.
- ועדה לניהול נכסים והתחייבויות (ועדת נ"ה)** במסגרת הוועדה נסקר מצב סיכון הנזילות בבנק ובקבוצה. ראו לעיל "ניהול סיכונים שוק".
- ועדת נ"ה קבוצתית (GALCO)** מתכנסת אחת לרבעון. במסגרת הוועדה מתבצע מעקב אחר יישום אסטרטגיית המימון הקבוצתית.

אופן ניהול סיכון הנזילות בבנק ובקבוצה

הדירקטוריון נושא באחריות העליונה להתוות את אופן ניהול סיכון הנזילות בקבוצת דיסקונט. במסגרת זו אחראי הדירקטוריון, בין השאר, על קביעת מדיניות ניהול סיכון הנזילות, קביעת התיאבון לסיכון ואישור מגבלות החשיפה, עדכון שנתי של מסמך המדיניות, פיקוח אחר פעולות ההנהלה במטרה לוודא שפרופיל הסיכונים עולה בקנה אחד עם תיאבון הסיכון שנקבע, ואישור ומעקב אחר יישום בפועל של תכנית המימון במסגרת תכנית העבודה. במהלך העדכון של מסמך המדיניות בשנת 2022, עודכנו חלק ממגבלות הדירקטוריון בבנק, בין היתר בהתאמה לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 336 בדבר ניהול נכסים משועבדים. בכלל האמור, עודכנה רשימת האינדיקטורים לזיהוי התפתחות משבר בנזילות.

ההנהלה נושאת באחריות ליישום המדיניות, לניהולה ולפיקוח עליה. ההנהלה מממשת אחריות זו באמצעות קיום מנגנוני פיקוח ובקרה ומיסוד תהליכי ונהלי עבודה בכל אחת מחברות הקבוצה החשופות לסיכון הנזילות. ההנהלה מקיימת דיון שנתי על תכנית המימון הקבוצתית, ובו מתקבלות החלטות בנוגע להיקף, הרכב, מאפיינים ופיזור המקורות בהינתן התכנית העסקית.

במהלך השנה מקיימת ההנהלה דיונים שוטפים, במסגרת וועדות נ"ה חודשיות, על התפתחויות במצב הנזילות של הבנק והקבוצה, כפי שהוא נמדד במודלים השונים, ובכלל זה יחס כיסוי הנזילות ה-LCR. בדיונים אלה מנותחים המרכיבים שהביאו לשינוי ברמת הנזילות של הבנק וחברות הבת העיקריות.

קו ההגנה הראשון, בראשות ראש חטיבת שווקים פיננסיים, באמצעות יחידת ה-Global Treasury מנהל את סיכון הנזילות בבנק באמצעות מודל פנימי הכולל מגוון תרחישים ברמות לחץ שונות, יחס כיסוי הנזילות (LCR), וכן באמצעות ניטור פערי הנזילות החזויים בשקלים ובמט"ח בהנחת התממשות תכנית העבודה. בנוסף מתקיים מעקב אחר התפתחות הרכב ההתחייבויות בחלוקה לפי סיווג המפקידים והתקופות לפירעון, לרבות יחס המקורות היציבים - NFSR (Net Stable Funding Ratio). מTD זה משקף את סיכון הנזילות לטווח הארוך באמצעות חישוב היחס שבין המקורות היציבים לשימושים הקבועים.

קו ההגנה השני, חטיבת ניהול סיכונים, מזהה מגמות בסיכון הנזילות באמצעות דוח אינדיקטורים ("KRI's").

מדידת סיכון הנזילות באמצעות מודל הנזילות הפנימי ויחס כיסוי הנזילות כוללת בקורות בלתי תלויות, על ידי פונקציה הבקרה בקו ההגנה הראשון באופן שוטף ובחינה רבעונית של תקינות המדידה על ידי קו ההגנה השני. קו ההגנה השני, חטיבת ניהול הסיכונים, מאתגרת את המתודולוגיה ואת תהליכי ניהול סיכון הנזילות בבנק ובקבוצה, לרבות תהליכי קבלת החלטות היישום השונות של יחסי הנזילות והמודלים הפנימיים בקבוצה ובחברות הקבוצה השונות.

יחידת ה-Global Treasury מקיימת פורום נזילות שבועי הדן הן בנזילות של הבנק והן בנזילות של הקבוצה. חברות הבת לא משתתפות בפורום, אולם מתקבלים בו דיווחי חברות הבת ביחס לתוצאות המודלים הפנימיים ויחס כיסוי הנזילות שלהן. המודלים הפנימיים למדידת סיכון הנזילות בחברות הבת כפופים להנחיה מקצועית מחייבת של ה-Global Treasury ושל חטיבת ניהול סיכונים בבנק.

מערכות מדידה ודיווח

אמידה שוטפת של סיכון הנזילות מספקת למקבלי ההחלטות אינדיקטורים לזיהוי מצבים בהם עולה סיכון הנזילות ומאפשרת שמירה על רמת נזילות נאותה ומבוצעת כאמור תוך שימוש במערכת ייעודית לניהול סיכונים שוק. הסיכונים מזוהים ומוערכים על בסיס שוטף ברמת הקבוצה וברמת כל חברה שבפעילותה גלום סיכון נזילות. זיהוי מגמות במצב הנזילות מבוצע באמצעות מעקב אחר מדדים וכלים נוספים ובחינה שוטפת של אינדיקטורים (KRI's).

תכנית המימון השנתית

במסמך תכנית המימון לשנת 2023 נסקרו לעומק מרכיבי התכנית הקבוצתית, ובוצע ניתוח רחב השוואתי של פעילות הבנקים במערכת, של רמת התחרות, ושל מבנה המקורות של דיסקונט אל מול המערכת. התכנית אמנם מתמקדת בשנת העבודה השוטפת, אך יחד עם זאת, לוקחת בחשבון גם את הטווח הבינוני והארוך, במטרה לשרת מדיניות מימון עקבית וקוהרנטית.

תכנית המימון לוקחת בחשבון כולל דיון רחב במספר רב של משתנים:

- מצב הנזילות הנוכחי של הבנק;
- יעדי הגידול באשראי של הקבוצה;
- מצב הנזילות של המתחרים, אתגרי המימון במערכת ורמת התחרויות הצפויה;
- מגמות שונות במערכת בהיבטים של סוגי הלקוחות, רמות מחירים ומגמות בפרופיל המימון של המתחרים בהיבטים של מוצרים (פיקדונות/חוב), מח"מ (קצר/ארוך) ועוד;
- נתח השוק של הבנק;
- הזדמנויות וסיכונים אפשריים.

תכנית המימון הינה קבוצתית והיא קובעת יעדי מימון מפורטים לכל אחת מחברות הקבוצה המהותיות.

מקורות מימון קמעונאיים הוגדרו כנכס אסטרטגי של הקבוצה ומקורות המימון הסיטונאי סומנו כפוטנציאל לצמיחה.

יעדי המימון הקבוצתיים לצד חריגות אפשריות מהן ודרכי פעולה חלופיות נדונות על בסיס חודשי במסגרת וועדת הנ"ה ובהיבטים קבוצתיים לכל הפחות אחת לרבעון במסגרת דיון הנ"ה הקבוצתי (Galco).

תכנית מימון לשעת חירום

בעקרון 11 במסמך העקרונות של באזל משנת 2008 נקבע כי לתאגיד בנקאי תהא תכנית מימון פורמאלית למקרה חירום (CFP) שתקבע בבירור את האסטרטגיות לטיפול בחוסרי נזילות במצבי קיצון. התכנית תתווה מדיניות לניהול מגוון של תרחישים, תקבע קווי אחריות ברורים, תכלול נהלי דיווח, לרבות דיווחים במקרה של החמרה, תיבחן ותעודכן בקביעות כדי להבטיח את תקפותה התפעולית.

מבחינת ההוראה, התממשות סיכון הנזילות חלה במקרה בו תאגיד בנקאי נאלץ לניס מקורות במחירים גבוהים או לממש נכסים בהפסד על מנת לעמוד בהתחייבויותיו.

כינונו של תהליך סדור להתמודדות עם מצבי משבר אפשריים, מגביר את רמת המודעות והמוכנות של הגורמים השונים בארגון, ומכאן חשיבותו ותרומתו להפחתת הסיכון להיווצרות משברים ולניהולם הנכון, בעת פרוץ משבר. הנהלת הבנק מתרגלת מעת לעת את תכנית החירום תוך הפקת לקחים.

תכנית המימון לחירום של הבנק, מתארת בבחירות מגוון צעדים מעשיים שנדרש לבצע בשעת חירום. בתכנית מתוארים התהליכים והגורמים שיהיו אחראים לזיהוי מצב משברי, על ניהול המשבר, ובכלל זה קביעת תחומי האחריות והסמכות, תהליכי הדיווח ותדירותם, הניהול והתיאום הקבוצתי, הכרזה על חזרה למצב עסקים רגיל, קיומם של תהליכי הפקת לקחים. בנוסף, התכנית מציגה בכל שלב מגוון אפשרויות פעולה המחייבות שיקול דעת רב בהפעלתן תוך בחינת השלכות.

התכנית לניהול משבר נזילות מהווה סט של ברירות מחדל ודגשים אותם יפעיל הארגון בעת התפתחות משבר נזילות. יחד עם זאת, היא אינה מהווה תחליף להפעלת שיקול דעת ולקבלת החלטות בזמן אמת - ברמות הניהול השונות בבנק ואשר הינן מחייבות המציאות בעת מצב משבר תנודתי ובלתי צפוי כדוגמת משבר נזילות.

הדגשים המרכזיים בתכנית:

- זיהוי והכרזה על משבר נזילות;
- צעדים לשיפור רמת הנזילות;
- מדידה וניטור של רמת הנזילות;
- הסברה;
- ניהול קבוצתי.

התכנית מבחינה בין סוגים שונים של משברי נזילות לרבות משבר מערכתי, משבר ספציפי ומשבר משולב ברמות עצמה שונות בכל סוג. בנוסף, נדרשת התכנית למצב שהוגדר כמצב טרום משברי, מצב של עליה בסיכון הזילות ספציפי/מערכתי טרום הגדרת האירוע כמשברי. והמעבר בין רמות לחץ שונות או מעבר בין סוגי משברים שונים. בנוסף ניתן מענה למשבר נזילות המתממש בחברה בת בקבוצה וסיכון השפעתה על חברות בת/הקבוצה כולה. התכנית המפורטת מתייחסת לבנק המנהל את הנזילות הקבוצתית. חברות הבת המהותיות מאשרות תכניות פעולה ברמת החברה במתודולוגיה דומה לזו של הבנק. התכנית נבחנת ומאושרת מידי שנה במסגרת אישור מסמך המדיניות לניהול סיכון הנזילות.

ניהול צרכי הנזילות הפוטנציאליים

ליום 31 בדצמבר 2022, סך צרכי הנזילות לתקופה של חודש במודל ה-LCR עומד על 57.4 מיליארד ש"ח ברמת הקבוצה. כרית הנזילות הקבוצתית עמדה בסוף הרבעון הרביעי של שנת 2022 על 75.3 מיליארד ש"ח ועודף הנזילות הקבוצתי עמד על 17.8 מיליארד ש"ח. כרית הנזילות הקבוצתית כוללת בעיקר פקדונות בבנק ישראל, איגרות חוב של ממשלת ישראל בשקלים ו-MBS מגובי סוכנויות ממשלתיות או סמי-ממשלתיות בארצות הברית. עודפי הנזילות זמינים לקבוצה לביצוע התכנית העסקית המתוכננת. עודפי הנזילות מתחלקים בין החברות בקבוצה באופן שהם משרתים בכל אחת בנפרד את צרכי הנזילות הפוטנציאליים.

צרכי הנזילות של כל אחת מחברות הקבוצה הוגדרו במסגרת תכנית המימון הקבוצתית, כולל העודפים הקיימים, גיוס המקורות והשימושים המתוכננים ובמידת הצורך יכולת ההסתמכות על העברת נזילות בין חברות הקבוצה. מעקב אחר ביצוע אסטרטגיית המימון, חריגות אפשריות ממנה ודרכי ההתמודדות עם חריגות אלו (ככל שאילו נוצרו) נדונות על בסיס חודשי במסגרת ועדת הנ"ה ובהיבטים קבוצתיים לכל הפחות אחת לרבעון במסגרת דיון הנ"ה הקבוצתי (Galco).

יחס כיסוי הנזילות - הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221 בנושא: "יחס כיסוי הנזילות"

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221, בדבר "יחס כיסוי נזילות", אשר מאמצת את העקרונות שנקבעו על ידי ועדת באזל עם מספר התאמות ייחודיות.

ההוראה קובעת את אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות, לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים זילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה). בהתאם לדרישות ההוראה, הבנקים נדרשים לעמוד ביחס מינימאלי של 100%.

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 342 בדבר "ניהול סיכון הנזילות" ממשיכה להתקיים במקביל להוראה 221, והתאגידים הבנקאיים נדרשים למלא אחר הדרישות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, לרבות חישוב "יחס נזילות מזערי" במגוון תרחישים ומדידת פרמטרים נוספים כגון תמהיל וריכוזיות פקדונות. בשלב זה, חברות כרטיסי אשראי לא נדרשות למלא אחר ההוראה החדשה, ודרישות הוראה 342 תמשכנה לחול עליהן.

יחס כיסוי הנזילות מושפע מ-4 גורמים מרכזיים: שינויים בהיקף השימושים הלא נזילים - על פי רוב אשראי, שינויים בהיקף המקורות - פקדונות וגיוסים באמצעות הנפקות, שינויים בתמהיל הפקדונות ושינויים בתמהיל הנכסים הנזילים.

יחס כיסוי הנזילות בקבוצת דיסקונט

יחס כיסוי הנזילות בקבוצת דיסקונט גבוה ועמד מעל הרף הנדרש המינימלי ממועד תחילת היישום של ההוראה. עודפי הנזילות מאפשרים גמישות בניהול המאזן, ותומכים בתכניות העבודה של הבנק ובראייה ארוכת טווח.

ליום 31 בדצמבר 2022 עמד היחס על 131.1%, לעומת 127.50% ביום 31 בדצמבר 2021. העלייה של כ-2.2 מיליארד ש"ח בעודפי הנזילות במודל (הפער בין כרית הנזילות לתזרים היוצא) נבעה מכך שבשנת 2022 הבנק מימן את כלל צרכי הנזילות על ידי גיוס פיקדונות, יחד עם גיוס חוב והנפקת הון מניות. גיוסים אלו נועדו בין השאר לאפשר צמיחה מואצת של תיק האשראי של הבנק גם בשנת 2023. בשנת 2022, קצב הגידול בשימושים היה נמוך מהגידול במקורות הבנק.

יחס כיסוי הנזילות מתבסס על כרית נזילות גבוהה ואיכותית. כרית הנזילות מתבססת בשקלים על מק"מ, אג"ח ממשלת ישראל ויתרות העו"ש והפיקדונות בבנק ישראל. במט"ח, מתבססת הכרית על אג"ח ממשלת ארה"ב (ב-אי די בי ניו יורק על תיק MBS שמרביתו הונפק על ידי סוכנויות ממשלתיות וסמי ממשלתיות) ועל יתרת עו"ש ופיקדונות בבנק ישראל וב-FED.

פירוט מבנה כרית הנזילות

לרבעון שהסתיים ביום		הנכסים שנכללו	
31.12.2021	30.09.2022		
במיליוני שקלים חדשים			
39,970	55,988	מזומן	כרית 1
15,998	10,355	אג"ח מדינת ישראל/מק"מ	
9,911	11,835	אגח מדינות בחול	
341	192	אגח ריביוניות	כרית 2
381	406	אגח משכנתאות שהונפקו על ידי תאגיד ציבורי	
772	536	אג"ח תאגידיים AA	
253	232	אג"ח תאגידיים A	כרית 2 ב
67,627	79,544		סך-הכל

חישוב יחס כיסוי הנזילות הקבוצתי מתבסס על חישוב עצמאי של כל אחת מחברות הקבוצה. הנהלת הבנק הגדירה לכל חברה בקבוצה יעד יחס כיסוי נזילות מינימאלי. העברת נזילות מחברת אי די בי ניו יורק לחברת האם (הבנק) מוגבלים על ידי אסדרה מקומית. ההכרה בעודפי הנזילות של אי די בי ניו יורק במוזל הקבוצתי מוגבלות בהתאם. עודפי הנזילות של בנק מרכנתיל דיסקונט, הפועל תחת מסגרת פיקוחית זהה לזו של הבנק, נכללים במוזל הקבוצתי.

מרבית עודפי הנזילות של הקבוצה מקורם בעודפי הנזילות של הבנק.

התפלגות יחס כיסוי הנזילות לפי ישויות משפטיות בקבוצה (ממוצע לרבעון רביעי)

לתקופה שהסתיימה ביום		
31.12.2021	30.09.2022	
באחוזים		
123.05%	125.34%	קבוצת דיסקונט
131.88%	136.72%	הבנק
110.57%	110.53%	אי די בי ניו יורק
128.56%	135.06%	בנק מרכנתיל דיסקונט
123.1%	125.3%	סך-הכל

גילוי על נכסים משועבדים (ENC)

סך-הכל	נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי		נכסים משועבדים	
	נכסים לא משועבדים	נכסים לא משועבדים		
במיליוני שקלים חדשים				
ליום 31 בדצמבר 2022				
65,713	5,722	55,746	4,244	מזומנים ופקדונות בבנקים
26,329	10,378	11,237	4,714	איגרות חוב של ממשלת ישראל
5,452	5,452	-	-	איגרות חוב של ממשלות זרות
89	89	-	-	איגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
549	322	-	227	איגרות חוב של מוסדות פיננסיים זרים
8,411	8,370	1	39	איגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
399	399	-	-	איגרות חוב של אחרים בישראל
1,772	1,631	-	141	איגרות חוב של אחרים זרים
1,794	1,794	-	-	מניות
44,794	28,435	11,238	5,120	סך-כל ניירות הערך
857	-	857	-	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו בהסכם מכר חוזר
244,288	236,618	3,167	4,502	אשראי לציבור
354,795	270,775	70,152	13,867	סך-הכל
ליום 31 בדצמבר 2021				
59,638	5,960	51,231	2,447	מזומנים ופקדונות בבנקים
27,204	14,675	11,155	1,374	איגרות חוב של ממשלת ישראל
3,580	3,580	-	-	איגרות חוב של ממשלות זרות
123	123	-	-	איגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
516	469	47	-	איגרות חוב של מוסדות פיננסיים זרים
8,191	7,975	2	214	איגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
553	553	-	-	איגרות חוב של אחרים בישראל
2,083	1,967	116	-	איגרות חוב של אחרים זרים
1,619	1,619	-	-	מניות
43,869	30,961	11,320	1,588	סך-כל ניירות הערך
1,207	-	1,207	-	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו בהסכם מכר חוזר
216,196	210,403	2,573	3,220	אשראי לציבור
319,703	247,325	65,124	7,255	סך-הכל

ריכוז עוזפי הנזילות בבנק מאפשר גמישות גבוהה בניהול הנזילות הקבוצתית. בצד הציפיה לניהול עצמאי של סיכון הנזילות על ידי חברות הבת, יכולה הנהלת הקבוצה להעביר נזילות בין חברות הקבוצה.

יחס כיסוי הנזילות במטבעות העיקריים

הבנק מודד גם את יחס כיסוי הנזילות במטבעות העיקריים. ליום 31 בדצמבר 2022 עמד יחס הכיסוי במטבע שקל על 115.6% לעומת 124.6% ביום 31 בדצמבר 2021. הגורם העיקרי שהביא לירידה ביחס היה השפעת עסקאות החלף (swap) העברת נזילות משקלים למט"ח. בסך מטבעות החוץ עמד יחס כיסוי הנזילות ליום 31 בדצמבר 2022 על 234.8% לעומת 138.7% ביום 31 בדצמבר 2021. הגורמים העיקריים שהביאו לעלייה ביחס היו גידול בפיקדונות הציבור במט"ח, תנודתיות שערי החליפין והשפעת עסקאות החלף (swap) העברת נזילות משקלים למט"ח. במטבע דולר עמד יחס כיסוי הנזילות ביום 31 בדצמבר 2022 על 212.2% לעומת 123.5% ביום 31 בדצמבר 2021. הגורמים העיקריים שהביאו ל עלייה ביחס היו גידול בפיקדונות פיננסיים לטווח ארוך והשפעת עסקאות החלף דולר/שקל ודולר/אירו. במטבע אירו עמד יחס כיסוי הנזילות ביום 31 בדצמבר 2022 על 160.7% לעומת 150.4% ביום 31 בדצמבר 2021. הגורם העיקרי שהביא לעליה ביחס היה השפעת פעילות עסקאות החלף אירו/דולר. לקבוצת דיסקונט עודפי מקורות על פני שימושים במט"ח, בעיקר בדולר ובאירו. בהתאם, הבנק פועל בלהשקיע את עודפי הנזילות בניירות ערך, פקדונות בבנקים ובשוק עסקאות החלף (swap) מט"ח/שקל הבינבנקאי. פעילות זו מאפשרת לבנק לווסת בין שיקולי הנזילות לבין שיקולי התשואה בשימוש בעודפים אלו.

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 222 בדבר "יחס מימון יציב". בעקבות לקחים שהופקו מהמשבר הפיננסי הגלובלי, פרסמה ועדת באזל רפורמות מרכזיות לשיפור עמידותו של המגזר הבנקאי. ביניהן פורסם בחודש אוקטובר 2014 יחס מימון יציב נטו (Net Stable Funding Ratio - NSFR). הפיקוח על הבנקים פרסם את ההוראה, אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לענין יחס מימון יציב במערכת הבנקאית בישראל. בהתאם להוראה, מטרת יחס כיסוי יחס המימון היציב נטו הינה לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה תאגידיים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. יחס המימון היציב נטו מכיל שני מרכיבים: פריטי מימון יציב זמין (מונה) ופריטי מימון יציב נדרש (מכנה). "מימון יציב זמין" מוגדר כחלק מההון ומההתחייבויות שניתן להסתמך עליו על פני אופק הזמן המובא בחשבון ביחס המימון היציב נטו, המשתרע על פני שנה אחת. סכום המימון היציב הנדרש של תאגיד מסוים הוא פונקציה של מאפייני הנזילות והתקופות הנותרות לפירעון של הנכסים השונים המוחזקים על ידי אותו תאגיד, וכן של חשיפותיו החוץ-מאזניות. בהתאם להוראה, יחס מימון יציב נטו המזערי הנדרש עומד על 100%.

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

31.12.2022				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופת פרעון			
	6-מ			ללא מועד פרעון
	שנה או יותר	חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	פרעון
במיליוני שקלים חדשים				
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
26,888	-	-	-	26,888
הון:				
25,363	-	-	-	25,363
הון פיקוחי				
1,525	-	-	-	1,525
מכשירי הון אחרים				
145,140	2,663	20,525	134,314	-
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:				
60,487	1,140	5,965	56,506	-
פיקדונות יציבים				
84,653	1,523	14,560	77,808	-
פיקדונות פחות יציבים				
58,948	8,097	18,295	129,636	-
מימון סיטונאי:				
-	-	-	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים				
58,948	8,097	18,295	129,636	-
מימון סיטונאי אחר				
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית				
13,352	12,721	1,262	14,720	-
התחייבויות אחרות:				
			1,073	
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
13,352	12,721	1,262	14,720	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
244,328	-	-	-	-
סך מימון יציב זמין (AFS)				
9,099	-	-	-	-
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)				
-	-	-	-	-
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות				
172,623	152,608	29,129	129,490	-
הלוואות וניירות ערך הנפרעם כסדרם:				
-	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים				
-	-	-	-	-
באיכות גבוהה ברמה 1				
-	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים				
-	-	-	-	-
באיכות גבוהה שאינה ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן				
5,912	3,469	621	16,470	-
שאינן מובטחות				
-	-	-	-	-
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:				
118,205	95,700	26,093	110,121	-
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
5,091	3,841	445	61,588	-
הלוואות לדיור המובטחת במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:				
46,480	51,423	2,340	2,350	-
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
10,034	14,421	663	658	-
ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה				
2,026	2,016	75	549	-
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
-	-	-	-	-
9,034	7,348	429	2,997	93
נכסים אחרים:				
93	-	-	-	93
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב				
-	-	-	-	-
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)				
27	27	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
-	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו				
92	92	-	-	-
כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
8,822	7,348	429	2,997	-
פריטים חוץ מאזניים				
4,950	3,084	2,910	93,005	-
195,706	-	-	-	-
סך מימון יציב נדרש (RSF)				
124.84	-	-	-	-
יחס מימון יציב נטו (NFSR) באחוזים				

הערה:

(1) ההוראה בדבר יחס מימון יציב מיושמת החל מיום 31 בדצמבר 2021.

יחס מימון יציב נטו (LIQ2) (המשך)

31.12.2021				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופת פרעון			
	שנה או יותר	6-מ חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני שקלים חדשים				
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
25,220	-	-	-	25,220
הון:				
21,887	-	-	-	21,887
הון פיקוחי				
3,333	-	-	-	3,333
מכשירי הון אחרים				
137,996	2,345	7,430	139,881	-
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:				
59,309	961	3,039	58,380	-
פיקדונות יציבים				
78,687	1,384	4,391	81,501	-
פיקדונות פחות יציבים				
49,516	9,642	7,128	109,269	-
מימון סיטונאי:				
-	-	-	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים				
49,516	9,642	7,128	109,269	-
מימון סיטונאי אחר				
-	-	-	-	-
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית				
13,705	12,543	2,324	15,186	-
התחייבויות אחרות:				
-	-	-	1,281	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
13,705	12,543	2,324	15,186	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
226,437	-	-	-	-
סך מימון יציב זמין (AFS)				
13,019	-	-	-	-
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)				
-	-	-	-	-
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות				
153,471	137,388	24,977	112,419	-
הלוואות וניירות ערך הנפרעם כסדרם:				
-	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים				
-	-	-	-	-
באיכות גבוהה ברמה 1				
8,105	5,897	600	14,762	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים				
-	-	-	-	-
באיכות גבוהה שאינה ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן				
-	-	-	-	-
שאינן מובטחות				
104,951	86,425	22,489	95,695	-
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבוניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:				
4,901	3,500	353	55,185	-
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
38,733	43,150	1,864	1,906	-
הלוואות לדיור המובטחת במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:				
9,250	13,348	569	578	-
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
1,682	1,916	24	56	-
ניירות ערך שאינם בכשל ושאין כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה				
-	-	-	-	-
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
6,967	5,179	483	3,102	88
נכסים אחרים:				
88	-	-	-	88
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב				
-	-	-	-	-
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)				
4	4	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
161	161	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו				
6,714	5,179	483	3,102	-
כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
5,204	-	-	104,082	-
פריטים חוץ מאזניים				
178,661	-	-	-	-
סך מימון יציב נדרש (RSF)				
126.70	-	-	-	-
יחס מימון יציב נטו (NFSR) באחוזים				

מידע נוסף על סיכון מימון שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

סיכון מימון הוא הסיכון שמבנה המקורות אינו מספיק יציב בטווח הארוך באופן שלא ישרת את השימושים המתוכננים. הסיכון מנוהל באמצעות גיבוש תכנית מימון מידי שנה, אשר נשענת על ראייה ארוכת טווח ביחס להרכב המקורות בבנק ובכל אחת מחברות הבת העיקריות. לפירוט ראו לעיל.

סיכון מימון - נכסים זמינים ולא מוגבלים

הבנק משעבד נכסים מתוך כרית הנזילות למספר צרכים, בדגש על שימוש כבטחונות לפעילות פיננסית מול גופים כגון הבורסה, בנק ישראל וכדומה. ככלל כל הנכסים המזילים המשועבדים נגרעים מכרית הנזילות במסגרת המדידה היומית, למעט נכסים אשר שועבדו במסגרת הבטחת יכולת מימוש נזילות אשר לא מומשה בפועל. אלו נגרעים רק כנגד ניצול. ביטחונות אשר שועבדו לטובת הבנק אינם מוכרים בכרית הנזילות.

נכסים זמינים ולא מוגבלים

31.12.2021	30.09.2022	ליום
במיליוני שקלים חדשים		
111,551	116,252	סך הנכסים ליום
10,399	10,789	חובת הנזילות
20,607	22,960	מתוכם שועבדו
1,181	1,155	מתוכם ניתנו כביטחונות
79,364	81,348	סך הנכסים הזמינים

סיכונים נוספים

טיוות והוראות שפורסמו בשנת 2022

עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 362 בנושא מחשוב ענן. העדכון פורסם ביום 13 ביוני 2022, ובמסגרתו בוטל האיסור לשימוש בשירותי מחשוב ענן במערכות ליבה. ההוראה מתייחסת להיבטי ממשל תאגידי, ניהול סיכונים, היבטים חוזיים, היבטי א"מ והמשכיות עסקית החלים על הבנק בעת שימוש במחשוב ענן, וקובעת כי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 359A בנושא מיקור חוץ חלות על הבנק בעת שימוש במחשוב ענן, למעט נושאים מסוימים המנויים בהוראה. מועד התחילה של ההוראה הינו ביום 1 בינואר 2023, והבנק נדרש לעדכן רטרואקטיבית חוזים שנחתמו לפני מועד זה, בהתאם למועדים הקבועים בהוראה.

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הוא הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או ממשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הסיכון התפעולי שלוב בכל קווי העסקים, המוצרים, המערכות ותהליכי העבודה המבוצעים בבנק. לפיכך, קיימת חשיבות למודעות ולניהול הסיכון התפעולי בכל רמות התפקיד.

מדיניות

מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים. הבנק מגדיר את המסגרת לניהול הסיכון התפעולי במסמך המדיניות, לרבות הצהרת הסובלנות לסיכון התפעולי. חברות הבת העיקריות אימצו את המדיניות בהתאמות הנדרשות.

מסמכים אלו מאושרים אחת לשנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. מנהל הסיכונים הראשי נושא באחריות העל לניהול סיכון זה בבנק ובקבוצה. מטרת מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הינה, להגדיר את העקרונות ותהליכי הליבה העיקריים בניהול הסיכונים התפעוליים בכל יחידות קבוצת הבנק, זאת במטרה להבטיח את אפקטיביות הניהול, הבקרה והשליטה בסיכונים התפעוליים המהותיים הגלומים בכל סוגי הפעילויות, התהליכים, המוצרים, המערכות וקווי העסקים לרבות סיכונים המשיקים לסיכון התפעולי, בזה סיכונים טכנולוגיים המידע, סיכונים סייבר, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מיקור חוץ.

הצהרת הסובלנות לסיכון. הסובלנות לסיכון מגדירה את רמת הסיכון אותה הבנק והקבוצה מוכנים ליטול. קביעת מגבלות כמותיות ואיכותיות המבוססות על הסובלנות לסיכון לוקחת בחשבון את הסבירות להתממשות הסיכונים, את השפעתם הצפויה על הבנק וכן את מידת ההשקעה הראויה לגידורם. זאת, בהתחשב באסטרטגיה והמיקודים העסקיים של הבנק והקבוצה. עם זאת, החשיפה בפועל עשויה להשתנות על פי השפעות חיצוניות ופנימיות שאינן ניתנות לחיזוי מראש.

המגבלות הכמותיות נמדדות ומנוטרות אחת לתקופה על ידי מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים. במהלך שנת 2022 נרשמה חריגה ממגבלות נזקי הונאה בבנקאות בתקשורת בקבוצה בעקבות אירוע הונאה באי די בי ניו יורק. בנוסף, נרשמה חריגה ממגבלת "נזק לאירוע בודד", בשל אירוע הונאה באי די בי ניו יורק. במסגרת האישור השנתי של ההצהרה, הוגדלו הספים והמגבלות של הסובלנות לאירועי הונאה בבנקאות בתקשורת בשל העליה בפעילות באמצעים דיגיטליים בבנק. בנוסף, נקבע כי הבנק והקבוצה ישאפו להגדיר תכניות הפחתה אפקטיביות לכלל הסיכונים המהותיים בטווח זמן קצר. הבנק מחשב את הקצאת ההון בגין הסיכון התפעולי לפי הגישה הסטנדרטית.

מבנה ותהליכים

מנהל הסיכונים הראשי נושא באחריות העל לניהול סיכון זה בבנק ובקבוצה.

קו ההגנה הראשון

כל ראש חטיבה אחראי לניהול הסיכון התפעולי הגלום בתחומי פעילותו. כמו כן, בכל החטיבות והמערכים מכהנים בקרי סיכונים תפעוליים שתפקידם, בין היתר, לסייע לראש החטיבה בניהול הסיכון התפעולי, לרבות זיהוי הסיכונים, אמידתם וגיבוש תכניות להפחתתם. בקרי הסיכונים התפעוליים עומדים בקשר עם מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, מונחים מקצועית על ידה ומדווחים אליה.

קו ההגנה השני

מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, אשר כפוף למנהל הסיכונים הראשי, מופקדת על גיבוש המדיניות בנושא ניהול הסיכונים התפעוליים, ואחראית לוודא את יישומה, תוך העמדת הכלים הנדרשים לכך, גיבוש מתודולוגיה לזיהוי והערכת הסיכונים, לניטורם והפחתתם ומסירת דיווח עליהם לוועדת מנהלי הסיכונים התפעוליים, להנהלת הבנק ולדירקטוריון. כן אחראית המחלקה להטמעת תרבות ניהול הסיכונים התפעוליים בקרב יחידות הבנק והקבוצה.

חברות הבת העיקריות גיבשו מבנה ארגוני התומך בניהול הסיכונים התפעוליים שלהן, ברוח דומה ובשינויים הנדרשים. מבנה ארגוני כאמור, מאפשר ניהול קבוצתי כולל ויעיל של הסיכונים התפעוליים בקבוצה.

ניהול הסיכון והטמעת התרבות מבוצעים, בין היתר, באמצעות שני פורומים בראשות מנהל הסיכונים הראשי, כלהלן:

ועדת מנהלי סיכונים תפעוליים. ועדת הנהלה בראשות מנהל הסיכונים הראשי ובהשתתפות חברי הנהלה נוספים, שמתכנסת אחת לרבעון. הוועדה דנה במדיניות ניהול הסיכון ובסובלנות לסיכון לקראת אישורם בהנהלה ובדירקטוריון וכן הינה הגורם המאשר את מתודולוגיות זיהוי וכימות הסיכונים התפעוליים. בנוסף, בוועדה מוצגת סקירה חצי שנתית בנושא בנקאות בתקשורת. כמו כן, הוועדה דנה בסיכונים מהותיים ובאירועי כשל, ככל שעולים.

פורום בקרי סיכונים תפעוליים. פורום בראשותו של מנהל הסיכונים הראשי. הפורום מתכנס אחת לרבעון, כפורום קבוצתי ודן בנושאי סיכון רוחביים או ספציפיים, אירועי כשל רוחביים והעשרה לבקרי הסיכונים התפעוליים הפועלים בקווי העסקים של הבנק.

מערכות מדידה ודיווח

מערכת לניהול סיכונים תפעוליים. מערכת מידע לניהול הסיכון התפעולי בתהליכים העסקיים והתפעוליים בבנק הוטמעה באופן מלא בבנק ובחברות הבת בישראל. המערכת מאפשרת ניהול קבוצתי בהתאם למדיניות ולמתודולוגיה להערכת הסיכונים התפעוליים ותומכת בכל תהליכי ניהול הסיכון: דיווח, ניהול מפות הסיכונים, תהליך דיווח אירועים ותחקורם. הערכת הסיכונים והבקורות מבוצעת בהתאם למתודולוגיה שגובשה. מנהלי מוקדי הסיכון מבצעים באמצעות המערכת את סקרי הסיכונים באופן עצמאי ובהתאם להם מעדכנים את מפות הסיכונים באופן שוטף ומנהלים את תכניות הפחתה.

מתודולוגיה להערכת הסיכונים. המתודולוגיה להערכת הסיכונים גובשה על ידי חטיבת ניהול סיכונים ומשמשת את הבנק ואת חברות הבת, בהערכה עצמית השוטפת שלהם, הן של הסיכונים הקיימים והן של סיכונים בתהליכי עבודה חדשים ובמוצרים חדשים. המתודולוגיה נבחנת אחת לתקופה בכדי להבטיח את האפקטיביות והרלבנטיות שלה.

סקר סיכונים תפעוליים. בהתאם למדיניות ניהול הסיכון התפעולי, יש לערוך סקר סיכונים תפעוליים בכל 3 שנים או במהלך 3 שנים, ולבצעו באמצעות הערכה עצמית (RCSA). בשנת 2022 הסתיים סקר הסיכונים בבנק ובקבוצה, בליווי צמוד ובניהולו של הבקר החטיבתי בכל חטיבה בבנק ובחברות הבת. מתכונת הסקר והמתודולוגיה העדכנית תוגדר על ידי ניהול סיכונים.

תקלה באפליקציית PayBox. לפרטים בדבר תקלה באפליקציית PayBox, ראו בדוח שנתי 2020 (עמ' 80). לפרטים בדבר תובענות ובקשות לאישור כתובענות ייצוגיות, שהוגשו בקשר לאירוע האמור, ראו ביאור 26 ב' סעיף 11.1 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021. לפרטים בדבר הליכים של רשות הגנת הפרטיות, ראו "הליכים של רשויות" בדוח שנתי 2021.

הפחתת סיכון

אירועי כשל תפעוליים. דיווח ותחקור אירועי כשל מהווים חלק אינטגרלי מניהול הסיכונים השוטף, במסגרתו מנהלי מוקדי הסיכון מדווחים ומתחקרים אירועי כשל שארעו, מפיקים לקחים, ומשפרים ומחזקים את הבקורות על התהליכים השונים. הבנק בונה מאגר מידע על מימוש אירועי כשל תפעוליים על סמך דיווחים ממוקדי הסיכון השונים בבנק. מאגר זה מאפשר ניתוח גורמי הכשל, טיפול במוקדי הסיכון והערכת חומרת הסיכונים שהתמשו.

ניהול שוטף של הסיכונים התפעוליים. הבנק בוחן באופן שוטף את החשיפה לסיכונים תפעוליים ונוקט באמצעים להפחתת רמת הסיכונים המהותיים. מנהלי מוקדי הסיכון פועלים ליישום תכניות ההפחתה ומעדכנים, מידי רבעון, בדבר התקדמות היישום של הבקורות החדשות. סטטוס הביצוע של תכניות ההפחתה מדווח להנהלה ולדירקטוריון על בסיס רבעוני. כמו כן, מנהלי מוקדי הסיכון מעדכנים באופן שוטף את מפות הסיכונים, בעקבות יישום הבקורות (מערכות מידע, נהלים, דוחות וכד'), מזהים ומעריכים סיכונים ובקורות בתהליכי עבודה חדשים או בעקבות שינויים בתהליכי עבודה קיימים. מאגר אירועי הכשל הפנימי מאפשר לתקף את הערכת הסיכונים של מנהלי מוקדי הסיכון ולבחון באופן שוטף האם נדרשת הערכה מחדש של הסיכון.

הפחתת החשיפה לסיכון התפעולי באמצעות רכישת ביטוח. האמצעים בהם עושה הבנק שימוש, במטרה להפחית את החשיפה לסיכונים התפעוליים - כוללים, בין היתר, רכישת פוליסת ביטוח בנקאית ייעודית שהוצאה לחברות בקבוצת דיסקונט - בגבול אחריות של 115 מיליון דולר של ארה"ב, המגדרת חלק מהסיכונים התפעוליים אליהם חשוף הבנק.

פוליסת הביטוח של הבנק כוללת מספר פרקים רלוונטיים ובהם: (1) פרק הביטוח הבנקאי המתמקד באירועים כגון מעילה של עובדי הבנק, כספים ורכוש יקר ערך בחצרות הבנק (ראו להלן), כספים ורכוש יקר ערך בהעברה, זיוף המחאות, בטחונות מזויפים ומזומנים מזויפים; (2) פרק ביטוח פשעי מחשב המתמקד באירועים כדוגמת הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני ישירות לתוך מערכות המחשוב של הבנק או של לשכת שירות או למערכת אלקטרונית להעברת כספים או למערכת תקשורת עם לקוחות, שינוי או השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני; (3) פרק אחריות מקצועית שנועדה לבטח את הבנק בגין חבותו החוקית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה או דרישה לפיצוי בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק; (4) פרק ביטוח כספות אישיות שנועד לבטח את הבנק בגין אובדן או נזק לרכוש לקוחות לרבות מזומנים ותכשיטים המצוי בחצרי הבנק בשטח מדינת ישראל.

לעניין כספים ורכוש יקר ערך בחצרי הבנק, יצוין כי הבנק רכש פוליסה נוספת, המגדילה את הכיסוי לכספים ורכוש יקר ערך במרכז המזומנים בתל-אביב ב-185 מיליון דולר של ארה"ב נוספים מעבר לפוליסה הבנקאית.

כמו כן רכש הבנק, במסגרת פוליסת ביטוח שהוצאה לחברות בקבוצת דיסקונט, כסוי ביטוחי לתביעות כנגד נושאי משרה ודירקטורים, בגבול אחריות של 115 מיליון דולר של ארה"ב. בנוסף, הבנק רכש פוליסת "אש מורחב" לביטוח רכוש, ביטוח לעניין אחריותו של הבנק לפי דין לנזקי גוף ו/או רכוש של צדדים שלישיים, על סך של 185 מיליון ש"ח, וביטוח חבות מעבידים לעניין אחריותו של הבנק לפי דין לנזקי גוף של עובדיו, על סך של 111 מיליון ש"ח.

כמו כן הבנק רכש, במסגרת פוליסת ביטוח שהוצאה לחברות בקבוצת דיסקונט, כסוי ביטוחי לסיכונים סייבר וכשל מחשבי, בגבול אחריות של 35 מיליון דולר של ארה"ב. פוליסה זו כוללת מספר פרקים רלוונטיים ובהם: (1) אחריות הבנק על פי דין כלפי צד ג' בגין זליגת נתונים אישיים עקב אירוע סייבר; (2) הוצאות מסוימות (שירות זר, שירות משפטי וכו') אשר הבנק נושא בהן עקב אירוע סייבר; (3) אובדן תוצאתי לבנק עקב כשל במערכות המחשוב שלו.

היקף הכיסוי הביטוחי של הבנק נבחן בעזרת יועץ מקצועי ובלתי תלוי, ותואם את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 301 ו-352.

סיכונים מעילות והונאות

כתאגיד פיננסי, הבנק מחזיק את כספם ונכסיהם הפיננסיים של לקוחותיו. בפעילות מסוג זה, התנאי הבסיסי ביותר לניהול העסקים הוא האמון שהלקוחות רוחשים לבנק. מכאן נובעת החשיבות לניהול סיכונים מעילות והונאות.

ניהול סיכונים מעילות והונאות מנוהל כחלק מניהול הסיכון התפעולי בקבוצת דיסקונט. ניהול הסיכון מתבצע באמצעות שלושה קווי הגנה: קו הגנה ראשון - היחידות העסקיות בבנק ובקבוצה מזהות באופן שוטף וכן במסגרת סקרי הסיכונים התפעוליים גם את סיכונים מעילות והונאות. בחלק מן היחידות וכן בניהול סיכונים פועלות מערכות בקרה לאיתור פעילות חשודה של עובדים או של לקוחות חיצוניים. קו הגנה שני - מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, מגדירה את מסגרת ניהול הסיכון באמצעות פרק ייעודי לניהול סיכונים מעילות והונאות במסמך המדיניות לניהול הסיכון התפעולי. המדיניות מגדירה את אופן הניהול, הניטור, ההפחתה והדיווח בגין סיכונים אלו. כמו כן, המחלקה מבצעת, באמצעות היחידה לניהול מעילות והונאות, איתור של הערכת הסיכונים הרלוונטיים. בין תפקידיה של היחידה נמנים גם: העלאת מודעות, ניטור שוטף באמצעות מערכת לזיהוי פעילות חריגה של עובדים ובמידת הצורך, דיווח לביקורת הפנימית.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית, כמעגל בקרה שלישי, בוחנת את סקרי הסיכונים ואת אופן אתגורם, וכן בודקת את אפקטיביות הבקורות. נקבעו נהלים והנחיות ברורות בדבר אופן הדיווח על מקרים החשודים כמעילות, בנושא זה מופעל "קו חם" לביקורת הפנימית, באמצעותו עובדי הבנק מדווחים על אירועים חריגים/חשודים. בתהליך זה הביקורת הפנימית עורכת בדיקה רחבה, הכוללת הוצאת דוח ביקורת ובמידת הצורך, הבאת המקרה לוועדת משמעת.

הביקורת הפנימית נוקטת בהליכי הסברה והפקת לקחים ענפה בהרצאות ביחידות השטח, בכנסי מנהלים ופורומים שונים ומפיצה דפי למידה מאירועים חריגים לכל עובדי הבנק.

יצוין כי בנוסף לבדיקות שנערכות בעקבות דיווחים שמתקבלים, קו הגנה שני וקו הגנה שלישי עורכים בדיקות יזומות שוטפות על מנת לנטר פעולות חריגות.

במקרים בהם נמצאות פעולות חריגות או חשד לפעילות בניגוד לנוהל פעילות עובדים, הטיפול מתבצע באמצעות ועדת משמעת, והוא עשוי לכלול הפסקת העסקה, נזיפה, העברה מתפקיד, העברה מיחידה וכיוצא ב.

סיכוני מיקור חוץ וספקים

סיכוני מיקור חוץ וספקים הינם חלק מהסיכון התפעולי. על רקע הוצאת פעילויות למיקור חוץ ובשל שיתופי פעולה מתהווים גם עם גופים חוץ בנקאיים, בפעילויות ליבה בנקאיות, סיכוני מיקור חוץ וספקים מחייבים הגברת תהליכי הניטור והבקרה.

היערכות הבנק לניהול הסיכון, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 359A, "מיקור חוץ", כוללת הגדרה מחודשת של מסמך המדיניות וסובלנות סיכון, כתיבת תכנית לניהול הסיכון וביצוע תהליכי העבודה המתייחסים לזיהוי מיקור חוץ מהותי וקביעת אופן הטיפול בהם, לרבות הגברת תהליכי הניטור והבקרה ביחס לפעילויות, בגישה מבוססת סיכון.

מדיניות ניהול סיכוני מיקור חוץ מהותי, בדיקת נאותות לנותני שירות מהותי והוראת ניהול בנקאי תקין בעניין מיקור חוץ, נועדו לתת מענה הולם לניהול הסיכון וצמצום החשיפה לסיכונים הפוטנציאליים הגלומים בו.

המשכיות עסקית

סיכון המשכיות העסקית (הסיכון להעדר יכולת של הבנק לפעול באופן רציף בתרחישי קיצון ובמשברים), משפיע על מכלול הפעילויות והתהליכים הקיימים בבנק, ומייצר לבנק חשיפות מגוונות בעת התממשותן. בשנים האחרונות, קיימת התפתחות מואצת בגישה ובטיפול בניהול המשכיות העסקית בארגונים בכלל ובמוסדות פיננסיים בפרט. התפתחות זו נובעת הן מיישום של הנחיות באזל II והן כתוצאה מדרישות רגולציה מקומיות לרבות בנק ישראל, הנחיות הבורסה לניירות ערך, האוצר ועוד.

האחריות לניהול המשכיות העסקית² במערכת הבנקאית, מוטלת על גורמים רבים בארגון, החל מהדירקטוריון והנהלת הבנק וכלה במנהלי היחידות השונות ועובדיהם. תהליך ניהול המשכיות העסקית הינו תהליך מתמשך, במסגרתו נדרש לבצע הליך מקיף ומתקדם של ניתוח ההשלכות העסקיות לצורך זיהוי תהליכים ושירותים חיוניים, לרבות באמצעות ספקים חיצוניים. במסגרת זו על הבנק להעריך את הסיכונים ואת ההשפעה הפוטנציאלית של תרחישי שיבוש שונים על פעילות הבנק והמוניטין שלו.

תכנית ניהול המשכיות העסקית (BCM) של הבנק נועדה להבטיח את המשך תפקודו הסדיר של הבנק בתהליכים עסקיים ובשירותים המוגדרים כחיוניים. זאת, בהתממשות תרחישי חרום ברמה הלאומית וברמה המקומית. התכנית מקיפה ותומכת בתהליכים העסקיים החיוניים, בכל שרשרת אספקתם, מקצה לקצה: תשתיות, מחשוב, חומרה, תוכנה, תקשורת, משאבי אנוש, שירותים חיוניים הניתנים על ידי ספקים, מיקור חוץ ועוד. כל אלו יבטיחו את המשכיות עסקית של הבנק בתנאי קיצון תוך מתן מגוון שירותים ללקוחות הבנק, ברמת שירות סבירה.

לרשות הלקוחות עומדים מערכים ושירותים תומכים ברשת הקמעונאית והעסקית: סניפי גרעין בפריסה ארצית הערוכים ומצוידים להמשכיות עסקית בחרום, סניפים מגבים לסניפים שניזוקו, ערוצי הבנקאות הישירה בטלפון, באינטרנט ובאפליקציה, המאפשרים שירותי בנקאות מכל מקום 24 שעות ביממה, קו חם ללקוחות, מכשירי בנקאות מהירה בפריסה ארצית המאפשרים ביצוע פעילות בנקאית בשירות עצמי. בנוסף, קיימת יכולת פריסת סניפים ניידים בחרום. בבסיס ההערכות להמשכיות עסקית עומד הגיבוי לתשתיות טכנולוגיות חיוניות שהקים הבנק. מערך הגיבוי מתבסס על: גיבוי מערכות מידע ותשתית טכנולוגית; שני מתקני מחשב בגיבוי חם; גיבוי למערכות המידע החיוניות; גיבוי מידע בעותק שלישי; גיבוי מתקנים חיוניים: אתרי גיבוי ואכלוס חלופי ליחידות חיוניות (חדר עסקות, בנקאות ישירה/טלבנק דיסקונט, יחידות חיוניות נוספות); עצמאות אנרגטית במתקנים חיוניים; הכשרת צוותי חרום להפעלת תהליכים חיוניים ועוד.

2 ניהול המשכיות עסקית (Business Continuity Management) – גישה כלל ארגונית הכוללת קווי מדיניות, תקנים ונהלים שתכליתם לוודא כי ניתן יהיה לבצע פעולות מסוימות או להשיבן לפעילות במועד, במקרה של שיבושים.

מדיניות

מסמך המדיניות לניהול המשכיות העסקית מתווה את מסגרת העבודה לניהול המשכיות עסקית, מגדיר את תפיסת הפתרון של הבנק להתמודדות עם משברים שונים של המשכיות עסקית, ומהווה את הבסיס למבנה המקיים את המשכיות העסקית. המדיניות מתייחסת הן להיבטי החירום של המשכיות העסקית, והן להיבטי השגרה שלה ומעודכנת על ידי ההנהלה בהתאם לצורך. המסמך מגדיר את מטרות ההיערכות לניהול המשכיות עסקית; המבנה הארגוני בשגרה ובחרום; תפיסת ניהול משברים; סמכות ואחריות מנהלים במערך המשכיות העסקית; מתודולוגיה לניהול המשכיות עסקית. המסמך מאושר מידי שנה.

מבנה ותהליכים

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 355, מסגרת העבודה לניהול המשכיות העסקית כוללת ניתוח ההשלכות העסקיות (BIA - Business Impact Analysis) שהינו תהליך דינמי לזיהוי תהליכים ושירותים חיוניים לרבות כאלו בעלי תלות הדדית, גורמי מפתח פנימיים וחינוניים ורמות עמידות נאותות. בניתוח זה נבחנים התרחישים השונים, ומעריכים את הסיכונים ואת ההשפעה הפוטנציאלית של תרחישי שיבוש שונים על פעולות הבנק ופועלים להערכת הסיכונים לצורך הערכות מתאימה ומזעור נזקים.

תרגול. חלק משמעותי בשימור רמת מוכנות גבוהה לניהול המשכיות עסקית הינו ביצוע תרגול והדרכה. בבנק גובשה תכנית תרגול רב שנתית במגוון תרחישי ייחוס ובמסגרתה נבחנים תהליכי העבודה, תכניות המענה לקיום המשכיות עסקית, ותפישת ההפעלה לניהול מצבי משבר. כחלק ממעבר הבנק לקמפוס דיסקונט החדש, הכולל את אתר המחשב המרכזי של הבנק העומד בסטנדרטים בינלאומיים גבוהים (Tier 3), שופרה משמעותית היציבות והשרידות של תשתיות המחשוב של הבנק. נוכח התעצמות איום הסייבר הבנק משקיע משאבים רבים בגיבוש תכניות מענה לשימור המשכיות העסקית בהתממשות תרחישי סייבר.

מערכות מדידה ודיווח

מיפוי הפערים בתהליכים החיוניים להמשכיות עסקית, ככל שקיימים, הערכתם וניטורם, מתבצע כחלק מתהליך ניתוח ההשלכות העסקיות (BIA - Business Impact Analysis) וכן כחלק ממסגרת הפעילות השוטפת. פעולות ההפחתה משולבות בתכנית העבודה הרב שנתית המדווחת להנהלה ולדירקטוריון.

סיכונים אחרים

ניהול סיכוני טכנולוגית המידע

כללי. מערך טכנולוגיית המידע הוא מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של תאגיד בנקאי, לאור היותו של המידע, על כל היבטיו והשלכותיו, בעל השפעה מכרעת על יציבות התאגיד והתפתחותו. סיכוני טכנולוגיות המידע הינם סיכונים הנובעים משימוש או מהעדר שימוש של תאגיד בטכנולוגיות מידע ו/או מתלות של תאגיד בהן.

אסטרטגיה ומדיניות

מסמכי מדיניות:

- מדיניות טכנולוגית המידע, שמהותה היבטי ניהול ותפעול טכנולוגיית המידע;
- מדיניות לניהול סיכוני טכנולוגית המידע, שמהותה עקרונות ייסוד לצמצום חשיפתה של הקבוצה להתממשות סיכונים אלו;
- מדיניות לשימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן, המגדירה קווים מנחים לשימוש בטכנולוגיות ענן.

מבנה ותהליכים

ראש חטיבת טכנולוגיות משמש כמנהל סיכוני טכנולוגיות המידע בבנק ובקבוצה.

יחידות לניהול הסיכון

קו ההגנה הראשון - מחלקת ניהול סיכונים. באחריותה להתוות, בשיתוף חטיבת ניהול סיכונים, את מדיניות סיכוני טכנולוגית המידע; להנחות את יחידות המחשוב בבנק ובקבוצה בנושאי ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע, ולפקח אחר נאותות יישום המדיניות בנושא; להתוות תהליכי בקרה שמטרתם להבטיח כי החשיפה לסיכוני טכנולוגיית המידע לא תחרוג מהסובלנות המכסימלית לסיכון שנקבעה, וממגבלות החשיפה שנקבעו בהתאם ולבצע, מדי תקופה, הערכה עצמית של הסיכון ואפקטיביות תהליך ניהול הסיכונים.

במסגרת קו ההגנה הראשון פועלת ועדת ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע שבאחריותה, בין היתר, בחינה של מדיניות ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע, בחינת סיכונים מהותיים ומעקב אחר יישום התכניות להפחתתם, סקירת אירועי כשל מהותיים בתחום ה-IT והפקת לקחים, מסקנות, בחינת העמידה ברף הסובלנות לסיכוני טכנולוגיות המידע שנקבע ועוד.

קו ההגנה השני. מחלקת סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, אשר כפופה למנהל הסיכונים הראשי, מופקדת על גיבוש מסגרת לזיהוי והערכת סיכוני טכנולוגיית המידע, ובה, ויידוא ניהול סיכונים אפקטיבי בפרויקטים משמעותיים והערכה בלתי תלויה של נאותות היערכות מערך טכנולוגיית המידע למצבי חירום ו/או מצבי קיצון.

בנוסף, המחלקה מופקדת על המעקב אחר תהליך הפחתת הסיכונים ודיווח על פרופיל הסיכון להנהלת הבנק ולדירקטוריון. זאת, בשיתוף עם יחידות הקו הראשון ובדומה למתכונת ניהול כלל הסיכונים התפעוליים.

תהליכי הליבה לניהול הסיכונים

תהליכי הליבה מבוססים על עקרונות ניהול הסיכונים, בהתאמות הנדרשות לעולם טכנולוגיית המידע, בה: מיפוי כלל מערכות הבנק להערכת רמת חשיבות כל מערכת לפעילות העסקית של הבנק והערכת סביבת הבקרה הקיימת של המערכת, אמידת החשיפה להתממשות סיכונים עסקיים כגון: סיכון אשראי, שוק, ציות וכד' הנובעים מכשל טכנולוגי ועוד.

בנוסף, נערכים סקרי סיכוני IT וסיכוני אבטחת מידע במערכות הבנק, בתדירות התואמת את קריטיות המערכת והסיכון הטמון בה. תהליכים אלו מאפשרים מיקוד יעיל בתחומים ובמערכות שזוהו כבעלי הסיכון הגבוה יותר לשיבוש הפעילות העסקית, בניית תכנית עבודה רב שנתית וכן התאמה מהירה של אסטרטגיית ניהול הסיכון ומפת הסיכונים, בהתאם לשינויים שמתרחשים בבנק ו/או בסביבת הפעילות שלו.

דיווחים

ראש חטיבת טכנולוגיות מדווח להנהלה ולדירקטוריון בתדירות קבועה על העמידה של חטיבת הטכנולוגיות בהתחייבויותיה לביצועים ועמידה במדדי שירות וזמינות, חריגה מרף הסובלנות לסיכון וכן על סיכונים ברמת חשיפה "גבוהה מאוד"/"גבוהה". דיווח מיידי מבוצע במקרים של אירוע מהותי, כגון: השבתות ושיבושים מהותיים, מקרים בהם מזוהה חריגה מהותית מרף הסובלנות לסיכון בתחום טכנולוגיית המידע בבנק, אירועי כשל מהותיים בבנק או ובחברות הבת בקבוצה, הפעולות המתקנות שנקטו בגינם ועוד.

המשכיות עסקית

כחלק מהיערכות הבנק להבטחת המשכיותו העסקית, הבנק עובד במערכות הליבה שלו בשיטת "הגיבוי החם". המשמעות היא שהמחשבים בשני האתרים מתעדכנים בו זמנית בתנועות המבוצעות בסניפי הבנק ולפיכך, במקרה של תקלה באתר המחשב המרכזי, האתר המשני נכנס לפעולה מבלי לאבד אף תנועה.

בנוסף, הוקמה תשתית לעותק שלישי של נתונים, באתר שלישי, במודל Hosting, הכולל את כלל נתוני הייצור של מחשב ה-Main Frame ושל נתוני המערכות הקריטיות של הסביבות הפתוחות.

סיכוני אבטחת מידע והגנת הסייבר

כללי

ההתפתחות הטכנולוגית העצומה בשנים האחרונות, אסטרטגיית ההתפתחות העסקית של הבנק במרחב הדיגיטלי והעליה בשימוש בשירותים הניתנים על ידי צד שלישי, חושפים את הבנק, בדומה לכלל המגזר הפיננסי, לאיומי סייבר מתגברים.

הנזקים הפוטנציאליים העיקריים הכרוכים בהתממשות איומי סייבר וסיכוני אבטחת המידע הם פגיעה בפרטיות ובסודיות המידע של הבנק, לקוחותיו ועובדיו, נזק כספי, שיבוש נתונים במערכות, פגיעה בזמינות ושרידות המידע ופגיעה בעסקי הבנק והמוניטין שלו.

הבנק רואה באבטחה והגנה על אמינות, איתנות, זמינות ושרידות של טכנולוגיית המידע והמידע יעד מרכזי ומשקיע משאבים רבים על מנת להגן על המידע והמערכות שברשותו.

תמונת הסיכון ממשיכה להיות מושפעת מהמשך מגפת הקורונה, שחייבה את הרחבת השימוש בגישה מרחוק של עובדי הבנק לטובת השמירה על המשכיות העסקית ובכך הגדילה את משטח התקיפה כנגד הבנק ועליה משמעותית בתקיפות הסייבר במרחב הקיברנטי הישראלי מצד שחקנים מתקדמים, שהפעילו יכולות מתקדמות ואפקטיביות.

אסטרטגיה ומדיניות

אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק מוסדרת ומוכוננת בהתאם להוראות דין שונות ובהן חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, חוק המחשבים, הוראות ניהול בנקאי תקין ובפרט הוראה מס' 357, הוראה מס' 361 והוראה מס' 363, שעל בסיסן גובשו ואושרו בהנהלה ובדירקטוריון שני מסמכי אב: **מסמך אסטרטגיה ומדיניות הגנת הסייבר ואבטחת מידע**. במסמך זה פורטו עקרונות היסוד לניהול הגנת הסייבר, הממשל התאגידי ותפקידי קווי ההגנה השונים, לרבות תיאום ובקרה הנחוצים לצורך קיום הגנה אפקטיבית; תפיסת הגנת הסייבר והאסטרטגיה, קביעת מסגרת לניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע, תהליכי ליבה בניהול הסיכון לרבות, זיהוי והערכת הסיכונים, הבקרות ותהליכי הדיווח.

מסמך סובלנות לסיכון סייבר. המסמך מגדיר את הסובלנות לרמת הסיכון בהתחשב בהערכת תרחישים מייצגים לתקיפת הבנק וכשרם של מערכי ההגנה. תהליך קביעת מגבלות סובלנות הבנק לסיכון סייבר נדרש לאיזון בין המשך פיתוח השירותים המתקדמים של הבנק בכדי להשיא ערך ללקוחותיו ולהתמודד בהצלחה בסביבה התחרותית לבין הצפי להמשך העמקת והרחבת איומי הסייבר והיקף המשאבים המושקעים ביישום הגנת הסייבר אפקטיבית. פרט להגנה על מערכת המחשוב, פעולות ההגנה מכוונות לתת מענה לתהליכים העסקיים המשמעותיים של הבנק. בכך תיוצב שכבת הגנה המתמקדת בסיכון בראייה מקיפה - עסקית.

איומים במרחב הסייבר

ככלל, איומים במרחב הסייבר הינם איומים העשויים לגרום להשבתה, מניעת שירות מהותי, פגיעה מהותית בסודיות ושלמות המידע וביצוע פעילות עוינת והונאות. בשנים האחרונות אנו עדים להחמרה כלל עולמית באיום זה, הן מהיבט היקף ההתקפות והן מהיבט תחכומן, בזה גם פשיעה מקוונת כנגד המערכת הבנקאית בישראל ובכללה בנק דיסקונט כשערוצי הדיגיטל והמכשירים לשימוש עצמי עמדו במוקד. על אף האמור לעיל ולאור ההתאמות שבוצעו בשנים האחרונות במערך ההגנה של הבנק, בשנת 2022 לא התרחשה תקרית קיברנטית אחת או יותר שהשפיעו מהותית על המוצרים או השירותים של הבנק או של הקבוצה, על קשריהם עם לקוחות או על התנאים התחרותיים. הבנק פועל באופן שוטף למיפוי וניתוח האיומים אשר עלולים להשפיע על פעילותו במרחב הסייבר ומשקיע משאבים באמצעים להתגוננות והתמודדות עם האיומים הללו.

בשנת 2022 ניכרו ארבע מגמות בולטות:

- הממשל האיראני פעל באמצעות קבלי משנה במטרה לפגוע במשק הישראלי על-ידי תקיפות כופרה אשר להן מטרה כפולה: מרכיב פיננסי - תשלום כופר לתוקף ומרכיב לאומי - הבכת הקורבן (וכתוצאה מכך הבכת מדינת ישראל) ברשתות החברתיות ובערוצי המדיה השונים;
 - התגברות תקיפות מצד קבוצות האקטיביסטים. בעקבות תמורות המתרחשות במישור הגיאופוליטי ביו ישראל לשכנותיה ניכרת התגברות ההתקפות מצד קבוצות האקטיביסטים התומכות בפעילות אנטי ישראלית בדגש על השגת נגישות למערכות בקרה (OT);
 - ניצול חולשות וביצוע התקפות מורכבות לרבות מתקפות כופרה - ניכרת התגברות בניצול החולשות לא מוכרות אשר טרם פורסם להן עדכון אבטחה על-ידי היצרנים מצד גורמים בעלי מוטיבציה פיננסית לעומת שנים עברו בהן האיום התגבר מצד מדינות בעלות משאבים למחקר. מגמה זו עשויה להשפיע על הקבוצה הן באמצעות פגיעה ישירה בספק מהותי אחד או יותר, והן באמצעות פגיעה ישירה באחת ממערכות הקבוצה;
 - לראשונה מאז פרוץ מתקפות הכופרה, ניכרת התייצבות במספר אירועי הכופרה העולמיים, אך מנגד ישנה עליה מתואמת באירועי סחיטה והדלפה מארגונים, ללא מרכיב ההצפנה במתקפה.
- אמצעי הניטור שהופעלו לקחו בחשבון את התגברות איום הסייבר החיצוני ואת רמת הרגישות של המשתמשים השונים, בזה רמת ההרשאות לביצוע פעולות או לחשיפה לנתוני לקוחות.
- בשנת 2021 ניכרת התגברות השימוש בניצול החולשות הלא מוכרות מצד גורמים בעלי מוטיבציה פיננסית לעומת שנים עברו בהן מדינות בעלות משאבים למחקר ניצלו את החולשות הללו.

מבנה ותהליכים

קו הגנה ראשון. מנהל אבטחת מידע והגנת הסייבר כפוף ישירות לראש חטיבת טכנולוגיות ובאחריותו התווית מדיניות אבטחת מידע והגנת הסייבר בבנק ובקבוצה, לשם מימוש ההגנה. מימוש יעדי אבטחת המידע והגנת הסייבר מתבצע באמצעות יישום שורה של אמצעי הגנה, ניטור ובקרה. החל מקווי מדיניות ונהלים, קביעת תחומי אחריות וסמכות, התקנת טכנולוגיות הגנה ואישוש, וכלה בשיטות לניטור וטיפול באירועים. סקרי אבטחת מידע ומבדקי חדירה למערכות הבנק מבוצעים על ידי חברות חיצוניות בלתי תלויות המתמחות בתחום אבטחת מידע וסיכוני טכנולוגיות המידע. תדירות עריכת הסקר על כל מערכת, נקבעת בהתאם לקריטריון המערכת והסיכון הטמון בה.

קו ההגנה השני. מחלקת סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, אשר כפוף להנהלת הסיכונים הראשי, מפקדת על גיבוש מסגרת לזיהוי והערכת סיכוני הסייבר ולמעקב אחר תהליך הפחתתם ומסירת דיווח על פרופיל הסיכון להנהלת הבנק ולדירקטוריון. זאת, בנוסף לשותפות עם קו ההגנה הראשון בהטמעת תרבות ניהול סיכוני הסייבר בקרב יחידות הבנק והקבוצה, בדומה למתכונת ניהול כלל הסיכונים התפעוליים.

קו ההגנה השלישי. במסגרת חטיבת הביקורת הפנימית פועל ענף לתחום טכנולוגיות ודיגיטל, אשר עורך ביקורות שוטפות בנושאי אבטחת מידע והגנת סייבר וכן משלב היבטים אלו בפעילות חטיבת הביקורת הפנימית על פי צורך.

חברות הבת. חברות הבת גיבשו מבנה ארגוני התומך בניהול סיכונים הסייבר שלהן, ברוח דומה, בשינויים המחוייבים. מבנה ארגוני כאמור, מאפשר ניהול קבוצתי כולל ויעיל של סיכונים הסייבר בקבוצה.

הגנה על אתרי הבנק

בהתאם למדיניות הבנק בנושא מוטמעות בבנק מערכות למניעת גישה בלתי מורשית וכן מערכות לניטור וזיהוי חריגה מפעילות מותרת. ההגנה על אתרי השיווק והפעולות של הבנק הינה רציפה.

הבנק מפעיל מוקד אבטחת מידע, שפועל ברציפות כל ימות השנה (24 שעות, 365 ימים), שמטרתו היא איתור סיכונים, הפרות, חשיפות, ופגיעויות במערכת אבטחת המידע, ובאחריותו בין השאר, לזהות ולהתריע על כל פעילות שמטרתה לפגוע באתרי הבנק או בלקוחותיו (באמצעות אתרים מתחזים). כמו כן, אתרי הפעולות של הבנק אשר מספקים שירות ללקוחות ברשת האינטרנט מוגנים במספר שכבות הגנה הכוללות רכיבי אבטחת חומרה/תקשורת/ושירותי מודיעין לקבלת מידע על תקיפות ותובנות עיונות. מערכות תשתית מנוטרות ומדווחות למוקד אבטחת המידע.

כחלק מניהול הסיכון, הבנק מתחקר אירועים ומפיק לקחים ותובנות. בהתאם למתאר הסיכונים ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 357 ו-361, מתבצעים בתדירות המתחייבות סקרי סיכונים ומבדקי חדירה, ובעקבותיהם מיושמים צעדי הפחתה. הטיפול בליקויים ובפערים שהתגלו, בין אם בסקרים ובין אם כתוצאה מתחקור אירועים, מבוצע על פי תעדוף, בגישה מבוססת סיכון, ומשולב בתכנית העבודה.

פעילות אבטחת המידע והגנת סייבר מיושמת בהתאם לתכנית עבודה, שאושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון.

בדה גם טיפול במערכות ופרייקטים שבפיתוח ובתחזוקה, אשר מלווים בצמידות על ידי מנחים מקצועיים.

הבנק נוקט בפעילות שוטפת, להגברת המודעות ושיפור התרבות הארגונית בהיבטי אבטחת מידע, הכוללת בין השאר, הדרכות, הפצת מסמכי מדיניות, מנשרים, ואיזירי שיווק. הבנק עיגן את מירב הפעילויות והתהליכים בנהלים ויחידת אבטחת המידע בבנק מעורבת באישור כל נהלי הבנק, בכדי להבטיח איתור מוקדם של פעילויות שיוצרות סיכונים אבטחת מידע והגנת הסייבר.

הפחתת החשיפה לסיכון סייבר באמצעות רכישת ביטוח. לפרטים, ראו לעיל "הסיכונים התפעוליים".

היבטי הביטוח הפיזי, ככל שיש להם זיקה לאבטחת מידע, מנוהלים ומיושמים על ידי קצין הביטוח של הבנק בתיאום עם מנהל אבטחת מידע.

סיכונים סביבה ואקלים

סיכונים סביבתיים הם הסיכונים הנובעים מחשיפה (ישירה או עקיפה) של תאגידי פיננסיים לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כמו למשל, זיהום אויר ומים, זיהום קרקע, פגיעה במגוון הביולוגי ועוד.

סיכונים סביבתיים כוללים גם סיכונים אקלים. נהוג לחלק את סיכונים האקלים לסיכונים פיזיים וסיכונים מעבר:

- סיכונים פיזיים הם הסיכונים לנזקים עקב אירועי קיצון כגון הצפות ושריפות. סיכונים אלו יכולים לגרום לסיכון נזילות.
- סיכונים מעבר הם הסיכונים לפגיעה בפעילות כלכלית או בערכי נכסים עקב אסדרת אקלים ומעבר לכלכלה דלת פחמן. מעבר זה יכול להביא להתממשות של סיכונים שוק בעקבות ירידה בערך של פעילויות כלכליות מסוימות, למשל בשרשרת הערך של הדלקים הפוסיליים.

תאגידי בנקאיים עלולים להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותם. סיכונים אלה עשויים להיכלל במסגרת סיכונים אחרים, כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון נזילות.

רקע

לאחרונה, נושא ניהול סיכונים סביבה ואקלים מקבל מיקוד רגולטורי גבוה מתוך הבנה שהתממשות של סיכונים סביבה ואקלים עלולה להשפיע על המערכת הבנקאית ובמקרים קיצוניים אף להוביל להשפעות גלובליות ומערכתיות. בהתאם, רגולטורים בארץ ובעולם מתקדמים עם ההסדרה של התחום במטרה לאפשר זיהוי, ניטור וניהול הסיכונים, כאשר המערכת הבנקאית מצופה לפתח את הכלים לניהול הסיכונים הללו, לרבות קביעת מסגרת המשילות, אסטרטגיה, תיאבון סיכון, ניהול הסיכונים הנגזרים מהפעילויות וניהול סיכונים המעבר.

בשנת 2009, לאור מכתב ציפיה פיקוחי בנושא למערכת הבנקאית, בוצעה הסדרה של פעילות הבנק בנושא, לרבות כחלק ממדיניות האשראי ומתהליכי אישור האשראי הפרטניים.

ביום 1 בדצמבר 2020 נשלח לתאגידי הבנקאיים וחברות כרטיסי אשראי מכתב המפקח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים סביבתיים. הפיקוח על הבנקים רואה חשיבות רבה בקידום נושא הסיכונים הסביבתיים, ורואה בתאגידי הבנקאיים שותפים חשובים במעבר לכלכלה סביבתית בת-קיימא, בין היתר, באמצעות גיבוש תיאבון לסיכון סביבתי, מדיניות אשראי, השקעות, הפניית הון למימון "ירוק" ופעילויות השקעה ועוד.

במסגרת חוזר בנק ישראל מיום 2 בדצמבר 2021 בדבר גילוי לציבור על היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG), נדרש, בין היתר, לבחון את הצורך בהרחבת הגילוי אודות הסיכונים שהבנק חשוף אליהם בתחום זה, לרבות בשל התפתחויות הקשורות לשינויי אקלים ולסיכונים מעבר, וכדי לשקף שינויים מהותיים באופן הניהול של סיכונים אלה ולכלול, בין היתר, מדדים כמותיים למדידת החשיפה לסיכונים אלה.

בימים אלו מגבש הפיקוח על הבנקים עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים. בטיטות ההוראה מוצעים עקרונות על פיהם יידרש תאגיד בנקאי לפעול כדי לנהל בצורה מיטבית את חשיפתו לסיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים. הטיטה מתבססת על מסמך שפרסמה ועדת באזל בחודש יוני 2022 שכותרתו: "עקרונות לניהול אפקטיבי ולפיקוח על סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים". הבנק מיישם מדיניות לפיה בחינת הסיכון הסביבתי תהווה נדבך במכלול הסיכונים הנבחנים על ידי התאגיד בעת מתן אשראי כחלק מתהליך החיתום, בניהול השוטף של האשראי ובמסגרת הדיון התקופתי בלווה.

גישת הבנק

היבטי סביבה ואקלים נבחנים ב-2 צירים מרכזיים:

היבטי סביבה ואקלים בפעילויות הבנק עבור עצמו. בנק דיסקונט מייחס לנושא הסביבה חשיבות ורלוונטיות הן בתחום החברתי והן בתחום הכלכלי ומפרסם את עיקרי עשייתו בתחום בדוח סביבה, חברה וממשל (ESG) שמפרסם הבנק לציבור, מעל עשור. בפעילויותיו הבנק שואף ליצור השפעה חיובית בהיבטים של מחוייבות ומעורבות בקהילה, גיוון והכלה בהעסקה, ניהול אחראי של שרשרת האספקה, הכשרה ופיתוח עובדים, חיסכון והתייעלות בשגרתו התפעולית וצמצום המדרך הפחמני של הבנק בפעילויותיו תוך מעבר לאנרגיה ובניה ירוקה. הבנק אימץ מדיניות של שמירה על איזון נאות בין הפעילות העסקית לבין ההגנה על הסביבה, והוא מחויב להציג שיפור מתמשך בביצועיו הסביבתיים, ללא התפשרות על איכות השירותים שהוא מעניק ללקוחותיו.

הבנק הגדיר כמטרות על בנושא כי הוא מחויב לעיקרון של פיתוח בר-קיימא, מחויב למניעת נזקים סביבתיים ולשיפור מתמשך בביצועים הסביבתיים, דוגל בגישה יזימת ופרו-אקטיבית לצמצום ההשפעות המזיקות לסביבה בתחום הנכסים ובוחר באופן שוטף חלופות לחיסכון באנרגיה, בהפעלת ציוד חשמל ובמיזוג אוויר. הבנק מנהל מעקב אחר טביעת הרגל הפחמנית ואחר השפעות סביבתיות ישירות בפעילויותיו ומדווח למשרד לאיכות הסביבה דיווח וולנטרי אודות טביעת הרגל הפחמנית שלו (בשלב זה ללא מדידת היבטים אלו בשרשרת האספקה).

בשנת 2016 החלה קבוצת דיסקונט, בניית קמפוס דיסקונט המיועד לאכלס את מטה בנק דיסקונט, בנק מרכזית דיסקונט וכאל, לרבות מתקני המחשוב. קמפוס דיסקונט מתוכנן על פי תקנים סביבתיים מחמירים, תוך התבססות על עקרונות בניה ירוקה והסמכת הפרויקט לפי דירוג LEED v4 של המועצה האמריקאית לבנייה ירוקה. צוות התכנון והביצוע פועל להשגת דירוג ירוק של LEED GOLD. רמת הנגישות הגבוהה, בניה בתקן ירוק וריכוז מטות החברות בקמפוס קבוצתי אחד, לצד שילוב אמצעים טכנולוגיים לקיום פגישות והדרכות מקוונות יאפשרו חיסכון במשאבי זמן ואנרגיה. כמו כן, הבנק בוחר גם את ההשפעות הסביבתיות גם במבנים הקיימים, כבסיס לקבלת החלטות בתחומי בינוי ונכסים (שילוב קריטריונים ירוקים, הן בתכנון ההנדסי והן בבחירת החומרים ובקרה סביבתית הכוללת מדידה וניטור של קרינה במבני הבנק).

ניהול סיכונים סביבה ואקלים בפעילות העסקית ומול הלקוחות. ציר זה זכה להסדרה החל משנת 2009 ובמסגרת זו קבוצת דיסקונט מיישמת מדיניות שלפיה בחינת הסיכון הסביבתי תהווה נדבך במכלול הסיכונים הנבחנים על ידי התאגיד בעת מתן אשראי ובניהול השוטף של האשראי. בהסכמי המימון של הבנק נדרשים הלקוחות להצהיר כי הם פועלים ומנהלים את עסקיהם בהתאם ועל פי הוראות חוקי איכות הסביבה, ומתחייבים להמשיך לעשות כן במהלך כל תקופת הלוואה. כמו כן, הלקוחות מתחייבים להודיע לבנק על כל תביעה סביבתית מייד עם היוודע להם על כך, וכן על נסיבות כלשהן שעלולות להוות הפרה של איזה מחוקי איכות הסביבה.

לבנק מתודולוגיה אשראי סדורה בנושא סיכונים סביבתיים, המיועדת לנטר את הסיכון להפסדי אשראי העשויים להיגרם כתוצאה מהוראות הנוגעות למפגעי איכות הסביבה ואכיפת הוראות אלו (כגון הרעה במצבו העסקי של לקוח בשל קנסות הנובעים מאי קיום הוראות החוק). במסגרת המתודולוגיה, הוגדר תהליך הערכה של רמת הסיכון הסביבתי של לקוחות בענפים העשויים להיות חשופים לסיכונים סביבתיים, ושל איכות ניהול הסיכון על ידי לקוחות אלו. תהליך זה מתבצע בעת מתן אשראי ובעת ההערכה התקופתית של איכות הלקוחות ואיכות הבטחונות ובהתאם לרף מהותיות, תוך התייחסות נפרדת ללקוחות בעלי פוטנציאל גבוה לסיכון סביבתי.

המתודולוגיה לזיהוי הסיכונים הסביבתיים כוללת, בין היתר, מיפוי פוטנציאל הסיכון הסביבתי לפי ענפי משק, ניתוח והתייחסות להיבטי סיכונים סביבתיים פרטניים ברמת לווה, במסגרת תהליכי הבחינה והאישור של בקשות אשראי וחשיפות גדולות בענפים שזוהו כחשופים לסיכון סביבתי מוגבר, כגון ענפים מתחומי הכרייה והחציבה, הפקת אנרגיה, תעשייה כימית, תעשיית המזון וענפים אחרים וכן במסגרת ניהול השוטף של הסיכון. במקביל להיערכות הבנק לעליית מדרגה בניהול הסיכונים הסביבתיים וסיכונים האקלים, הבנק מכיר בכך ששינויי האקלים מהווים לא רק סיכון אלא אף הזדמנות בתחום האנרגיות המתחדשות - הזדמנות להרחבת פעילות האשראי מחד, וסיוע במאמץ הלאומי להפחתת פליטות ובמאבק בשינויי אקלים מאידך.

כחלק מהתהליך הכולל של ניהול סיכונים הסביבה הבנק מציע אשראי לעסקים ירוקים, והכול בכפוף לעמידה בכללי מתן האשראי הנהוגים בבנק, לרבות בדיקת יכולת החזר של הלווה. "אשראי ירוק" מוגדר ככזה שניתן לצורך מימון פעילות של חברה המייצרת מוצרים ירוקים שתורמים לשמירה על איכות הסביבה, אשראי לחברה בעלת תהליך ייצור ירוק המגן על איכות הסביבה, אשראי שניתן לצורך הקמה של פעילות ירוקה, לרבות רכישת ציוד (מכונות) ירוק ושידור מערכות הייצור לכאלה ששומרות על איכות הסביבה.

לבנק מדיניות ספציפית במתן אשראי לתחום המערכות הסולריות, הן לצרכנים עסקיים והן לצרכנים פרטיים. במסגרת המדיניות מוסדרים, בין היתר, תהליכי העמדת האשראי, בקורות וביטחונות ספציפיים לתחום זה. חשיפת האשראי של הבנק למימון פרויקטים בתחום האנרגיה הסולרית הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2022 ב-1,902 מיליון ש"ח, לעומת 890 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2021. זאת מעבר למימון שהבנק מעמיד לחברות הפועלות בתחום.

לצד ציר ניהול היבטי סביבה ואקלים בפעילות האשראי של הבנק מול לקוחותיו, היבטי סביבה ואקלים שולבו לאחרונה גם במדיניות ההשקעות של הבנק, תוך שילוב בחינת שיקולי השקעות אחראיות, אשר מתחשבות בנוסף לרווח הכלכלי מההשקעה גם ברווחה החברתית הכוללת, לרבות הגדרת הצורך לבחון את מדדי ה-ESG המפורסם על ידי חברות דירוג ו/או מדד ESG אחר המקובל, כחלק אינטגרלי משיקולי ההשקעה, לרבות העלאת דרישות ה-RAROC ביחס להשקעות בעלות מדד ESG גבוה ובכפוף כמובן לעקרונות המימון והמדיניות המפורטת של הבנק.

בנוסף הבנק נערך לבחון השפעות של היבטי סביבה ואקלים כחלק מתהליכי הערכת הנאותות ההונית ודרישות ההון הנדרשות בנדבך השני. לסיכום, הבנק מכיר בחשיבות הנושא ובהשלכות שעלולות להיות לו על הבנק בהיבט החשיפה לסיכונים פיננסיים ואחרים, ונערך לעליית מדרגה בניהול סיכונים הסביבה והאקלים תוך בחינה של גיבוש אסטרטגיה, מסגרות ניהול ודיווח בינלאומיות וקביעת יעדים כמותיים תומכים. לצורך ניהול מיטבי וקידום הנושא בבנק, הוקמה פונקציה ייעודית בחטיבת ניהול סיכונים לטיפול בנושא סיכונים סביבה ואקלים. בנוסף, הבנק ביצע סקר פערים אל מול הפרקטיקה וגיבש תכנית עבודה לניהול מקיף של הסיכונים הסביבתיים, ובהם סיכונים האקלים, המבוססת על למידת המגמות הקיימות בתחום.

בשנת 2023 מתכוון הבנק להמשיך לקדם את מוכנותו בתחום ניהול סיכונים האקלים, תוך מעקב ובחינת הפרקטיקות המקובלות בעולם ויישומן בהקשר הבנקאי (כמו דוחות TCFD ומדידת טביעת הרגל הפחמנית של תיק האשראי).

סיכונים משפטיים

כללי. סיכון משפטי הינו סיכון להפסד, אובדן הכנסות או פגיעה עסקית, בין היתר כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיום הסכם, או מאי ידיעה של הוראות הדין, או פרשנות שגויה של הוראות הדין, לרבות חקיקה ראשית או משנית, הוראות רשויות פיקוח וכיו"ב, המחייבות את הבנק לפעול בהתאם להן, או מחשיפה להליכים משפטיים נגד הבנק, נגד מי מעובדי הבנק או נושאי המשרה שלו, במסגרת עבודתם בבנק ובעבורו, במישור הפלילי, המנהלי או האזרחי.

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין, כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), אכיפתית, כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements).

על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 350, הסיכון המשפטי הינו חלק מהסיכון התפעולי. הסיכון התפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

גורמי הסיכון העיקריים לחשיפה לסיכון משפטי הם: אי ידיעת הדין החל על פעילות הבנק והקבוצה, ייעוץ משפטי שגוי, פעילות ללא לזיו משפטי אי התאמת מסמכים סטנדרטים ונהלים לשינויים בדין ואי קיום הוראות דין ו/או אסדרה.

פעילותו של הבנק מוסדרת בהוראות רגולטוריות שונות, ובהוראות חקיקה, תקנות וכללים המטילות על הבנק חובות ומגבלות שונות ביחס לתחומי הפעילות ומקורות ההכנסה, מצד רשויות הפיקוח השונות להן הבנק כפוף במסגרת פעילותו, זאת בין היתר מתוקף מעמדו כ"תאגיד בנקאי".

פעולה בניגוד להוראות אלה או אי יישומן, עשויה לחשוף את הבנק לסיכונים משפטיים.

הבנק וחברות הבת שבשליטתו חשופים לשינויים תכופים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות שונות, אשר חושפים את הבנק וחברות הבת שלו לסיכונים הכרוכים בשינויים תכופים בתהליכי העבודה, ולעלויות הכרוכות בהערכות הנדרשות ליישום ההוראות הרלבנטיות.

מדיניות ניהול הסיכון המשפטי

לבנק מדיניות ניהול סיכונים משפטיים קבוצתית המתעדכנת מעת לעת. המדיניות עודכנה לאחרונה ואושרה על ידי דירקטוריון הבנק בחודש נובמבר 2022.

מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק אומצה על ידי חברות הבת העיקריות בארץ ועל ידי אי די בי ניו יורק, בשינויים המחוייבים. מטרת המדיניות הינה התווית המסגרת לניהול הסיכון המשפטי של הבנק ושל החברות בקבוצת דיסקונט, תוך מיסוד תחומי האחריות והסמכות של האורגנים השונים המעורבים בניהול וניטור הסיכון, בדרך של קביעת סטנדרטים קבוצתיים לניהול הסיכון המשפטי, והסדרת אופן ניהול הסיכונים המשפטיים, בין היתר באמצעות זיהוי הסיכונים המשפטיים ואיתורם, מזעורם ומניעת הישנותם.

במסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים פועל הבנק לאיסוף וריכוז מידע בקשר לסיכונים משפטיים, בבנק ובקבוצה, ובכלל זה מידע לגבי שינויים בדין הקיים ו/או עדכוני פסיקה, בעלי השלכה מהותית על פעילות הבנק, וכן מנהל מעקב אחר תביעות והליכים משפטיים מהותיים בהם מעורבים הבנק וחברות הבת שלו.

במסגרת זו נערך מעקב שוטף אחר שינויי הדין והאסדרה שהם בעלי השפעה מהותית על פעילותו של הבנק והחברות בשליטתו, על מנת להיערך ליישומם ולצמצם את החשיפה שעלולה לבבוע מאי מילויים.

במסגרת עדכון מדיניות ניהול הסיכון המשפטי הקבוצתית, בחודש נובמבר 2022, הוחלט בין היתר כי ניהול הסיכון הרגולטורי יבוצע במסגרת חטיבת הייעוץ המשפטי, אך הוא ינוהל בנפרד מהסיכון המשפטי.

הסיכון הרגולטורי מתמקד בזיהוי וניטור תהליכי חקיקה וטיוטות של בנק ישראל והבאתם לידיעת הגורמים הרלוונטיים בבנק במועד, במטרה לנתח כראוי את השפעתם של תהליכים אלה על הבנק ולהבטיח את קיומה של ההיערכות הנדרשת בקבוצה.

הצהרת הסובלנות לסיכון המשפטי

בשל אופי הסיכונים המשפטיים נקבעו מגבלות איכותיות בלבד לנטילתם. קבוצת דיסקונט לא תבצע פעילות אשר יש בה משום חשיפה מודעת לביצוע עבירה על או הפרה של הוראות דין ואסדרה, שעלולה לגרור העמדה לדין פלילי ונקיטת סנקציות פליליות או מנהליות נגד הבנק ו/או נגד קבוצת דיסקונט או נגד מי מעובדיו או נגד מי מנושאי המשרה של הבנק ו/או הקבוצה, במסגרת מילוי תפקידם בבנק ובקבוצה ובעבורם. ביחס לסיכון משפטי שעשויות להיות לו השלכות עסקיות בלבד, הסובלנות לסיכון המשפטי של קבוצת דיסקונט תיגדר מהשלכות הרוחב של הסיכון והיבטי המוניטין השלובים בסיכון זה.

מבנה ותהליכים לניהול הסיכון המשפטי

היועצת המשפטית הראשית הינה מנהלת הסיכונים המשפטיים הראשית בבנק ובקבוצה. לשם יישום מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הוקמו פורומים, ועדות ותהליכים, שתפקידם הינו בחינת החשיפות לסיכונים משפטיים (פוטנציאלים או שהתממשו) ואופן הטיפול בהן, ביצוע מעקב שוטף אחר שינויי דין, אסדרה ופסיקה, שעשויה להיות להם השפעה מהותית על פעילות הבנק. בפורומים וועדות אלה שותפים נציגי חברות הבת של הבנק, במידת הנדרש. נוסף לאמור מוסדו בבנק ובקבוצה תהליכי דיווח אודות חשיפות לסיכונים משפטיים (פוטנציאלים או שהתממשו) לרבות דיווחים אודות הוראות דין ואסדרה.

תהליכי הליבה לניהול הסיכונים המשפטיים

חטיבת הייעוץ המשפטי מקיימת שרשרת של תהליכי ליבה שנועדו לתמוך בזיהוי, הערכה, ניטור והפחתה של החשיפות המשפטיות המהותיות. במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הוטלה, בין היתר, חובה על הבנק ועל חברות הקבוצה לפעול בהתאם לייעוץ משפטי שוטף ולקיים תשתית דיווחית איתנה אודות חשיפה לסיכונים משפטיים.

קווי ההגנה לניהול הסיכון המשפטי

הסיכון המשפטי מנוהל במסגרת שלושה קווי ההגנה, להם מתווספות פעולות ניהול ובקרה של הנהלת הבנק ושל הדירקטוריון. קו הגנה ראשון - כולל את הגורמים העסקיים המקבלים החלטות, שיש בהן סיכון משפטי, אשר אחראים לזיהוי סיכונים משפטיים ולדיווח אודותם ולקביעת מנגנוני פיקוח ובקרה אחר ניהול הסיכונים המשפטיים ביחידות שבאחריותם. קו הגנה שני - כולל את היועצת המשפטית הראשית, וועדת ניהול סיכונים של חטיבת הייעוץ המשפטי ועורכי הדין בחטיבה האמונים על ניהול, יישום והטמעת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים, אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק ואת חטיבת ניהול הסיכונים האחראית על הנחיה מתודולוגית בתחום ניהול הסיכונים והעמדת כלים התומכים בתהליכי ניהול הסיכונים המשפטיים. קו הגנה שלישי - כולל את חטיבת הביקורת הפנימית. הביקורת הפנימית אחראית למתן הערכה עצמית ובלתי תלויה על מידת האפקטיביות של יישום התהליכים והנהלים לניהול הסיכון המשפטי.

סיכונים ציות

סיכון ציות הוא סיכון בחשיפת התאגיד הבנקאי לסנקציה משפטית או רגולטורית (לרבות בהיבטי הוגנות והגינות), להפסד פיננסי מהותי, לפגיעה במוניטין, להטלת אחריות פלילית על הבנק ו/או על נושאי משרה בו, כתוצאה מכשלון בציות להוראות חוק ואסדרה. סיכון הציות בבנק מנוהל על ידי קצין הציות הראשי כאשר בקשר עם הוראות אסדרה צרכניות מנוהל סיכון הציות באמצעות פונקציית הציות ובאשר להוראות אסדרה שאינן צרכניות באמצעות מנהלי סיכון ציות בחטיבות השונות. זאת, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308 (לעניין האסדרה שעניינה איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, ראו להלן "האחראי למילוי החובות בהיבט איסור הלבנת הון"). קצין הציות הראשי נמצא בכפיפות ניהולית למנהל הסיכונים הראשי. פעילות הבנק וחברות הבת שלו כפופה להוראות אסדרה שונות (חוקים, תקנות, צווים, אסדרה והוראות, המסדירים את הפעילות הבנקאית בישראל בנוגע ליחסים שבין הבנק ללקוח), הן בתחום הבנקאות והן בתחומים אחרים. פעילויות חדשות ו/או מוצרים חדשים בבנק, שיינויים תכופים באסדרה וריבוי הוראות אסדרה חדשות המחילות חובות על הבנק ועל חברות הבת בתחומי פעילות קיימים או חדשים, מצריכים התאמה של תשתיות לתמיכה בחובות הנגזרות מהם.

מסמך מדיניות לניהול סיכון הציות. מסמך מדיניות קבוצתית לניהול סיכון הציות אושר בדירקטוריון הבנק והכל בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308. מסמך המדיניות הקבוצתית נשלח לחברות הבת המהותיות לצורך יישומו בשינויים המחוייבים. מסמך המדיניות מעגן עקרונות בסיסיים ממסמכי באזל בהיבטי ציות ועקרונות הממשל התאגידי. המסמך מגדיר את המבנה של קווי ההגנה התומכים בניהול סיכון הציות ואת תחומי אחריותם, המתודולוגיה להערכת סיכון הציות במונחי הרחב והכלים שיועמדו לרשות העובדים, מפרט את תהליכי הליבה העיקריים בפעילות קצין הציות והממשקים השונים, וכן את הכללים לניהול סיכונים קבוצתי.

תשתית תומכת. בבנק קיימים סוגים שונים של תשתיות, לידוא יישום האסדרה - תשתית מיכונית, בקרה, הטמעה (נהלים) והזכרה. במסגרת בחינת פעילות חדשה, או מוצר חדש, או הוראת אסדרה חדשה או עדכון להוראת אסדרה, נבחנות התשתיות התומכות בפעילות/המוצר/באסדרה והתאמתן לסיכון הנגזר מהפעילות/המוצר/האסדרה. יצוין כי בסוף שנת 2013 בוצע סקר תשתיות בבנק. במסגרת הסקר מופו הוראות האסדרה הצרכניות החלות על הבנק, וכן התשתיות ליישומן. בעקבות ממצאי הסקר הוגדרו תכניות הפחתה להפחתת סיכון הציות. יחידת הציות מנהלת מעקב אחר יישום תכניות ההפחתה וגיבוש תשתיות מתאימות. בשנים האחרונות מתנהל הסקר באופן שוטף ובצורה מבוססת סיכון.

בבנק ובקבוצה פועלת מערכת ממוכנת לניהול סיכון הציות, המאפשרת ניהול הסיכון בצורה מבוססת סיכון ומעגנת את תוצרי סקר התשתיות שבוצע. בבנק קיימת תשתית של נהלים, המיועדת להביא לאכיפת הציות לדרישות השונות של הוראות האסדרה בכלל ושל הוראות צרכניות בפרט. הנהלים מתעדכנים מעת לעת בהתאם להוראות האסדרה ובהתאם לפעילויות השונות המבוצעות על ידי הבנק. במקביל, ובמידת הצורך, מעודכנות המערכות התומכות בקיום הוראות האסדרה האמורות בפעילויות שונות. כמו כן, לצורך הגברת המודעות לחשיבות הציות להוראות דין ואסדרה, נערכות בבנק הטמעות והדרכות בנושא הציות בקרב עובדי הבנק ומנהליו בכלל, ובנושאי ציות להוראות אסדרה צרכנית הרלבנטית לסביבת העבודה של אוכלוסיות עובדים ייעודיות בפרט.

בקרה ופיקוח. הציות להוראות האסדרה נאכף באופן שוטף באמצעות מערכות בקרה ופיקוח שונות על פי תכניות שנתיות לביצוע בקרה - קצין הציות, יחידת הציות, יחידת איסור הלבנת הון ויחידת בקרת ייעוץ ואכיפה, קציני ציות, נאמני ציות וביקורת פנימית. במטרה לשפר את מנגנוני הבקרה ולהדק את הפיקוח על הציות להוראות האסדרה כאמור, לרבות בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור, מונו בבנק קציני ציות, נאמני ציות, ברמות ארגוניות שונות (סניפים, מרחבים, חטיבות - לפי העניין).

הביקורת הפנימית מבקרת באופן רציף ומתמשך את כל תחומי הפעילות של הבנק. לפרטים בדבר פעילות הביקורת הפנימית ראו סעיף "הביקורת הפנימית בקבוצה" בדוח שנתי 2019.

קצין הציות. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, קצין הציות אחראי לרכז את הטיפול של הבנק בציות להוראות הדין, על מנת לסייע להנהלה הבכירה בניהול אפקטיבי של סיכונים הציות העומדים בפני הבנק, לרבות בתחום איסור הלבנת הון.

קצין הציות הראשי בבנק, מנהל בכיר הכפוף לסמנכ"ל, מרכז ומנהל את תחום הציות ואת תחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, במסגרת אגף ציות ואיסור הלבנת הון כחלק מחטיבת ניהול סיכונים.

קצין הציות הראשי משמש בתפקיד זה גם במספר חברות בת של הבנק. מרבית חברות הבת בארץ ובחול"ל מינו קציני ציות משלהן בהתאם להוראה האמורה וקצין הציות הראשי מקיים עימם קשר על בסיס קבוע. בין פונקציות הציות בבנק לפונקציות הציות בחברות הבת קיים ממשק לצורך עדכון ותיאום אשר במסגרתו, בין היתר, פועל פורום קבוע של קציני ציות של הקבוצה בארץ המתכנס מידי רבעון. כמו כן, מתקיים מהלך להידוק הממשק עם פונקציית הציות באי די ניו יורק.

לצורך פעילותו מסתייע קצין הציות הראשי בוועדת ציות המתכנסת מדי רבעון.

קצין הציות הראשי עוקב אחר היערכות הבנק לקיום החובות המוטלות עליו מכח הוראות הדין, מעורב באופן פעיל בהיערכות לקראת פעילות חדשה בבנק, לצורך ידוא עמידת הבנק בחובות כאמור אשר רלבנטיות לפעילות חדשה או מוצר חדש של הבנק, ועוקב אחר תיקון ליקויים שונים בנושא הציות להוראות צרכניות. קצין הציות הראשי מגיש דוחות רבעוניים להנהלת הבנק ולחברת הבת בהן הוא משמש כקצין ציות. בנוסף, קצין הציות הראשי מגיש דוח סיכום פעילות שנתי למנכ"ל הבנק, למנהלים הכלליים של חברות הבת האמורות ולדירקטוריונים של הבנק ושל חברות הבת האמורות.

האחראי למילוי החובות בהיבט איסור הלבנת הון ומימון טרור הינו תפקיד נוסף אותו ממלא קצין הציות הראשי ומינויו לתפקיד זה מכוח סעיף 8 לחוק איסור הלבנת הון (להלן: "החוק") וחקיקת המשנה על פיו, והוא אחראי על מילוי החובות המוטלות על הבנק בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור.

סיכון הלבנת הון ומימון טרור הינו הסיכון לנזק שיגרם לבנק בעקבות הפרה של חובות על פי הוראות הדין והאסדרה החלות על המערכת הפיננסית בתחום זה, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411, הוראות שונות של המפקח על הבנקים וכן עקב אי החלת סטנדרטים בינלאומיים רלוונטיים בתחום זה. אי מילוי אחר חובות אלה עלול לחשוף את הבנק ו/או הקבוצה לעיצומים כספיים, להטלת אחריות פלילית על הבנק ועל עובדיו ולסיכונים מוניטין בעלי השלכה מהותית.

כאמור, יחידת איסור הלבנת הון ומימון טרור מהווה חלק מאגף הציות אשר במערך ניהול הסיכונים בבנק.

חברות הבת בארץ ושלוחות הבנק בחול"ל הנדרשות לכך, מינו אף הן אחראי כנדרש בדין.

האחראי על איסור הלבנת הון אחראי על הקמת וניהול התשתיות הדרושות לצורך עמידה בהוראות הדין החלות על הבנק ובכלל זה ביצוע הערכת סיכונים שנתית בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור, כתיבת נהלי עבודה, הקמת תשתית מיכונית תומכת, עריכת בקרות ופיתוח מערכי הדרכה והטמעה. כמו כן, הוא אחראי על הגשת הדיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון, בגין פעולות החייבות בדיווח על פי החוק. בנוסף מעביר האחראי אחת לחצי שנה דיווח על סיכונים הציות לבנק ישראל בהתאם להוראת דיווח לפיקוח מס' 825.

הבנק נעזר במערכת מיכונית יעודית לצורך ניטור פעולות הנחזות כבלתי רגילות אשר חייבות בדיווח, וזאת בנוסף לניטור מיכוני שוטף של פעולות בהתאם לגישה מבוססת סיכון.

בבנק נערכות מגוון פעילויות הדרכה והטמעה שוטפות ביחידות השונות לצורך העלאת הידע והגברת המודעות לנושאים אלה.

האחראי על איסור הלבנת הון מקיים קשר עם חברות הבת בארץ ובחול"ל, לצורך מעקב אחר יישום מדיניות הבנק והוראות האסדרה בתחום זה, על בסיס קבוצתי.

לעניין החקיקה בנושא איסור הלבנת הון, ראו "חוק איסור הלבנת הון וחוק איסור מימון טרור" בסעיף "חקיקה ופיקוח" בדוח שנתי 2019. במסגרת ניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, נכללים סיכונים הנובעים מקשרים עם איראן או עם מדינות אויב. הבנק מקפיד למלא אחר הוראות הדין לעניין זה, ובכללם הוראות חוק איסור הלבנת הון, פקודת המסחר עם האויב, חוק המאבק בטרור וחוק המאבק בתכנית הגרעין של איראן, ולמיטב ידיעתו, אין לו קשרים, במישרין או בעקיפין, עם מדינות אויב ולפיכך, אין לו חשיפה מהותית בגין קשרים כאמור. במסגרת ניהול סיכוני הציות נכללים סיכונים הנובעים מסנקציות בינלאומיות וסריקות מול רשימות מוכרזים. הבנק מנהל מערכות לסריקה מול רשימות מוכרזים וטריטוריות מוכרזות ונוקט במגוון אמצעים על מנת לוודא כי פעילותו אינה מנוגדת לתכניות הסנקציות הבינלאומיות (לפרטים נוספים, ראו "חשיפות לרוסיה ואוקראינה" בפרק "סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון").

מדיניות קבוצתית בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור מעודכנת מדי שנה ומאושרת על ידי הדירקטוריון. המדיניות חלה, בשינויים המחוייבים, על חברות הבת והשלוחות בחו"ל. מסמך המדיניות קובע את הסטנדרטים הקבוצתיים לניהול הסיכון בתחום איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור וסנקציות בינלאומיות, וכן את העקרונות לניהול הסיכון על בסיס קבוצתי. מטרת המדיניות לוודא כי פעילות הבנק וחברות הבת מתבצעת בהתאם לכלל הוראות האסדרה בנושא.

פעילות קבוצת דיסקונט מול בנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית. במהלך שנת 2017 התקיימו מגעים שונים בין הבנק לבין משרד האוצר, משרד המשפטים והפיקוח על הבנקים במטרה לגבש כלים לגידור הסיכון הכרוך במתן שירותים לבנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית, על ידי מתן כתב התחייבות בגין אי העמדה לדין פלילי ועל ידי מתן כתב שיפוי בגין תביעות כספיות. במהלך הרבעון השני של שנת 2018 התקבלו בבנק כתבי חסינות ושיפוי חתומים בידי המדינה. בכתב החסינות התחייבה מדינת ישראל, כי לא יוגש כתב אישום כנגד הבנק, בנק מרכנתיל דיסקונט, נושאי המשרה בהם ועובדיהם, בגין עבירות מסוימות בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, זאת בקשר עם מתן שירותים לבנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית בתקופה החל מיום 28 במרס 2016 ועד ליום 31 במאי 2019 ("תקופת החסינות והשיפוי"). בכתב השיפוי התחייבה מדינת ישראל לשפות את הבנק ואת בנק מרכנתיל דיסקונט בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין הוצאות (חבות לפי פסק דין חלוט והוצאות משפט) בהן יישאו הבנקים בקשר עם ניהול הליכים אזרחיים או הליכים פליליים (שלא הסתיימו בהרשעה), אשר יינקטו כנגד הבנקים, נושאי משרה בהם או עובדיהם, בקשר עם מתן שירותים לבנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית בתקופת החסינות והשיפוי. התחייבות המדינה לחסינות ושיפוי כאמור, היתה כפופה לסייגים ולתנאים בהם הבנקים נדרשים לעמוד, אשר נקבעו בכתבי החסינות והשיפוי.

ביום 26 ביוני 2018 הודיעה המפקחת על הבנקים לבנק ולבנק מרכנתיל דיסקונט כי לא תנקוט צעדי אכיפה בכל הנוגע לפעולות של הבנקים בקשר למתן שירותי קורספונדנציה שעליהם חל כתב החסינות. ביום 21 באוקטובר 2018 פורסמה הודעת מזכיר הממשלה, לפיה הממשלה החליטה להקים חברה ממשלתית בבעלות מלאה של המדינה, אשר תספק שירותי קורספונדנציה למערכת הבנקאות הפלשתינאית, באמצעות הרשות המוניטרית הפלשתינאית, במערך התשלומים בישראל, וזאת כתחליף מסוים לשירות שמספקים חלק מן הבנקים המסחריים כיום, ולנוכח הודעתם בדבר כוונתם להפסיק לספקו.

ביום 30 ביוני 2019 התקבל בבנק כתב שיפוי חתום בידי החשב הכללי, המאריך את תקופת השיפוי עד ליום 28 בפברואר 2021, שהוארכה בהמשך עד ליום 31 במאי 2021. בין היתר, התחייבה המדינה בכתב השיפוי לשפות את הבנק ואת מרכנתיל דיסקונט בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח לכל אירוע בר שיפוי. כן התחייבה המדינה לשפות את הבנקים גם בגין הליכים שיסתיימו בקנס מוסכם באר"ב (ללא הרשעה). התחייבות המדינה לשיפוי כפופה לסייגים ולתנאים בהם הבנקים נדרשים לעמוד, בדומה לסייגים ולתנאים שנקבעו בכתב השיפוי המקורי.

על רקע עיכוב בתחילת פעילותה של החברה הממשלתית לקורספונדנציה, שהוקמה אך טרם החלה לפעול למתן שירותים לבנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית, הוארך תוקף כתבי השיפוי והחסינות פעמים נוספות, עד ליום 31 במרס 2023.

לבקשת הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט, התקבל ביום 9 בפברואר 2023 נוסח כתב שיפוי מתוקן, שבו בין היתר התחייבה המדינה לשפות את הבנק ואת בנק מרכנתיל דיסקונט בסכום של עד 2 מיליארד ש"ח לכל אירוע בר שיפוי. התחייבות המדינה לשיפוי כפופה לסייגים ולתנאים בהם הבנקים נדרשים לעמוד, בדומה לסייגים ולתנאים שנקבעו בכתב השיפוי המקורי. תוקף כתב השיפוי המתוקן הוא עד ליום 31 במרס 2023.

יצוין כי במהלך שנת 2022 פורסמה טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין שתקבע אילו הוראות ניהול בנקאי תקין יחולו על החברה לקורספונדנציה לכשתחל בפעילותה. כן פורסם תזכיר חוק שירותי קורספונדנציה שיסדיר את פעילות החברה.

לאור האמור, ממשיך הבנק בשלב זה במתן שירותים לבנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית. לפרטים בדבר דרישה הפיקוח לתשלום משכורות לעובדים פלסטינים בהעברות בנקאיות ראו "חקיקה ופיקוח" בדוח שנתי 2022. המהלך האמור צפוי להגדיל את היקף הפעילות הקורספונדנטית של הקבוצה מול הבנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 411 בדבר ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור בנושא מטבעות וירטואליים. התיקון מעגן את הדרישות מהמערכת הבנקאית בניהול סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור הכרוכים במתן שירותי תשלום אגב פעילות במטבעות וירטואליים. צוין כי נכון לעת זו, בה הרגולציה והפיקוח על נותני שירות במטבע וירטואלי עדיין בהתהוות, הפיקוח רואה בשירותי תשלום שמעניקים תאגידים בנקאיים אגב פעילות במטבע וירטואלי כפעילות בסיכון גבוה בהיבטי איסור הלבנת הון ומימון טרור, ולכן יש להפעיל לגביה אמצעי ניטור ובקרה מוגברים. בין היתר, נקבע כי על התאגיד הבנקאי לבצע הערכת סיכונים לעניין העברות כספיים שמקורם או יעודם קשור במטבעות וירטואליים, ועל בסיס הערכת הסיכונים לקבוע מדיניות ונהלים (שיתייחסו, לכל הפחות, לאופן הפעילות מול נותני שירות במטבעות וירטואליים; אופן הפעילות מול לקוחות שביצעו פעילות במטבע וירטואלי שלא דרך נותן שירותים וכיוצא"ב). דרישה זו תואמת את הסטנדרט הבינלאומי שקבע ארגון ה-FATF לעניין זה. עוד נקבע כי תאגיד לא יסרב לתת שירותי תשלום אגב פעילות במטבעות וירטואליים רק בשל היותו קשור במטבעות וירטואליים, ככל שנותן השירות במטבעות וירטואליים שהוא צד לעסקה קיבל רישיון למתן השירות בישראל. כן נקבעה הוראה האוסרת מתן שירותי תשלום אגב פעילות במטבע וירטואלי במקרים מסוימים והוראות לעניין דרישת אסמכתאות לתשלומי מס כחוק. התיקון לנב"ת בהיבטים אלו נכנס לתוקף בנובמבר 2022.

אכיפה פנימית

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, מעניק לרשות ניירות ערך גם סמכויות אכיפה מנהלית כנגד יחידים וכנגד חברות, בגין הפרות חוקי ניירות ערך ובכלל זה חוק ניירות ערך, חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות וחוק השקעות משותפות בנאמנות. חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, מעניק לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר סמכויות בירור מינהלי לצורך בירור קיומן של הפרות חוקי הפיקוח בתחומי הביטוח, הגמל והייעוץ הפנסיוני, וזאת לצורך הבטחת ביצועם ואכיפתם של חוקי הפיקוח בדומה לסמכויות האכיפה המנהליות שהוקנו כאמור לרשות ניירות ערך. בחוקי הפיקוח על הביטוח ועל הגמל, מעוגנות סמכויות הממונה לעניין פיקוח ובירור מנהלי והסדרים לעניין הטלת עיצומים כספיים. באשר לחוק הייעוץ הפנסיוני, עוגן תיקון מצומצם יותר, באופן שאין בו הסדרים לעניין הטלת עיצומים כספיים.

הנהלת הבנק והדירקטוריון אישרו תכנית פעולה מקיפה ותחומה במועדים, לשם גיבוש תכנית אכיפה פנימית, המותאמת לבנק ולקבוצה, בשים לב לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא ודרישות האסדרה הרלוונטית ובשים לב לנהלים ולתהליכים הקיימים בבנק. בהמשך לאמור אימץ הדירקטוריון מדיניות אכיפה ופעל לגיבוש תכנית אכיפה, המיושמת בבנק. הבנק השלים את היערכותו בנושא. יחידת האכיפה פועלת במסגרת חטיבת ניהול סיכונים.

סיכון התנהגותי (Conduct Risk)

סיכון התנהגותי הינו סיכון הנובע מהפרת ערכי הוגנות, הגינות ושקיפות מול לקוחות הבנק, לרבות הפליה אסורה בין לקוחות. הסיכון עלול להתממש כתוצאה מטיפול בלתי הוגן בלקוחות וניצול לרעה של מעמד התאגיד. הסיכון ההתנהגותי, ובכלל זה ערכי הוגנות, הגינות, שקיפות והעדר הפליה, הינם חלק אינטגרלי מהגדרת סיכון הציות בבנק כפי שמשולבת במסמך המדיניות בנושא. הבנק פועל באופן מתמיד להטמעת ערכים אלה בקשת התהליכים הרלוונטיים ומגביר את מודעות העובדים לחשיבותם.

חשיפה לסיכונים חוצי גבולות

כללי

הבנק פועל בסביבה של אסדרה גלובלית ומשתנה. בין היתר, מתקיימת פעילות אכיפה חוץ טריטוריאלית בקשר לחובות דיווח ותשלום מס של לקוחות המנהלים את חשבונותיהם מחוץ למדינתם. נוכח מגמה עולמית זו, הבנק מנהל את הסיכון הכרוך בניהול חשבונות של תושבי חוץ, בדגש על הסיכון כי בחשבונות כאלה מוחזקים כספים ונכסים שמקורם בהתחמקות מתשלום מס או בהכנסות שלא דווחו כנדרש לרשויות המס בארץ או בחו"ל בפרט. הבנק מיישם את הדרישות החלות עליו בעקבות שינויים באסדרה ובאכיפה, כולל, בין היתר, תיקון לפקודת מס הכנסה (מס' 227), תיקון לחוק איסור הלבנת הון (מס' 16), עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411 בנושא "ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור", התקנת תקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA) ותקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), המעגנות את הנוהל לחילופי מידע אוטומטיים של חשבונות פיננסיים (CRS), שפרסם הארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי (OECD).

מדיניות הבנק בקשר לסיכונים חוצי גבולות ולחשבונות תושבי חוץ

מסמך המדיניות הקבוצתית בנושא ניהול סיכונים חוצי גבולות, מסדיר את ההיבטים הקשורים בניהול סיכון חוצה גבולות בבנק ובקבוצה. המדיניות כוללת הצהרת תיאבון לסיכון המתייחסת לניהול כסף מוצהר של לקוחות, לרבות תושבי חוץ, תוך מתן דגש ליישום תקנות ה-FATCA בכל הנוגע ללקוחות אמריקאים, ויישום תקנות ה-CRS לחילופי מידע אוטומטיים, וזאת בהלימה להנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא. מסמך המדיניות מתייחס גם לציות תושבי ישראל שהינם לקוחות הבנק או שלוחותיו בחו"ל לחוקי המס בישראל. מסמך המדיניות מפרט את המבנה הארגוני של הגורמים המעורבים בניהול וניטור הסיכון. בנוסף, מתייחס מסמך המדיניות גם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות (cross-border)", המזכיר להלן.

חלק אחר של מסמך המדיניות מתייחס לניהול הסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות (cross-border) של הבנק וחברות הבת בארץ, מול לקוחות תושבי חוץ הנמצאים בחו"ל ולעיתים אף נמצאים בארץ, וכן ביחס לפעילות הבנק בחו"ל, כתוצאה מתחולת הדין הזר על פעילות כאמור, בין בהתאם למקום הפעילות ובין בהתאם למדינת תושבות הלקוח. על מנת לצמצם את החשיפה לסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות כאמור, ולהימנע מהפרת הדין הזר הרלבנטי והשלכותיה האפשריות, נוקט הבנק בפעולות, בראיה מבוססת סיכון, לשם איתור ובחינה של הוראות הדין הזר הרלבנטיות לפעילותו. מסמך המדיניות אומץ על ידי חברות הבת הרלוונטיות בקבוצה ומתעדכן אחת לשנה.

הבנק בחן בשנה האחרונה את פעילות הקבוצה בנושא ניהול סיכונים חוצי גבולות בקשר עם לקוחות תושבי חוץ ואת המדיניות שלה בנושא. בהמשך לבחינה האמורה עודכנה המדיניות באופן שמצמצם את סוגי השירותים הבנקאיים שהבנק מעניק לתושבי חוץ ממדינות אירופאיות שונות, וזאת, בגישה מבוססת סיכון. לאחר בחינה הוחלה המדיניות המעודכנת על תושבי חוץ מכלל מדינות העולם. כמו כן, בחן הבנק את פעילות הקבוצה מול ברוקרים זרים ובעקבות הבדיקה עודכנה מדיניות האשראי של הבנק, כך שנוספה התייחסות לדרכי גידור וניטור הסיכון בקשר עם פעילות זו.

חקיקת ה-FATCA

בהמשך לחקיקת ה-FATCA בארה"ב ולאיווצה בחוק הישראלי, הבנק מיישם את ההוראות בבנק ובחברות הבת הרלבנטיות בקבוצה. בשנת 2016 תוקנה פקודת מס הכנסה במטרה לעגן בחוק הישראלי את יישום הסכם ה-FATCA בין מדינת ישראל לארה"ב מיום 30 ביוני 2014 ויישום ההסכמים לחילופי מידע ה-AEOI/CRS של ה-OECD. לאחר תיקון הפקודה פורסמו גם התקנות הנדרשות מכוחה. הפקודה והתקנות מפרטים את דרישות הזיהוי, הסדרה ודיווח של לקוחות קיימים וחדשים, כולל חובת הודעה ללקוחות הכלולים בדיווח, העברת מידע לרשות המסים, אשר הרשות נדרשת להעביר לרשות מס במדינה זרה. בנוסף, נקבעו בחוק עיצומים כספיים בשל אי דרישת מידע, אי בדיקתו כנדרש, או פגם בהעברתו בשלמותו.

חשיפה לסיכונים חוצי גבולות בפעילות לקוחות אמריקאים

כפי שיפורט להלן, הבנק נוקט שורה של פעולות לניהול הסיכון הכרוך בפעילותו מול לקוחותיו האמריקאים. **מתן שירותי ניירות ערך ללקוחות אמריקאים.** בהתאם לרגולציה האמריקאית הבנק אימץ מדיניות למניעת מתן שירותי ניירות ערך ללקוחות בעלי זיקה לארה"ב (חדשים וקיימים), ולאיסור על שימוש באמצעי תקשורת אמריקאיים לצורך מתן שירותי ניירות ערך לשוהים בארה"ב, ונקבעו הנחיות מתאימות במסגרת נהלים החלים על פעילות הבנק ועל חברות הבת הרלבנטיות בקבוצה. מדיניות זו נכללה במסמך המדיניות לניהול סיכונים חוצי גבולות, כמפורט לעיל. במסגרת ניהול הסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות, מחיל הבנק מגבלות לגבי פעילות בניירות ערך גם על תושבי חוץ ממדינות נוספות.

פעולות שנוקט הבנק בנוגע לפעילות לקוחות אמריקאים

הבנק משרת לקוחות רבים במהלך העסקים הרגיל, ובכלל זה גם לקוחות שהינם אזרחי ארה"ב ו/או תושבי ארה"ב. במסגרת פעילותו, מנהל הבנק גם את הסיכונים והחשיפות הנובעים מפעילות הלקוחות הזרים בבנק, ובכלל זה לקוחות תושבי ארה"ב ואזרחי ארה"ב, וכן את הסיכונים הנובעים מתחולת הדין הזר על פעילות הבנק. כאמור, ניהול החשיפות והסיכונים נעשה באמצעות מדיניות, נהלים ובקורות. במסגרת מדיניות הבנק ונהליו מפורטות הוראות לעובדי הבנק בכל הנוגע לפעולות בקשר לחשבונות לקוחות אמריקאיים, אשר עשויות לחשוף את הבנק לסיכון צינות. בכלל זה, הבנק אינו מתיר לעובדיו לקיים בארה"ב פגישות עם לקוחות, אוסר על מתן ייעוץ מס ללקוחות אמריקאיים ועל מתן ייעוץ להתחמק מתשלום מס, אוסר על הפניית לקוחות לשם קבלת ייעוץ שמטרתו התחמקות מתשלום מס ולא מתיר לסייע להפרת דין כלשהו. כמפורט לעיל, הבנק מיישם את חקיקת ה-FATCA כפי שאומצה בישראל. בהמשך ליישום חקיקת ה-FATCA, הבנק מבצע תהליכי זיהוי והסדרה של לקוחות קיימים אשר זוהו כאמריקאים על פי לוחות הזמנים בחקיקה ודורש מלקוחות אמריקאים (U.S. Persons) חדשים לחתום על טופס W-9 ועל הצהרה על עמידתם בחובות הדיווח ועל כתב ויתור על סודיות בהקשר לכך.

יישום הסכמי חילופי מידע אוטומטיים לפי ה-CRS של ה-OECD

בחודש פברואר 2014 פרסם ארגון ה-OECD מסמך המאגד בתוכו הסכם וסטנדרטים לחילופי מידע על ידי מוסדות פיננסיים, במדינות שיצטרפו להסכם, בנוגע לחשבונות המתנהלים בהם (Automatic Exchange of Information – AEOI). מסמך זה קבע סטנדרט דיווח (CRS - Common Reporting Standard), והגדיר תהליכי זיהוי וסיווג לקוחות חדשים וקיימים על בסיס תושבות ואת חובת דיווח ותוכנה. מאז הפרסום, התחייבו מדינות רבות, ב-OECD ומחוצה לו, לאמץ את ה-CRS, על מנת להשתתף בחילופי המידע האוטומטיים. בחודש אוקטובר 2014 הודיעה ממשלת ישראל כי מדינת ישראל תאמץ את ה-CRS, ובשנת 2016 תוקנה פקודת מס הכנסה בהתאם. הבנק יישם את השינויים בדין הישראלי ופעל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא. בכלל זה, בין היתר, נוספה למסמכי פתיחת חשבון בבנק הצהרה לגבי מדינות תושבות המס של הלקוח, הכוללת ויתור סודיות כלפי רשויות בחו"ל, ונקבעו מגבלות על פעילות לקוחות, אשר אינם משתפים פעולה עם הבנק בנושא זה. הבנק מבצע חילופי מידע אוטומטיים בהתאם לתקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019, אשר פורסמו ביום 6 בפברואר 2019. הבנק ממשיך לפעול ליישום ה-CRS, תוך שילוב הדרישות העולות מהחקיקה והאסדרה.

הסכם מתווך מורשה לצורך מתן שירותי ניירות ערך אמריקאים - Qualified Intermediary

בשנת 2002 הבנק התקשר עם רשויות המס האמריקאיות בהסכם מתווך מורשה לצורך מתן שירותי ניירות ערך אמריקאים ('הסכם QI') כסוכן שאינו מנכה (Non withholding QI) למטרה זו התקשר הבנק עם גורם המהווה את הסוכן המנכה מטעמו. בחודש יולי 2014 פורסם הסכם QI חדש, במסגרתו עודכנו ונוספו חובות בנוגע ליישום וציות להוראות ההסכם. בחודש מרס 2017 השלים הבנק את חידוש הסכם ה-QI החדש אל מול ה-IRS. הבנק פועל ליישום הסכם ה-QI, לרבות קיום ויישום תכנית ציות. במהלך הרבעון הראשון של השנה השלים הבנק סקירה תקופתית והצהרת גורם אחראי (Responsible Officer) לנושא QI ל-IRS בגין שנת 2020.

לקוחות תושבי חוץ

הבנק בחן בשנה וחצי האחרונות את פעילות הקבוצה בנושא ניהול סיכונים חוצי גבולות בקשר עם לקוחות תושבי חוץ ואת המדיניות שלה בנושא. בהמשך לבחינה האמורה עודכנה המדיניות באופן שמצמצם את סוגי השירותים הבנקאיים שהבנק מעניק לתושבי חוץ ממדינות שונות, וזאת, בגישה מבוססת סיכון. כמו כן, בחן הבנק את פעילות הקבוצה מול ברוקרים זרים ובעקבות הבדיקה עודכנה מדיניות האשראי של הבנק, כך שנוספה התייחסות לדרכי גידור וניטור הסיכון בקשר עם פעילות זו.

סיכון אסטרטגי

שינויים בסביבה העסקית, חוסר הוודאות הנגרד מסביבת המקרו ושינויים בסביבת הרגולטורית והפנימית של הקבוצה, לצד התפתחות הדיגיטציה והחדשנות ושינויים בטעמי הלקוחות מייצרים אתגרים למודל ההפעלה של הבנקאות המסורתית ומחייבים ניהול הסיכון האסטרטגי, על מנת לשמור על כושרה התחרותי של הקבוצה ועל מעמדה כשחקן מוביל במערכת הבנקאות המקומית. הסיכון האסטרטגי הינו סיכון עסקי הנובע מפעילות עסקית ומסביבת התחרות בה פועלת הקבוצה (כולל אסדרה), במעשה (כגון החלטות עסקיות שגויות או יישום לא נאות), או במחדל (כגון העדר תגובה לשינויים בתחרות), שבהתממשותו עשוי להביא לפגיעה מהותית ברווחיות, הון, ו/או מיצוב קבוצת דיסקונט לאורך זמן, ולמנוע מהקבוצה לשמור על מעמדה במערכת הבנקאית. ראש חטיבת אסטרטגיה, כספים ואחזקות משמש כמנהל הסיכון האסטרטגי של הקבוצה והינו "אחראי על" לניהולם של סיכונים אלה בבנק ובקבוצה. הנחיותיו המקצועיות מחייבות את החברות בקבוצת דיסקונט. מנהל הסיכון אחראי לזיהוי, הערכה, ניטור, בקרה ודיווח אחר פרופיל הסיכון האסטרטגי ולנקיטת פעולות להפחתת הסיכונים בקבוצה, זאת בהלימה לאסטרטגיה, למדיניות ניהול הסיכון ולתיאבון לסיכון שהותוו על ידי הדירקטוריון. הקבוצה פועלת בהתאם לתכנית אסטרטגית רב שנתית ותכנית מחשוב תומכת, אשר עוברת עדכון מדי שנה במטרה לתת מענה למגמות שזוהו בארץ ובעולם בסביבת התחרות. מדי שנה, לקראת תהליכי תכנון תהליכי תכניות העבודה, מבוצעת סקירה של סביבת התחרות המקומית והגלובלית ומתקבלות החלטות לגבי ייזום פרויקטים חדשים בתמיכה בתחרות ובחדשנות המתפתחת. זאת, לצד המשך התקדמות בתכנית האסטרטגית הקבוצתית במסגרתה הוגדרו שלושה נדבכים מרכזיים: אבולוציה מואצת של הבנקאות המסורתית, רבולוציה בבנקאות באמצעות חדשנות פורצת דרך ומקסום ערך הקבוצה. בתמיכה למימוש התכנית הוגדר מבנה ניהולי, שיטה וכלים שמלווים את תהליך היישום והמדידה, שמשלבים היבטי ניהול סיכונים כחלק אינטגרלי מתהליכי התכנון והיישום, לרבות שילוב מדידת ביצועים מבוססת סיכון ברמות הניהול השונות (BSC, KPI), תכניות הנעה ותגמול ועוד). ניטור ובקרת התקדמות יישום התכנית, ברמה הקבוצתית, מבוצע באמצעות מינהלת יעודית שפועלת בנושא, באמצעות דיווחים שוטפים, ובמעקב וניטור שוטף של ההנהלה. חטיבת ניהול סיכונים מלווה ומנחה את מנהל הסיכון ושותפה לליווי פרויקטים אסטרטגיים ומרכזיים מראשיתם, על מנת לוודא שילוב שיקולי ניהול סיכונים כחלק מהניהול העסקי וכן לבסס הערכות בלתי תלויות בדבר השפעות מימוש התכניות השונות על פרופיל הסיכון וגיבוש המלצות על התיאבון לסיכון.

סיכון מוניטין

סיכון המוניטין הינו הסיכון לפגיעה בעסקיו של הבנק כתוצאה מפגיעה בדימויו בעקבות פרסומים שונים, נכונים או שגויים. תדמית שלילית עלולה להיווצר כתוצאה ממספר רב של גורמים, יחד ולחוד (החלטות עסקיות שגויות, שביתה, אירועים בסביבה התחרותית, הונאה, מעילה, פגיעה בפרטיות, חוסר הוגנות, פגיעה ברווחיות או בהלימות הון, תקלת מחשב מהותית, אירועי הפרה מהותיים בתחום הציות והלבנת הון, פגיעה בסביבה, דירוג, שביתה, מחאה, הטלת עיצומים וכו'). סיכון המוניטין הינו בעל פוטנציאל לנזק רב בשל אופי ענף הבנקאות והחשיבות של שמירה על אמון המפקידים, הלווים, המשקיעים והמערכת הבנקאית המקומית והבינלאומית. סיכון המוניטין מתאפיין בשני גורמי סיכון עיקריים: סיכון מסדר ראשון (סיכון מוניטין טהור) הנובע מגורם חיצוני לבנק כחברות דירוג, גופים רגולטוריים, תקשורת ו/או אירוע מוניטין שאינו נגזר מהתממשות של סיכון אחר. וסיכון מסדר שני, הנובע מהתממשות סיכונים אחרים כגון: סיכון תפעולי, סיכונים ציות והלבנת הון, סיכון נזילות, אשראי, המשכיות עסקית, טכנולוגיות המידע, סיכונים ESG וכד'. סיכון המוניטין הינו סיכון מורכב לניהול ולשליטה, שכן הוא מושפע מכלל תחומי פעילות הבנק והקבוצה ועלול לנבוע ממוקדי סיכון רבים, ישירים ועקיפים. בשל חשיבות הסיכון ומורכבותו, הסיכון מנוהל על ידי הדרגים הבכירים ביותר בארגון, ובהתאם, המנהל הכללי של הבנק נושא באחריות העל לניהול הסיכון בעיתות משבר. ראש חטיבת אסטרטגיה, כספים ואחזקות, אחראי על הניהול השוטף של הסיכון.

האחריות לניהול השוטף של סיכון המוניטין חלה בנפרד על הנהלת הבנק ועל כל חבר הנהלה ביחס לחטיבה שבתחום אחריותו. שותפים נוספים התומכים בניהול הסיכון הינם: דוברת הבנק, מנהל קשרי המשקיעים, מנהל אגף האסטרטגיה, מנהלת אגף השיווק והפרסום, הממונה על פניות הציבור, כלכלנית הבנק ועוד.

מנהל הסיכונים הראשי אחראי על הנחיה מתודולוגית בתחום ניהול הסיכונים והעמדת כלים התומכים בניהול הסיכון, לרבות ניתוח תקופתי של שינויים בפרופיל הסיכון, כחלק ממסמך הסיכונים הרבעוני.

במסגרת ניהול הסיכון פועל פורום מוניטין תקופתי קבוצתי, בו מועלות סוגיות שונות, פנימיות וחיצוניות, שעלולה להיות להן השפעה על סיכון המוניטין. כמו כן, הגדרו אינדיקטורים שונים התומכים בניטור שינויים בחשיפות, בתחומי סיכון שונים, שעשויים להיות בעלי השפעה על סיכון המוניטין. זאת לצד המשך פעילות הקבוצה בתחום ניהול השיח עם הלקוחות ברשתות החברתיות והמשך ניטור המדיה.

סיכון מודלים

סיכון מודלים הינו סיכון שמקבלי החלטות יסתמכו על תוצאות מודלים שבבסיסם הנחות מוטעות או נתונים פיננסיים מוטעים או שאינם נאותים או שאינם מתאימים לסביבה העסקית הכלכלית וכו'. כמו כן, לעיתים, ניתנת פרשנות מרחיבה מידי לתוצאות המודל. תופעות אלו עלולות להיות בעלות השלכות על רווחיות הבנק והקבוצה, על נאותות הדוחות הכספיים ואמינות הנתונים הנכללים בהם וכן להביא לפגיעה במוניטין ועוד.

לאור השימוש ההולך וגובר במודלים בבנק והיות ותהליכי פיתוח מודלים, כמו גם השימוש בהם, תהליכים מורכבים הנתונים לטעויות, ניהול הסיכון מבוצע בהתאם למדיניות קבוצתית, מתודולוגיה ייעודית ובמסגרת תיאבון שנקבעה על ידי הדירקטוריון.

המדיניות מגדירה את מסגרת המשילות, תפקידים וסמכויות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הפרדת התפקידים והממשקים בין הגורמים השונים, מסגרת ניטור ודיווח ודגשים נוספים בראי תהליכי פיתוח המודלים כדוגמת: היבטי הגנת פרטיות והגנות, שילוב אינדיקטורים וטריגרים לזיהוי מצבי משבר. תהליכי ניהול הסיכון שמוטמעים בבנק ובקבוצה, מאפשרים את הערכת פרופיל סיכונים המודל של הבנק וחברות הקבוצה.

האחריות לניהול השוטף של סיכון המודל חלה על כל חבר הנהלה ביחס למודלים שבאחריותו, והאחריות על ניהול סיכונים המודל ותיקוף המודלים, מנוהלים במסגרת יחידה ייעודית לניהול סיכונים המודל הפועלת בקו השני.

תוצרי התיקוף נדונים בוועדת תיקוף מודלים (ועדת הנהלה) בראשות מנהל הסיכונים הראשי, אשר אחראית לאישור המודלים החושפים את הבנק לסיכון.

במהלך שנת 2022 ניכרה עליה בסיכונים המודל כתוצאה ממגוון שינויים בסביבה המקרו כלכלית, בסביבה העסקית ובסביבה הרגולטורית המעלים ספק באשר ליכולת החיזוי של כמה מהמודלים ומחייבים שימוש זהיר בהם, בחינתם ועדכון ככל שדרוש.

תגמול

כללי. מדיניות התגמול של הבנק כפופה להוראות חוק החברות, הוראת ניהול בנקאי מס' 301A (להלן: "הוראה 301A") כפי שתוקנה מעת לעת ולחוק התגמול. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A, בדבר "מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי", קובעת כללים שנועדו להבטיח שהסדרי התגמול הנהוגים בתאגיד הבנקאי יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של התאגיד הבנקאי.

חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק התגמול"), קובע מגבלות על היקף התגמול לנושאי משרה ועובדים בתאגידים פיננסיים.

היבטים איכותיים

בחודש פברואר 2023 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מדיניות תגמול לנושאי משרה בבנק, המסדירה בין היתר את המענקים השנתיים לנושאי המשרה לשנים 2023 עד 2025, ואשר מחליפה את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, שאושרה על ידי האסיפה הכללית בחודש מרס 2020 (להלן: "מדיניות התגמול לנושאי המשרה"). כמו כן, בחודש מרס 2023 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות תגמול לכלל עובדי הבנק, לרבות עובדים מרכזיים, וכן עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית (להלן: "מדיניות התגמול"), שמדינית התגמול לנושאי המשרה מהווה נספח לה.

מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת עקרונות הנוגעים לתגמול הקבוע ולהסדרי סיום ההעסקה של נושאי המשרה, וכן עקרונות לתגמול המשנתה לנושאי המשרה. מדיניות התגמול עולה בקנה אחד עם הוראה 301A, וכוללת הוראות בדבר התאמת היקף התגמול לנושאי המשרה בבנק להוראות חוק התגמול. לפרטים בדבר מדיניות התגמול לנושאי המשרה ראו דיווח מיידי של הבנק מיום 23 בינואר 2023 (מס' אסמכתא: 070734-01-2023). הפרטים בדוחות מובאים כאן ולהלן בדרך של הפניה.

בהתאם למדיניות התגמול לנושאי המשרה, בבנק קיימות תכניות תגמול פרטניות לנושאי המשרה. לפרטים בדבר תכניות אלה ראו ביאור 23 ד' ו-ה' וביאור 35 ו' ו-ז' לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

א. מידע המתייחס לגופים המפקחים על התגמול

הגוף המפקח על התגמול. ועדת התגמול של הדירקטוריון הינה הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול. בהתאם למדיניות התגמול, גם לגופים נוספים בבנק, תפקידים בקשר לפיקוח על נושא התגמול, ובכלל זה חטיבת משאבי אנוש, חטיבת תכנון, אסטרטגיה וכספים, חטיבת ניהול הסיכונים, חטיבת הייעוץ המשפטי וחטיבת הביקורת הפנימית.

הרכב הוועדה. בראש הוועדה עומד מר אהרן אברמוביץ' (דירקטור חיצוני), וחברים בה ה"ה: מר ברוך לדרמן (דירקטור חיצוני), גב' סיגל ברמק (דירקטורית חיצונית), ד"ר דורון אביטל וגב' מירי כץ (דירקטורית חיצונית לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301).

תפקידי הוועדה וסמכויותיה. לוועדה מוקנים התפקידים והסמכויות כמתחייב מסעיפים 118א ו-118 לחוק החברות ומהוראות ניהול בנקאי תקין של הפיקוח על הבנקים ובכללן הוראות 301 ו-301A.

פרטים באשר ליועצים חיצוניים שהועסקו על ידי הבנק. במהלך גיבוש מדיניות התגמול ותכניות התגמול הפרטניות לנושאי משרה, נעזרה ועדת התגמול ביועצים חיצוניים, כלהלן: משרד עורכי הדין גרוס ושות'; משרד קוגנום ייעוץ כלכלי בע"מ ("קוגנום") (לשעבר פרופ' יצחק סוארי בע"מ); היועצים האמורים מלווים את הבנק בנושא התגמול באופן שוטף, בהתאם לצורך. קוגנום משמש גם גורם בקרה על תשלום המענקים.

תחולת מדיניות התגמול. מדיניות התגמול קובעת עקרונות לתגמול נושאי המשרה בבנק, וכן לתגמול כלל עובדי הבנק, תוך שימת דגש על עובדים שלפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעו גם עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית, אשר יחולו על התאגידים הנשלטים העיקריים בקבוצת דיסקונט שפעילותם בישראל (כרטיסי אשראי לישראל בע"מ; בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ; דיסקונט קפיטל בע"מ). לבני תאגידים נשלטים שהן חברות בחו"ל, בשים לב לכך שפעילותן הינה מחוץ לישראל וכי הן אינן מחויבות בקביעת מדיניות תגמול בהתאם להוראה 301A, נקבע במדיניות התגמול כי יקבעו עקרונות נפרדים שיחולו על התגמול בתאגידים נשלטים אלה, לאור האסדרה הזרה אליה הם כפופים והעובדה כי הם פועלים בשוק עבודה בעל מאפיינים שונים.

תיאור סוגי העובדים שנחשבים כנושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים³

נושאי המשרה הבכירה כהגדרתם בהוראה 301A, כוללים את העובדים הבאים: הדירקטורים, המנהל הכללי; חברי הנהלת הבנק, המבקר הפנימי; קצין הציות ואיסור הלבנת הון.

עובדים מרכזיים אחרים כוללים (1) מנהלים המדווחים ישירות למנהל הכללי שאינם נושאי משרה בכירה ועובדים, אשר לפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק ואשר תגמולם עלול להוביל לנטילת סיכון עודפת, ובלבד שאינם נופלים בגדר החריגים הקבועים בסעיף (ב) להגדרת "עובדים מרכזיים" בהוראה 301A; (2) עובדים שהיקף התגמול שלהם בשנה האחרונה או בשנה שקדמה לה עלה על 1.5 מיליון ש"ח. מדיניות ותהליכי התגמול בקבוצה, מקדמים עמידה ביעדי הבנק ובהטמעת תרבות ניהול סיכונים אפקטיבית, ואינם מעודדים נטילת סיכונים עודפת או מעבר לתיאבון הסיכון שהוגדר.

הנתונים הכמותיים, כאן ולהלן, כוללים את יושבי ראש הדירקטוריון בקבוצה, ככל שהם הוגדרו כיושבי ראש פעילים, ואינם כוללים דירקטורים.

נתונים בדבר מספר נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים בקבוצת דיסקונט בשנים 2021-2022

שנת 2021		שנת 2022	
עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה
9	18	9	19
12	83	12	81

סך-הכל בבנק⁽¹⁾

סך-הכל בקבוצה⁽¹⁾

הערה:

(1) כולל נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים שכיהנו בחלק מהשנה.

ב. מידע המתייחס לתכנון ולמבנה של תהליכי התגמול

המאפיינים העיקריים ויעדי תכנית התגמול. מדיניות התגמול נועדה להביא לשמירה על האיזון הראוי בין האסטרטגיה הכלל ארגונית של הבנק, תרבותו הארגונית, יעדיו ותכניות העבודה, כפי שנקבעים מעת לעת, בהתאם לתאבון הסיכון, ניהול הסיכונים וסביבת הבקרה. זאת, לצד יצירת מערכת תמריצים הולמת לגיוס ולשימור הון אנושי ברמה גבוהה, לרבות כח אדם ניהולי איכותי לטווח הארוך, הדרוש לבנק להמשך פיתוחו והצלחתו העסקית. במסגרת שיקוליו באישור מדיניות התגמול הביא הבנק בחשבון גם את הוראות חוק התגמול.

מדיניות התגמול תאפשר גם מתן תמריצים (בדרך של תוספת או הקטנת מענקים), לצורך עמידה ביעדים כלליים של הבנק בתחום ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק.

תגמול העובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת. התגמול המשתנה של עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת נקבע על פי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות ורגישות התפקידים המוטלים על פונקציות אלה ואינו תלוי בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים. היחס בין התגמול הקבוע לבין התגמול המשתנה של פונקציות אלה נוטה לטובת התגמול הקבוע, לרבות ביחס לנושאי משרה שאינם נמנים על פונקציות הפיקוח והבקרה. הבנק רשאי לקבוע כי חלק המענק השנתי המיוחס למדדים הקבוצתיים יהיה נמוך יותר אצל פונקציות הפיקוח והבקרה בהשוואה לנושאי משרה אחרים. חטיבת ניהול סיכונים משולבת במתן ציון ההערכה לעובדים האחראים על ניהול סיכונים, בקרה וביקורת ביחידות השונות בקו ההגנה הראשון, הנמצאים תחת הנחיית המפקח. עם זאת, ככלל, עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת, למעט נושאי המשרה, כפופים להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק (בהתאם לסוג ההעסקה של עובד כאמור). לפרטים בדבר הוראות ייחודיות החלות על תגמול משתנה לנושאי משרה העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת ראו סעיף 4.4 למדיניות התגמול לנושאי המשרה.

ג. תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

במסגרת קביעת מנגנון התגמול מוודא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים עודפת, באופן שיוצר מבנה תמריצים מאוזן בין רכיבי התגמול הקבוע לרכיבי התגמול המשתנה ועקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדיניות התגמול לוקחת בחשבון את הסיכונים העיקריים של הבנק. במסגרת זו, נקבע כי תכניות התגמול לתשלום מענקים שנתיים לנושאי משרה, יכללו דרישה לעמידה בתנאי סף אשר משקללים את מדיניות ארוכת הטווח של הבנק, לרבות מדיניות ניהול הסיכונים שלו, אשר כללו עד שנת 2022 (כולל), בין היתר:

- שיעור תשואה להון בשנת המענק לא יפחת מ-7%.
- יחס הלימות ההון הכולל יחס הלימות הון עצמי רובד 1, לא יפחתו מהיחסים המינימליים שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים.
- עמידה בציון סף במדד איכותי אשר יכלול את תרומת נושא המשרה ליישום תהליכים בתחומי הממשל התאגידי, עמידה ביעדים כלליים של הבנק בתחומי ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק. קביעת היקף המענקים השנתיים לנושאי משרה תיעשה, בין היתר, בהתאם למרכיבים הבאים:
 - (1) מדדים קבוצתיים, שכוללים תשואה להון ויחס יעילות.
 - (2) מדדים אישיים, אשר יכללו, בין היתר, עמידה של הבנק בתחומי ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק.
 - (3) מענק אישי איכותי, אשר יחולק על פי שיקול דעת המנהל הכללי מתוך תקציב למענקים בשיקול דעת וזאת אף אם לא התקיימו תנאי הסף באותה שנה. במסגרת חלוקת התקציב יינתן משקל, בין היתר גם לעמידה של הבנק בתחומי ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק.

ציון, כי גורמי ניהול הסיכונים של הבנק סייעו בגיבוש מנגנוני התגמול, על מנת להבטיח כי המדדים בהם נעשה שימוש במסגרת מנגנוני התגמול עקביים עם יעדי ניהול הסיכונים של הבנק ועם מסגרת המדיניות ותיאבון הסיכון, ובכך מבטיחים מנגנוני תגמול שאינם מעודדים נטילת סיכונים עודפת. תשלום רכיבים של תגמול נדחה שנדחו משנים קודמות, יותנה בכך שהבנק לא רשם הפסד בדוחותיו הכספיים המאוחדים לשנת המענק שקדמה למועד תשלום המענק הנדחה. לצורך התאמת התגמול המשתנה לסוגי הסיכונים השונים להם חשוף הבנק ולביצועי הבנק נקבע כי גם תשלום מענק שנתי לעובדים בבנק (לרבות עובדים מרכזיים אחרים שאינם נושאי משרה) ככלל, יהיה מותנה בעמידה בתנאי הסף למענק השנתי החלים על נושאי משרה בבנק, כמפורט לעיל או בעמידה בתנאי הסף לתשלום מענק שנתי שנקבעו בהסכמים הקבוצתיים, ככל שנקבעו. יחד עם זאת, הובהר, כי עמידה בתנאי הסף כאמור לא תחייב בהכרח את הבנק בתשלום מענקים לעובדים, למעט ככל שהדבר מתחייב בהסכמים הקבוצתיים שחתימתם אושרה על ידי הדירקטוריון. תכניות להענקת תגמול משתנה נוסף, יבנו, בין היתר, בשיתוף עם פונקציות ניהול הסיכונים והבקרה וישולבו בהם מדדים מבוססי סיכון וכן מדדים הנוגעים ליעדים כלליים של הבנק בתחומי ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק, כמדדים המניעים לפעולה ו/או כמדדים פוסלים.

ד. הקשר בין הביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול

לגבי כלל העובדים, בכפוף לעמידה בתנאי הסף, ייקבע סל מענקים שיחול על כלל העובדים (למעט לגבי נושאי משרה ועובדים שנקבעו ו/או ייקבעו בעניינם תכניות תגמול ספציפיות) אשר בקביעתו יובאו בחשבון גם התוצאות העסקיות של הבנק לפני חלקו בתוצאות חברות מוחזקות (סולו) ותרומתו לתוצאות העסקיות של קבוצת הבנק. בנוסף, ועל מנת שגודלו של סך הרכיב המשתנה לא יגביל את יכולת הבנק לשמור על איתנות הונו בכל עת, וכן לאור מדיניות הבנק והרצון להשיא ערך לבעלי המניות של הבנק, סל המענקים השנתי לכל העובדים בבנק (לרבות נושאי משרה ועובדים מרכזיים אחרים), בגין שנת מענק, בכפוף לעמידה בתנאי הסף, לא יעלה על 12.5% - מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק, לפי הדוחות הכספיים המאוחדים לשנת המענק, בנטרול מענקים לעובדי הבנק והשפעות המיסים בניגום.

יצוין, כי קיימים עובדים, ובכלל זה עובדים שאינם עובדים מרכזיים, אשר התגמול המשתנה בעניינם שונה מהתגמול המשתנה האמור לעיל (כגון עובדים בחדרי העסקאות של הבנק).

השפעת מדדי הביצוע על סכומי התגמול המשתנה. היעדים הרלבנטיים בכל אחד מהמדדים הקבוצתיים על פי מדיניות התגמול לנושאי המשרה, מתבססים על יעדים שייקבעו על ידי הדירקטוריון בהתאם לתכניות העבודה. לכל מדד נקבע יעד מטרה על פי היעד שאושר למדד זה, אשר לפיו יחושבו יעד מינימום ויעד מקסימום לאותו מדד. עמידה ביעד המינימום, ביעד המטרה, וביעד המקסימום בשנת מענק מסוימת, תזכה בשיעורים שנקבעו מתקרת המענק המחושב לפי התוצאות במדדים הקבוצתיים והמדדים האישיים. קביעת יעד ניהול הסיכונים מבוצעת בתיאום עם חטיבת ניהול סיכונים. **מענק עבור תרומה מיוחדת.** מדיניות התגמול לנושאי משרה מאפשרת להעניק לנושאי המשרה מענק בגין תרומה מיוחדת המוגבל בהיקפו. לפרטים נוספים ראו סעיף 4.6 למדיניות התגמול לנושאי משרה.

תקציב מענקים בשיקול דעת. על פי מדיניות התגמול לנושאי משרה, יועמד לרשות המנהל הכללי תקציב מענקים בשיקול דעת גם במקרה ואין עמידה בתנאי הסף. לפרטים נוספים, ראו סעיף 4.7 למדיניות התגמול לנושאי משרה.

התאמת התגמול המשתנה. הדירקטוריון רשאי מטעמים מיוחדים להפחית את המענקים לכלל נושאי המשרה או לנושא משרה מסוים, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול.

ה. התאמת התגמול כדי להתחשב בביצועים לטווח ארוך יותר

מדיניות הבנק כוללת הסדרי דחייה ופריסה של תגמול משתנה, במטרה לקשור בין התגמול המשתנה לביצועים ארוכי הטווח של הבנק לרבות התאמת התגמול במקרה של ביצועים חלשים.

פריסת מענקים שנתיים. מדיניות התגמול לנושאי משרה כוללת מנגנון לפריסת המענקים השנתיים, כלהלן:

מחצית מסכום התגמול תשולם במזומן, בסמוך לאחר פרסום הדוחות הכספיים של הבנק לשנת המענק.

מחציתו האחרת של התגמול כאמור, תידחה ותיפרס בשלוש מנות שוות, על פני שלוש השנים העוקבות.

התשלום של מנת מענק נדחה יותר בכך שהבנק לא רשם הפסד בדוחותיו הכספיים המאוחדים לשנת המענק שקדמה למועד תשלום מנת המענק הנדחה. לא עמד הבנק בתנאי כאמור בקשר עם תשלום מנת מענק נדחה מסוימת, יידחה תשלום מנת המענק הנדחה לשנה הבאה (להלן: "מועד העמידה הנדחה") ואם הבנק לא עמד בתנאי כאמור במועד העמידה הנדחה על בסיס תוצאות של השנתיים האמורות, תתבטל הזכאות לאותה מנת מענק נדחה.

על אף האמור, ביחס למי שתגמולו עומד בדרישות חוק התגמול בעניין תקרת התגמול, אם בשנת מענק כלשהי לא עולה סך התגמול המשתנה לו זכאי נושא משרה בגין אותה שנה על 40% מהתגמול הקבוע לנושא המשרה, ישולמו מלוא המענקים במזומן ללא מנגנון הפריסה כאמור.

הסדרי הפריסה האמורים לעיל יחולו גם על תגמול משתנה של עובד מרכזי אחר שאינו נושא משרה. יצוין, כי ישנם עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה אשר נקבעו בעניינם תכניות תגמול ספציפיות ואשר התנאים לתשלום המענק הנדחה בעניינם שונים מאלו המפורטים לעיל.

פריסת תנאי פרישה משתנים. תגמולים בגין סיום העסקה של נושאי משרה העולים על הסכומים הקבועים בדין או בתנאי העסקה של כלל עובדי הבנק או חלק ממענק הסתגלות העולה על שווי שלוש משכורות חודשיות (בצירוף התנאים הנלווים) מהווים "תנאי פרישה משתנים". מחצית מתנאי הפרישה המשתנים תידחה ותיפרס על פני שלוש שנים. אם בדוחות הכספיים הרבעוניים או השנתיים, שיתפרסמו בסמוך לפני מועד התשלום, קיימת חריגה מהותית מיחסי הלימות ההון הכולל והון עצמי רובד 1 המינימאליים שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, ידחה תשלום המנה של תנאי הפרישה הנדחים ב-12 חודשים. במקרה בו נמשכת החריגה המהותית מיחסי הלימות ההון הכולל והון עצמי רובד 1 כאמור, מנת תנאי הפרישה הנדחים תבטל ולא תשולם.

הסדרים להחזרי תגמול. נקבע במדיניות התגמול מנגנון להשבת תגמול, לפיו אם יתברר לאחר ששולם תגמול, שהתחשיב, ממנו נגזר סכום התגמול, התבסס על נתונים כספיים מוטעים, והטעות גרמה להצגה מחדש של הדוחות הכספיים - התגמול יחושב מחדש בהתבסס על הנתונים הכספיים המעודכנים. בנוסף, נקבע במדיניות התגמול מנגנון להשבת תגמול משתנה ששולם, בנסיבות חריגות, לרבות נסיבות בהן העובד המרכזי היה שותף לנוק חריג שנגרם לבנק, וזאת בהתאם להוראה 301A. ראו גם סעיף 12 למדיניות התגמול לנושאי המשרה.

ו. תגמול משתנה

היחס ההולם בין התגמול המשתנה המירבי, לתגמול הקבוע. לפרטים בדבר תקרות המענקים השנתיים לנושאי המשרה ראו סעיפים 4.8 ו-7 למדיניות התגמול לנושאי משרה. בהתאם להוראה 301A, שיעור התגמול המשתנה שישולם בשנה קלנדרית לנושא משרה, למעט מענק גיוס, לא יעלה על 100% מהתגמול הקבוע ששולם לאותו נושא משרה בגין אותה שנה קלנדרית.

המענק השנתי לעובד מרכזי שאינו נושא משרה הניתן בשיקול דעת לא יעלה על 3 משכורות חודשיות של אותו עובד. סך המענק השנתי לעובד מרכזי שאינו נושא משרה יכול לעלות על 3 משכורות חודשיות כאמור ככל שנקבעו קריטריונים מדידים מראש על פי הוראה 301A ועד לסך כולל של 6 משכורות חודשיות של אותו עובד, תוך מתן משקל נאות להיבטי ניהול סיכונים. יצוין, כי ישנם עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה אשר נקבעו בעניינם תכניות תגמול ספציפיות ואשר תקרת המענק לגביהם עולה על התקרות האמורות אך לא עולה על 100% מהתגמול הקבוע ששולם להם בגין אותה שנה קלנדרית.

סוגי התגמול המשתנה. על מנת להגביר את זהות האינטרסים בין עובדי הבנק לבעלי מניותיו, רשאי הבנק לידום תכניות להענקת תגמול הוני לנושאי משרה ולעובדים שאינם נושאי משרה. ככלל, נקבע כי במדיניות התגמול לנושאי המשרה, כי הבנק יהיה רשאי לאשר או לפעול על פי תכניות להענקת תגמול הוני לנושאי משרה בבנק, ששוויו לא יעלה על 4 משכורות חודשיות לשנה, כמפורט בסעיף 8.3 למדיניות התגמול לנושאי המשרה, בכפוף

לתקרות התגמול לפי סעיף 7 למדיניות התגמול לנושאי המשרה. בשנת 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול של הבנק, הקצאה של תגמול הוני מסוג כתבי אופציה הניתנים למימוש למניות הבנק לנושאי משרה ולמנהלים אחרים. לפרטים נוספים ראו דיווח מידי של הבנק מיום 13 ביולי 2022 (מס' אסמכתא: 2022-01-089110) בקשר עם מתאר הצעת ניירות ערך לעובדים. הפרטים בדוח מובאים כאן ולהלן בדרך של הפניה.

היבטים כמותיים

כללי. בלוחות הבאים, נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים כוללים נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים בחברות הבת. סכומי התגמול אינם כוללים מס שכר.

שווי כולל של תגמול שהוענק במהלך השנה

שנת 2021		שנת 2022		
עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	
במיליוני שקלים חדשים				
8.1	106.9	10.4	112.3	1. סך תגמול קבוע
מזה:				
8.1	⁽²⁾ 106.2	10.4	⁽²⁾ 112.3	מבוסס מזומן - לא נדחה ⁽¹⁾
-	0.7	-	-	מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים - לא נדחה
4.2	45.7	5.9	51.7	2. סך תגמול משתנה
מזה:				
2.5	⁽²⁾ 35.8	3.6	⁽²⁾ 40.5	מבוסס מזומן - לא נדחה ⁽³⁾
1.7	9.9	2.0	9.2	מבוסס מזומן - נדחה ⁽⁴⁾
-	-	0.3	2.0	מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים - נדחה
12.3	152.6	16.3	164.0	סך הכל תגמול
מספר עובדים מקבלי התגמול				
12	83	12	81	1. תגמול קבוע
11	77	11	74	2. תגמול משתנה

הערות לטבלה ראו לאחר הטבלה "תגמול נדחה ותגמול מוחזק".

תשלומים מיוחדים שהוענקו או ששולמו במהלך השנה

שנת 2021		שנת 2022		שנת 2021		שנת 2022		
עובדים מרכזיים אחרים		נושאי משרה בכירה		עובדים מרכזיים אחרים		נושאי משרה בכירה		
סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	
-	-	0.1	2	-	-	0.1	2	בנוסים מובטחים
-	-	0.2	1	-	-	0.8	3	מענקים בעת החתימה
-	-	10.6	9	-	-	9.4	8	תשלומי פיצויים ששולמו ⁽⁵⁾⁽⁶⁾

הערות לטבלה ראו לאחר הטבלה "תגמול נדחה ותגמול מוחזק".

תגמול נדחה ותגמול מוחזק

מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות			
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם במהלך השנה ⁽⁶⁾	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של יתרת התגמול הנדחה ⁽⁶⁾⁽⁷⁾	הסכום הכולל של יתרת התגמול הנדחה ⁽⁶⁾⁽⁷⁾
במיליוני שקלים חדשים			
שנת 2022			
נושאי משרה בכירה			
מזומן	23.9	23.9	4.1
מכשירים מבוססי מניות	2.0	2.0	-
עובדים מרכזיים אחרים			
מזומן	5.0	5.0	1.0
מכשירים מבוססי מניות	0.3	0.3	-
סך הכל	31.2	31.2	5.1
שנת 2021			
נושאי משרה בכירה			
מזומן	18.7	18.7	4.9
עובדים מרכזיים אחרים			
מזומן	4.0	4.0	0.7
סך הכל	22.7	22.7	5.6

הערות:

- (1) שכר כולל הוצאות נלוות והפרשות מעביד, לרבות הפרשה בגין מענקי הסתגלות/אי תחרות בגין שלושת החודשים הראשונים לאחר פרישת העובד.
- (2) כולל תגמול שהוענק לעובדים בגין תקופה שקדמה למועד מינויים כנושאי משרה בכירה.
- (3) כולל את מרכיב המענקים שהוענקו בגין שנת הדיווח שאינו נדחה ותנאי פרישה משתנים שאינם כפופים לעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש.
- (4) כולל מנות נדחות של מענקים בגין שנת הדיווח שהופרשו במלואם ותנאי פרישה משתנים הכוללים הפרשה בגין מענקי הסתגלות/אי תחרות עבור תקופה מעבר לשלושה חודשים ראשונים לאחר פרישת העובד, המותנים בעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש.
- (5) כולל תשלומים בפועל בגין פיצויי פיטורין, מענקי הסתגלות, מענקי אי תחרות ותשלום חלף הודעה מוקדמת (ההפרשה בגין התשלומים כאמור בוצעה בדרך כלל על בסיס צבירה).
- (6) כולל תגמול בגין נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים, שסיימו כהונתם בשנים קודמות.
- (7) כולל מנות נדחות של מענקים המשולמות שלא בסמוך להענקתן התלויות בעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש, ויתרת תנאי פרישה משתנים שטרם שולמו הכוללים הפרשה בגין מענקי הסתגלות/אי תחרות עבור תקופה מעבר לשלושה חודשים ראשונים לאחר פרישת העובד, המותנים בעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש.

תגמולים לנושאי משרה בכירה

לפרטים בדבר תגמולים לנושאי משרה בכירה, בהתאם לאמור בתקנות 21 ו-22 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970, ראו בפרק "ממשל תאגידי, ביקורת ופרטים נוספים על עסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם".

אורית כספי, סמנכ"לית
מנהלת הסיכונים הראשית

אורי לוין
המנהל הכללי

שאול קוברניטסקי
יו"ר הדירקטוריון

12 במרס 2023

תוספות

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1)

יתרות מאזניות של פריטים ש:					
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד	כפופים למסגרת איגוח נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
במיליוני שקלים חדשים					
31.12.2022					
נכסים:					
-	-	-	-	65,713	65,713
-	2,234	973	1,447	41,113	44,794
-	-	857	-	-	857
-	-	4,341	-	239,947	244,288
2,839	-	(13)	-	(3,196)	(3,209)
-	-	4,328	-	236,751	241,079
-	-	-	-	2,599	2,599
(153)	-	-	-	333	486
-	-	-	-	3,904	3,904
(162)	-	-	-	-	162
-	-	11,420	-	-	11,420
-	-	-	-	5,740	5,740
2,524	2,234	17,578	1,447	356,153	376,754
סך נכסים					
התחייבויות:					
292,293	-	-	-	-	292,293
15,376	-	-	-	-	15,376
117	-	-	-	-	117
3,739	-	-	-	-	3,739
12,308	-	-	-	-	12,308
-	-	9,348	-	-	9,348
18,095	-	-	-	-	18,095
341,928	-	9,348	-	-	351,276
סך התחייבויות					
31.12.2021					
נכסים:					
-	-	-	-	59,638	59,638
-	962	1,344	1,158	41,749	43,869
-	-	1,207	-	-	1,207
-	-	4,332	-	211,864	216,196
2,452	-	(22)	-	(3,018)	(3,040)
-	-	4,310	-	208,846	213,156
-	-	-	-	2,664	2,664
(32)	-	-	-	430	462
-	-	-	-	3,401	3,401
(163)	-	-	-	-	163
-	-	5,522	-	-	5,522
-	-	-	-	5,006	5,006
2,257	962	12,383	1,158	321,734	335,088
סך נכסים					
התחייבויות:					
260,907	-	-	-	-	260,907
12,534	-	-	-	-	12,534
346	-	-	-	-	346
-	-	-	-	-	-
15,071	-	-	-	-	15,071
-	-	6,323	-	-	6,323
17,759	-	-	-	-	17,759
306,617	-	6,323	-	-	312,940
סך התחייבויות					

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (L12)

פריטים שחלה עליהם:				
מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	סה"כ
מסגרת סיכון שוק	אשראי של צד נגדי	מסגרת איגוח	אשראי	
במיליוני שקלים חדשים				
31.12.2022				
				סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L1)
2,234	17,578	1,447	356,153	377,412
				סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L1)
-	-	-	-	-
2,234	17,578	1,447	356,153	377,412
				סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
-	-	-	35,607	-
				סכומים חוץ מאזניים
-	(9,060)	-	-	(9,060)
				הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2
-	-	-	2,839	2,839
				הבדלים הנגרמים מהפרשות
-	756	-	-	756
				התאמות בגין SFT
-	6,322	-	-	6,322
				הוספת חשיפה עתידית פוטנציאלית בגין נגזרים
-	389	-	1,563	1,952
				התאמות אחרות
2,234	15,985	1,447	396,162	380,221
סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות⁽¹⁾				
31.12.2021				
				סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L1)
962	12,383	1,158	321,734	336,237
				סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L1)
-	-	-	-	-
962	12,383	1,158	321,734	336,237
				סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
-	313	-	30,797	-
				סכומים חוץ מאזניים
-	(4,539)	-	-	(4,539)
				הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2
-	-	-	2,452	2,452
				הבדלים הנגרמים מהפרשות
-	244	-	-	244
				התאמות בגין SFT
-	4,354	-	-	4,354
				הוספת חשיפה עתידית פוטנציאלית בגין נגזרים
-	-	-	1,396	1,396
				התאמות אחרות
962	12,755	1,158	356,379	340,144
סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות⁽¹⁾				

הערה:

כולל סכומים שלא נכללו בטבלת CR4.

הצגת הרכיבים המרכיבים את ההון הפיקוחי מתוך המאזן הפיקוחי המאוחד

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי ⁽¹⁾	מאזן פיקוחי מאוחד	מאזן פיקוחי מאוחד	
	31.12.21	31.12.22	במיליוני שקלים חדשים
נכסים			
	59,638	65,713	מזומנים ופיקדונות בבנקים
	43,869	44,794	ניירות ערך*
14	25	32	*מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
21	-	116	*מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
	43,844	44,646	*מזה: ניירות ערך אחרים
	1,207	857	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
	216,196	244,288	אשראי לציבור
	(3,040)	(3,209)	הפרשה להפסדי אשראי*
20	(2,154)	(2,415)	*מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
	(886)	(794)	*מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	213,156	241,079	אשראי לציבור, נטו
	2,664	2,599	אשראי לממשלה
	462	486	השקעות בחברות כלולות
21	35	37	*מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
	427	449	*מזה: השקעות בחברות כלולות אחרות
	3,401	3,904	בניינים וציוד
	163	162	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין*
6	163	162	*מזה: מוניטין
7	-	-	*מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	5,522	11,420	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	5,006	5,740	נכסים אחרים*
	1,650	2,162	*מזה: נכסי מס נדחה**
9	-	-	**מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
8	-	-	**מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
	1,650	2,162	**מזה: נכסי מס נדחה אחרים
12	-	-	*מזה: עודף יעודה על עתודה
	3,356	3,578	*מזה: נכסים אחרים נוספים
	335,088	376,754	סך כל הנכסים

הצגת הרכיבים המרכיבים את ההון הפיקוחי מתוך המאזן הפיקוחי המאוחד (המשך)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחיים	מאזן פיקוחי מאוחד	מאזן פיקוחי מאוחד	
	31.12.21	31.12.22	
	במיליוני שקלים חדשים		
	התחייבות והון		
	260,907	292,293	פיקדונות הציבור
	12,534	15,376	פיקדונות מבנקים
	346	117	פיקדונות הממשלה
	-	3,739	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
	15,071	12,308	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים*
	10,462	8,366	**מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
16b,18b	4,609	3,942	**מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי**
16a,18a	4,280	3,942	**מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
16b,18b	329	-	**מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	6,323	9,348	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים*
11	8	5	*מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	17,759	18,095	התחייבויות אחרות*
20	298	424	*מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
13	-	-	*מזה: התחייבויות בגין מס נחה המיוחסת לפנסיה
	-	-	*מזה: התאמה בגין אופציות מכר לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בחברת בת הכפופה להוראות מעבר
	-	-	התחייבויות המוחזקות למכירה
	312,940	351,276	סך כל ההתחייבויות
	21,483	24,880	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי*
	17,260	19,266	*מזה: הון מניות רגילות**
1	676	683	**מזה: הון מניות רגילות
3	17,649	20,388	**מזה: עודפים
4	(1,065)	(1,805)	**מזה: רווח כולל אחר מצטבר***
10	-	-	***מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
	(711)	(227)	***מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
2	4,174	5,565	*מזה: קרנות הון
	-	-	*מזה: הון מניות בכורה**
15a	-	-	**מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
15b	-	-	**מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	-	-	*מזה: מכשירים הוניים אחרים**
	-	-	**מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
	-	-	**מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	665	598	זכויות שאינן מקנות שליטה*
5	319	385	*מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
17	-	-	*מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף
19	88	97	*מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
	258	116	*מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
	22,148	25,478	סך כל ההון העצמי

מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי

31/12/2021		31/12/2022			
במיליוני שקלים חדשים					
סכומים	סכומים	סכומים	סכומים		
שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו		
מההון	מההון	מההון	מההון		
הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים		
לטיפול	לטיפול	לטיפול	לטיפול		
הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש		
לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ		
הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202		
בהתאם	בהתאם	בהתאם	בהתאם		
לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ		
הפניות משלב	הפניות משלב	הפניות משלב	הפניות משלב		
2 ^(א)	2 ^(א)	2 ^(א)	2 ^(א)		
				הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים	
				הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות	
1+2	-	4,850	-	6,248	1 רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
3	-	17,649	-	20,388	2 עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
4	-	(1,065)	-	(1,805)	3 רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
					מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה
					4 בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
					מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי
5	-	319	-	385	5 שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
					6 הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
					הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים
					7 התאמות/הפרשות הזרבות יציבותיות בגין הערכות שווי
6	-	195	-	175	8 מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם
					9 נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם
7+8	-	-	-	-	
					10 מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
9	-	-	-	-	
					11 סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
10	-	-	-	-	
					12 פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
					13 גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח
					רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של
					14 התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל ההתאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק
11	-	8	-	5	
					15 עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שיסולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור
12+13	-	-	-	-	
					16 השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)
					17 החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים
					השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד
14	-	-	-	-	18 הפיננסי
					השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
					19

מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי (המשך)

	31/12/2021	31/12/2022		
במיליוני שקלים חדשים				
	טכומים	טכומים		
	שלא נוכו	שלא נוכו		
	מההון	מההון		
	הכפופים	הכפופים		
	לטיפול	לטיפול		
	הנדרש	הנדרש		
	לפני אימוץ	לפני אימוץ		
	הוראה 202	הוראה 202		
	בהתאם	בהתאם		
	לברזל III ⁽²⁾	לברזל III		
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
20	-	-	זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	-
21	-	-	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	-
22	-	-	סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי	-
23	-	-	מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים	-
24	-	-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	-
25	-	-	מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי	-
26	(289)	(337)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	-
א26	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-
ב26	-	-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	-
ג26	-	-	מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1	-
	(289)	(202)	מזה: התאמות בגין תכנית התייעלות	-
	-	(135)	מזה: התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים	-
	-	-	התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לברזל III	-
	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-
27	-	-	ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	-
28	(86)	(157)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1	-
29	21,839	25,373	הון עצמי רובד 1	-
הון רובד 1 נוסף: מכשירים				
30	-	-	מכשירי הון מניות רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו	-
31	15a+16a	-	מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-
32	-	-	מזה: מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-
33	15b+16b	178	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	-
34	17	-	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'	-
35	-	-	מזה: מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 1 נוסף	-
36	178	178	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים	-

מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי (המשך)

	31/12/2021	31/12/2022		
במיליוני שקלים חדשים				
סכומים	סכומים	סכומים	סכומים	סכומים
שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו
מההון	מההון	מההון	מההון	מההון
הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים
לטיפול	לטיפול	לטיפול	לטיפול	לטיפול
הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש
לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ
הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202
הפניות משלב	בהתאם	בהתאם	בהתאם	בהתאם
	לבאזל III ⁽²⁾	לבאזל III	לבאזל III	לבאזל III
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
הון רובד 1 נוסף: ניכויים				
				השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)
	-	-	-	37
	-	-	-	38 החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף
	-	-	-	39 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	40 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	41 ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
	-	-	-	41.א. מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	41.ב. מזה: ניכויים נוספים להון רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף 41.א.
	-	-	-	ניכויים בהון רובד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
	-	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	ניכויים החלים על הון רובד 1 נוסף מאחר ואין בהון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים
	-	-	-	42 סך כל הניכויים להון רובד 1 נוסף
	178	178	-	43 הון רובד 1 נוסף
	178	22,017	-	44 הון רובד 1
			25,373	
הון רובד 2: מכשירים והפרשות				
	18a	-	4,280	-
				3,942
	18b	151	151	-
				-
	19	-	-	-
				-
		-	-	-
	20	-	2,452	-
				2,839
		-	88	-
				97
		151	6,971	-
				6,878

תוספת ב' - איגוח

אי די בי ניו יורק והבנק (להלן בסעיף זה: "הקבוצה") משקיעים במספר סוגים של ניירות ערך מאוגחים, בהם ניירות ערך מגובי משכנתאות שהונפקו על ידי סוכנויות בארה"ב וניירות ערך מגובי הלוואות (CLO). הקבוצה משמשת כמשקיעה בניירות ערך מאוגחים ואינה היוזמת בהנפקת ניירות ערך מאוגחים כלשהם. חשיפות הקבוצה משתייכות לתיק סיטונאי והן בעלות אופי של איגוח מסורתי. למטרת שקלול הסיכון של חשיפות האיגוח, הקבוצה עושה שימוש בדירוגים של סוכנויות הדירוג הבינלאומיות S&P-Fitch, Moody's. לפרטים נוספים, ראו ביאור 12 לדוחות הכספיים ו-"השקעות בניירות ערך מגובי נכסים" בפרק "התפתחות הנכסים וההתחייבויות" לעיל. חשיפות האיגוח הכלולות בטבלה להלן אינן כוללות ניירות ערך מגובים במשכנתאות של הסוכנויות (FHLMC, FNMA, GNMA) וזאת בשל העובדה שכל השכבות של ניירות הערך האמורים משקפות סיכון אשראי זהה.

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי (SEC1)

סך החשיפות ליום		31 בדצמבר	
2021	2022	2021	2022
במיליוני שקלים חדשים			
ניירות ערך מגובי נכסים:			
1,158	1,447	אגרות חוב מובטחות מסוג CLO	
1,158	1,447	סך-כל ניירות הערך מגובי נכסים	
1,158	1,447	סך-כל ניירות הערך מגובי משכנתאות ונכסים	
31 בדצמבר			
2021		2022	
דרישת הון	חשיפה	דרישת הון	חשיפה
0.115		0.115	
במיליוני שקלים חדשים			
משקל סיכון:			
27	1,158	33	1,447
27	1,158	33	1,447
סך-הכל			

נספח: מילון מונחים

איכות ניהול	הערכת נאותות ואפקטיביות ניהול הסיכון (אפקטיביות הבקורות).
אינדיקטור (Key Risk Indicator)	אמצעי / מחוון שנועד להציג את מצב החשיפה ביחס לסיכון.
אירוע כשל	אירוע בו התממש סיכון, בין אם נגרם נזק לבנק ובין אם לאו.
אשראי ברוטו	אשראי מאזני וחוזף מאזני לפני הפחתת סיכון אשראי (CRM), לפני המרה לאשראי (CCF) ולפני הפרשות להפסדי אשראי.
אשראי חוץ מאזני	כולל: מסגרות מחייבות בלתי מנוצלות, ערבויות, אשראים דוקומנטריים ונגזרים.
אשראי מאזני	מסגרות מחייבות - כל מצג שניתן ע"י התאגיד ללקוחו למתן אשראי (מאזני ו/או חוץ מאזני) בין בכתב, בין בע"פ ובין בדרך של התנהגות ואשר ניתן לצפות כי לקוח סביר יסתמך על המצג ככזה המחייב את הבנק.
בטוחות / ביטחונות	אשראי (לציבור, ממשלות) ואג"ח.
הפחתת סיכון אשראי (CRM – Credit Risk Mitigation)	נכסים שונים (סחירים ושאינם סחירים) המיועדים להבטחת החזר חובות הלקוח, כאשר אינו עומד בהחזרים השוטפים והמוסכמים בינו לבין הבנק.
הפרשות להפסדי אשראי	מקזזי סיכון המותרים עפ"י הוראות באזל ו (בעיקר: ביטחונות זילים משועבדים כנדרש). לפי הוראות אלה הבנק יכול, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלו כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הביטחון.
חוב בהשגחה מיוחדת	עבודה שיוצר הבנק לכיסוי הפסדים צפויים בגין חביות לקוחותיו. לפי הנחיות בנק ישראל יש לבצע הפרשות פרטניות וקבוצתיות. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני - הפרשה הנדרשת לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני וזהו כפגומים. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - הפרשה בגין קבוצות גדולות של חובות (תקינים ולא תקינים) לרבות הפרשות להפסדי אשראי בגין הלוואות לדירור הנמדדות בשיטת "עומק הפיגור".
חוב נחות	חוב שיש לו חולשות פוטנציאליות בגינן נדרשת תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם חולשות אלה לא יטופלו, התוצאה עלולה להיות הרעה בסיכויים לפירעון האשראי או במעמדו של התאגיד הבנקאי כנושה.
חוב פגום	חוב שמוגן באופן בלתי מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס של הביטחונות ושל יכולת החזר של החייב, ולפיכך קיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים אם הליקויים לא יתוקנו. נדרש שתהיה חולשה מוגדרת היטב אשר מסכנת את מימוש החוב.
יחס כיסוי הנזילות (LCR)	חוב שהבנק צופה כי לא יוכל לגבות את הסכומים המגיעים לו ובמועד שנקבע על פי הסכם החוב.
יחד עסקי	היחס בין מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לסך תזרים המזומנים היוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדרים הבאים.
יתרת חוב רשומה	מטרה עסקית המוגדרת במונחים כמותיים או איכותניים, ובכפוף למגבלות התיאבון לסיכון.
מבחן קיצון מקרו כלכלי אחיד	יתרת חוב, לרבות ריבית צבורה שהוכרה, פרמיה או ניכיון שטרם הופחתו, עמלות נדחות או עלויות נדחות שנקפו לחוב וטרם הופחתו בניכוי כל חוב שנמחק חשבונאית. ריבית שלא הוכרה, או הוכרה בעבר ולאחר מכן בוטלה, לא תיכלל ביתרת החוב הרשומה.
מבחני רגישות	מבחן הקיצון שמפרסם הפיקוח על הבנקים, המבוסס על תרחיש אחיד לכלל המערכת הבנקאית ועל פרמטרים מקרו כלכליים שגיבש הרגולטור.
מגבלה (פנימית)	שיטה שבאמצעותה אומדים את השפעתו של שינוי בגורם סיכון יחיד (Single Factor), או במספר גורמי סיכון, על מצבו הפיננסי של התאגיד הבנקאי (לדוגמא, בסיכונים שוק - ירידה חדה בשיעור הריבית, בסיכונים אשראי - ירידה חדה במחירי הדירור).
מתווה הון	היגד הנקבע על ידי הבנק, המהווה גבול לפעילות במסגרת התיאבון לסיכון.
נגזרים מעבר לדלפק (Over The Counter - OTC)	תכנית מפורטת של תחזית יחסי ההון לשנים הקרובות, הכוללת את ההנחות ששימשו לתחזית, תיאור השפעות הצפויות על שכבות ההון ויחסי ההון, ניתוחי רגישות לסיכונים העיקריים, ועמידה של הבנק ביעדי ההון. מתווה ההון מהווה בסיס לקביעת המלצה להנהלה ולדירקטוריון בדבר יעדי הון של תכנית העבודה, ובכלל זה הכרית ההונית, תקציב נכסי הסיכון, הנפקות הון וחלוקת דיבידנד.
ניטור יחסי ההון	עסקאות בנגזרים אשר אינן נסחרות בבורסה רשמית, והבנק הינו צד לעסקה.
סף התרעה	מעקב אחר השינויים בנכסי הסיכון ובסיס ההון של הקבוצה והערכת העמידה ביעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון.
	נועד להצביע על החשיפה לסיכון כאשר היא מגיעה לרמה מסוימת לפני המגבלה.

נספח: מילון מונחים (המשך)

הערכת הסיכון המצרפי הגלום בחשיפות ובפעילות של הבנק.	פרופיל סיכון
משקף את טעמי הסיכון של התאגיד, ועקבי עם האסטרטגיה העסקית, תכנון ההון, תכנון הנזילות ומקורות המימון של התאגיד. התיאבון לסיכון כולל מגבלות כמותיות ויעדים איכותיים המתווים את קביעת המדיניות העסקית הקבוצתית בתחומי הסיכון השונים, ומהווה כלי מרכזי של הדירקטוריון לפיקוח ובקרה על פרופיל הסיכון של התאגיד.	תיאבון לסיכון (Risk Appetite)
ניירות ערך אשר לא סווגו כאגרות חוב מוחזקות לפדיון או כניירות ערך למסחר.	תיק זמין למכירה
מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות עם כוונת מסחר, לצורך מכירה חוזרת בטווח זמן קצר, ו/או מתוך כוונה להרוויח משינויי מחירים ממשיים או צפויים בטווח קצר או ללכוד רווחי ארביטראז'. כדי שמכשיר פיננסי יחשב כחלק מהתיק למסחר עליו להיות חופשי מאמנה כלשהי המגבילה את סחירותו או שקיימת אפשרות לגדרו באופן מלא.	תיק למסחר
ניירות ערך אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקם לטווח ארוך/עד למועד הפדיון. התיק מוצג לפי שיעור התשואה לפדיון, הגלום בו מיום קנייתו.	תיק לפדיון
שיטה לניהול סיכונים המשמשת להערכת השפעות הפוטנציאליות של אירוע ספציפי ו/או שינוי במערך משתנים פיננסיים על מצבו הכספי של תאגיד בנקאי. באופן מסורתי, הדגש בתרחישי קיצון הוא על אירועים חריגים אך מתקבלים על הדעת.	תרחישי קיצון (Stress Tests)
המרה של פריטים חוץ מאזניים לשווה ערך לאשראי - לפי הגישה הסטנדרטית של באזל II, פריטים חוץ מאזניים מומרים לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי.	Credit Conversion - CCF Factors
נספח להסכם ISDA המסדיר את נושא הבטוחות בגין עסקאות בנגזרים מול הצד הנגדי. בנספח זה נקבע סכום סף המשקף את החשיפה המרבית לה מוכן כל אחד מהצדדים הנגדיים להיחשף, ללא בטוחות.	Credit Support Annex - CSA
הסכם בינלאומי המאפשר קיזוז של התחייבות ודרישות הדדיות שמקורן בעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק, במקרה של חדלות פירעון צד נגדי.	International Swaps - ISDA and Derivatives Association
במטרה להפחית את העלמות המס על ידי משלמי מסים אמריקאים, בשנת 2010 חוקק בארה"ב ה-Foreign Account Tax Compliance Act (לעיל ולהלן "FATCA"). מכח ה-FATCA חויבו גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב לזהות ולדווח לרשויות המס בארה"ב על כל מי שהינו אזרח ארה"ב או תושב ארה"ב המחזיק אצלם חשבון פיננסי. האסדרה נכנסה לתוקף ביום 1 ביולי 2014. יישום האסדרה מבוצע במדינות רבות, לרבות ישראל, במסגרת הסכם בין מדינות שנחתם בין ישראל וארה"ב.	Foreign Account - FATCA Tax Compliance Act